Bibliotek 1800
Svatopluk Čech
Den pantsatte karakter
og andre fortællinger

Svatopluk Čech

Den pantsatte karakter

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Svatopluk Čech: *Den pantsatte karakter og andre fortællinger* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år. Nogle af fortællingerne er hentet fra svenske kilder; oversætteren har indvilliget i brugen af oversættelserne på samme vilkår som resten af denne samling.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Svatopluk Čech: *Den pantsatte karakter og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain in

countries where copyright is based upon Life+70 years. Some of the stories have been taken from swedish editions; the translator has consented to the use of his translations by the same conditions as the rest of this collection.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Den pantsatte karakter (1871)

Vore forfattere begår alle en stor fejl; de rutter for meget med penge – vel at mærke på papiret. Lad os følge en eller anden helt på hans ti ark lange løbebane, og hvad finder vi så? I reglen er han i en tarvelig og lidet indbringende livsstilling, og dog bor han i de bedste hoteller, spiser de fineste retter, ryger udelukkende duftende havannacigarer, har altid en dukat ved hånden til affældige tiggere, giver hver gang en dukat i drikkepenge, til et ridt i den bælgmørke nat står der stadig en fyrig, opsadlet hest til hans disposition, han bruger søbade, gør rejser til Italien, og når han så hele ni ark igennem har levet som en ødeland, råder han dog altid i tiende ark over så store summer, at han i fortvivlelse over sin elskedes troløshed kan styrte sig ud i et vildt livs brusende hvirvel, drukne sine sorger i strømme af champagne og rase i larmende orgiers tummel …

Vore forfattere har som sagt ingen anelse om penges værdi.

Mindre beløb forsmår de principmæssigt. Når man finder pengesummer opgivet hos dem, så er det altid millioner, tyve til tredive tusind i årlig indtægt – mindre tal anser de ikke for omtale værd. Har måske nogen af Dem nogensinde læst, at Arthur f.eks. havde 45 gylden om måneden?

Og dertil kommer så en anden fejl. Når de skal beskrive personer, udelader de altid noget meget væsentligt.

De taler op og ned ad stolper om vedkommendes udseende, om næsen, håret, påklædningen og karakteren – kun én eneste ting går de med vilje udenom. De giver os et indblik i heltens

garderobes hemmeligheder, i hans inderste tanker, i hans sjæls mørkeste dybder, kort sagt i alt, kun ikke i hans portemonnæ. Og netop det skulle de først og fremmest gøre. Så ville læseren straks ved det første øjekast være på det rene med, hvem han havde at gøre med, og karaktertegningen kunne forfatteren så spare sig.

Jeg gør det første, famlende forsøg i den retning. Her har De min helt, hr. Alfred N.'s portemonnæ.

Vær så venlig at undersøge den – De ser nogle rum og i dem – ikke en hvid; her er et særskilt lille rum – deri er der heller ikke en hvid; vi vender portemonnæen med bunden op ad, ryster den – og hvad falder der så ud af den? Ikke en hvid …

De øvrige personalier kan jeg hurtigt blive færdig med. For en stor del følger de ganske naturligt af den indholdsløse indledning. En slank og smuk skikkelse – et klogt, drømmende ansigt – et bittert smil om læberne og titaniske ideer i hovedet. På fødderne et par gamle morgensko, på kroppen slidte benklæder og tre fjerdedele af en frakke, i hånden en to alen lang pibe, fra hvilken der opstiger et sidste suk i form af en blå røgsky. Den lille sky går til vejrs, runder sig, fantasien væver sit sidste skønne billede ind i den, det blegner, udslukkes og flyder sammen med den lille sky … Og piben og fantasien kølnes.

Og hvilket billede forsvandt med røgen? En skøn, men ufølsom piges …

Nu er der lige så tomt i hovedet som i værelset. Tusmørke slår bo i de øde kroge; fra klædeskabet gaber os en trøstesløs tomhed i møde; sengen drømmer en dejlig drøm om bløde bolstre; i reolen mangler bøgerne – og nøden griner spøgelsesagtig ud fra alle kroge: "Hi, hi! Verden har forladt dig,

din elskede har forsmået dig, men *jeg* skal ikke forlade dig, min rare dreng!"

Den kolde pibe glider ud af hånden, det bitre smil om læberne forsvinder, øjenlågene falder til – de gyldne drømme er svundet. – –

Da hørtes der en sagte banken på døren.

Alfred sprang op. Skulle han åbne? Der var virkelig nogen udenfor; men det var sikkert ikke nogen af hans bekendte, for de vidste, at der ikke var noget at låne hos ham. Nå, i Guds navn! Forsigtigt åbnede han døren, idet han tog tilbørligt hensyn til sine slidte benklæder og de tre fjerdedele af sin frakke.

Ind i stuen smuttede der en lille mand, hvis lurvede ydre passede ganske fortræffeligt til de ord, han introducerede sig med: "Har herren ikke nogle gamle klæder – noget gammelt linned? Aron betaler godt, brillant."

Det bitre smil viste sig atter på Alfreds læber. "Jeg har ikke noget!" svarede han jøden affærdigende.

Men denne lod sig ikke så let afvise. Han trængte sig helt ind i værelset og udbrød snøvlende:

"Nå, det kunne dog være, man kunne finde noget. Gamle støvler, gamle bøger – Aron køber alt, alt, alt!"

"Så se da selv efter," sagde Alfred bittert. "Her er klædeskabet, her er reolen, her –"

"Nej, det skal Gud vide, der er såmænd ikke noget," sagde jøden forbavset. "Der er gjort rent bord. Det var skade, unge mand! Det var skade. Aron betaler godt."

Ved disse ord trak han en læderpung op af sin smudsige kaftan og rystede den.

Og der hørtes en høj og herlig klang, det var guldets forføreriske stemme, mere forførerisk end en sirenes sang.

Alfred bævede ved denne klang; hans øjne fæstede sig begærligt på den smudsige pung.

Lynsnart fo'r et udtryk af tilfredsstillelse og foragt over jødens ansigt, og idet han klappede pungen, snakkede han videre:

"Aron betaler godt, unge herre! Aron køber alt, alt, alt!"

"Men du kan jo se, at jeg ikke har noget!" råbte Alfred opbragt.

"Nå, nå, herren må ikke straks blive vred! Herren har dog noget, som Aron ville give mange, mange gule mønter for –"

"Gør ikke nar ad mig! For ellers skal jeg hurtig ekspedere dig over i fader Abrahams skød!"

"Aron ved, hvad han siger," beroligede jøden ham med krybende underdanighed. "Herren ejer et klenodie, som Aron vil betale for, hvad herren selv ønsker."

Og samtidig lod han sine krumme fingre glide ned i pungen. Med funklende øjne fulgte Alfred denne bevægelse, og han udbrød:

"Nå, så sig mig, hvad det er, jeg har, og som jeg ikke ved noget om? Hvad skal jeg sælge dig?"

Jøden trådte ganske tæt hen til ham og hviskede ham ind i øret:

"Din karakter."

Alfred stirrede på ham med opspilede øjne: "Min karakter? Er du gal?"

Jøden gik et par skridt tilbage, rettede sig i vejret og sagde i en pralende tone: "Herren bliver forundret. Men Aron køber alt:

brugte klæder, mødomme, gamle paraplyer, ære, hårfletninger, genialitet, hareskind – Aron køber hele verden. Hvorfor skulle han så ikke købe karakterer? En karakter er i vore dage en sjælden fugl. Der gives nok af karakterløse folk …"

Rædselsslagen betragtede Alfred den talende.

Ind gennem vinduet faldt netop den nedgående sols sidste stråler og gav jøden et vist spøgelsesagtigt udseende. Pungen i hans hånd blev luerød, det forpjuskede hår og skæg forvandlede sig til gyldne tråde, guld skinnede ud af hans kaftans folder og i hans uregelmæssige ansigtstræk, hans store øjne spillede i metallisk glans, funklende som to dukater. Det forekom ham, at han så guldets dæmon for sig med dukket nakke, med begærligt krummede fingre, rede til at styrte sig over sit matte offer, for at suge det varme blod ud af det og kvæle den sidste guddommelige gnist i det …

Med begge hænder dækkede han sit ansigt. Da han atter så op, stod jøden for ham i sin tidligere skikkelse uden den spøgelsesagtige nimbus – solen var gået ned.

"Nå, vil herren så sælge sin karakter? Aron betaler godt. Der er stærk efterspørgsel efter karakterer, for valgene står jo for døren … Nå, vil herren så sælge? Aron betaler en kolossal sum."

Ved disse ord tog jøden en dukat op af pungen og holdt den i vejret mellem sine fingre. Alfred fulgte med øjnene begærligt den guldblinkende bue, som den beskrev, funklende i halvmørket, dog – pludselig vendte han hovedet bort og svarede fast og bestemt: "Nej, jeg vil ikke sælge den!"

Jøden rystede på hovedet: "Ej, ej, virkelig ikke? Det er dog sådan en smuk karakter! Jeg giver dobbelt så meget! Heller ikke det? Tre gange så meget – for det er en fin karakter! Heller ikke

det? Jeg skal gøre herren til millionær – han skal bo i paladser, drikke den ædleste vin, kysse de sødeste læber ..."

Alfred så et øjeblik frem for sig, som om et skønt ideal svævede for ham, men derpå lod han sin hånd glide hen over panden og gentog med et suk: "Jeg sælger den ikke."

"Nå, som herren vil. Så kan herren beholde sin karakter og leve videre i nød og elendighed. Aron beholder sine penge. Jeg anbefaler mig!"

Han kastede dukaten ned til de andre, så de gav en munter klang fra sig, stak langsomt sin pung ned i kaftanen og gjorde sig færdig til at gå. Men henne ved døren standsede han.

"Aron har et godt hjerte," sagde han, "han kan ikke forlade et menneske i den dybeste nød. Ved De hvad, jeg låner Dem penge, hvis De vil pantsætte Deres karakter til mig. Jeg låner med små renter. Halvtreds procent – en ren bagatel. Nå, hvordan synes herren om mit tilbud?"

Alfred overvejede det; han så sig om i værelset: i klædeskabet gabende tomhed, sengen uden dyner, reolen uden bøger, og rundt om grinede elendigheden: "Aldrig, aldrig skal jeg forlade dig!"

Så besluttede han sig til det. Idet han med hånden gjorde en afværgende bevægelse, udbrød han: "Så tag den da, jeg pantsætter den!"

Pludselig standsede han forvirret. Hvor var det muligt at pantsætte en karakter? Det var jo et foster af en sygelig hjerne. Han lukkede øjnene og åbnede dem igen – jøden var der stadig, han var ikke forsvundet, men sagde ganske roligt:

"Jeg ved, hvad herren tænker på. Men det ved Aron råd for."

Med disse ord tog han en ganske almindelig lille pilleæske op af kaftanen, åbnede den og lukkede den så igen til.

"Så, nu er Deres karakter her!" sagde han hånligt og knipsede på æskens låg.

Forbavset stirrede Alfred på den lille æske; i tusmørket kunne han med nød og næppe læse dens påskrift: "Ædle karakterer!"

"Kan De se, hvad for en smigrende titel, der er blevet Deres karakter til del. Jeg klassificerer dem nemlig efter deres værd. Her" – i det samme tog han en anden æske op af kaftanen – "har De ærlige, 'gammelbøhmiske karakterer'; de findes i reglen hos gamle, langskæggede folk, der aldrig har slået nogen ihjel; her er de 'rene, uforfalskede karakterer', forholdsvis billige, men ikke meget durable; man må passe meget på dem, for det mindste vindstød kan dræbe dem. I denne lille æske har jeg 'brave karakterer' på lager – for størstedelen gode eksemplarer … dog, hvad interesserer herren sig egentlig for mine æsker, hellere pengene på bordet, ikke sandt?"

Atter tog han pungen frem og lagde de blinkende dukater ovenpå hinanden. Pludselig holdt han inde. "På samme tid om fem år kommer Aron til Dem, hvor De så end opholder Dem. Tilbagebetaler De mig så ikke den sum, som jeg nu giver Dem, tilligemed renterne af den, tilhører karakteren mig. Er vi enige om *det*?"

Alfred nikkede. Og den spøgelsesagtige jøde greb dybt ned i pungen; med fabelagtig hurtighed voksede de gyldne søjler helt op til værelsets loft og den bundløse pung blev ikke tom, dens indhold var uudtømmeligt. Gid Himlen ville skænke os alle sådan en pengepung!

Der gik fem år.

Vi ser Alfred i en af disse lystige kredse, hvor skummende champagne flyder i strømme, brillanter funkler, og fløjl og silke bruser. Daglys glans, frådende vandfald, berusende dufte, prægtige haver – alt det har guldets dæmon slæbt sammen på ét sted og dannet det til et eventyrligt, skønt landskab. Alfred ser udmærket ud. Hans kinder strutter af sundhed og hans øjne stråler af tilfredshed. Man kan se, at han mådeholdent nipper til vellystens bæger med en ægte epikuræers forsigtighed. Hans mangel på karakter generer ham ikke. Dér er hans hustru. Men er det den skønne, ufølsomme pige, hvis billede hans fantasi for fem år siden fremmanede i de sidste røgskyer fra hans pibe? Nej, ingenlunde! Hendes hjertes is var smeltet ved glansen af Alfreds dukater, men Alfreds hjerte havde pludselig forvandlet sig til is. Ham lokkede ikke mere det yndige billede af den pige, der engang smilede til ham ud fra de blå røgskyer, nej – nu var det omrammet af lutter skinnende guld. Han elskede ikke sin kone, men hun elskede heller ikke ham; men det generede dem ikke det ringeste. Når andre var til stede, holdt de meget af hinanden, men i privatlivets stilhed – å, den er jo en dåre, der vil forbitre sig nydelsen af livet ved at tage hensyn til gamle fordomme.

Alfreds karakterløshed er en offentlig hemmelighed: enhver kender den, enhver kan læse den i hans ansigt. Og dog løfter han panden højt og alle bøjer sig ydmygt for ham. Hans bryst er smykket med ordener; de højeste æresbevisninger bliver ham til del; alle ligger for hans fødder. Retskafne fædre fremstiller ham for deres sønner som et forbillede: se blot, hvordan *han* har svunget sig i vejret! Ved hvilke midler – å, hvad har det at sige,

når de kun alle bøjer sig for ham. Hvidhårede oldinge, som ivrer mod tidens fordærvelse, forynges ved hans håndtryk, gnavne filosoffers ansigter oplives ved hans nådige smil, rettens håndhævere gør ham deres opvartning, politiske partier kæmper rasende mod hinanden for hans skyld, hans navn findes overalt: i panegyriske artikler, i blade, brochurer, leksika og læsebøger for folket – og i hint lille kvistværelse, hvor han har pantsat sin karakter, sidder nu igen en slank og bleg yngling i forslidte morgensko, i pjaltede klæder og dedicerer ham ved tællelysets sidste opblussen et langt digt, fuldt af begejstring for menneskehedens ophøjede mål …

Og jeg – jeg ville hellere skrive en ode til guldet! For en sådan passede til tiden og var den værdig! Derzavins hymne til Gud har allerede overlevet sig selv.

Nej, guldet er vort århundredes afgud! Himlen forkynder dets pris; over månen (daleren) og stjernerne (de små sølvmønter) stråler en kæmpedukat – solen. Og på jorden bøjer hvert knæ sig for guldet – i monstranser og på kors tilbeder vi det. Under de forskelligste navne og på den mangfoldigste måde tjener vi det: nogle kalder det tro, andre kærlighed, andre ret og sandhed, og atter andre syndigt mammon – men alle tilbeder det med samme inderlighed. For guldets skyld præker vi moral, udgyder vi vort blod på slagmarken, ofrer vi os for fædrelandet, elsker vi menneskeheden, arbejder vi med hånd og hjerne, sadler vi Pegasus – og for guldets skyld skriver også jeg denne min satire. Å, du lyse, mægtige, guddommelige metal – jeg priser dig, liggende for dig i støvet. Kunne jeg blot dag og nat på en gylden harpe røre gyldne strenge og ledsage lovsangen til dig med din egen himmelske klang!

Sikkerlig tilgiver I mig, kære venner og brødre "i guldet", at jeg er skejet ud fra min fortælling, som jeg har viet til *det*, der er mig og jer dyrebarest under solen. –

En galoneret tjener meldte Alfred, at der udenfor stod en smudsig jøde, som absolut ville ind. Alfred mindedes nu sit femårsgamle pant.

"Før ham ind i mit kabinet," bød han.

Det er et lunt og hyggeligt værelse. Fra loft til gulv er væggene prydet med billeder af skønne, fyrige, fine, stolte, sarte og yppige kvinder, alle i stillinger og toiletter, som en kysk ung pige kun ville lade spejlet se for lukkede døre.

Og atter stod Alfred og den spøgelsesagtige jøde overfor hinanden.

"Du kommer noget sent," sagde Alfred, idet han kastede et blik på sit ur.

"Ja," svarede jøden ham, "der er gået en smuk karakter tabt for mig, som jeg havde købt i udlandet. På grænsen blev den konfiskeret. Man vidste ikke bestemt, om indkøb af karakterer hørte ind under statens rettigheder. Og så blev den kære karakter sat under lås og segl og sendt fra det ene kancelli til det andet – Gud må vide hvorhen, kun så meget ved jeg, at den stakkels karakter oppe i det første kancelli begyndte at smelte som is i solens skin, og før den kom til det tredje, var der ikke andet tilbage af den end seglet og noget strøsand …"

"Du bringer mig mit pant tilbage, ikke sandt?" afbrød Alfred ham.

"Jo, Deres Nåde!" svarede jøden og tog en smudsig æske op af kaftanen.

"Å, behold den kun. Jeg bryder mig ikke mere om den. Jeg har overtydet mig om, at man meget godt kan leve uden karakter, ja, endnu bedre end med den. Men der var noget, jeg gerne ville sælge dig."

"Nå og hvad er det?"

"Jeg har nogen skamfølelse tilbage, som undertiden bereder mig mange ubehageligheder. Den ville jeg gerne sælge dig."

Aron trak på skuldrene, rystede på hovedet og svarede med en hæslig latter:

"Det er ingen forretning! Den artikel er for længst gået af mode. Må jeg kun bede Deres Nåde om at betragte væggene i dette værelse ..."

Nikotina (1873)

Broder Lactanc var en meget gudfrygtig mand. Med sjælden samvittighedsfuldhed iagttog han sin ordens regler, ja han gik endog til tider videre end forskrifterne. Således afholdt han sig ikke blot, i lighed med de øvrige ordensbrødre, hver fredag fra at nyde fisk og vin; men – skønt han var en passioneret snuser – underkastede på denne ugedag endog sin tykke, blomstrende næse den strengeste afholdenhed. Hvem kan vel under sådanne omstændigheder undre sig over, at menneskehedens ærkefjende opbød alle Helvedes kneb for at lede den hellige mand bort fra retfærdighedens smalle sti?

Imidlertid svæver syndens skygge ofte over selv den reneste sjæl, og end ikke broder Lactanc var i stand til at lukke alle de syndige tanker ude, som kunne tjene Fristeren til vejledning i hans ødelæggelsesværk. En aften kom han således til i sin ensomme celle at anstille sammenligninger mellem det liv, hans kyskhedsløfte dømte ham til, og en ung adelsmands lod, som netop samme dag fra klostrets alter havde hjemført en ung, fager frøken som sin brud, og denne sammenligning afsluttede han med at udstøde et dybt suk. Og fra denne stund af skete det stadig oftere, at dybe sukke undslap ham, både når han var alene i den stille celle og under morgenbønnen, og såvel ved de uskyldige fornøjelser under samværet med brødrene i refektoriet som under den fælles aftensang i kirken.

Da nu broder Lactanc en smuk sommerdag på et langøret æsel red rundt mellem landsbyerne og røgtede sit hellige kald

som tiggermunk, dukkede den infernalske sammenligning atter op i ham, endnu lifligere end før, og blændede hans åndelige syn. Han tog sin snusdåse frem af lommen i den slidte kutte, åbnede låget halvt og var allerede ved at krumme fingrene omkring prisen, som skulle styrke hans mod i kampen mod fristelsen, da hans blik, som han holdt andægtigt hævet imod himlen, kom til at forvilde sig i retning af en pittoresk gruppe, halvt skjult af gyldne kornaks. En vakker svend og en skøn, med vilde valmuer bekranset ungmø stod i stum omfavnelse. Hans fingre forblev krummede, låget til snusdåsen forblev halvt åbent, og broder Lactancs blik stirrede med et ubeskriveligt udtryk af skinsyge på det lykkelige par. En ejendommelig følelse gennemstrømmede hele hans væsen. Det forekom ham, som om en stor tyngde pludselig trykkede den hånd sammen, som holdt om dåsen. Han rettede sit blik ned mod den, og hvem kan vel beskrive hans forbløffelse, at han så det runde låg helt åbent og et henrivende kvindeligt væsen hæve sig på fine tåspidser fra dåsen. Glitrende brun silke omsluttede kysk hendes barm, hvorfra snehvide kniplinger nyfigent tittede frem; om den spæde skikkelse snoede sig et gråt sjal, af hvis tynde musselin en fin hånd stak frem som en tågestribe, svingende en stor grå vifte, hvis kønne, brogede billeder hvert øjeblik skiftede udseende og farve. Over viften lynede et par guddommelige, fyrige øjne ud af et fintdannet, noget alvorligt, men dog forførende skønt ansigt, som oplystes af et fortryllende smil. De mørkebrune fletninger var indvævede med perler af samme farve som cigaraske. Hvordan var dog denne brune elverpige kommet ned i hans dåse? Broder Lactanc glemte i sin forbløffelse ganske at korse sig.

Som han nu bedst arbejdede på at bryde fortryllelsen, sprang den brune pige yndefuldt ud af dåsen og slog sig ned på æslets ryg foran munken. Derpå slog hun sine små livsvarme arme om hans hals og lod sin klokkeklare stemme lyde i hans øre:

"Kæreste ven! Jeg er Nikotina, datter af tobakskongen, blandt hvis mest trofaste vasaller du vistnok henregner dig. Min kongelige fader har længe fornemmet dine sukke og din længsel efter ægtestandens sødme. Han kan ikke længere udholde synet af din græmmelse; derfor har han sendt mig, en af sine tusind døtre, for at blive din elskende ledsagerske gennem livet. Du står mig an – ja, allerede fra første øjeblik blev jeg forelsket i dig. Værdig du nu også mig et blik og sig mig, om du vil have mig til ægtemage?"

Broder Lactanc så hende under denne tale lige ind i de smukke fyrige øjne, og jo længere han så, jo længere bort veg den skrækkens ånd, som til at begynde med havde bemægtiget sig ham, fra ham. Under betragtelsen af denne henrivende skabning foran sig glemte han pludselig sit kyskhedsløfte, sin stands hellighed, sin tro – ja, endog sin Gud. En så forførerisk pige havde end ikke i en forårsnats vellystige drømme svævet over hans asketiske seng. Hurtigt lukkede han dåsen og gemte den væk i sin smudsige kutte, som om han frygtede, at hans dejlige nabo skulle forsvinde ned i den igen. Grebet af svimmelhed lukkede han vellystigt øjnene og trykkede den skønnes hoved så lidenskabeligt ind til sig, at hun tydeligt kunne høre hans hjerte slå under hestehårsskjorten.

Men pludselig skubbede han hende ud af sin heftige omfavnelse, som om han netop var vågnet af en rus, og råbte bedrøvet:

"Ak, hvilken dåre jeg er! Hvor skal jeg kunne forblive ved din side i denne kutte, med min rosenkrans og et reb om livet?"

Nikotina lo. "Hvis der ikke er andet til hinder," svarede hun, "så tilhører vi allerede nu hinanden. Se blot på denne vifte. Med den forvandler og klæder jeg dig, lige indtil din sidste alderdom."

Med disse ord svingede hun viften med de brogede billeder over ham. Og se! i et nu forsvandt de grove sandaler og den brune kutte med rosenkransen af pistacietræ og rebet om livet. Han fandt sig i stedet iklædt en rigt guldbroderet dragt og høje ridestøvler med guldsporer. I stedet for rosenkransen hang ved hans side et langt sværd med gyldent fæste, i stedet for hætten dækkede en baret med en svajende rød fjerbusk hans hoved.

Nikotina svingede viften for anden gang, og straks forvandledes æslet under dem til en mørkebrun hingst med en skøn askegrå manke.

Nikotina svingede viften for tredje gang. Pludselig forvandledes landskabet, og foran dem udbredte sig, som var den groet lige op af jorden, en stor, prægtig stad med slanke hvide søjlekolonner, pavilloner i en storslået, blomstrende stil, krenelerede tårne og en yppig grøn vegetation, imod hvilken guldgule pomeranser og citroner stak skarpt af.

"Se, dette er nu vor sommerresidens!" sagde Nikotina, idet hun pegede på et pittoresk slot, hvis sirlige hvide søjler ligesom en række af frodige liljer bøjede sig frem over en stor, af vældige træer omkranset dam, på hvilken snehvide svaner svømmede omkring i majestætisk ro.

En skare statelige kavalerer og tjenere i brogede dragter tog imod dem ved indgangen. Blandt dem tiltrak især en ydmygt

bukkende munk sig Lactancs opmærksomhed. Denne munk, paladsets skriftefader, var meget lig ham selv fra tidligere. Den tykke, karmoisinrøde næse, de glippende øjne, de trinde kinder, det lange skæg, som gik ham helt ned til midjen, den brune kutte med rosenkransen af pistacietræ, udtrykket af gudelig ydmyghed i ansigtet – således så sandelig for et øjeblik siden broder Lactanc ud. Denne skriftefader gjorde allerede fra første øjeblik et ubehageligt indtryk på brudgommen.

Op ad en bred marmortrappe førtes de nygifte til en strålende sal, hvor et udsøgt bryllupsmåltid ventede på dem. Blide, fortryllende toner syntes at udstrømme fra de gyldne vægge og henrykke deres øren. Herrer og damer sad ved bordet og strøede om sig med glimrende åndfuldheder. Men Lactanc havde ikke sans for noget af alt dette; hele hans opmærksomhed var fængslet af den fagre Nikotinas yndigheder. Han trykkede hendes hånd og bøjede sig hen til hendes øre med en øm hvisken, som hun besvarede med et forførende, løfterigt smil.

Efter måltidet gik de ud på verandaen. Yppige slyngplanter voksede op fra haven nedenunder, trængte med deres korte, rødlige blade ind gennem balustradens fletværk og bøjede deres store, ildrøde blomster ind over det lykkelige pars hoveder. Således sad de tavse ved siden af hinanden. Som en sølvsegl lyste månen over de slanke tårne og pinjernes høje toppe; den grå luft var mættet af berusende vellugt. Nikotina greb med sin spæde fingre i mandolinens sølvstrenge og fremlokkede en hel hær af kærlighedssvimle akkorder. Overvældet af en blid længsel afbrød Lactanc hendes sang med et ildfuldt kys.

En negerinde ledsagede dem til deres sovegemak, bærende en gylden lampe foran dem. Og hvilket sovegemak! Bløde

tæpper i livlige farver dækkede gulvet, på væggene hang kæmpemæssige krystalspejle og forførerisk sanselige billeder, og luften var mættet med vellugt, som opsteg fra gyldne røgelseskar. I døren lynede endnu en gang negerindens tænder i et betydningsfuldt smil, derpå udbredte sig en magisk skumring over kammeret, de tunge silkeforhæng om den pragtfulde seng blev trukket for …

For Lactanc hengik nu nogle dage, som var han i Paradis. De djærveste af de drømme, Djævelen engang forstyrrede hans gudelige betragtninger i klosteret med, var allerede overgået flere gange. Endnu havde ingen sky formørket hans syndige lykke.

Det var en morgen. Solstrålerne, som tog deres farve af de bleggule gardiner, kastede et ejendommeligt lys på Nikotinas søvndrukne ansigt og den halvt blottede barm. Hun havde endnu ikke forladt sengen. Hendes gemal stod allerede fuldt påklædt ved siden af hende og ventede som en slave på hendes befaling. Nu rejste hun sig lidt på albuen, gabte, og idet hun dovent rakte sin mælkehvide hånd hånd frem og halvt afkastede sig tæppet, sagde hun i en myndig tone: "Giv mig mine tøfler!" Lactanc adlød tavs. Han var allerede vant til denne slags opvartning. Da Nikotina havde taget tøflerne på sine velformede fødder, gabte hun atter og fremkom med den næste befaling: "Bær Kuruk herhen!" Kuruk var en stor, broget papegøje, som sad og gyngede frem og tilbage i sit forgyldte bur i vinduet. Lactanc skyndte sig hen efter papegøjen. Da han tog hende ud af buret, baskede hun vredt med vingerne og huggede

den lydige ægtemand så ubarmhjertigt i fingeren med sit vældige næb, at denne i vrede hævnede sig på den med et kraftigt slag. Dette skulle imidlertid komme til at bekomme ham ilde.

Da Nikotina så den fornærmelse, der var blevet tilføjet hendes yndling, skreg hun hændervridende: "Din ondskabsfulde karl, hvad har det stakkels uskyldige dyr gjort dig?"

"Men se dog, hvordan min finger bløder!" sagde hendes mand undskyldende.

"Og for sådan en bagatels skyld plager du en forsvarsløs fugl? Skam dig! Elsker du mig ikke engang så meget, at du for min skyld kan udholde sådan en bagatel af en hudafskrabning? O, jeg ulykkelige! Dette er min løn for, at jeg har ofret mit unge liv for dig, gamle munk, at jeg har skænket dig min skønhed, min uskyld, mit herlige rige – ja, alting! Utaknemmelige tyran!" Snøftende og grædende begravede hun ansigtet i puden.

Lactanc stod for hende som en stakkels synder; forgæves kaldte han hende ved de sødeste kælenavne, han kunne erindre sig fra Salomos Højsang; forgæves lovede han hende tusinde gange bod og bedring.

"Forsvind fra mit åsyn, din væmmelige tyran!" var det eneste svar, han kunne aflokke hende.

Først da han kastede sig på knæ og overøste sig selv med de groveste skældsord, klarede hendes ansigt lidt op.

"Lad os tage en spadseretur!" foreslog den bodfærdige Lactanc lidt efter. Han længtes efter den store, vide slette med lærkesangen og de gyldne kornaks, hvor han som tiggermunk havde strejfet så muntert omkring på sin langørede pasgænger.

"Nej!" svarede Nikotina. "Er du allerede træt af mig? Har du allerede nok af mit selskab, du kyske Josef? O, jeg ulykkelige bedragne kvinde!"

"Nuvel, så lad os da blive hjemme, min engel!" svarede manden med et lams sagtmodighed. "Når jeg blot er hos dig, føler jeg mig lykkelig. Hvis du ønsker det, bliver jeg skam gerne hjemme."

"Nej, lad os gå!" råbte hustruen.

"Så lad os da gå. Som du vil! Vi kunne jo gå en tur ud på landet mellem kornet og lærkerne ..."

"Nej, ikke på landet," afbrød Nikotina ham. "Lad os køre ud i staden. Jeg har nogle indkøb at gøre til det bal, vi giver nu i aften her i vores slot. Gå hen til skatmesteren og hent tusind dukater!"

Lactanc studsede noget ved summens størrelse, men idet han tænkte på slottet og det talrige tyende, adlød han uden at sige hende imod. Men da skatmesteren udleverede ham den forlangte sum, rystede han bekymret på hovedet og bemærkede: "En gang til af den størrelse, og vi er ruinerede."

"Hvorledes? Forslår indkomsterne ikke?"

"Ikke engang til at dække halvdelen af udgifterne," svarede skatmesteren afmålt.

I sin uskyld fandt Lactanc det tilrådeligt at meddele sin gemalinde indholdet af denne hans samtale med skatmesteren. Følgen heraf blev en bitter tåreflod og på den ene side bebrejdelser, på den anden bønner og bedyrelser; hvorpå skatmesteren øjeblikkelig blev sat fra bestillingen.

Om aftenen var der bal på slottet. Alle gemakker var forvandlet til eventyrlige parker, hvori Nikotina svævede

omkring som en fedronning, omsværmet af en skare kavalerer, som hun fra tid til anden værdigede et nådigt smil eller et opmuntrende blik. Hr. gemalen holdt sig som en skygge på afstand, og opsnappede her og der bemærkninger som: "Hvilken herlig kvinde, hvilken grim mand! Det er virkelig synd, at hun skal være bundet til sådan en grimrian!" Til sidst kom han i klemme mellem to matroner, den ene uformelig tyk, den anden usandsynlig mager, som han måtte gøre sin opvartning lige til næste morgen, og desårsag bagefter måtte gøre sit bedste for at berolige sin gemalindes skinsyge.

De næstfølgende dage lignede denne. Forestillingen med tøflerne og papegøjen om morgenen blev blot endnu livligere, med stadig stigende svaghed hos den ene part og trusler om skilsmisse og afskedigelse af tyende fra den anden, gardinprædikenerne blev stadig mere afvekslende, udgifterne stadig mere enorme. Soireer afvekslede med udflugter i fantastisk udstyrede både, landlige selskaber og jagter, ved hvilke lejligheder den ulykkelige Lactanc hver gang fandt sig anbragt mellem den tykke og den magre matrone, mens en stadig voksende skare kavalerer summede omkring hans hustru som fluer om en honningkrukke, mens hun stadig mere gavmildt strøede om sig med nådige smil og opmuntrende blikke.

Vor Lactanc blev stadig mere tungsindig til mode for hver dag, og stadig oftere tænkte han tilbage på sit liv i klosteret. En gang vågnede således i ham et begær efter saltede løg, som i hans elskede kloster havde hørt til blandt hans yndlingsspiser, så voldsomt, at han var ude af stand til at stå imod. Men Nikotina greb ham på fersk gerning og forbød ham oftere at

hengive sig til denne krydrede nydelse under trussel om streng straf i tilfælde af tilbagefald. En anden gang sneg han sig væk fra slottet til et af de små værtshuse, hvor han i sin tid som tiggermunk ofte havde taget sig en bid brød og en tår over tørsten, men den huslige scene efter dette eventyr betog ham enhver lyst til fremover at opsøge sådanne steder. Som en kær relikvie fra munketiden havde han nu kun den lille snusdåse tilbage, som under den magiske forvandling med viften var forblevet uforandret i den ene lomme af hans guldgalonerede benklæder. En hemmelig pris af denne var ham en liflig balsam på de sår, som Nikotina så ofte tilføjede hans ømme sjæl.

En gang, da Nikotina gav ham en ordentlig opsang, mens hun kælede for sin papegøje, dristede han sig til at bemærke, at hun elskede Kuruk højere end sin mand.

"Nå, så du er måske skinsyg på papegøjen?" hånede hun ham.

Lactanc kom derved til at tænke på den sanger, hvis lut for nylig under en udflugt havde ligget stum og urørt hen i hele fire timer, adskilt fra såvel sin ejer som fra Nikotina – på den smukke yngling, i hvis hånd Nikotina aftenen i forvejen havde trykket en duftende billet – på skriftefaderen, som hun hver aften skriftede hos for lukkede døre, og på flere andre mandspersoner, han med god grund kunne føle sig berettiget til at være skinsyg på. Mest forbitret var han på skriftefaderen, der lignede ham selv så meget. Af munkens antydninger sluttede han, at Nikotina havde meddelt ham sin ægtemands tidligere stand, skønt hun havde svoret højt og helligt aldrig at nævne den sag for nogen. Med tanke på denne omstændighed spurgte han hende pludselig med et bittert smil:

"Du lader til at have betroet din skriftefader, hvordan du blev min hustru?"

Nikotina svarede: "Og hvorfor skulle jeg ikke gøre dét? Men jeg angrer dog, at jeg har ladet mig fæste til dig – du, som ikke er andet end hvad jeg jo selv med min vifte har skabt."

"Å, gid du aldrig ..." Lactanc fuldendte aldrig sit ønske. En anden tanke dukkede op i hans hjerne. "Hør," sagde han med foregiven ligegyldighed, "du må ikke tage mig det ilde op, men jeg er begyndt at komme i tvivl om, at du virkelig sådan uden videre sprang ud af min snusdåse."

"Og hvorfor er du nu kommet i tvivl om det?" spurgte Nikotina trodsigt.

"Fordi jeg aldrig har set, hvordan du kom ned i den." Og med disse ord pegede Lactanc på den runde dåse, som han havde taget frem af dens skjul, åbnede låget og satte den på bordet.

"Åh, din dåre!" lo hun foragteligt, "jeg skal vise dig, hvor lidt plads vi overnaturlige væsener behøver."

Hun stillede sig på tåspidserne, sprang op i dåsen og begyndte at skrumpe ind og synke sammen, indtil til sidst kun hendes hår var se udenfor den.

Som et lyn slog Lactanc låget til over hende og skyndte sig at slå korsets tegn over dåsen.

Og se! i samme øjeblik forsvandt bordet, tæpperne, hele det pragtfulde gemak, og foran Lactancs forbløffede blik viste sig atter de lange grå æselører. Han sad igen på sin pasgænger i den gamle, velkendte egn. I den ene hånd holdt han den halvt åbne snusdåse, den anden hånds pege- og tommelfinger var krummede mod hinanden for at tage den ønskede pris. Lærkerne sang under den blå himmel, insekterne summede

over de bølgende gule kornmarker og den vakre svend stod stadig med den dejlige, med vilde valmuer bekransede ungmø i favnen. Broder Lactanc vendte hastigt blikket fra det forføreriske syn, trak vejret dybt ind, som var en tung byrde fjernet fra hans bryst, hævede med et udtryk af ubeskrivelig taknemmelighed blikket mod himlen og ordene:

"O, herlige cølibat!"

banede sig vej over hans læber. Derpå tog han sig roligt en pris; men man siger, at han siden den dag aldrig åbnede snusdåsen, uden først at have gjort korsets hellige tegn over den for at værge sig mod Djævelens anslag.

Mellem bøger og mennesker (1874)

1

I en afsidesliggende gade mødte to venner fra studenterårene hinanden. I et tæt befolket kvarter ville de upåtvivlelig være gået forbi hinanden; men her på det lange, tomme fortov, der løb langs med en række hermetisk tillukkede eller af statelige portiers bevogtede palæer, kom det til en uundgåelig og efter så mange års adskillelse glad genkendelsesscene. Allerede da de var tre skridt fra hinanden, bredte de hænderne ud mod hinanden, råbte glad overraskede: "Leo!" "Adalbert!" og kunne ikke modstå fristelsen til at falde i hinandens arme.

Et øjeblik efter vidste Leo, at Adalbert var huskapellan i en grevelig familie og havde udsigt til et godt præstekald, at en gammel skolekammerat for ikke længe siden havde anmodet ham om et lån, at han kun brugte lommetørklæder af batist, at intet fornuftigt menneske kunne gå ind på Darwins lære, og at det i dag var et dejligt vejr.

Tillige læste han i den unge kapellans ansigt en opfordring til at beundre hans slanke vækst, hans elegante bevægelser, hans friske røde kinder og smagfuldt krøllede hår og til derpå at bedømme, hvilken lykke en så smuk fremtoning ville kunne have gjort i den fine verden, når den allerede nu i den lange sorte frakke med det hvide kollar og miniaturtonsuren oppe i

hovedet var i stand til at stille mangen verdensmand i skygge, for ikke at tale om en så indolent ven som Leo.

Leos påklædning var noget forsømt, hår og skæg forpjusket, og hans magre ansigt forrådte en vis sørgmodighed.

Efter mange spørgsmål fik kapellanen kun så meget at vide om sin vens nuværende stilling, at han i øjeblikket var uden beskæftigelse, og at det trods alle hans bestræbelser hidtil ikke var lykkedes ham at få en ansættelse.

Denne triste meddelelse var mere end tilstrækkelig til at bestemme den gejstlige mand til i gerning at bevise den fordums kammerat sin oprigtige hengivenhed. "Hør engang," udbrød han, idet han slog sig for panden, "det måtte være noget for dig!"

Leo kastede et sky blik på Adalbert, og hans øjne strålede et øjeblik i glad forhåbning; men kun et øjeblik – hans håb var så ofte blevet skuffet.

"Hør," vedblev kapellanen, "skulle du ikke have lyst til at tilbringe nogle måneder i en vidunderlig dejlig bjergegn, i et gammelt slot, der som en rigtig romantisk rede ligger på toppen af en høj klippe og med sine grånede runde tårne, spidse tage, svimlende høje balkoner, gotiske vinduer, besynderlige karnapper og piller rager så stolt op i luften, som var det fra den mest poetiske ridderroman hensat i virkeligheden?"

"Ja, når det kun kom an på lysten," indvendte Leo i en noget bitter tone.

Den unge præst tog ingen notits af det og vedblev med voksende begejstring:

"Hvor vil det ikke være herligt for dig at bebo et ensomt værelse dér med gammeldags møbler, og når du trækker de falmede gardiner til side at føle den rene, friske bjergluft, at betragte den skønne dals tæppe, der udbreder sig i tåget frastand, gennemvævet med marker og skove, gennemsnoet af bækkes og floders sølvbånd, smykket med byer og landsbyer, og lige under dig, nedenfor de grå mure og den kløftede med mos og ukrudt bevoksede klippe at se tagene og balkonerne, haverne og gaderne i den smukke provinsby, til hvis pygmæiske vrimmel du kan stige ned fra din højde, hvis du da ikke foretrækker at flakke om i den gamle, forfaldne og dog så skønne parks mystiske halvmørke eller med snøren i hånden at sidde ved bredden af en klar bjergstrøm –"

"Du har berørt en af mit hjertes svage sider," afbrød Leo ham, "men hvad nytter det, når det alt sammen kun er tomme ord."

"Du behøver kun selv at ville det for at komme i besiddelse af det alt sammen," sagde den højærværdige herre, idet han bevågent lagde sin hånd på hans skulder. "Sagen forholder sig således: Greven er for kort tid siden kommet i tanker om, at det nok var umagen værd, om det righoldige bibliotek, som hans forfædre har grundlagt på slottet Orlow, og som hans salig broder – som dér fuldstændig havde lukket sig ude fra verden og viet resten af sit liv til videnskabelige arbejder – betydeligt har forøget, blev underkastet et grundigt gennemsyn og derpå ordnet. Derfor søger han nu et menneske, der egner sig til denne opgave. Efter det, jeg kender til dig fra tidligere tid, synes jeg, at du er som skabt for denne plads. Honoraret vil ganske sikkert blive anstændigt – rigtignok er jeg jo ikke nærmere inde i dine forhold – –"

Ligesom med vilje gjorde pateren her en lille pause; hans blik fæstede sig næsten triumferende på sin kammerats sørgmodige ansigt.

Leo faldt i tanker. Et øjeblik efter løftede han hovedet, hans øjne funklede, og hurtigt spurgte han: "Men hvem ved, om jeg får den post?"

"*Jeg* ved det," svarede den unge præst, mens et blidt, betydningsfuldt smil spillede om hans læber. "Selv om greven ikke ville – så er grevinden herre i huset." –

Omtrent en uge efter denne samtale rullede en tung vogn opad den stejle vej til Orlowerslottet, hvis mange tårne hemmelighedsfuldt stirrede op mod den klare, stjernebesåede himmel. I den mørke masse, som dens bygninger dannede, glimtede kun hist og her et mat lys. Gennem porten, der endnu stod åben, kørte vognen ind i den øde slotsgård, hilst af rasende hundeglam. I dette øjeblik kom en uforholdsmæssig høj skikkelse, der holdt et tændt lys i den ene hånd og med den anden skyggede for øjnene, ned i borggården oppe fra slottet. Manden med lyset gik forsigtigt og tøvende ned ad de knirkende trin. Endelig kom han lykkelig og vel hen til Leo og fremstammede nogle uforståelige ord – en slags hilsen. Vor ven betragtede den broderede hue, som manden forlegent trykkede ind under armen, og de blanke knapper i hans frakke, som mindede om pengestykker, og han havde tid nok til at drage den slutning, at deres ejermand hørte til Orlowerslottets underordnede beboere.

Derfor sagde han uden nogen som helst indledning til ham: "Jeg kommer jo noget sent?"

Manden bevægede to gange læberne forgæves; først tredje gang lød der et ganske tydeligt, men dog noget usikkert: "Nu skal jeg følge Deres Nåde op."

"Å – De er –?" spurgte Leo, men standsede midt i sit spørgsmål, og uden at ytre et ord fulgte han kastellanen, der førte ham over i den overfor liggende slotsfløj. Det var en interessant vandring for Leo. De steg op ad den skrøbelige vindeltrappe, kom ind i lange korridorer, hvis gravstilhed afbrødes sælsomt af deres drønende trin og det klirrende nøgleknippe, som føreren holdt i den højre hånd. Spøgelsesagtigt dukkede deres skygger kæmpestore op på væggen og flød oppe i den mørke hvælving sammen med hinanden. Ved det bævende skin fra det flakkende lys skimtede man snart nicher med støvede statuer, snart mørke portrætter med frygteligt blege ansigter, snart udskårne stole og resterne af itubrudte møbler, der lå hobet ovenpå hinanden i krogene, overtrukne med spindelvæv.

Længe gik de således tavse bag efter hinanden, indtil manden med lyset endelig standsede foran en dør, der lå for enden af gangen. Efter hvad der allerede ovenfor er blevet sagt om føreren, behøver jeg vel ikke at fremhæve, at den ene nøgle efter den anden uden resultat vandrede ind i nøglehullet, indtil det endelig lykkedes den allersidste af de mange nøgler knagende at dreje den rustne lås om.

Vor ven fulgte efter sin fører og trådte ind i et middelstort værelse, der fuldt ud svarede til hans forventninger. Ja, netop således havde han tænkt sig sin fremtidige bolig. Dér var de indlagte borde og skabe, forsiret med udskårne hoveder og klør af fabelagtige dyr, dér var lænestolene med drejede ben og høje

armstød, betrukne med falmet fløjl, her de gulnede, slidte tæpper, de blegede malerier i sorte kæmperammer, himmelsengen med de tunge forhæng og om taburetten de tykke frynser og gule kniplinger, og så så det hele oven i købet ud, som om det skulle falde fra hinanden ved den første berøring!

Kastellanen tændte lysene i en trearmet lysestage, som stod på bordet, og fjernede sig efter et mislykket forsøg på at ønske godnat. Leo trådte hen til det åbne vindue. Den kølige natteluft strøg hen over hans pande. Dybt, dybt nede under ham skinnede utallige lys i mørket – den forjættede, af den grevelige kapellan så begejstret skildrede by lå for ham. Leo glædede sig allerede til det øjeblik, da det storartede landskab for første gang skulle udfolde sig for ham i morgensolens glans. Atter vendte han sig mod værelset.

Som et barn midt imellem en mængde legetøj glædede han sig inderligt over hver genstand, han betragtede. Foran hvert skab blev han stående, tog de beskadigede figurer ned, beså dem på alle leder og kanter, berørte med fingeren alle de gulnede stoffer og satte sig i hver stol.

Pludselig standsede hans blik ved bordet. Dér så han noget, der i et nu bortledte hans opmærksomhed fra de gammeldags møbler – et fad med kold steg og ved siden af den en meget lovende flaske.

Indre tilfredsstillelse var det første, han følte ved dette syn; det glædede ham, at slottets folk havde tænkt på ham; men derpå følte han en sand ulvehunger, hvorfor han i øjeblikket mistede al interesse for de ham omgivende antikviteter; og han kunne slet ikke begejstres for dem igen, før den sidste bid var

forsvundet fra tallerkenen og billedet af en parforcejagt i blege, ensformige farver bredte sig på fadet.

Efter at have drukket endnu et glas vin gjorde han sig det rigtig bekvemt i en mægtig lænestol, støttede sit hoved mod det polstrede rygstød, lod begge hænderne langsomt synke ned på de med forgyldte, rødbrune frynser pyntede armstød, strakte benene langt frem for sig og overvejede ved sig selv, om han i denne stilling ikke lignede de mætte, siestaholdende væbnere, som han ofte havde set på maleriudstillingerne. Væbnerne blev imidlertid snart fortrængt af andre forestillinger, som jo så naturligt måtte opstå hos ethvert menneske, der blot var begavet med en smule fantasi – og så oven i købet i sådan en lænestol.

Det gammeldags gemak befolkedes med skikkelser fra svundne tider, da al denne blegnede luksus rundt om endnu prangede i friske farver og strålede smukt og nyt. Mænd og kvinder i henrundne århundreders rige pragt svævede for hans blik; men disse skikkelser var visnede, blege, duftløse – og passede godt ind i det døde billede af svunden pragt. Leo strøg rask hånden hen over panden; han ville jage de billeder, som svævede for ham, på flugt, men de lod sig ikke skræmme bort, og nattens dybe stilhed, bevidstheden om at være fuldstændig alene i en afsides fløj af det gamle slot og så alle genstandene rundt omkring, understøttede hans ophidsede fantasis travle leg.

Pludselig fo'r han op fra sin bekvemme stilling i stolen og lyttede. Den dybe stilhed, der herskede i slottet, afbrødes af dumpe lyde langt borte, som nærmede sig og stadig blev tydeligere og tydeligere. Snart skelnede han tunge

menneskeskridt, som ude i korridoren drønende nærmede sig hans værelse. Tillige hørte han en rå og hæs stemme, der sang en vise, hvis ord han omtrent kunne forstå. På éngang forstummede sangen, heller ikke skridtene kunne han høre mere – den sene vandrer var åbenbart standset udenfor hans dør.

Pludselig gik denne op, og han så på dørtærsklen en høj, firskåren skikkelse i jægervams, høje ridestøvler og stråhat, i hvilken der vajede en påfuglefjer. På brystet bar han en slags kotillonsorden.

Den sene gæsts ansigt var rødblussende, den mægtige lyse knebelsbart hang ned på begge sider af den ubarberede hage, hårene klæbede i uorden til den svedige pande, under hvilken store, rødligt underløbne øjne så mat ind i værelset, ligesom blændede af lysskæret.

Leo betragtede ham forbavset og rejste sig halvt i lænestolen.

Den nyankomne blottede hovedet og udbrød, idet han holdt hånden op for øjnene: "Å, det er vel herren fra Prag – Dem, der skal ordne vort bibliotek? Det er mig en stor fornøjelse –"

Derpå trådte han ind i værelset, lukkede døren efter sig, trak en gammeldags stol hen til bordet, tog plads overfor Leo og gjorde sig det rigtig behageligt.

"Ja, undskyld," sagde han ganske ugenert, "at jeg kommer til Dem ved midnatstid. Jeg så lys gennem dørspalten – dørene her slutter ikke bedre end alle de andre døre i dette fordømte slot – og da jeg ikke kunne forstå den på denne tid usædvanlige begivenhed, så tog jeg mine øjne til hjælp. Først da jeg stod i døren, faldt det mig ind, at De skulle komme i dag. Død og pine! Hvad må jeg se? De er blevet budt velkommen med et

aftensmåltid, og den ældste flaske er blevet ofret? Den gamle har vistnok med et dybt suk taget afsked med den. Er De ungkarl?"

"Ja, jeg er."

"Så tag Dem i agt. Denne flaske er møntet på Deres hjerte. Vær forsigtig som en ræv, hvis De ikke vil falde som offer for en af de kyske Dianaer, som vor gamle herre har et halvt dusin at give bort af. Desværre er der ingen af dem, der har så meget sølv, at hun kan lade sig lave en anstændig halvmåne af det til sit forlorne hår. En pige uden medgift – nej, tak for mig! Mit hjerte fænger meget let; men når jeg bare får kig på skyggen af en 'alvorlig hensigt', forvandles jeg straks til en isklump. Nelliken er en smuk blomst – ikke sandt? Glad fordyber man sig i beskuelsen af den brogede, sarte blomst, som funkler med dugdråber på, man lugter til den – å, hvor dejligt – stikker den i knaphullet og – så er det forbi. Eller skal man rive blad for blad af, indtil den tomme, duftløse stængel bliver tilbage i hånden? Og som jeg dømmer om nellikerne, således dømmer jeg også om livet. Den ægte nydelse svømmer altid kun på overfladen, og nedenunder er Salomons visdom. Ja, livet ligner en sump, i hvilken der vokser skønne vandblomster, mens der underneden kun findes dybt, ildelugtende dynd. Hvad siger De til min filosofi?"

Leo trak stiltiende på skuldrene; han betragtede opmærksomt den landlige filosof. Denne gyngede i den antikke stol, så den knagede i alle leder og kanter; hans øjne blinkede skælmsk, og et kynisk smil spillede om hans læber.

"Hvis jeg ikke rettede mig efter disse grundsætninger," vedblev gæsten, "så ville jeg for længe siden have været en af

vore seks Dianaers Aktæon, måske med horn – for hvad er ikke muligt her i dette fordømte slot – så gik jeg til ro med hønsene, reviderede regninger over hårfletninger og parasoller, forbandede to gange om ugen linnedet, to gange gulvskuringen og fristede en sørgelig, ægteskabelig tilværelse i bugnende overflod og gudfrygtighed, hvad Gud bevare mig vel for til mine dages ende! Nu lever jeg fri og lystig som en sommerfugl, flagrer fra blomst til blomst, efter som de falder i min smag – og der er i det mindste tolv om året, der falder i min smag. Ja, jeg er en Don Juan på min manér, måske en gammel og ikke meget poetisk Don Juan, men en Don Juan er jeg dog!"

Han bemærkede virkningen af denne bekendelse på sin tilhørers ansigt – Leo så med et meget talende blik på sit ur, som han havde taget op af lommen. Men dette stumme vink var til ingen nytte. Don Juan gjorde sig det endnu bekvemmere i sin lænestol, lagde benene over kors, trak sig et par gange i skægget og fortalte:

"Jeg kunne såmænd præsentere Dem en hel buket kærlighedseventyr, som jeg har oplevet, og så smukke, som De ikke kan læse dem i nogen roman. Med jeg skal kun søge et ud. Det er ikke sådan nogen særlig begivenhed, men den vil dog interessere Dem, og De gætter let grunden dertil. Altså – engang stod jeg dernede i byen, inde i kirken og mønstrede henrykt – ikke de fuskeragtigt udførte helgenbilleder, som hang på væggene, men derimod de rækker af yndige, verdslige billeder, der i festklæder med bønnebøger i hånden knælede ned i stolene. Pludselig standsede mit blik ved et billede, som det ikke mere var mig muligt at vende mig bort fra. Hist henne knælede en pige, som i skønhed overstrålede de andre, som

Aftenstjernen himlens andre lys. Jeg ved ikke, hvad jeg skal sammenligne hendes læbers og hendes skønne kinders friske farve med. Det var en nys udsprungen blomst med den barnlige naturligheds endnu ufordærvede trylleri. Hendes lille hoved bøjede sig ned over den åbne bønnebog, som var særlig prægtigt indbundet og forsynet med et stort guldspænde.

De tanker, der opfyldte den andægtigt bedende unge pige lod ikke til at være af denne verden; ubevægelig knælede hun i inderlig bøn, og kun engang imellem så hun lønligt til siden under de lange, nedslagne øjenhår. Hun lignede en helgen, og dog fristede hun til synd, de hedenske trolde med pil og bue sværmede om hendes fine skikkelse, kiggede ud af folderne på hendes simple, men nette dragt – ethvert klædningsstykke passer de smukke – og de fløj op fra hvert af bønnebogens blade, som hun vendte med sine fine fingre.

Jeg så ikke og hørte ikke noget af det, der foregik om mig; mit blik hang som fængslet til hendes skikkelse. Og da hun havde lukket bønnebogen og det store guldspænde, korsede hun sig andægtigt og forlod endelig bænken. Længselsfuldt fulgte mine blikke den slanke skikkelse, da pludselig den skare af andægtige, der strømmede ud af kirken, skilte hende fra mig. Straks styrtede jeg mig ind i den tætte hob, men pigen var forsvundet. Jeg kunne hverken finde hende i kirken eller udenfor denne.

Ja, undskyld, at jeg keder Dem med disse enkeltheder. Men havde De set hende, ville De have fattet min begejstring. I øvrigt må jeg fortælle Dem, at jeg er født til at være forfatter; jeg forsikrer Dem, at jeg kunne have vundet ære og berømmelse på

dette felt, hvis jeg ikke ved ugunstige forholds magt var blevet til en ganske almindelig slyngel.

Dog til sagen. Jeg ventede ikke engang til næste søndag, men stod dag ud og dag ind som en ridder af den bedrøvelige skikkelse mellem en flok gamle koner inde i kirken og ventede på hende, indtil kapellanens *ite missa est* tilintetgjorde alle mine forhåbninger.

Om søndagen så jeg hende endelig. Denne gang blev hun ikke borte for mig efter messen. Som en skygge fulgte jeg hendes spor. En gammel, mager morlil støttede sig til hendes arm, bøjet over en stor bønnebog. Endelig gik de begge ind i et lavt hus, på hvis forside jeg på et skilt læste: Wilhelm Hartmann, bogbinder.

Ja, denne Wilhelm var min engels fader og den magre morlil med bønnebogen hendes moder.

Til min store sorg fik jeg at vide, at bogbinderen og hans kone var meget religiøse og anvendte den største omhu på deres datters opdragelse; de betragtede hende som deres dyrebareste klenodie og søgte at beskærme hende mod den fordærvede verdens indflydelse. Men kærligheden indgav mig en lykkelig tanke.

Efter min broder, præsten, havde jeg arvet et lille bibliotek, der for størstedelen bestod af religiøse skrifter. Blandt disse bøger søgte jeg den ud, som havde den mest religiøse titel, og begav mig derpå sporenstregs på vej til min kære bogbinder.

Wilhelm Hartmann modtog mig temmelig køligt. Jeg må tilstå Dem, at mit rygte allerede dengang ikke var det allerbedste her i denne ravnekrog.

Men da mesteren nøjere beså titlen på bogen, som jeg på det varmeste anbefalede til hans særlige flid og kunstfærdighed, lagde hans ansigt sig i venligere folder, og hans tynde læber mumlede:

'Å, det er sikkert en foræring til en kær person?'

'Ingenlunde,' svarede jeg alvorligt, 'den er udelukkende bestemt for mig selv. Jeg ønsker, at bindet skal svare til indholdet.'

Han så på mig, som om han ikke troede sine egne øren. Men da han ikke kunne opdage noget mistænkeligt i mit ansigt, foldede han hænderne over sit bryst, drejede øjnene i hovedet på en måde, som jeg hidtil havde anset for ugørligt, og læspede sødt:

'Jeg vil bestræbe mig for, at øjet skal komme til at glæde sig over det, som fornøjer hjertet.'

De kan jo nok tænke Dem, hvad resultatet deraf blev. Næsten dagligt kom jeg til Hartmann, snart erkyndigede jeg mig om bogens indbinding og det stadium, den nu var på, snart bragte jeg nye bøger, fulde af himmelsk duft, som jeg ved stive bind og messingspænder ville bevare fra at forflygtige.

For at disse mange bestillinger imidlertid ikke skulle blive for påfaldende, forklarede jeg allerede i forvejen, at jeg havde i sinde at lave mig et lille net bibliotek af mine yndlingsbøger, sådan en slags sjæleapotek til husbehov, et forsæt, som hr. Hartmann priste i høje toner.

Under disse omstændigheder udviklede der sig snart et intimere forhold mellem mig og bogbinderparret. Bogbinderen førte mig ind i sin boligs helligdom, hvor vi længe snakkede sammen ved et lille glas vin, som den skønne Aloisia

kredensede os med sine fine fingre. For størstedelen drejede samtalen sig om indholdet af religiøse bøger, som Hartmann altid, før han indbandt dem, lånte sin datter til gennemlæsning, og af hvilke han undertiden lod hende læse noget op for ham.

Jeg håbede sikkert og vist på snart at erobre den skønne Aloisias hjerte med disse 'gyldne himmelnøgler' og trak ofte disse samtaler i langdrag, til mørket faldt på; og det herskede længe i værelset, for den magre bogbinder var temmelig sparsommelig. Uden videre bemægtigede jeg mig så den yndige piges varme hånd; i begyndelsen gjorde hun nok en lille kende modstand, men det varede ikke længe, før hun ganske roligt fandt sig i det.

Engang sad vi ved vinduet. Den nedgående sols bævende stråler vævede en helgenglorie om min engels hoved. Moderen var allerede før min ankomst gået bort for at få aflad, faderen var inde i butikken for at besørge nogle kunder, og hendes lange øjenhår, hvis yderste spidser solen forgyldte, slog hun ned, mens hendes bryst bølgede svagt; da slyngede jeg min arm om hendes nakke, forlegent bøjede hun sig tilbage, og i samme nu glødede på hendes små læber et kys, som endnu den dag i dag hører til mit livs skønneste minder.

Samme aften velsignede jeg min kære salig broder, der mod sin vilje med al sin religiøsitet havde beredet mig så herlige, verdslige glæder. Af bar taknemmelighed besluttede jeg mig til at lade hans yndlingsbog indbinde i fløjl og guld. Denne bog lignede i format et breviar, og den var indbundet i et gammeldags svinelædersbind, hvorpå der med afbleget rød skrift stod skrevet *En Sjælehyrdes Underholdning*.

At denne bog var den dyrebare afdødes yndlingslekture, sluttede jeg af, at han havde ladet sig male med den i hånden.

Man kunne ganske tydeligt læse bogens titel på det store billede, som hang over min seng.

Allerede tidligt næste morgen vandrede denne bog ind i bogbinderens værksted. Da jeg dagen efter som sædvanlig indfandt mig hos Hartmann for at forklare ham, hvor kostbart jeg ville have værket indbundet, og for at undskylde min ødselhed med den bemærkning, at det var min yndlingsbog, og at jeg aldrig begav mig til ro uden at have læst et kapitel i den, hørte bogbinderen med et usædvanligt koldt og strengt ansigt på mig, hvorpå han spydigt svarede, idet han rakte mig *En Sjælehyrdes Underholdning*:

'*Den* indbinding passer bedst for *den* bog.'

'Hvad for noget,' udbrød jeg forbavset, 'dette svinelæder –'

'– svarer aldeles til dens indhold,' afbrød bogbinderen mig skarpt, vendte mig ryggen og forsvandt i bagstuen.

Forfærdet betragtede jeg den refuserede bog. På første side fandt jeg det samme papir som udenpå, de samme gotiske bogstaver med de samme ortografiske fejl – jeg blader om og læser og læser endnu engang – blodet stiger mig til hovedet, men til trods for mit raseri må jeg dog le himmelhøjt: jeg holdt i mine hænder Boccaccios frivole *Dekameron*!

Straks var alt mig klart. Jeg kunne tænke mig den elskelige Aloisias følelser, da hun havde læst den besynderlige underholdning for en sjælehyrde, og dernæst den brave bogbinders, da han fik indholdet af denne lekture at vide – dog nej, dette andet ansigt var jeg ikke i stand til at forestille mig.

Min ærværdige broder var trods al sin ærbarhed og sjælelige renhed en rigtig gavstrik, og på grund af dette nu opdagede, uformodede træk i hans karakter tilgav jeg ham, at han havde været skyld i, at min kærlighed til Aloisia tog en så brat og voldsom ende."

Ved disse ord rejste fortælleren sig op fra sin stol og fjernede sig, efter endnu at have henkastet den bemærkning: "Ja, se sådan søger jeg at gøre mig det usle landliv behageligt. De skal senere høre fra mig."

Så snart han var gået, tog Leo sin frakke af og brummede gabende: "Det var såmænd en nydelig Don Juan!"

2

Skønt Leo kun havde sovet nogle timer under den tunge, vatterede overdyne, kastede han den dog med et kraftigt ryk langt fra sig og satte på én gang begge sine fødder ned på det glatte skindtæppe foran sin seng. Straks gik han hen til vinduet.

Det billede, som hans fantasi havde fremmanet for ham om natten henne ved vinduet, var kun en dårlig kopi af det storartede, farvemættede maleri, som nu i virkeligheden udbredte sig for ham. Beundrende stod han foran dette naturens mesterværk. Den glødende solkugle steg i blændende glans op over den vidtstrakte, umålelige horisont, og i dens stråler funklede i gyldent skær alt det, der forlenede den store slette med liv og skønhed. Skove og lunde, maleriske trægrupper, damme og sølvklare bække, kors ude på markerne, talrige kupler og tårne på kirker, til hvilke større og mindre

husrækker og fredelige hytter sluttede sig – alt det og endnu mere så han her malerisk udbredt for sig, og det fortryllende syn tog alle hans tanker fangne.

Og dybt nede, lige under slottet, så han i fugleperspektiv den venlige provinsby med dens grønne træer, og han kunne iagttage livet i de uregelmæssige gader, på de forskellige balkoner og i de åbne vinduer.

Til sidst gled Leos blik hen over selve slottets karnapper og balkoner og dvælede ved nødde- og kastanjetræernes mægtige kroner, som ved den venstre slotsfløj ragede op over den høje mur. Dér lå den vilde park naturligvis, om hvis skønhed hans ven kapellanen havde fortalt ham så mærkværdige ting. At gå en morgentur i al denne herlighed fremstillede sig for ham i så forføreriske farver, at han ikke kunne modstå fristelsen til at gøre en lille udflugt i de par timer, som efter almindelig beregning endnu måtte være tilbage, inden man spiste morgenmad.

Efter at have klædt sig på, gik han på må og få gennem en labyrint af gange og trapper hen i retning af den del af slottet, hvor han havde set nødde- og kastanjetræerne.

Dog snart tabte han den orienterende tråd og fo'r vild i den vidtløftige, forladte slotsfløjs indre. I begyndelsen morede han sig over de lange gange, der hyppigt forgrenede sig og krydsede hinanden, og over de halvt udviskede malerier på de hvælvede lofter; fra de forskellige vinduer, som han kom forbi, havde han også en smuk udsigt til det herlige landskab eller den kolossale slotsbygning; men endelig blev han ked af denne gåen frem og tilbage i det ubestemte, særlig da han ofte igen kom tilbage til steder, han kort i forvejen havde forladt.

Med stor fornøjelse så han derfor nede ved enden af en vindeltrappe en åben dør, udenfor hvilken han skimtede nogle grønne buske. Nogle slidte trin førte lige ud til en græsbevokset sti, der omsluttedes af en gruppe kæmpemæssige træer. Hist og her mellem buskenes lyse løv trådte de sorte stammer frem, ved hvis fod der voksede højt græs og et broget *pêlemêle* af vilde blomster.

Leo fordybede sig i beskuelsen af den øde park, hvis forunderlige skønhed var ham rigelig belønning for den kedelige vandring gennem slottets gange. Hver bøjning af stien fremkaldte nye poetiske indtryk. Her fandt han i træernes dæmrende skygger mosbegroede sfinkser og satyrer, medtagne af vejrligets mangeårige indflydelse. Dér spejlede det grønlige mørke sig i runde vandreservoirer, hvis overflade hist og her endnu dækkedes af det gule novemberløv, og dér lå resterne af en sirlig bro nede i en bæk, som var tilgroet af yppige vandplanter. Blå guldsmede fo'r muntert hen over hans hoved, og fra begge sider bøjede slanke træer sig venligt ned til ham og berørte hinanden med deres skønne af morgensolens stråler forgyldte toppe. Et andet sted så man i en grantyknings mørke de idylliske omrids af et lille skovhus, som fra øverst til nederst var beklædt med bark, der dog allerede på mange steder var smuldret hen og faldet af.

Længe vandrede han om i stum henrykkelse, men pludselig standsede han. Ubevægelig stirrede han med tilbageholdt åndedræt på et bestemt punkt. Der stod dér en gammel, meget lemlæstet sfinks af sandsten. Og på dens mosgroede ryg, holdende sig fast ved dens forvitrede pande, sad en ung pige skødesløst med ansigtet vendt bort fra ham. Det er ikke så let at

skildre den ejendommelige kontrast, som hendes friske, yndige skikkelse dannede til den livløse, mørke sfinks.

Solstrålerne sneg sig sky gennem løvet på kæmpetræerne, der i en halvkreds omgav symbolet på visdom og kraft, og blidt lagde de sig over det dejlige, blonde hår, som bølgede ned over den ungdommelige rytterskes nakke og fint rundede arme. Hun var klædt i en simpel dragt, der ganske vist i sine enkeltheder vidnede om en vis velstand hos dens bærerske, men som i det hele kun var skødesløst-fantastisk arrangeret, slidt og på sine steder noget iturevet.

Et par smukke, fine fødder kiggede frem under den folderige, lyse dragt, og på dem hang der småbitte tøfler, der var prydet med høje hæle og indvendigt blødt forede; det så ud, som om de i flugten var blevet opfanget af tåspidserne.

Pigens ansigt, der var halvt bortvendt fra Leo, var lille, havde et blidt, jomfrueligt udtryk og fængslede beskueren ikke alene ved den lyse teints friskhed og de fine kinders lette rødme, men tillige ved sit barnlige, drømmende udtryk. Over sfinksens hoved så hun bort mod den bladrige baggrund.

Efter Leos mening kunne denne henrivende pige allerhøjest være seksten år gammel. Det forekom ham, som om han så foran sig morgenens gudinde, i hvilken solstrålernes varme, de duggede blomsters friskhed, den opvågnende naturs herlighed og biernes, fluernes, fuglenes og de fjerne klokkers musik forener sig i det svageste pianissimo.

Længe stod Leo fordybet i beskuelsen af denne lille skønhed, og længe blev hun ubevægelig siddende i drømmerier; pludselig drejede hun hovedet, og hendes drømmende blik mødte den uventede beundrers øje. Forbavselse, skræk og skam vekslede

hurtigt på hendes kinder, derpå gled hendes hånd bort fra løvejomfruens tanketunge pande, lynsnart berørte hendes fødder postamentet, og et øjeblik efter var hun forsvundet i det tætte grønne, uden at lægge mærke til, at en af hendes allerkæreste små tøfler var blevet liggende på stenpiedestalen.

Leo så endnu engang på stensfinksens nakke som hendes slanke hånd for et øjeblik siden havde hvilet på, og han gjorde sig selv det spørgsmål, om den fortryllende skikkelse, som for nylig havde vist sig for ham dér, ikke var et foster af hans fantasi, der ved vandringen i den øde park var blevet poetisk stemt. Men tøflen på postamentet jog al hans tvivl på flugt.

Rask gik han hen og bemægtigede sig den, dette pant på et lykkeligt øjeblik, som han måske ellers ville have forvist til de skønne drømmes rige.

Tankefuld stirrede han på den. Han anstillede betragtninger over den som Hamlet over hjerneskallen, ganske vist betragtninger af mindre melankolsk natur, for derom kan der jo ikke være tale, når det gælder en lille, fin tøffel, ud af hvilken en yndig piges fod er smuttet for et øjeblik siden. "Hvem tilhører du?" spurgte Leo den. "Hvad hedder din sky herskerinde? Bor hun i slottet? Ja, det må hun jo, for hvorledes skulle hun ellers være kommet så tidligt ud i parken? Men hvem er hun en datter af? Måske af den stumme mand, der fulgte mig til mit værelse? Eller er hun en af de seks Dianaer uden halvmåne, som den grimme Don Juan fældede så hård en dom over? Bort, tåbelige tanke!"

Efter længe forgæves at have tænkt frem og tilbage derover kom den forelskede Hamlet til det resultat, at han ikke ville få noget som helst at vide på den måde, og at det var bedst at

gemme den eventyrlige tøffel, da den sikkert i dag eller i morgen ville føre ham på den skønne Askepots spor. Med et suk gemte han altså det kostbare fund i sin brystlomme.

Og det var på høje tid, hvis han ikke for tidligt ville røbe den søde hemmelighed. For i samme øjeblik dukkede en mager mand op i de foran ham liggende træers skygge. Han førte sig med usædvanlig grandezza, bar klæder af meget gammeldags snit og en stiv, sort kravat, så hagen og hele ansigtet stadig sad i en unaturlig højde. I det hele taget gjorde han indtryk af at være en godsforvalter fra den "gode, gamle tid". Denne mand gik lige hen mod Leo. Da han kun var nogle skridt fra ham, tvang han for et øjeblik sit ansigts stive folder til at indtage en venligere stilling, prøvede på at nikke, hvad der dog på grund af den stive kravat kun blev et temmelig mislykket forsøg, løftede sin magre, med snehvide manchetter smykkede hånd en smule og gemte den derpå på sit bryst i en værdig, diplomatisk stilling.

"Har jeg den ære at stå overfor hr. Brunner?" spurgte han alvorligt, idet han lagde et ikke ringe eftertryk på hvert ord.

"Jo, mit navn er Leo Brunner. Jeg er af hr. greven blevet engageret til at ordne hans bibliotek," svarede Leo.

"Det har behaget Hans Nåde greven," vedblev den anden med eftertryk, "allernådigst at sende mig et brev med nøjagtige instruktioner. Jeg er inspektør på dette slot."

Efter en kort pause, som forvalteren med vilje gjorde efter denne vigtige meddelelse, tilføjede han: "Nu spiser vi morgenmad; og så forestiller jeg Dem med det samme for min familie. Derpå fører jeg Dem til biblioteket, der i allerhøjeste grad trænger til en ordnende og sigtende hånd. Da jeg manglede allernådigste instruktioner, har jeg nøjagtigt ladet alt

blive liggende, som jeg forefandt det ved den salige hr. greves død."

Efter disse ord indhyllede forvalteren sig i en værdig tavshed, som han først brød, da han betrådte det lyse værelse, hans familie benyttede til spisestue. Her var alt lagt an på at gøre et blændende indtryk på den nyankomne. Ægte porcelæn med dekorationer, der var godt vedligeholdte, sølvskeer med ulæselige signaturer, hæklede antimakassarer på alle de fløjlsbetrukne lænestole, en overraskende mængde forskellige vaser, statuetter og nipsgenstande, alt dette og meget andet var beregnet på, straks ved første øjekast at fremkalde det indtryk hos gæsten, at smag og mådeholden luksus var de guder, som havde opslået deres bolig i denne lejlighed.

Leo blev præsenteret og meget ceremonielt budt velkommen; inspektørens hustru med det stolte rolige ansigt, i hvilket øjenbryn og mundkroge kun udfoldede en ringe virksomhed og med hele sin gravitetiske og stive værdighed, mindede om en hofceremonimesterinde fra forrige århundrede, og på døtrene kunne man se, at de var opdraget i hendes strenge skole.

Leos blik hvilede en stund på dem; forgæves søgte han sin Askepot iblandt dem. Derimod overtydede han sig om, at den gamle Don Juan havde bedømt dem forkert: tre af disse Dianaer havde til visse allerede nået en alder, i hvilken man hører op med at højtideligholde sin fødselsdag, og en af dem fejrede den måske for sidste gang, hvorimod de to sidste endnu var temmelig unge og smukke, så at vistnok mange gerne havde overtaget Aktæons rolle.

Ved bordet fik inspektørens kone efterhånden så stor fortrolighed til Leo, at hun meddelte ham, hvor ugerne hun

færdedes i de borgerlige kredse i byen nedenfor, da disse opblæste mennesker ikke havde spor af levemåde; deres døtre var udannede pyntedukker og sønnerne ubehøvlede bjørne, som ikke engang havde begreb om høflighed og dannelse. Hvert øjeblik, hun måtte tilbringe med sine døtre i disse selskaber, var et tab, et offer for dem. På sin side oprullede forvalteren et billede for ham af den sorte utaknemmelighed, som købstadsbeboerne ved enhver lejlighed viste mod deres velgører, Hans Nåde greven, idet de hver fjortende dag overløb ham med deres ydmyge ansøgninger; og han, han hjalp dem, lånte dem vogne, gav dem lov til at tage brænde i hans skove, gik i forbøn for dem på højere steder, ja, gav dem endog rede penge!

Med passende gestus udtrykte Leo sin afsky for spidsborgernes vandel, drak den tynde kaffe af den diminutive kop og slugte en kage, der var lidt tykkere end en hostie.

I øvrigt var det ham en stor glæde, da fruen erklærede måltidet for at være til ende, og forvalteren opfordrede ham til at begive sig ind med ham i biblioteket. Dér fandt de alt i den bedste – uorden. Alle skabe stod åbne, og i rummene stod og lå bøgerne som soldater midt under et slag. Dér lå en med ryggen opad, her en anden med hjørnerne fremad, dér en til højre, her en til venstre, og dér var to bøger skudt med bladene ind i hinanden.

Også på gulvet, på den gammeldags pult og på stolene flød de rundt, til dels opslåede; rundt om så man kort, glober, billeder i rammer, sværd, væltede statuer, passere, sammenrullede pergamentblade, musikinstrumenter og forskellige antikviteter. Og alt dette var indhyllet i spindelvæv

og dækket med støv, så at man kun med møje kunne skelne de tykke bogstaver på bindene og farverne på billederne. I en karnap foran vinduet stod en høj med sort læder betrukket lænestol, og på gulvet lige ved den lå der en opslået bog.

På denne lænestol pegede inspektøren og sagde højtideligt: "Ser De, i denne stol blev grev Julian ramt af et slagtilfælde; her fandt vi hans lig, hovedet var sunket ned på brystet, hænderne hang ned over armlænene, som om han var faldet i søvn, mens han læste. Siden dengang vi bar ham død ud herfra, har ingen betrådt dette værelse; der er ikke blevet rørt ved det mindste, alt er her som i hans livs sidste øjeblik."

Grebet af forunderlige følelser så Leo sig om. Det forekom ham, at han kendte den afdøde, som før sin død havde givet alt i værelset sit præg. Mellem disse bøger, der var kastet hulter til bulter mellem hinanden, kunne kun et ulykkeligt, med sig selv og verden utilfreds menneske have rodet om med skælvende hånd.

Hvad havde han vel febrilsk søgt mellem denne masse papirer: måske løsningen på al den tvivl, som forvirrede hans sjæl, eller måske glemsel for en tung brøde eller tabt livslykke?

I tankerne så han ham for sig, så ham sidde dér i den høje lænestol med blegt ansigt og flammende øjne og med sygelig hast vende bogens gulnede blade. Mon han deri havde fundet, hvad han søgte, før den forræderske død havde trykket hans hoved ned mod brystet, og bogen for bestandig var faldet ud af hans hånd?

Uvilkårligt trådte han hen til stolen og tog den åbne bog, som lå ved siden af den, op. Det var Rousseau. En ejendommelig

lekture for en greve! Mens Leo tilsyneladende ligegyldigt bladede i bogen, spurgte han:

"Var grev Julian gift?"

"Nej; han døde uden at efterlade sig hustru, børn eller testamente, og så blev hans højvelbårne broder, den nuværende besidder af Orlowerslottet, grev Arthur, i følge loven universalarving."

Leo bladede videre i bogen og kom efter et øjebliks forløb frem med et andet spørgsmål: "Den afdøde var uden tvivl en ven af videnskaben?"

"Ja, det var han," svarede inspektøren, "sin sidste tid tilbragte han kun mellem disse bøger. Her sad han fra tidlig om morgenen til sent om aftenen; han talte ikke med nogen og lod ikke nogen komme ind til sig. Ofte spiste han ikke noget en hel dag. Men så kunne han også ofte lade den vildeste hest sadle; han svang sig op på den og stormede ud ad markerne til; i den stærkeste regn, i bælgmørk nat susede han lynsnart gennem mark og skov, over bække og kløfter, så at enhver der så ham, blev både angst og bange. Man siger, at hans ungdom skal have været meget stormfuld; vist er det, at han, da han var ung, gjorde lange rejser, ikke brød sig om damer og altid havde en skare lystige venner om sig. Så forandrede han sig på éngang og blev eneboer, ja, man kan godt sige: særling."

"Og hvad var grunden til denne forandring?"

Inspektøren trak på skulderen, lagde sit ansigt i hemmelighedsfulde folder og sagde: "Ja, hvem ved? Jeg kender ikke grunden, jeg aner den rigtignok, men anelser kan jo også bedrage. Man kan ikke bedømme grevelige karakterer efter samme målestok som andre karakterer. Muligvis var det en

utilfredsstillet lidenskab, en bitter skuffelse –" Men pludselig standsede forvalteren, hans ansigt blev endnu stivere end før og, som om han ville gøre den fejl god igen, han havde begået, ved et øjebliks nedladenhed og familiaritet, som havde ladet ham glemme grænserne for hans koldt officielle værdighed, kom hans hage atter i højde med kravatten, og idet han glattede på sine manchetter, vedblev han: "Dog lad os lade det hvile, som døren til den grevelige begravelse har lukket bagved sig for evig. Jeg har ført Dem ind på det sted, hvor De fremtidig skal virke; i disse værelser er De uindskrænket herre. Præcis klokken tolv spiser vi til frokost."

Og derpå fjernede han sig med afmålte skridt.

Leo var nu alene midt imellem disse bøger, i hvis blade de sidste svingninger af hin urolige ånd endnu syntes at sitre, denne ånd, der for år tilbage vistnok forgæves havde søgt ro og hvile i dem. Han syntes næsten, at han forsyndede sig mod den afdødes minde, når han vovede at ordne de til alle sider kastede bøger; det forekom ham, som om han ved hver bog, han stillede på dens gamle plads, ville tilintetgøre et træk i denne uudforskelige karakter. Ingen – det frygtede han for – ville mere tale om grev Julian, de sidste spor af hans navn ville forsvinde fra jordens overflade, så snart han havde stillet alle bøgerne ind på den plads, hvor de hørte hjemme.

Og hvem var denne grev Julian? Måske en ganske almindelig udlevet særling, måske et af de mennesker, der ved et rent tilfælde eller for at få tiden til at gå, var blevet "lærd", og som der gives hundreder af; måske et værdigt medlem af den kaste, som, fordi det var noget nyt, samlede på bøger i stedet for på piber og våben! Men Leos ungdommelige fantasi vægrede sig

ved at tro på dette, og for hans indre blik strålede grev Julians skikkelse, som hidtil havde været indhyllet i mystisk mørke, i sjældne og mægtige heltes glorie.

Uvilkårligt bukkede han sig ned efter den støvede guitar, der lå på gulvet under en mængde bøger. Med fingrene rørte han ved en streng, der klang så sørgmodigt som et suk fra en hårdtsåret og fortvivlet sjæl. Uvilkårligt så Leo sig om. Det var ham, som om denne melankolske tone kom fra den gamle, sorte lænestol henne ved vinduet. Men det varede ikke længe, før han smilede over sig selv, lagde guitaren ned i krogen og kastede sig skødesløst i den sorte stol.

Men Rousseau, som han endnu holdt i hånden, bragte ham snart på andre tanker. "Se!" hviskede romantikkens genius til ham, "greven, der døde med et værk af Rousseau i hånden, hørte ikke til den adelige klubs sædvanlige dusinmennesker!"

"Jeg vil dog se mig noget mere om," sagde Leo til sig selv. "Et biblioteks indhold kaster sikkert det klareste lys over dets samlers karakter."

Han gik hen til den reol, i hvilken den afdødes hånd længst havde huseret; Rousseau, Voltaire, Diderot, d'Alembert, Mirabeau – lutter klare stråler fra nutidens opgående sol, store ånder, som rensede det moderne europæiske samfunds lumre luft! Men hvad var *det*? En bog uden titel på ryggen, uden titel på den første side. Det var en skrevet dagbog og begyndte med følgende ord:

"Forbandet, hvormed skal jeg slå disse få timer ihjel? Det er mig, som om mit livs-urs viser står stille, og som om det med sit ensformige tiktak, tiktak kun vil spotte mig. Dette smykke synes jeg aldeles ikke om, og jeg ærgrer mig over, at jeg har

brugt mine månedspenge til det. Hvor er dog ikke navnet Julian anbragt smagløst på det." –

"Å, det er vist hans dagbog?" udbrød Leo glad. "Det er den bedste nøgle til løsningen af den store gåde." Han gik hen til den sorte lænestol, satte sig bekvemt tilrette i den og læste ivrigt videre:

"Hvad skal jeg tage mig for? – Skal jeg skrive til Melanies søster? Spille billard med den unge abbed? Vove mig med Jakob ud på den oprørte sø i den skrøbelige fiskerbåd og studere hele dødsangstens skala i hans træk?

Ja, det var kun et usædvanligt trylleri, der var i stand til at fængsle mig til denne grønne plet af jorden, til dette forbandede klippeland, dette schweitzerske Abdera, hvor den plebejiske havesyge lever af den storartede naturs vildfarne dyrkere! Å, jeg får en idé: Hvad om jeg, nu da jeg holder blyant og dagbog i hånden, i få træk optegnede de sidste dages begivenheder, af hvilke der let kunne udvikle sig en interessant novelle? Forfattersporten har nyhedens interesse for mig. Og hvad der er det bedste: mine beskedne forsøg vil afblomstre og tabe deres duft, ligesom violerne, der ligger her mellem bladene i denne dagbog, som ingen ukaldet hånd nogensinde vil åbne.

Velan, uden eksposition!

Jeg vendte tilbage fra en udflugt i bjergene. Jeg red langsomt og så til højre og venstre, sjæleglad over næste dag at skulle være mellem de prægtige paladser i det stolte Babel ved Seinen, langt fra dette kedelige sted. Blandt husene og de kønne villaer med deres ængsteligt tillukkede døre og vinduer fængsledes min opmærksomhed af en lav bygning, hvis mure formelig forsvandt under vinrankernes brede blade. Foran den lå der en

nydelig have, prangende i forårets hele strålende ynde. Midt blandt de lyse blomster og de muntert flagrende sommerfugle tog en rank mand i en sort og simpel dragt sig besynderlig ud. Hans hænder fattede om grebet på en spade, hans ansigt var blegt og udtryksfuldt. Det var et af de fysiognomier, som man ikke efter et flygtigt øjekast kan løsrive sig fra, og i hvilke man uvilkårligt fordyber sig. Sådanne ansigter præger sig uudsletteligt i ens hukommelse.

Jeg kan endnu se det for mig, dette mørke, mere originale end skønne ansigt, med det trodsige, bestemte træk om læberne og det sværmeriske blik. Det forekommer mig, at jeg træk for træk måtte kunne tegne dette ejendommelige hoved med de vilde lokker, og dog føler jeg, at jeg ikke ville være i stand til at forlene det med det mørke tungsind, der netop gør det så interessant. Jeg ved ikke, om ikke nogle af ham senere udtalte ord bragte mig på galt spor, idet jeg af disse træk sluttede mig til en trodsig, alt kuldkastende ånd, opfyldt af had til den nuværende samfundsordning.

Jeg red tæt forbi det malede og elegante stakit udenom haven. Min hests skridt på den knudrede vej vakte ikke manden af hans dybe betragtninger.

Da viste der sig på den trappe, som fra huset førte ned til haven, en anden person. Det var en usædvanlig smuk pige. Hendes klare, lyse dragt var noget fantastisk, hun var slank, hendes gang elastisk, og under de mørke øjenhår, som trådte henrivende frem på den udadlelige, blændende hvide teint, strålede hendes skælmske, herlige, forførende øjne. Den skønt formede næse og de fristende læber, om hvilke der spillede et fortryllende smil, fuldstændiggjorde dette bedårende billede.

Hun lignede en sommerfugledronning – ja, anden sammenligning falder mig ikke ind i øjeblikket.

Hun sneg sig på tåspidserne hen til manden, og da hun var kommet lige hen til ham, dækkede hun hans øjne med sine fine hænder.

Manden gjorde en bevægelse, men ikke noget forsøg på at rive sig løs. Det var en ejendommelig gruppe: den friske, spøgefulde og blændende smukke jomfru, under hendes bløde fingre mandens blege kinder og trodsige læber, og over dem hans mørke pande og vilde hår! Ved siden af den yndige blomst – denne mørke, ujævne og mægtige stamme.

Efter et øjebliks forløb lod manden spaden falde, drog hendes hænder blidt bort, og idet han vendte sig om, udbrød han: 'Jeg hørte meget godt, at du kom!'

'Å, du filosof, du hører græsset gro,' svarede hun med munter latter.

Uvilkårligt havde jeg holdt min hest an. Da hendes ord – hun talte bøhmisk – nåede mit øre, greb jeg lynsnart denne uventede lejlighed, tog min hat af og råbte ind i haven: 'Held og lykke, landsmænd!'

Jeg ved ikke, om dette udråb var passende, men i øjeblikket kunne jeg ikke finde på noget andet at sige i mine berømte forfædres sprog. De fo'r begge sammen og vendte sig hurtigt om imod mig.

Manden betragtede mig en stund forskende og mistroisk; derpå nærmede han sig langsomt stakittet. Den unge pige blev stående. Den stærke rødme på hendes kinder viste tydeligt nok den forlegenhed, min tilsynekomst havde sat hende i, og dog så hun venligt på mig.

'Jeg takker Dem,' sagde manden roligt og tilføjede: 'Er De fra Bøhmen?'

'Ja, det er jeg. Jeg troede rigtignok ikke, at jeg her i denne krog skulle høre stemmer fra hjemmet.'

'Vi kommer også sjældent sammen med landsmænd,' bemærkede manden tørt.

Jeg lagde i det hele taget mærke til, at det uventede møde med en landsmand egentlig ikke glædede ham særlig meget. Dog lod jeg mig ikke forbløffe af det og trådte roligt nærmere. 'Og hvordan er De kommet her til disse afsidesliggende egne?' spurgte jeg atter.

'Jeg har opholdt mig her i flere år,' svarede han undvigende.

'De har indrettet Dem det smukt. Nej, hvad ser jeg? Det var dog en dejlig althæa!' tilføjede jeg diplomatisk og sprang hurtigt ned af hesten for at beundre den skønne blomst i nærheden.

Nu var der ikke andet for min tilbageholdende landsmand at gøre end høfligt at indbyde mig til at komme ind i hans have. Jeg bandt hesten ved stakittet og gik ind.

En ubestemt anelse rådede mig til strengt at bevare mit inkognito. Heller ikke min originale vært fandt det umagen værd at præsentere sig selv eller sin skønne ledsagerinde.

Denne nærmede sig med naturlig ynde, rakte den fine hånd ud imod mig og hviskede: 'Velkommen!'

På min gang gennem haven bestræbte jeg mig for at lægge mit ansigt i alle slags lærde folder og bære den alvor, der præger koryfæer på videnskabens område, til skue. Men snart måtte jeg med skam bekende, at jeg på botanikkens gebet var et nul i sammenligning med min henrivende ledsagerinde, som med utrættelig iver og næsten moderlig stolthed nævnede hver

blomst i haven ved navn, angav alle deres fortrin og mangler og leverede udførlige beskrivelser af de smukkeste og sjældneste eksemplarer. Her rettede hun på et strå eller et blad og dér bredte hun blomsterkronerne fra hinanden, som om alt det var hendes fingres arbejde og ikke naturens værk. Hun lagde sikkert ikke mærke til, at jeg var en meget distræt elev.

Mine tanker havde for længst vendt sig fra det brogede forårsbillede; hendes forunderligt skønne øjne havde fået mig til at glemme alt andet. Jeg sammenlignede stadig pigen med den unge mand, der tavs og mørk gik ved min side gennem haven, og jeg søgte at finde ud af, hvad det vel kunne være, der bandt disse to så vidt forskellige mennesker til hinanden. Det måtte uden tvivl være broder og søster! gentog jeg ved mig selv, som om jeg ville overdøve en anden stemme, der tilhviskede mig: Måske mand og kone!

Uvilkårligt kiggede jeg flere gange hen til husets vinduer, som om jeg håbede dér at se et af grå ærværdige lokker ombølget mandligt eller kvindeligt hoved, der kunne bekræfte min første formodning.

Min skønne lærerinde i botanik lagde sikkert mærke til mine lønlige blikke, for pludselig endte hun sit foredrag med de ord: 'Men nu må De da også se vort beskedne lille hjem.'

Jeg vendte mig om mod manden; det forekom mig, at hans ansigt ved denne opfordring blev endnu mørkere, end det havde været i forvejen. Dog nikkede han tavs og gik hen imod den stentrappe, der førte op til bygningen.

Jeg blev vist ind i en lav stue, hvis indretning virkelig var meget tarvelig. Ikke mange og udelukkende simple møbler, på væggene kopier af nogle klassiske billeder, nogle pistoler og

geværer, et højt skab fyldt med bøger, på bordet landkort, bøger, skrivematerialier, en bunke breve under en metalbrevpresser og en mængde konvolutter – det var alt, hvad jeg så i dette lille og ganske hyggelige værelse. Lad mig dog endelig ikke glemme, at der i en niche stod nogle gibsbuster af berømte mænd, bl.a. taboriterføreren Ziska, Franklin, Rousseau, Byron og lignende fremragende personligheder. Men alt, hvad der befandt sig i værelset, vidnede om en kvindes omhyggelige hånd; der var ikke et eneste støvgran, ikke en plet at se. I vinduerne stod der urtepotter og frodige grønne vinranker trængte sig ind i værelset. Den smukke pige bød mig en simpel stol, mens den unge mand fra sideværelset hentede en flaske vin, som han satte på bordet med de ord: 'Det er vor Melniker! Lad os drikke på vort fjerne fædrelands velgående!'

Det lod til, at det forsøg jeg gjorde på at blive patriotisk bevæget ved denne skål, var temmelig mislykket; thi min *vis-à-vis* så mig stift ind i øjnene, trak på skuldrene og sagde i en alvorlig tone:

'De fleste af vore tænkere er i deres sjæls inderste overbevist om, at det ville være et stort fremskridt og en lykke for menneskeheden, om alle de ejendommeligheder, der skiller de enkelte lande og folkeslag fra hinanden, kunne forsvinde og sammensmeltes til et homogent hele, som ikke skulle beherskes af nogen anden fordel end det fælles store heles. Men jeg er nu af en ganske anden mening. Jeg synes bedre om den omskiftende guerilla, hvor hver er en helt for sig selv, end om den uhyre hær, i hvilken 100.000 automater bevæger sig, således som ét eneste menneske vil det. Det kan være, at en sådan hær tilkæmper menneskeheden større fordele, men

indsatsen er for høj; at være led af en sådan hær er ikke en opgave, der er menneskelivet værdig. Ligesom jeg foragter et menneske, der ikke forsvarer sin individualitets grænser, der uden betænkning opofrer sin personligheds ejendommeligheder for sine omgivelsers indflydelse, således foragter jeg også det folk, som ikke er i besiddelse af nogen national forfængelighed.'

Mens min vært talte, forsvandt det mørke udtryk fra hans ansigt, hans kinder blev røde, rynkerne på hans pande glattedes, og øjnene flammede under de stolte bryn. Jeg kunne ikke lade være med at sige lidt spydigt: 'Og hvorfor har De da, når De hylder sådanne grundsætninger, forladt Deres fædreland?'

Manden svarede ikke. På éngang slukkedes hans øjnes ild, hans blege ansigt bøjede sig ned mod hans bryst, og han sukkede dybt. Et øjeblik tav vi alle tre.

Det kom nu kun an på at finde et passende påskud til et nyt besøg. Jeg fandt det snart. Jeg gik hen til bogskabet og tog tilfældigt en Burns ud. Der udviklede sig herved en kort samtale om lyriske digtere, i løbet af hvilken den smukke dame ytrede et ønske om at læse Lamartines værker. Tilfældigvis havde jeg et bind af hans digte i min kuffert. Selvfølgelig tilbød jeg hende at bringe hende dem den næste dag.

Således fik jeg foden indenfor i dette schweizerske Abdera.

Næste morgen begav jeg mig til fods med min Lamartine under armen til mine interessante landsmænds bolig. Foran den traf jeg den smukke gartnerske i fuldt arbejde.

Jeg blev et øjeblik stående ved stakittet for ubemærket at beundre dette billede, i hvilket naturens og livets vår havde

forenet sig i den skønneste endrægtighed. Det var mig, som om den blinkende morgendug lå på hendes hår, på hendes stråhat, ja, på hele hendes slanke, fine skikkelse som på blomsterne rundt om. Hun nynnede en lystig, bøhmisk folkesang.

Pludselig standsede hun; hun havde fået øje på mig. Uvilkårligt glattede hun på sit hår og gik derpå rødmende hen imod mig.

Noget forlegen besvarede hun min høflige hilsen, og da hun så bogen under min arm, udbrød hun: 'Nej, hvor De er elskværdig. Jeg tør vædde på, at De bringer mig Lamartine?'

'Det glæder mig meget, at den har givet mig lejlighed til at vise Dem en så ubetydelig tjeneste,' svarede jeg med større varme, end det måske egentlig passede sig efter en så fortærsket frase. Hun tog bogen i hånden og bladede forlegent i den.

Nu satte jeg mig for at ville vide, hvilket forhold hun stod i til den unge mand.

'Hvis mit gentagne besøg ikke generer Deres hr. –' I den pause, som jeg gjorde efter disse ord, lå der en indtrængende opfordring.

Jeg så da også af hendes svar, at hun havde forstået mig.

'Min mand,' hviskede hun og bøjede ved dette ord sit hoved endnu dybere ned mod bogen, som hun hurtig bladede i, 'min mand må hvert øjeblik komme tilbage – han giver timer i engelsk.'

Disse få ord belyste pludselig hele situationen. Altså forholdt det sig således! Hun var gift med denne alvorlige mand, som hun dannede en så henrivende modsætning til. Men hun sagde dette i en forunderlig, undselig tone! I denne klang lå der en ny

gåde. Tillige fik jeg en følelse af, at mine nye bekendte indtog et endnu lavere trin i samfundet, end det, jeg i tankerne havde stillet dem på. Privatundervisning, timer i engelsk er just ikke tegn på overvættes stor velstand.

Måske lever de i nød? Måske er denne ugunstige materielle stilling grunden til de mærkelige excentriske meninger, som jeg har læst i hendes mands træk og miner?

'Føler De Dem ikke ængstelig, frue, i denne fremmede egn?' spurgte jeg efter en pause; ordet 'frue' faldt mig ganske uforvarende ud at munden.

'Hvorfor skulle jeg dog føle mig ængstelig?' svarede hun med sin lyse stemme, idet hun løftede hovedet og så glad og sorgløst op på mig. 'Når Karl ikke er hjemme, arbejder jeg i haven eller også tegner, spiller eller syr jeg. Undertiden, særligt om søndagen, gør vi udflugter i omegnen. Å, den er smukkere, end man straks skulle tro, og den har mange skjulte herligheder og smukke punkter, som man kun kan komme til i båd eller ved at klatre op ad stejle fjeldveje. Kender De øen med det gamle kloster?'

'Nej. Jeg ved ikke engang af, at der i søen her ligger en ø.'

'Ja, fra denne side ser den rigtignok ikke ud som en ø. Den ligger lige ved den sydlige klippekyst, og det tager sig på afstand ud, som om den var helt omsluttet af skovklædte pynter. Å, det må De endelig se! Det er mit yndlingssted. Dér tager vi hen på søndag. Hvis De vil tage til takke med vort selskab, kan De jo tage derhen sammen med os.'

'Å, ja, med største fornøjelse,' udbrød jeg ivrigt. 'Men tror De også, at Deres mand vil sætte pris på mit selskab?'

'Ja, det vil han rigtignok,' svarede hun livligt. 'De må ikke tro, at han er en fjende af lystighed og munter omgang, fordi han ser så alvorlig ud. I Deres selskab vil han sikkert tø op, og så skal De blot få at høre, hvor åndrig og vittig han kan være. Nå, vil De så tage med?'

'Ja, men kun på én betingelse!'

'Og det er?'

'At De er så venlig at lade mig sørge for befordringsmidlerne.'

Hun tænkte sig om et øjeblik og så udbrød hun muntert: 'Som De vil. Men så må jeg også have lov til at sørge for alt det andet.'

'Ja, det må De. – Så er det altså en aftale.'

I samme øjeblik gled hendes blikke ned over vejen, og pludselig strålede de af glæde og henrykkelse. Det så ud, som om hun ville udbrede sine arme og styrte sig frem; men snart blev hun herre over sin bevægelse og kun hendes øjne, der stadig var rettet mod ét bestemt punkt, mod den, som al hendes længsel og alle hendes ønsker gjaldt. Jeg så i samme retning og fik øje på Karls mørke ansigt med den rynkede pande, det nedslagne blik og de sammenpressede læber. Over hele hans væsen var der noget usædvanligt, hemmelighedsfuldt. Han vågnede af sin grublen, så ud i haven og fik øje på hende. Straks oplivedes hans ansigt, og tungsindet forsvandt fra hans pande; men det vendte hurtigt tilbage, da han kendte mig. Det så ud, som om hans øjenbryn trak sig endnu tættere sammen end tidligere.

Alligevel lagde jeg mærke til, at denne stolte, ubøjelige mand dog bøjede sig for noget – for noget så ubetydeligt og så barnligt: en lystig kvindes rosenrøde tøffel!

Udflugten til øen blev så fastslået, og selv den unge mands protest mod min betingelse med hensyn til båden døde hen på hans læber, da hans hustru indsmigrende slyngede sin arm om hans hals. Han bøjede hovedet. –

Jacob og jeg måtte anstrenge os af alle kræfter for at opdrive en båd, der i det mindste så meget som muligt kom til at ligne den, jeg havde tænkt mig at ville overraske min skønne landsmandinde med. Jeg lejede for en ikke så ringe sum den eneste båd, der egnede sig til ekskursionen, og behængte dens sider med blomsterkranse og guirlander, for at skjule dens defekte udseende. Ja, det lykkedes mig endog at finde en italiensk fisker, en slank skikkelse med sorte øjne og sort hår, som jeg ved hjælp af noget broget tøj og brede bånd meget let forvandlede til en gondoliere. Næste søndag ventede jeg til den aftalte tid ved bredden. Det var en herlig dag. Foran mig gyngede den smykkede båd på søens flade, og dens blomsterguirlander dukkede sig snart til højre og snart til venstre ned i det gennemsigtige vand. I bådens forstavn stod gondolieren og så sig stolt spejdende rundt omkring.

Denne maleriske stilling havde et rent etisk formål; for der var ikke ringeste grund til at betragte vejret. Den rolige, gyldne sø lå for os; de sælsomt formede klipper flammede i solens glans, og over os hvælvede himlen sig, kun hist og her dækket med små skyer. Luften var frisk og krydret; egnen genlød af højtidelig klokkeklang. Jeg kom ikke til at vente længe. Snart så jeg på den sandede vej et par, der inde fra byen nærmede sig søen. Julie var i dag klædt særlig smagfuldt, hendes fine kinder var dækket med en let rødme, og hun så glad og munter ud. Ligefra de rosafarvede sko og til den kunstige sommerfugl, som

over hendes brune hår svang sine malede vinger midt iblandt stråhattens blomster, var hele hendes toilette så smagfuldt og smukt, at næppe den mest poetiske skrædder kunne have fundet på en mere henrivende forårsdragt.

Hendes mand var som sædvanlig klædt i sort. Omendskønt han som altid så alvorlig ud, var der dog i dag ingen rynker at se på hans pande. Åbenbart bestræbte han sig for at afpasse sit ydre efter omstændighederne.

Da de kom nærmere, lod hun sin hånd glide ud af hans arm og løb i forvejen. Idet hun spøgende truede ad mig med fingeren, råbte hun allerede i nogen afstand: 'Nå, så det var Deres betingelse? Jeg troede ikke, De var lumsk. Den del af programmet, som jeg troskyldigt har overladt Dem, har De bragt til udførelse på en sådan måde, at jeg allerede i forvejen må skamme mig over det øvrige.'

Den beundring, som jeg tydeligt kunne læse i hendes blikke, da hun så den pyntede båd og den stolte gondoliere, aflokkede mig uvilkårligt et smil. Hendes mand, som imidlertid langsomt havde nærmet sig, så med åbenbar misfornøjelse på min gondol.

'Men hvad skal dog al denne stads sige?' udbrød han noget ærgerlig. 'En ganske almindelig fiskerbåd havde jo gjort samme nytte.'

'Ja, det havde en indisk kano også,' svarede jeg halvt spøgende og halvt gnaven. 'Men vi civiliserede europæere kan – særlig på en søndag – nok unde os en så uskyldig luksus.'

Vi satte os ned, ægteparret tog plads i den bagerste del af båden, og jeg overfor. Snart gled båden hen over den rolige vandflade. Hvem kunne på en sådan dag, fuld af duft og

solskin, under den sagte plasken af åren i den lette båd, som førte os bort fra skuepladsen for vore daglige sorger og plager, stænge en højtidelig og livsglad stemning ude fra sit hjerte? Selv Karl så munter ud, og hans øjne gled langt bort – ud over det blinkende vand.

Hurtigt lykkedes det gondolieren at henlede vor opmærksomhed på sig og sine beregnede yndefulde bevægelser. Snart stemmede han sig mod åren, som om han ville tage kampen op med en vild brænding, snart svang han den så let som en fjer i vejret og slog med den efter en svale, som med sine vinger havde berørt søen; og snart stod han slank som en gran i forstavnen og spejdede ud i det fjerne. For at forhøje illusionen slog han om sig med lutter italienske fraser.

Min skønne landsmandinde iagttog ham smilende og sagde derpå pludselig til ham på velklingende og flydende italiensk: 'Hør, kan De ikke en eller anden barcarole?'

Ja, det var også kun det eneste, der manglede.

Italieneren vendte sit solbrændte ansigt halvt om imod os, han tilkastede den dejlige signora et glødende blik, viste foragteligt smilende en række snehvide tænder, og i stedet for at svare, stak han sin hånd malerisk ind under sin grove skjorte, og sang en italiensk barcarole, der blev modtaget med så stort bifald, at dette opmuntrede ham til at synge en anden og tredje sang.

Således nåede vi øen under sang og munter samtale, som den alvorlige Karl også deltog i. De tætte, malerisk grupperede grønne træer aftegnede sig skarpt mod den klipperige baggrund. Mellem de mørkegrønne bøge- og egegrene så man det øde klosters grå mure, der lå på toppen af det stejle bjerg.

Det slanke, runde tårn, belyst af solens stråler, funklede os i møde i sjælden pragt.

Før vi landede, var mit kendskab til det interessante par blevet betydeligt udvidet. Jeg fik at vide, at min landsmand hed Karl Wolny og havde ægtet Julie for et år siden. Sine hvedebrødsdage havde han tilbragt under Italiens skønne blå himmel, og nu for tiden levede han her af at give timer i engelsk, fransk og italiensk. Ægteparret fik så på den anden side at vide af mig, at jeg hed Paul Roland, var godsejer og rejste for min fornøjelse – netop det samme, som jeg havde skrevet i fremmedbogen i hotellet.

Efter at have ladet den syngende italiener blive tilbage for at passe på båden, begav vi os op til ruinen ad en lidet befærdet sti. Der var køligt under de kæmpemæssige træer, og skovblomsternes gennemtrængende duft opfyldte den krydrede luft.

Vi gik gennem en af naturen dannet allé, som de høje træers kroner hvælvede sig over til et uigennemtrængeligt tag. Beundringsværdig var bladenes mangfoldige og sarte farvenuancer fra gråt til ganske lysegrønt; hist og her trængte solstrålerne gennem det tætte løvtag, og enkelte blade, der blev belyst af solen, trådte skarpt frem i det rundtom herskende halvmørke; på andre steder dansede de gyldne solstråler over træernes blade og gød et magisk skær over dem; nogle steder trængte de ind med hele deres styrke, og gyldenrødt funklede de grå stammer og det grønne mos. En hellig stilhed hvilede over alt. Kun engang imellem hørte man langt borte fuglekvidder, et firben raslede gennem det tørre løv, eller en metalglinsende flue fløj fra blomst til blomst.

Vi hengav os uforstyrret til den herlige spadsereturs glæder. Julie løb snart til højre og snart til venstre ind i buskadset for at plukke skovblomster, som hun med stor omhu og forsigtighed bandt til en broget, duftende buket. Wolny og jeg fordybede os i en samtale om middelalderens arkitektoniske seværdigheder, hvad der dog ikke hindrede os i, som på kommando snart at se til den ene og snart til den anden side, og hver gang netop til den side, hvor Julie berigede sin buket med en frisk og duftende blomst.

Da hun endelig standsede og sluttede sit værk med en hvid calyculus, sagde hun smilende, at det vist var på tiden at få lidt at spise, for at vi styrkede kunne fortsætte turen. Vi undrede os virkelig ikke så lidt over, at vi hidtil ikke havde følt noget til sult eller træthed. Oppe på en bjergskråning, hvorfra vi havde en storartet udsigt, lejrede vi os efter gammel romervis i det bløde mos om en flad, mosbeklædt klippeblok, der tjente os til bord.

Ud af en smagfuld lille håndtaske, som jeg ikke før havde lagt mærke til, tog Julie flere sager frem, end man efter det nette, lille spisekammers dimensioner at dømme skulle have troet, at der kunne være i den. Af dens dybde dukkede også en snehvid borddug op, som vor værtinde bredte over det af naturen dannede bord. På den blev der nu i tillokkende pittoresk gruppering opstillet forskellige madvarer og to vinflasker tilligemed to forgyldte bægre.

Dette simple måltid skal jeg aldrig glemme. Der herskede højtidelig stilhed; ikke et blad rørte sig i middagssolen; ubevægelig hvilede sommerfuglen med udslagne vinger på den glødende sten, og dorsk slumrede fluen i den vansmægtende blomst. Solen brændte på sandet og den sparsomme timian.

Men vi hvilede i behagelig kølighed, i høje træers skygge og så ud over den solbeskinnede egn, som fra dette sted viste sig for mig i et ganske andet lys og uanet pragt. Mellem de grå, forskelligt formede klipper udbredte den spejlklare søs mørkeblå blinkende flade sig. Mellem træerne hinsides den sandede bred skinnede den lille bys tårne og kupler, og bag ved dem bredte dalen sig, oplivet af talrige landsbyer og villaer. Brogede farver smeltede hen i mørkeblå og blegere, indtil langt, langt borte en langstrakt, lyst skinnende stribe skarpt begrænsede horisonten – det var de schweiziske bjerges sneklædte tinder.

Vort simple måltid krydredes af spøg og skæmt; vi talte om vejret, om Julies buket, om gondolieren, om den bævende, regnbuefarvede guldsmed, som svirrede om os – og alt det med en livlighed, som om vi pludselig havde rystet al den viden, livet havde betynget vor sjæl med, af os, og som om hele verden med dens sus og dus, dens sorg og modgang lå bag de hvidt funklende, snedækkede bjergtinder.

Karl var helt forandret; de sidste spor af kummer var forsvundet fra hans ansigt, hans øjne strålede, og om hans læber lå et sorgløst, muntert smil.

Kun én gang rynkedes hans pande.

Jeg drak af den iskænkede vin, løftede bægeret op mod solen og sagde: 'Den etikette lyver min sandten ikke!'

'Sig ikke det,' udbrød Wolny bittert. 'Alt, hvad nutiden frembringer, er kun løgn og bedrageri. Etiketten er tilbage, men heller ikke andet. Religionen, friheden, borgerdyden, humaniteten, folkeretten, patriotismen, og hvad nu alle de andre etiketter hedder, er blevet tilbage, ja, disse etiketter,

under hvilke vort århundredes politiske kræmmere og andre kræmmere søger at bibringe menneskeheden deres smagløse ideer. Og hvis man virkelig tror på, at disse valgsprog skulle kunne betyde noget mere end løgnagtige kræmmeretiketter, så bliver man lét lige op i ansigtet.'

Et øjeblik tav han, lod sin hånd glide hen over panden og udbrød derpå, som om han talte med sig selv:

'Og dog: hvis der hist ovre bag disse sneregioner endnu findes nogle hjerter, der kæmper for en retfærdig sag, og i hvilke tidens iskolde pust ikke har kvalt den sidste gnist, så fortvivler jeg ikke. Ja, jeg hører hine fjerne hjerters stille, hemmelighedsfulde slag, og på disse brave mænds vel tømmer jeg dette bæger!'

Han løftede hovedet, støttede sig til albuen, så begejstret mod nord og sænkede sit bæger i den retning, ligesom til hilsen. Julie, som beundrende havde set på ham, mens han talte, bøjede sig hurtigt henimod ham og klinkede med ham. Jeg var en temmelig kølig tilskuer ved denne højtidelige scene.

Men snart gled underholdningen tilbage til sit tidligere spor. Vinen og den livlige samtale farvede Julies kinder røde, og hendes øjne strålede af glæde. Ved dette syn blev jeg efterhånden grebet af en heftig, uovervindelig længsel, febrilsk betragtede jeg hendes små fingre, som hun bøjede ned mod mosset, den fine, hvide hals og hendes bølgende barm, hvis omrids tegnede sig på den lette, hvide dragt. Da mit lønlige blik engang mødte hendes skælmske øjne, slog hun dem pludselig ned, rødmen på hendes kinder forsvandt, og de små fingre rykkede længe i det grønne mostæppe.

Efter Wolnys opfordring begav vi os atter på vej. Vi kom snart til klosterruinen.

Det var et forunderligt skue! Her ragede de mørke, revnede mure op, hvis gesimser tidens hånd havde dækket med fløjlsblødt mos; taget over højalteret var styrtet ned, og i stedet for det havde et mægtigt nøddetræs grene flettet et grønt løvtag. Imidlertid var selve kirkens hvælvede loft bevaret, men også dér så man dybe revner og åbninger. Kun et slankt tårn med forgyldte kors ragede stolt op over helligdommen, ja, selv klokken i dets indre kunne man se gennem de lange, smalle vinduer.

Vi trådte ind i dybt og hemmelighedsfuldt halvmørke. Hvor der fandtes et vindue eller blot en revne i muren, trængte nødde- og ahorntræers grene sig ind igennem den. Op ad væggene voksede rød- og hvidtjørne, og høje, brede bregner stod overalt i de fugtige kroge. Kalken var næsten helt faldet af; men hist og her så man dog på væggene og i loftet rester af gammeldags, afblegede malerier.

Kun et eneste maleri var endnu nogenlunde godt bevaret. Det var et kolossalt billede af jomfru Maria med Jesusbarnet, som indtog væggen foran højalteret, af hvilket der endnu kun var nogle mosklædte stentrin tilbage. Overfor dette billede befandt den indstyrtede del af hvælvingen sig. Gennem den brede åbning faldt solstrålerne ind og belyste væggen. Som purt sølv skinnede blikglorierne, der i brede halvkredse omgav den hellige gruppes hoveder; i himmelsk glans strålede jomfru Marias ansigt af moderstolthed og hendes ophøjede skikkelse med det lille barn på hænderne svævede klart oplyst frem imod os i ruinens mystiske halvmørke.

Julie trådte hen til det høje gravmæle, som ragede op i den modsatte ende af kirken, og lagde sin buket på den forvitrede plade. Hun havde allerede i forvejen fortalt mig det forladte monuments historie. Under denne mosbegroede, af tidens tand hærgede sten, på hvilken man kun med stor besvær kunne skelne omridsene af en munk, hvis hænder var korslagte over brystet, hvilede efter sigende det sidste skud af en berømt adelsslægt; af ulykkelig kærlighed var han gået i klostret og var død dér – ganske ung. Julie ynkedes over den glemte grav, og ved hvert besøg lagde hun en duftende buket på den. Da jeg så mig om i den øde kirke, udbrød jeg uvilkårligt: 'Ja, det er virkelig en forunderligt skøn ruin!'

'Naturen har besejret sine fjender,' bemærkede Karl. 'Se, dér bag korgitteret, hvor kun bladene i gulnede breviarer raslede, og ensformige salmemelodier klang, hvisker nu ahorntræets blade, og nattergalen synger sine dejlige sange. Naturen er brudt ind i det melankolske kloster og har smykket gangene og cellerne med blomster og grønne planter og fyldt dem med summen og sang. Klokken oppe i det gamle tårn kalder ikke mere munkene til refektoriet eller koret, og kun en enkelt gang, når den sættes i bevægelse af stormen, blander den sine klagetoner i den grandiose musik, som den stormende natur opfører rundt om den. – Men undskyld mig, at jeg forlader Dem et øjeblik. Hver gang jeg kommer her, går jeg op i tårnet, hvorfra der er en udmærket udsigt ud over bjergene. Ja, jeg gør ikke fordring på, at De skal følge med mig, for opstigningen er noget ubekvem.'

Da han var forsvundet ved den vindeltrappe, der fra kirken førte op til tårnet, fæstede jeg mit blik på Julie. Hun stod lænet

til det gamle gravmæle og lagde sin hånd på gravstenen. Drømmende betragtede hun det strålende Madonnabillede. Julies friske, henrivende skikkelse og den grå, forvitrede sten dannede en ejendommelig gruppe. Det var livets poesi, forenet med gravens.

Jeg nærmede mig hende, uden at mine sagte skridt vækkede hende af hendes dybe drømmerier. Stående tæt bag hende fordybede jeg mig i beskuelsen af hendes fine, hvide hænder, som hvilede på stenenes mos. Gennem en revne i loftet faldt en gylden solstråle ned på den, så at den tegnede sig i sin fulde skønhed og hvidhed på den mørkegrønne grund, og guldringen med diamanten funklede som en glødende tåre på hendes fine, ovale finger.

En stund betragtede jeg hende, mit hjerte bankede heftigt, mit åndedræt blev hurtigere, blodet steg mig til hovedet, og mine brændende læber trykkede et hedt kys på den hvide, skønne hånd.

I samme nu fo'r Julie bort fra stenen, og forbavset betragtede hun mig; men også jeg trådte hurtigt tilbage og så op, for der faldt en sten fra loftet lige ned for mine fødder.

Oppe ved åbningen i hvælvingen så jeg Karl. Han stod ude ved randen af åbningen, og hans mørke, funklende øjne hvilede på mig.

De næste sekunder var højst pinlige: Julie stod forlegen, noget fra mig med nedslagne blikke, og hendes kinder var purpurrøde. Jeg kan med rette rose mig af, at jeg altid med stor lethed er kommet ud over den slags situationer, men denne gang stod jeg tavs og lige så forlegen som hun.

Først da jeg hørte Karl komme ned fra tårnet, vendte min sædvanlige letsindighed tilbage.

Jeg fæstede koldblodigt og udfordrende mine øjne på tårnets mørke udgang, hvor den fornærmede ægtemands af harme glødende ansigt om et øjeblik måtte komme til syne. Og Wolny kom virkelig snart efter; men hans blik var roligt, panden var glat, og ansigtet forrådte ikke spor af ophidselse. Langsomt nærmede han sig til mig og skildrede mig i den roligste tone den henrivende udsigt fra det gamle klokketårn.

Åbenbart havde han ikke bemærket det skæbnesvangre kys, og det var kun min dårlige samvittighed, der havde fået mig til at tro, at hans blik, da han stod deroppe ved åbningen i hvælvingen, havde funklet af skinsyge. Jeg trak atter vejret og så bestemt og spørgende på Julie; jeg ville i hendes yndige ansigt læse virkningen af den stille bekendelse, hvis – for os to alene synlige – spor endnu brændte på hendes fine, hvide hånd. Men mine undersøgelser var frugtesløse; halvt bortvendt fra os tog hun sin hat så forsigtigt og langsomt på, at de vide ærmer hårdnakket skjulte hendes profil for mig.

Vi forlod ruinen. Karl var undervejs meget talende, hvorimod Julies tavshed og alvor dannede en påfaldende modsætning til hendes tidligere munterhed.

Da båden med de visne guirlander førte os hjem, gik solen allerede ned bag de forunderligt formede klippevægge, og ildrød luede dens sidste stråler på søens flade, over hvilken aftenens hemmelighedsfulde mørke begyndte at lægge sig. Vi tav nu alle; klokkernes klang lød atter langt borte; men de klang helt anderledes end om formiddagen – bange, melankolsk og sørgmodigt.

Overfor mig så jeg kun de utydelige omrids af hendes hoved og hat, af de kunstige blomster og de to sommerfuglevinger; men jeg vidste godt, at i dette øjeblik passede den elskovsklagende barcarole, som vor gondoliere atter sang ud i den stille nat, ikke til den tavse Julies ansigt ..."

Her afbrød middagsklokken vor helt i hans læsning. Med et suk lukkede han bogen og stak den uvilkårligt i sin brystlomme.

3

Ved middagsbordet traf Leo sin gæst fra sidste nat, Don Juan'en, som han havde kaldt sig. Men det klare dagslys var just ikke til hans fordel. Nu stod han op ad væggen i dagligstuen i en sønderknust og ydmyg stilling. Hans ildrøde ansigtsfarve var blegnet betydeligt, kotillonsordenen, påfuglefjeren og det kyniske smil var forsvundet, og de store, glansløse øjne hvilede ængsteligt på inspektørens opadstræbende hage. Da nu inspektøren præsenterede ham som hr. Peter Wachsmuth, forvalter på godset, lod den kære Don Juan, som om han så Leo for første gang i sit liv.

Ved bordet sad han mellem Nina og Lucie, de yngste blomster i inspektørens krans af kvindelige ægteskabskandidater, og han havde lejlighed nok til at opkaste sig til ridder for den sarte blondine til venstre eller den fyrige brunette til højre. Men hans øjne var som naglet til tallerkenranden, og han slog dem kun fra tid til anden op for at betragte sin foresatte, når denne forhørte sig om sæden, arbejderne og lignende sager.

Men pludselig tiltalte inspektørens frue ham også: "A propos, hr. Wachsmuth, jeg har hørt, at Irene, vor kastellans datter, skal spille den største rolle i det nye stykke?"

Dette spørgsmål bragte forvalteren i en ikke ringe forlegenhed. Noget efter stammede han, at han også havde hørt sådan noget.

"D'hrr. dilettanter er egentlig ikke videre kræsne," vedblev den stolte frue hånligt. "Det varer såmænd ikke længe, før de tager deres tilflugt til hyrdepigen Andula. Ja, det bliver de jo nødt til, for jeg tror rigtignok ikke, at en ung pige af anstændig familie vil finde sig i at tjene som folie for den pjaltede prinsesse fra portnerboligen. I det mindste kan de være vis på, at ingen af mine døtre skal få tilladelse til at betræde deres scene, når de kan risikere at komme i sådant selskab! Skulle De tilfældigvis møde regissøren, så sig *det* til ham!"

Den stakkels Wachsmuth, mod hvem brodden i de sidste ord åbenbart var rettet, hang med hovedet, og i hans ansigt afmalede alle en ond samvittigheds kvaler sig.

"Det bliver en dejlig heltinde!" fortsatte inspektørfruen sin bidende filippika. "Jeg havde nok lyst til at se hende, når hun på den teatralske patos' høje koturne træder frem for publikum, pyntet med sine markedssmykker. Det bliver nok et gennemtænkt og dybt følt spil – ikke sandt, hr. Wachsmuth? Men jeg har hørt, at der også var tiltænkt Dem en fremragende rolle i denne meget lovende forestilling?"

Forvalterens forlegenhed nåede nu toppunktet. Endelig fremstammede han ydmygt, at han rimeligvis ville afgive sin rolle. Men næppe havde han efter middagsbordet forladt stuen sammen med Leo, før hele hans væsen forandrede sig som ved

et trylleslag. På én gang rettede hans skikkelse sig, hans ansigt blev lige så rødt, som det havde været om natten, øjnene funklede, og han hviskede med et ironisk smil: "Det var en rar underholdning, ikke sandt? Om lidt kommer jeg op i biblioteket, og så kan vi tales nærmere ved."

Han ilede ud i gården. Leo længtes ikke synderligt efter en ny samtale med forvalteren; derfor gik han hen imod parken og ikke op i biblioteket.

Da han kom ind i parken, greb han ned i sin brystlomme efter grevens dagbog. Derved kom han til at røre ved en genstand, som lige med ét ledte hans tanker i én bestemt retning. Det var den sko, som den gådefulde unge pige havde tabt ved sfinksen.

Det mørke, som hidtil havde omgivet hans fund, lod nu til at skulle opklares. Uden tvivl var det den samme ugudelige sko, som ville vove den eventyrlige flugt til berømmelse over dilettantteatrets farlige brædder, uden tvivl var den unge dame fra sfinksen og Irene én og den samme allerkæreste lille person.

Fordybet i disse tanker gik Leo videre henad den græsbevoksede sti, over hvilken de skyggefulde træer, hvis grene foroven voksede ind i hinanden, dannede en naturlig hvælving. Pludselig blev han stående.

Han hørte nogen tale. Han lyttede, og snart kendte han sin natlige gæsts bekendte stemme; han hørte også en anden stemme, velklingende og behagelig, der lod til at tilhøre en ung dame.

På tåspidserne gik han forsigtigt nærmere. Bagved nogle tætte buske satte han sig på en stenbænk. Gennem buskene kunne han nogenlunde overse den lille græsbevoksede plet

uden selv at blive set. Peter Wachsmuth – han kendte ham straks på stråhatten, jægervamsen og ridestøvlerne – sad med ryggen til ham på en vældig, omstyrtet træstamme. Foran ham stod den unge pige, der havde tabt sin sko. Nu kunne Leo i ro og mag betragte denne nydelige, poetiske fremtoning.

"Lidt mere tilbage endnu," råbte Wachsmuth med stentorrøst. "Hånden på hjertet! Så, og nu begynder De: i begyndelsen hvisker De næsten, efterhånden taler De højere og hurtigere og til sidst heftigt og lidenskabeligt."

Pigen deklamerede. Snart lagde hun hånden på brystet, og snart strakte hun den bydende ud, og den smukke klangfulde stemme tonede mægtigt, og som en glødende strøm brusede talen fra hendes læber! Irene overskred langt de grænser, som hendes filistrøse lærer havde draget. Denne søgte rigtignok i begyndelsen at holde hendes stormende deklamation indenfor en almindelig dilettantydelses grænser.

"Hold dog op et øjeblik!" råbte han. "På *dette* ord må der lægges særligt eftertryk. De bevæger slet ikke den venstre hånd. Her må De tale med dæmpet stemme, kun hviske, omtrent således –" og han fremsagde selv det omtalte sted. "Og her må De passe nøje på! Langsomt fører De hånden ind på brystet, i et nu tager De papiret frem, stirrer på det, derpå knuger De det sammen i hånden, betragter det atter med ufravendte blikke, og derpå river De det pludselig itu – sådan – og kaster stykkerne på jorden. Publikum må af Deres spil få et indtryk af dokumentets vigtighed!"

Den unge pige rettede sig efter Wachsmuths anvisninger, men efterhånden blev han mere og mere stille. Endelig tav han helt og så ubevægelig på hende med hovedet støttet i hånden.

Også den uanede tilskuer sad med tilbageholdt åndedræt. I salig henrykkelse lyttede han til hendes velklingende stemme, der snart hviskede som Zefyrs pust i blomsterne og snart som lærkens sang svang sig jublende op mod himlen; med beundring betragtede han hendes naturlige, livlige og graciøse bevægelser. Hendes øjne strålede af begejstring, hele hendes skikkelse svævede ligesom over jorden, og han syntes nu, at de spraglede klæder, han om morgenen havde fundet fantastiske, passede fortrinligt til hende.

Leo gjorde sig selv det spørgsmål, om det virkelig var den samme fine, drømmende pige, der havde siddet oppe på ryggen af den mørke sfinks.

Da hun var færdig, sad Wachsmuth et øjeblik som forstenet, derpå klappede han af alle kræfter med sine store hænder, og Leo var lige ved at stemme i med.

Den unge pige satte sig hen til Peter på den omstyrtede træstamme og hørte på hans entusiastiske lovtaler med et roligt og sørgmodigt smil.

"Bravo, Irene," sagde han. "Ikke engang i drømme ville det være faldet mig ind, at De besad et sådant talent for at spille komedie. Vor gamle vil blive gul og grøn af bare ærgrelse. Det ærgrer hende forfærdeligt, at regissøren ikke har betænkt hendes døtre med nogle roller. Tænk Dem bare: jeg har fået i kommission at underrette dilettanterne om, at de ikke skal ulejlige sig til dem med roller. Som om nogen af os blot et øjeblik kunne være faldet på så fortvivlet en idé. Hun gav mig også at forstå, at det ville glæde hende meget, om jeg ville umuliggøre forestillingen ved at afgive min rolle. Men dér har

hun dog forregnet sig – jeg gav hende et så ubehageligt svar, at hun bed sig i læben."

"Ak, hr. Wachsmuth," sagde Irene med et suk, "hvem ved, om jeg får lov til at optræde?"

"Og hvem skulle vel forbyde Dem det?"

"Hvem andre end tante! I de sidste dage ærgrer hun sig forfærdeligt, hver gang hun ser mig med rollen i hånden."

"Å, ikke andre end Deres tante! Hende skaffer vi en fribillet – en af komitéen henter hende i vogn – og hendes modstand er brudt."

"Jamen, De ved ikke, hvor stædig hun er. De ved ikke, hvor hun piner os – mig og onkel. Se, i morges har jeg f.eks. tabt den ene af mine sko og lige fra dengang og til middag har hun overøst mig med skældsord og bebrejdelser. Ikke engang ved middagsbordet, mens vi spiste, holdt hun op. Med tårer i øjnene gik jeg fra bordet. – Å, ofte ønsker jeg, at jeg havde store vinger for at kunne flyve bort herfra et eller andet sted hen, men langt, rigtig langt bort, hvor jeg kunne leve, ganske som jeg selv ville, og hvor tantes skælden og smælden ikke stadig summede om ørene på mig som en humlebis brummen. Å, hvor ville det ikke være dejligt at leve, som man selv ville, mellem venlige og glade mennesker, og læse og deklamere og gå i teatret!"

"Hvem ved, hvad der endnu kan ske," vedblev Wachsmuth i tanker og sagde derpå: "Men nu må De have mig undskyldt, Irene; jeg har lovet at se op til hr. Brunner –"

"Det er vel den herre, der kom i går?"

"Ja, fra Prag."

"Og hvordan ser han ud?" spurgte Irene tøvende.

"Som et anstændigt menneske. Middelhøj, blond hår og skæg, tankefuld pande, ædle ansigtstræk … Farvel, Irene!"

Han trykkede hendes hånd, svingede stråhatten og gik bort.

Mens Wachsmuth fjernede sig, så Irene drømmende hen for sig. Hun stod ubevægelig og vendte ansigtet lige mod Leo; men hendes strålende øjne kunne ikke trænge gennem det buskads, som skilte hende fra ham – ufravendt og som forklaret så hun ind i sit drømmerige.

Efter at lyden af den bortgåendes skridt havde tabt sig i det fjerne, forlod Leo sit skjulested og nærmede sig hende. Pludselig så hun ham stå foran sig; uvilkårligt fo'r hun sammen, hun blev rød i hovedet og slog øjnene ned.

"Frøken Irene," sagde Leo med blid og tillidsvækkende stemme, "ved et lykkeligt tilfælde er jeg blevet Deres første tilhører. Efter den nylig aflagte prøve kan jeg, uden at ville give mig ud for at besidde særlige profetiske gaver, stille det allergunstigste prognostikon. Dog er jeg ikke kommet for at besvære Dem med plumpe komplimenter; jeg vil kun tilbagelevere Dem den sko, som De har glemt henne ved sfinksen, og som har givet mig en velkommen lejlighed til at gøre Deres bekendtskab."

Undselig tog hun mod tøflen.

"Tak," hviskede hun næppe hørligt.

"Tør jeg spørge Dem, frøken, i hvilket stykke De skal spille?" spurgte Leo efter en kort pause.

Hun nævnede stykkets titel. På hans nærmere spørgsmål fortalte hun ham dets indhold. Efterhånden blev hun mere dristig og talte til ham om andre teaterstykker, som hun havde læst. Leo fik snart et indtryk af, at deres tal ikke var så ringe.

"Jeg ser, at De læser en hel del," bemærkede han.

"Ja, det morer mig at læse. Onkel har en hel kasse fuld af bøger, som den afdøde grev Julian har foræret ham. Ofte opfordrer han mig endda til at læse, men tante skænder på mig, så snart hun ser mig med en bog; hun vil have, at jeg kun skal sy, brodere og strikke strømper," tilføjede hun sukkende.

"Er Deres forældre allerede døde?"

"Ja, før jeg rigtig havde lært dem at kende. Fader var skovløber i Böhmerwald. – Der er blevet mig fortalt, at man en aften bragte ham hjem til skovløberhuset på en båre; han havde et dybt sår under hjertet, og der sad endnu en krybskyttes kugle i det. Fra den dag af blev moder svagere og svagere, indtil hun blev lagt i graven ved siden af sin mand. Min gode onkel tog sig så af det forældreløse barn."

"Hvis De ikke tager det ilde op, skal jeg låne Dem nogle af mine bøger."

"Å, det ville jeg være Dem meget taknemmelig for," udbrød hun livligt, men med dæmpet stemme tilføjede hun: "Men De må ikke selv bringe dem; for så ville tante skænde. Send dem med Wachsmuth eller –"

"Eller?" gentog Leo spændt.

"– bring dem herned i parken," sagde hun tøvende og rødmede.

Med bankende hjerte betragtede Leo det smukke ansigt.

"Og når og hvor kan jeg træffe Dem?"

"Måske ved sfinksen i morgen tidlig," hviskede hun næppe hørligt.

4

Samme dags aften læste Leo videre i grev Julians memoirer. De indeholdt større og mindre afsnit, der, jo længere man kom hen i dem, var affattet mere og mere skødesløst og flygtigt og ikke havde så få kronologiske lakuner at opvise …

"Hvormed har hun fængslet mig til sig?" – begyndte det første. "Jeg har i dag gennemgået mit album blad for blad lige fra min søster Melanies majestætiske hoved med brillantsmykket i håret til den yndige Zefyrs letbevingede, små fødder – og jeg lukkede bogen i med den faste overbevisning, at der blandt alle disse ansigter ikke var et, som kunne måle sig med Julies, Karl Wolnys hustru. Hende ville jeg ikke indlemme i denne samling; hun ville i den tage sig ud som en dugget, friskduftende skovblomst i en kunstig balbuket. Hvilken naturlig ynde er der dog ikke over alle hendes bevægelser! Hvilken barnlig, uimodståelig munterhed i hendes smil!

Hun er sikkert opvokset i en snæver horisont og har kun kastet et blik ind i vor såkaldte 'verden'. Og hvor er hun dog ikke modtagelig for meddelelser om disse ubekendte glæder, hvor gerne ville hun ikke beskinnes af strålerne af denne glødende sol, i hvis glans hendes fortryllende skønhed først rigtigt ville udfolde sig og – måske visne …

Ofte skildrer jeg hende denne anden, hende hidtil ubekendte verden. I sådanne øjeblikke bliver jeg forunderligt veltalende, så klangen af mine egne ord næsten forbavser mig. Hun lytter begærligt, hendes læber bæver, hendes øjne stråler, og i feberagtig hast rykker hun det ene blad efter det andet ud af den uskyldige blomst, hun holder i hånden. Når jeg sidder

således, bøjet tæt hen mod hende og i usigelig henrykkelse ser, hvorledes hendes bryst løfter og sænker sig ved mine ord, synes jeg altid, at jeg ligner dæmonen fra det sælsomme georgiske sagn, når han hvisker sin søde, syndige lære i den sovende fyrstindes øre.

Skal jeg forny den glødende bekendelse, hvis spor er forsvundet fra hendes hvide hånd? Hun har ikke fattet dets betydning. Et øjeblik har hun måske tænkt efter og derpå beroliget sig og glemt. Skal jeg agere slangen i dette ægteskabelige paradis?

Wolny er mig en gåde. Undertiden iagttager jeg ham; da ser jeg, at hans blikke er fæstet på mig med et vildt udtryk, gennemglødet af hadets og vredens fortærende ild; men i et nu stryger han med hånden rynkerne bort fra sin pande, og når hans hånd glider bort fra ansigtet, betragter han mig med fredelige, ligegyldige, ja, undertiden endog venlige øjne. Men i reglen er han tavs og mørk som ellers.

Langsomt trænger jeg ind i hans livs hemmelighed. Måske gør jeg ham uret, men én tanke påtrænger sig mig uimodståeligt og får af forskellige antydninger hver dag ny kraft og næring, den tanke, at Wolny er agent for et revolutionsparti. Han afsender breve til alle verdenshjørner, foretager rejser i ubekendte øjemed og modtager undertiden besøg, og det meget mistænkelige besøg af udlændinge. I ethvert tilfælde hylder han et vildt politisk program. Det lader også til, at en prosaisk engel med flammesværd hindrer ham i at vende tilbage til sit fædreland.

I dag gav jeg Jacob ordre til at have alt færdigt til rejsen. Men da han kom slæbende med den sidste kuffert, befalede jeg ham at pakke alt ud igen. Jeg bliver! Jeg ved virkelig ikke, hvor jeg kunne fatte den plan at forlade en valplads, hvor jeg allerede er så godt som enehersker. Jeg ved nu bestemt, at jeg ikke er hende ligegyldig. Jeg ved, at hun i Karl kun ser en velgører, helt, ven og ægtefælle. Jeg ved, at hendes blik møder mig med et helt andet udtryk, end det møder hendes mand, når han fra sine privattimer kommer hjem.

Hvad afholder mig vel fra at udstrække hånden efter en blomst, som selv vender sig mod mig, og at nyde den salighed, jeg i så lang tid har længtes efter? Måske ærefrygt for det bånd, der knytter dem til hinanden? Bah! – Kærlighedsforhold af den art er en lidenskab, som er tilladt vor stand ligesom passion for mynder, heste og jagter. Eller står måske Karls personlighed mig i vejen? Men han er selv for en stor del skyld i det hele. Hvorfor står han så kold og tavs ved siden af os, når vi læser den glødende tilståelse af vor gensidige kærlighed i hinandens øjne, hvorfor lader han os være alene, hvorfor vender han ryggen til os, når jeg trykker hendes hånd? Sælsomme tanker gennemfarer min hjerne. Det ser ud, som om Karl arbejder hårdt for det daglige udkomme, for at holde nøden borte fra sin stille bolig.

Det anstrengende nattearbejde nedbryder ham, hver dag bliver hans mørke ansigt endnu mere melankolsk, og den kummer, der nager hans hjerte, furer hans pande. Desuden ødsler han en mængde penge bort på sin hustru; hveranden dag bringer han et eller andet smykke til hendes hår, hendes arme eller hendes smukke hals.

Sælsomme tanker gennemfarer min hjerne. Plebejer-æren har videre og mere elastiske grænser end vor, nøden er en udmærket sofist, og bag et excentrisk væsen dølger sig ofte moralsk usædelighed.

Jeg tilbagekalder højtideligt alt, hvad jeg har skrevet i Karls disfavør; han har sendt mig en udfordring til duel. Her ligger den for mig sort på hvidt: 'I morgen tidlig mellem klokken ni og ti venter jeg Dem i klosterruinen på øen. Dér kan vi alene ordne vort Dem bekendte anliggende.'

Årsagen til denne udfordring: Tidligt i morges besøgte jeg Julie. Hun sad ved vinduet i sit værelse og meddelte mig, at hendes mand var ude på en af sine hemmelighedsfulde rejser og næppe ville komme tilbage før aften.

En stund sad vi begge tavse overfor hinanden, hun med ryggen mod vinduet og den rystende hånd støttet til væggen, og jeg foran hende, brændende af længsel.

Mine blikke hang ved den slanke skikkelse, det dejlige ansigt og de nedslagne øjne; jeg betragtede ude af mig selv den bølgende barm, og jeg blev grebet af vildt begær. Mit inderligste, mit mest brændende ønske var opfyldt, jeg var alene med hende i mange timer og behøvede ikke at være bange for noget forræderi. Målløs og ængstelig for det nære, afgørende øjeblik stod Julie ubevægelig som forstenet. Jeg begyndte at tale om ting, som vi kun med blikket havde tilstået hinanden, først stille og langsomt, derpå med voksende lidenskabelighed, indtil jeg endelig, ligesom grebet af en vanvittig kærlighedsrus, beseglede min tilståelse med hundreder af glødende kys på hendes hånd, pande, øjne, kinder

og læber. Hun rystede i mine arme og skjulte ansigtet i hånden, men de friske, små læber var på nåde og unåde prisgivet mine lidenskabelige kys. Beruset af fryd så jeg, hvorledes hendes øjne strålede af lykke under de lange øjenvipper.

Pludselig rev hun sin hånd ud af min, og idet hun dækkede ansigtet med begge sine hænder, jamrede hun: Min Gud, min Gud! Måske var hun kommet til at tænke på Karl. Tilfældigvis så jeg i dette øjeblik ud af vinduet, og mine hænder slap straks den yndige skikkelse. Jeg så Karl – ikke måske som hun: i tankerne – men i virkeligheden. Han stod ikke langt fra mig og så ude fra haven ind gennem det åbne vindue. Gud, hvor så han dog ikke ud! Hans mørke, vilde øjne flammede af rasende skinsyge, hans ligblege læber var tæt sammenknebne og han trykkede sin knyttede hånd ind mod sit bryst. Denne gang var det frygtelige udtryk i hans ansigt intet foster af min fantasi som måske tidligere i klosterruinen. Et øjeblik stirrede han således på mig, og derpå gik han bort. Julie havde ikke lagt mærke til ham; hun stod som før med ryggen mod vinduet og ansigtet i begge sine hænder. Snart efter trådte karl ind i værelset. Da Julie så ham, rystede hun fra isse til fod, med nød og næppe undertrykte hun et skrig, og hendes ansigt var det ene øjeblik rødt og i det næste ligblegt. Men han så ikke på hende, han gjorde en bevægelse med hånden, kastede hovedet tilbage og tav.

Nu har dette brev talt for ham. Jeg tror ham og vil indfinde mig uden sekundanter. I morgen synker jeg enten i Julies arme eller styrter med knust pande om på den unge ulykkelige munks grav.

Da jeg i morges ladede disse pistoler, troede jeg, at det var skæbnens hvide og sorte kugle, jeg kom i dem. Og nu – nu er alt blevet afgjort, uden at pistolerne er blevet benyttet.

Da jeg trådte ind i kirkeruinen, så jeg Karl sidde dér på munkens grav. Han bøjede hovedet dybt ned mod brystet og sad ubevægelig på den mosbegroede sten midt imellem de visne buketter og kranse, som Julie havde lagt dér, friske og duftende. Alle tegn på et forpint og nedtynget sind stod at læse i hans melankolske ansigt.

Da jeg var kommet nærmere, så han op. Han var blegere end ellers, og hans mørke, halvt tillukkede øjne betragtede mig ligesom i drømme. Derpå rejste han sig op og gik hen imod mig. Hans ansigt antog et ligegyldigt udtryk, og kun hans læbers svage og krampagtige bevægelser tydede på hans indre ophidselse.

'Jeg takker Dem, fordi De kom,' hviskede han.

Uden omsvøb rakte jeg ham det åbne etui, på hvis blodrøde fløjl to pistoler funklede. 'Vil De vælge Dem en af dem,' sagde jeg med kold høflighed, 'eller har De måske valgt Dem et andet våben?'

Overrasket kastede han et blik på de dødbringende pistoler og gjorde derpå en afværgende håndbevægelse.

'Gem dem, hr. greve, til mindre kostbare skiver!' svarede han med et bittert smil. 'Det undrer Dem, at jeg ved, til hvilken stand De hører? Tiden vil bringe alt for en dag og afsløre alt for Dem. Foreløbig skal De blot vide, at jeg vil spare mit blod til det måske engang kan komme til at flyde for noget, der er mig mere værd end en kvindes kærlighed. Hvad ville jeg opnå ved Deres død? Ville ikke Deres ånd, omstrålet af martyrglorien, for

evigt stå mellem mig og dette paradis, som De for bestandig har bortjaget mig fra?'

'Har De bedt mig komme herhen, for at jeg skulle høre på Deres bebrejdelser?' afbrød jeg ham.

'Ingenlunde,' svarede han påfaldende roligt. 'Jeg har bedt Dem komme herhen for af mine hænder at modtage det klenodie, uden hvilket jeg er den fattigste tigger i verden. Fra dette øjeblik af er min Julie Deres, ikke engang min skygge skal nogensinde krydse Deres veje.'

'Hvad er det, De siger!' råbte jeg uvilkårligt. 'Julie –?'

'Er Deres, ene og alene Deres,' svarede Wolny, idet han atter satte sig ned på gravstenen, og med hånden gav mig tegn til at sætte mig ved hans side. 'Jeg beder Dem om at høre på mig – lige så roligt, som jeg vil tale til Dem. De har allerede til dels lært mine grundsætninger og mine, som De i Deres terminologi behager at kalde dem, excentriske anskuelser at kende. Disse anskuelser fører jeg ikke blot i munden; men hver af mine muskler, hver af mine nerver er gennemtrængt af dem. Ved hvert skridt i livet retter jeg mig efter dem og gennemfører dem indtil de yderste konsekvenser, om så også mit hjerte skal forbløde ved det. For disse anskuelser vil jeg arbejde og lide, leve og dø, om så verden sætter en martyrkrans eller en narrehue på mit hoved. Fra dette synspunkt må De betragte min handlemåde. Jeg sagde til hende: Når mand og kvinde brænder af kærlighed til hinanden, og når der ikke i den hele vide verden er noget mere ønskeligt end deres forening, da skal de række hinanden hånden og vandre med hinanden hele livet igennem. Men når kærligheden dør, når den forvandles til had – da skal den ene med magt ikke søge at holde den andens hånd

fast. Ingen af dem er jo dog blevet den andens *ejendom* eller *slave*; det var jo kun den gensidige kærlighed, der bandt dem til hinanden. Ingen har ret til at fængsle dem med andet bånd, ingen tør binde dem med uopløselige lænker for at ikke den ene skal pine den anden med sit had og sin kærlighed, indtil døden skiller dem. Med en sådan lænke har jeg aldrig fængslet Julie til mig.'

'Hvad, er Julie ikke Deres hustru?' udbrød jeg forbavset.

'Hun var min hustru,' svarede Karl med et dybt suk; 'men hverken loven eller præstens ord har forenet os. En skøn, stjerneklar nat bøjede vi os, beruset af jasminduft, mod hinanden, og jeg hviskede: 'Julie, vil du følge mig ud i den vide verden og bære skæbnens gunst og ugunst, vil du blive min hustru efter den eneste lov for kærligheden, uden ceremonier og løfter?' Hun hviskede kun: 'Jeg vil elske dig' – og det lille ord 'evigt' kunne ikke høres for mine glødende kys på hendes læber. Det var vort bryllup … Så kom de lykkelige dage, De har været vidne til. Jeg vuggede mig i det tåbelige håb, at alt ville vare således ved. Men nu indser jeg, at Julie kun nærede taknemmelighed, ærbødighed og hengivenhed for mig – De var den første, som tændte en lidenskabelig kærligheds flamme i hendes hjerte. Hun er fri, helt fri – så lad hende da følge sit hjertes stemme. De vil føre hende ind i en ny, for hende ubekendt verden, pragtens og ødselhedens verden. Men jeg beder og besværger Dem: *elsk* hende, og hvis Deres kærlighed engang skulle dø, så elsk hende i det mindste med broderlig kærlighed. Mine blikke vil stedse være rettet mod hende, hvor langt hun så end er borte, min skarpe hørelse vil høre hvert af hendes ord, min ånd vil stedse omsvæve den elskede. Om så

også tusind mile skiller os fra hinanden, skal jeg ved det første suk, hendes sårede sjæl udstøder, stå for Dem, og Deres samvittighed skal da minde Dem om det hellige løfte, jeg nu læser i Deres øjne. Skulle Deres fordomme hindre Dem i at ægte Julie, så bliv i det mindste ved at være hendes elsker, broder og ven!'

Ved disse sidste ord stod han op fra gravmælet og forlod hurtigt ruinen.

Da jeg ved min tilbagekomst til byen utålmodigt åbnede den bekendte låge ind til haven, så jeg Julie i vinduet. Hun græd. Da jeg trådte hen til vinduet, rakte hun mig hulkende et papir, hvorpå der stod skrevet:

> 'Kære Julie! Jeg takker dig for hvert venligt blik, for hvert håndtryk, hvert kys. Jeg lægger disse uforgængelige blomster blandt mine erindringers blade. Vær lykkelig med ham. Jeg vier mig til den opgave, jeg ofte har talt til dig om. Din *Karl*.'

Vi kørte til teatret ned ad boulevarderne. Jeg læste beundring og misundelse i alles blikke. Ikke de prægtige smykker, som funklede i hendes lokker, ikke de kostbare ørenringe, hvis mange brillanter ved hver bevægelse af hendes urolige lille hoved blinkede som stjerner, ikke juvelerne på hendes kostbare vifte gjorde hende til genstand for alles beundring, men hendes fine, nydelige ansigt, der strålede af barnlig munterhed, og i hvilket intet træk forrådte, at hun havde en anelse om sin egen skønhed eller tænkte på sit rige toilettes strålende pragt. Da vi

vendte tilbage til vort hyggelige boudoir – hvor foragteligt kastede hun da ikke viften på fløjlsdivanen, hvor hurtigt rev hun ikke smykkerne ud af sit hår, armbåndene af sine arme og med hvilken simpel, barnlig hengivenhed klyngede hun sig ikke til mig!

'Å, hvor gerne er jeg ikke atter alene med dig,' hviskede hun. 'Hvor gerne drog jeg ikke med dig langt, langt bort herfra til en øde ø, hvor jeg hverken ejede diamanter eller smykker, men kun din – kærlighed!'

Jeg har været henne hos Cesarine. Hvilken majestætisk skikkelse, hvilken pande, hvilke øjne! Hvor var hun ikke åndrig, vittig og genialt letsindig i sit syn på livet! Ved den skummende champagne kom jeg til at tænke på Julies tårer. Er jeg vel skyld i dem? Giver jeg hende ikke alt, hvad en kvindes øje og hjerte kan begære? Leve champagnen!

Himlen er dækket med skyer. Gult løv falder fra de tørre træer. I denne triste dragt synes jeg bedst om dig, du mit elskede land. Det faldende løvs raslende sprog klinger behageligt i mit øre. *Således* passer vi godt sammen. Forbi er vor blomstringstid, forstummet vore sange, brudt vor livskraft. Her sidder jeg blandt bøger, misfornøjet og alene i mine forfædres skumle slot og tænker, grubler og drømmer!

Jeg skriver det sidste sørgelige kapitel af min ungdomshistorie. Jeg ofrede Julie for Cesarines sanseberusende skønhed. Den stakkel bebrejdede mig i begyndelsen kun med tårer og suk min forandrede adfærd; men da det stadig blev

mere og mere tydeligt, at mit hjerte havde vendt sig fra hende, krævede hun mig en dag til regnskab! Ophidset svarede jeg hende med heftige, hensynsløse ord, hvoraf hun måtte kunne forstå, at hun ikke længere var mit hjertes dronning. Næste dag forlod hun i al hemmelighed for bestandig de værelser, hvor jeg havde overøst hende med så megen pragt og luksus. Ikke et eneste smykke, ikke en eneste diamant tog hun med sig. I den simple dragt, som jeg havde set hende i første gang i Schweiz, forlod hun mit hus og forsvandt sporløst i parisergadernes hav af huse. I den forføreriske Cesarines arme, ved den skummende champagne, i et forvildet og sindsforvirrende livs brusende hvirvel glemte jeg hende efterhånden.

Jeg har tømt nydelsens bæger, men dets indhold har forbitret mig livet. Jeg begyndte at blive ked af disse triste timer, hvor jeg væmmedes ved dansen, champagnen og sirenens smil, og jeg længtes efter det stille og fredelige Orlower-slot.

Også en anden omstændighed nødsagede mig til at tage hjem. Det røde spøgelse begyndte at dukke op på pariserlivets horisont. En morgen var der opslået oprørske plakater på gadehjørnerne, vilde, bluseklædte skikkelser viste sig på boulevarderne, og der hørtes rygter om arbejdermøder, proklamationer og barrikader. Den første dag, det var kommet til en blodig konflikt med militæret, leverede en fremmed mand mig et forseglet brev. Jeg åbnede det og læste følgende ord:

> 'En døende anmoder Dem om at besøge sig i et vigtigt anliggende.
>
> *Karl Wolny.'*

Gaden, husnummeret og etagen var angivet.

Denne efterretning kom mig så uventet som et lyn fra en klar himmel. Pludselig så jeg for mig den yndige Julie, den stolte Karl, det vinløvomkransede lille hus og klostermuren ovre på øen. Jeg ilede hen til det opgivne hus. I et lavt og snavset kvistkammer så jeg to elendige senge og på den ene af dem lå Karl: om hans hoved var der bundet et hvidt, blodbestænket tørklæde, hans øjne var brustne og hans ansigt ligblegt. På stolen ved siden af sengen lå en stor, blodig sabel. På den anden seng sad en fattigt klædt, mager kvinde med forgræmmet ansigt og matte, tårefyldte øjne. Det var Julie! Jeg kendte hende på hendes endnu skønne træk. I sine hænder holdt hun et lille barn, som hun omhyggeligt havde indsvøbt i et groft, uldent tørklæde. Da jeg trådte ind, rejste den døende sig med stort besvær op i sengen; hans øjne hvilede på mig, og hans læber stammede: 'Husk på løftet, her er Julie – dit barn! Jeg dør for – for –'

Rallende sank han tilbage; hans magre hånd sank ned på sabelfæstet.

Jeg ved ikke, om han endnu lagde mærke til, at jeg tog barnet på mine arme og kyssede den hulkende Julies hvide pande, men da jeg vendte mig mod ham, så jeg kun et lig, hvis ansigt var sælsomt forklaret.

Jeg forlod Paris sammen med Julie og den lille Irene. Efter den syge moders ønske begav vi os på vej til den lille by i Schweiz.

Men hun nåede den ikke; hendes bristende øjne så kun dens kirketårn, der funklede i solens glans, og om hvilket der flagrede en mængde sorte fugle. Jeg lod hende begrave på øen i

klosterruinen ved siden af den unge munks grav, således som hun havde ønsket. Da jeg en mørk formiddag bragte den blomstersmykkede kiste derhen, og den italienske gondoliere sørgmodigt og med bøjet hoved lod sin åre glide gennem de grå vande, forekom det mig, at der, usynlig for øjet, sad en tredje på rælingen af vor båd: at Karls ånd fulgte den elskede Julie til graven. –"

Dermed sluttede grev Julians memoirer.

5

Grevens memoirer indhyllede Irenes yndige skikkelse i et mystisk, romantisk mørke, der gjorde hende endnu mere interessant i Leos øjne. Der var ingen tvivl om, at hun var den samme lille pige, som grev Julian havde trykket til sit bryst oppe i kvistkammeret i Paris.

Historien om skovløberen, krybskyttens kugle og moderen, som var død af sorg, var åbenbart opdigtet, for at skjule Irenes egentlige herkomst. Da Leo ville have fuldkommen vished i denne sag, lod han kastellanen kalde op til sig i biblioteket under påskud af, at han skulle hjælpe ham med at bære bøgerne fra det ene værelse ind i det andet. Mens Leo ordnede bøgerne, spurgte han på lykke og fromme: "Har De også været i den afdøde greves tjeneste?"

Hans medhjælper bevægede nogle gange munden forgæves, endelig stammede han: "Ja – ja, det har jeg været!"

"Som kastellan?"

"Nej, som kammertjener."

"De hedder Jacob, ikke sandt?"

"Jacob Foltino."

"Ledsagede De greven fra Paris, da han havde den syge Julie og den lille Irene med sig?"

Som svar lød der et højt brag; en hel håndfuld svære, indbundne bøger, som Foltino just havde stået med, lå nu foran ham på gulvet i uorden; men han selv stod med opspilede øjne og stirrede målløs på Leo. Først da denne havde forklaret ham, på hvilken måde han havde erfaret alt, og forsikret ham om, at han ikke skulle røbe et eneste ord, kom Jacob sig af sin skræk, og hans tunge løstes efterhånden. Det viste sig da, at Leo ikke havde taget fejl i sine formodninger. Irene var virkelig en datter af grev Julian, og hun var efter Julies død blevet betroet Jacob på den betingelse, at, han skulle udgive hende for en broderdatter af sig; der var blevet lovet ham avancement i tjenesten og stillet barnet en strålende fremtid i udsigt; men så var greven pludselig død, uden at have gjort noget testamente, og ikke længe efter var han – Jacob – blevet slotskastellan og lykkelig ægtemand. Ved de sidste ord sukkede han dybt. – –

Leo kom ofte sammen med Irene nede i parken. Hver dag opdagede han noget nyt og skønt hos den unge pige, der fik mere og mere tillid til ham. Han beundrede hendes træffende domme, hendes friske fantasi, hendes sjæls finhed og dybde, hendes skarpsindighed og hendes stadige stræben mod noget stort og ædelt.

En dag fik Leo et vigtigt brev. En ven havde skaffet ham en ansættelse, som netop havde været hans største og varmeste ønske: en rolig post, hvis indkomster var nok til, at han for dem kunne skabe sig et beskedent og hyggeligt hjem.

Samme dags aften gik han med bankende hjerte ned i parken. Dér fandt han Irene siddende nedenfor sfinksen med en bog i hånden. De nedfaldne, små, hvide blomster hang hist og her i hendes lokker eller lå i den opslåede bog. Han satte sig hen til hende og betragtede længe i tavshed hendes smukke, drømmende ansigt. Og da nu mørket faldt på, og man kun kunne se omridsene af hendes hoved og den hånd, hun støttede det til, så greb han hendes anden hånd og tilstod hende alt. Med bævende stemme spurgte han hende, om hun ville være hans hustru og gøre ham lykkelig for bestandig ved at drage ind med ham i hans nye hjem?

Hun svarede ikke. Hendes hånd rystede i hans; men så rev hun den til sig og skjulte sit ansigt i den. Man hørte kun hendes suk. Endelig lod hun hænderne synke ned i skødet og hviskede bønligt: "I morgen, i morgen skal jeg svare Dem." –

Leo kunne ikke falde i søvn; han gik ind i biblioteket, satte sig dér i den gamle lænestol og bladede ved en gammeldags lampes skin i nogle bøger, som han havde taget ud af en reol. Nu syntes han ikke mere, at der var noget skrækindjagende ved dette sted; og der var ikke mere noget frygteligt i den tanke, at den afdøde greves ånd måske i den stille midnatstime svævede om her: den døde var jo hans elskedes og måske hans tilkommende hustrus fader.

Da han lukkede en af bøgerne op, så han, at der inden i den lå nogle papirer, sammenbundet med en blond hårlok. I åndeløs spænding fjernede han det besynderlige bånd og fandt to gulnede blade; på det ene af dem stod der skrevet:

"Min eneste, elskede lille datter!

Jeg er sikkert allerede støv og aske, når du modtager denne sidste hilsen fra din fader. Vær rask og lykkelig, min datter! Min eneste kærligheds datter!

En pludselig død har berøvet mig din moder, førend hun kunne blive min hustru for verden. Verden vil nægte dig at bære mit navn, men min faderlige velsignelse kan den ikke frarøve dig. Jeg velsigner dig: bliv skøn, god og ædel som din moder! Jeg velsigner dig: bliv lykkeligere end hun! Jeg velsigner dig: løft dig som en stjerne over verden, om end ikke som arvtagerske af min slægt og mit navn, så dog som en strålende perle, i hvilket alt det skønne og gode findes, som er flygtet fra min sjæls elendige hylster!

Julian Orlitzky."

Det andet brev indeholdt et lovformeligt opsat testamente, i følge hvilket grev Julian testamenterede sin naturlige datter Irene et for kort tid siden købt stort gods tillige med en betydelig formue.

Det var tydeligt nok at se af disse blade, at grev Julian vel havde anet, at han snart ville dø, men at døden dog havde overrasket ham, før han havde kunnet træffe videre dispositioner med hensyn til sit testamente.

Næste dag traf Leo Irene i parken på det sædvanlige sted. Hun var hensunket i sørgmodig grublen. Men før hun endnu havde talt til ham, rakte han hende dagbogen og papirerne med den blonde lok, Julies hår.

"Førend De svarer mig, beder jeg Dem læse dette," sagde han og gik bort.

De næste to dage traf han ikke Irene. Den tredje dag spillede dillettanterne komedie nede i byen.

Da Leo trådte ind i den af et broget sammensat publikum overfyldte sal, meldte regissøren netop, at hr. Wachsmuth i sidste øjeblik havde sendt sin rolle tilbage, og at en anden skuespiller, der i al hast havde overtaget denne rolle, bad om publikums overbærenhed.

Ikke længe efter trådte Irene ind på scenen. På tilskuerpladsen opstod der en livlig bevægelse. Brogede fjer og vifter bøjede sig mod hinanden og både skønne og stygge læber underkastede den yndige kastellansdatter og prinsesse en skånselsløs og foragtelig kritik. Hvor de små sko med de falmede rosetter dog er tarvelige – hviskede de, hvor frynserne er slidte, hvor den hvide rose dog står dårligt til hendes hår, hvor hun ser bleg ud – og så er hun slet ikke fiks!

Men da Irene modigt trådte frem med strålende ansigt og lod sin smukke, klangfulde stemme lyde, så forstummede mødrenes onde tunger, der blev ganske stille i salen, og spændt fulgte man den unge kunstnerindes bevægelser.

Nu kom hun til det sted, som den gamle Don Juan havde instrueret hende så ivrigt til, det sted, hvor hun skulle rive det vigtige dokument i stykker; hendes hvide hånd sænkede sig ned mod barmen. I dette øjeblik sprang Leo op, og idet han strakte sine hænder ud mod scenen, udstødte han uvilkårligt et skrig af angst, så alle så hen på ham: Irene rev med flammende blikke grevens testamente i lutter små stykker!

Da tæppet var faldet under publikums stormende, begejstrede bifald, ilede Leo op på scenen. Dér traf han Irene

stående i en vinduesfordybning, som var sparsomt oplyst af en elendig teaterlampe.

"Hvad har De dog gjort, Irene?" sagde han til hende med dæmpet stemme.

"Å, hr. Brunner," svarede hun, "nu kan jeg uforbeholdent tale med Dem. Jeg har jaget det rigdommens fantom, som for et øjeblik kun stillede sig mellem os, på flugt. Det gør mig ondt, at jeg på Deres spørgsmål nede i parken ikke kan give Dem det svar, De helst ønskede. De er et godt og ædelt menneske, og jeg sætter stor pris på Dem; af min inderste sjæl ønsker jeg, at De vil blive ved at være min ven; men min hånd kan jeg ikke give Dem, for den ville ikke gøre Dem lykkelig. Jeg føler, at jeg har et andet kald. Jeg har ikke arvet min faders navn; jeg vil heller ikke arve hans rigdom. Hvad har al denne verdens glans og pragt gavnet min stakkels, ulykkelige moder? Jeg vil trofast og fromt søge at holde en del af hans testamente i ære: hele mit liv vil jeg vie til det skønne og ædle, jeg bærer i mit hjerte som en arv fra ham. Jeg vil vie mig til kunsten. Onkel har allerede billiget min plan, ja, han har nødet mig til at tage mod en sum, som han har opsparet fra min faders tilskud til min første opdragelse. Tante vil hellere end gerne være fri for mig."

To usædvanligt store, røde hænder, som, så vidt det stod til deres ringe kræfter, redeligt bestræbte sig for at bidrage sit til den første skuespillerindes triumf, henledte publikums opmærksomhed på sig. I mellemakten trådte en herre hen til disse kostbare hænders ejermand og berørte hans arm.

"Nej, er det Dem, hr. Brunner," udbrød Peter Wachsmuth, for ham tilhørte de omtalte hænder.

"Velkommen! Å, jeg lever ligesom op på ny, når jeg engang efter lang tids forløb kan tage herind til hovedstaden for at beundre hendes mesterlige spil. Og ser De, *jeg* har givet hende den første instruktion. Hvor hun dog spiller udmærket!"

"Som altid," svarede Brunner, "men sig mig, hvordan har De det?"

"Å, brillant! Jeg er blevet inspektør."

"Og hvordan går det med Deres Don Juan-eventyr?"

"Det er et overvundet stadium. Jeg er blevet den gamles svigersøn."

"Hvad behager? Og hvad for en af hans døtre har De valgt?"

"Den ældste, den ældste! Jo, ser De, jeg gjorde det for at glæde den gamle dame. Nå, og De?"

"Jeg? Jeg har fulgt den hellige Paulus' råd [Note 1)]."

Note 1: **Paulus' råd:** Paulus gav råd om mangt og meget, men mon ikke der hentydes til Paulus 1. brev til korintherne, hvor han skriver, at det er bedst for en mand ikke at røre en kvinde, men at "for at undgå utugt skal enhver mand have sin kvinde og enhver kvinde sin mand – så man må vel antage, at Leo har giftet sig med en anden. *Red.anm.*

Arabesk (1874)

"Kom ind!" sagde principalen, uden at løfte blikket fra et kort med mange krumme, farvede linjer. Han var i færd med at studere et interessant forhold angående indgreb i ejendomsret over retmæssige grænseskel.

Ind trådte da en ung mand, forskrækkelig bleg, med præg af udtærethed over sig, med dybtliggende øjne, der lyste med sygelig glans. Hånden, som var meget mager, krammede om et tyndt, falmet hageskæg, som om ejeren herved ville vise, at han var en mand.

Principalen satte med sin omhyggeligt tilspidsede blyant et forsvarligt mærke på kortet og betragtede dernæst den kommende. Da han fik syn på, hvem det var, skubbede han brillerne op på panden, hævede hovedet majestætisk og strøg sig med en mistænksom mine over håret, idet han sagde:

"Vil De have forskud? Det er kun den tiende i dag, eller – jo, det er den tiende. I morgen, den ellevte, skal der udpantes hos Ivan Lasztjovka. De skal tage alting, malerier, bøger, sengeklæder – et fuldt inventarium, nøjagtig orden. Nå, De vil altså have forskud? De har allerede fået for ti gylden, derpå femten, hvordan pokker mon De holder hus?"

Principalen skrev de nævnte tal i luften med blyanten så bestemt og eftertrykkeligt, at den arme skriver formelig skælvede ved det.

"Ser De, min gode mand! Femogtyve gylden er jo ikke så lidt. Naturligvis må man sætte tæring efter næring. Men Gud skal

vide, hvordan det går nu for tiden. I vore unge dage – nå ja! vi kunne naturligvis også en gang imellem skeje ud, men vi forstod at regne, skal De vide, vi tænkte på fremtiden, og derfor blev man til noget. Men De? Nu er De nok 28 år, ikke sandt? Hvad er De da blevet til, og hvad for en fremtid ser De egentlig i møde? De har ikke fået Deres eksamen, og dog burde De nu have været doktor – ja, netop doktor! I stedet for det kan De ikke så meget som skrive et D ordentligt. Jeg har tilladt mig at sige det før: Deres ugudellge kragetæer med snirkler og dikkedarer passer sig virkelig slet ikke for en mand, der vil give sig af med juridiske indlæg. Men lige meget hjælper det! Det er ikke længere siden end i går, da fandt jeg i sagen Nohacz kontra Lopata igen et D med sådanne forbandede kruseduller. Det går ikke, unge mand! det går sandt for dyden ikke! De må tage Dem sammen og følge et fornuftigt råd!"

Hermed sluttede principalen, sænkede brillerne fra panden til næsen, sænkede blikket til kortet og tog blyanten i hånden med en mine, der tydeligt nok sagde: at den syndige kopist virkelig måtte angre sit snirklede D; foreløbig var der slet intet andet at gøre.

Den ulykkelige fyr stod sønderknust og kunne næppe trække vejret, men fik da til sidst kraft og mod til at fremstamme: "De må undskylde, hr. doktor! men jeg er vist ikke rigtig rask. Jeg føler mig så underlig i kroppen, jeg har vist feber, og det bliver hvert øjeblik sort for øjnene. Må jeg ikke nok gå hjem?"

"Sortner for øjnene?" snerrede principalen; "tak! det kender vi nok; og årsagerne til det ikke mindre. Oven i købet midt under fasten! Men jeg må sige, at *den* levemåde tjener Dem virkelig ikke til anbefaling. Ja vist ser De dårlig ud, men stod det sig

bedre med Dem, så havde De vel også drevet det til noget andet end at være skriver her. Nå, så gå da, men besørg først, hvad der skal gøres færdigt til udpantningen i morgen. Og glem ikke at slukke lampen ordentligt! I morgen tidlig kommer De altså og går så snarest muligt hen til Lasztjovka. Pas nu rigtigt på – se kun nøje efter i alle rum og gemmesteder." – –

Skriveren vidste ikke, hvordan han kom ud på gaden. Han var så underlig til sinds, hovedet snurrede, hede og kulde rystede ham på skift, tænderne klaprede, og hver fiber i ham vibrerede ved støjen på gaden, hvor karnevalsløjerne just nu tog fat.

Lette ekvipager rullede over stenbroen, og kvindeprofiler skimtedes bag vognruderne, fordybede i kæmpebuketter. Hist og her standsede hestene foran huse med oplyste vinduer, en drabelig vagt lukkede op, en nydelig lille fod blev stukket frem, og en ung pige hoppede ud. Eller han skimtede inde i kareten bag en sky af lyse farver et par fine hænder, en glimrende vifte, et par bare arme, lange lokker, livfulde øjne, glade ved tanken om lystigheden, der ventede. På fortovet iagttog han kærestefolk, der gik tæt forenede og ømt hviskende, eller værdige ældre par i pelse gik gravitetisk frem, eller tyndklædte lapse føjtede afsted, rystende af kulde, nynnende en operettemelodi. Dansemusik hørtes fra alle kanter.

Kopisten tumlede frem og tilbage uden at have stor sans for denne fornøjelse, for i hans hoved var der tomt og øde, feberen rumsterede i marv og ben. Det forekom ham, at alt rundt om ham hvirvlede sig i sving og spring.

Pludselig standsede han og samlede sig. Han fæstede blikket på en vældig lygte med transparent papir, der i store, grove

bogstaver forkyndte, at her boede "Abraham Taiteles. Smukke og smagfulde maskeradedragter udlejes". Kopisten kunne ikke rive sig løs, de mangfoldige, brogede dragter spejlede for ham alle landes, alle tiders herlighed, og midt i denne fantastiske verden stod som en mægtig troldmand selve Abraham Taiteles, en høj men krumbøjet skikkelse, et ydmygt men ondt øje, samtidig indsmigrende og hånende.

"Vær så artig, gode herre! træd blot ind."

Den unge mand tøvede, men jøden, der listigt læste i hans træk, tilføjede – stadig lige underdanig – at han aldeles ikke behøvede at købe eller leje noget. Blot se!

"Læg mærke til denne ungarske magnat, højstærede! Vil De se, hvordan sablen tager sig ud, og huen, og gehænget med juveler – det er virkelig magnifikt! Eller japaneren her – ægte varer – lige til viften, alt sammen indført direkte, min gode herre! Jeg også de mest udmærkede fantasikostumer, f.eks. 'Børsen', sammensat af aktier, lutter ægte aktier, på ære! Og 'Diplomaten' med næsen i vejret, et bind af Macchiavelli stikkende ud af lommen, en pen – dyppet i løgn og gift – bag øret; er det ikke charmant! Men, hør – – –"

Den ærlige fader Abraham Taiteles stoppede pludselig, gjorde et skridt tilbage og mønstrede sin tavse kunde fra top til tå, borede sit skarpe blik lige ind i ham og sagde:

"Jeg har endnu en ganske ypperlig, en aldeles enestående dragt. Min egen opfindelse – rent ud sagt en reklame, ja herregud! man skal jo leve! Se her, læg mærke til, hvordan det rundt omkring på kraven, på opslag, på knapperne, ned ad sømmene, kort sagt: alle vegne står mit navn, Abraham Taiteles og min adresse, Nørregade nr. 33. Er det ikke ret originalt? Men

ganske vist vil ikke – jeg mener, at jeg vil ikke lade enhver gå med den. Der hører figur til og anstand. De kunne gøre det. Hvad? Vil De ikke? Netop i aften er der jo et stort maskebal, å så overordentlig gentilt, det allereleganteste og uhyre morsomt, prægtige dragter, dejlige damer, noblesse fra først til sidst, kunne det ikke more Dem at være der en times tid eller to – at blande Dem i vrimlen med min sindrige reklamedragt?

Å, De behøver ikke at være bange! Mens De klæder Dem om, skaffer jeg en billet, og i lommen stikker vi en pung med penge, mange penge. De skal ikke nægte Dem noget; det kommer ikke an på en snes gylden eller et halvt hundrede, når jeg blot får min lille idé realiseret! Hvad siger De, højstærede unge mand? Kunne det ikke fornøje Dem – og så gjorde De oven i købet en gammel mand en tjeneste?"

Skriveren havde fra først hørt uden at høre efter, lyttet tankeløs som til en fjern, uvedkommende tale. Men der var i jødens ord noget, der gav genlyd i hans sjæl. At glemme, at beruse sig i forglemmelse af rettergangsprotokoller og udpantningsforretninger, at nyde livet blot en eneste gang i dets fulde skønhed og herlighed, at bade sig i festlige stråler, at sluge den fine, den rige verdens lette lykke! Han glemte ikke, hvad det betød, denne nedværdigelse at gå som levende plakatbærer for den gamle kræmmers regning. Men han var jo under maske – han kunne ikke stå imod – næsten sanseløs gav han efter.

Og så trådte han snart efter ind i en vogn og steg op ad de glimrende oplyste trapper, klædt i sin mere end originale dragt med de talløse mærker: "Abraham Taiteles, Nørregade nr. 33". Blændet og bedøvet stod han i vrimlen, snappende efter luft,

spejdende rundt i lystigheden. Det varede en stund, før han ret kunne skelne skikkelserne og lægge mærke til dragter, til figurer, til selve menneskene. Sjæleligt forekom det ham, som om det var hele Abrahams butik, der tumlede om rundt om ham i denne strålende store sal, hvor den lille bod ville være forsvundet som en dråbe i havet. Den alvorlige domino, den kåde Pierrot, den kyske Margarethe, den nedringede kærlighedsgudinde, den gamle inkvisitor – ja, hele koret af et maskebals fiksstjerner dansede her sammen med andre, nyere, fantastiske, pragtfulde, et kalejdoskop af glimrende pynt, en brusende bølgegang af berusende musik.

I begyndelsen tiltrak vor skriver med den bizarre bragt sig almindelig opmærksomhed. Maskerne flokkede sig om ham, standsede ved ham, pegede på ham. Man undersøgte reklamekostumets knapper, sømme, folder, frynser osv., for atter og atter at læse de overalt tilbagevendende betydningsfulde ord, forhandlerens navn og adresse, hvormed den var besat fra øverst til nederst.

"Den idé var ikke så gal!"

"En reklame fra top til tå!"

"Man må i alt fald indrømme, at det er godt fundet på."

"Ja, den gamle Abraham Taiteles er en fiffig fyr."

Sådan lød det rundt om ham, men snart blev opmærksomheden generende, for der faldt mere og mere nærgående replikker.

En ranglende Don Quixote hviskede mere end halvhøjt til sin mæskede Sancho Panza: "Hvor den jøde dog er påtrængende. Han nøjes ikke med at fylde avertissementer og plakater med

sit navn, men lejer nu også sine kristne ofre til at bære humbuggen ind i ordentligt selskab."

"Nå, ja! Der skal jo nogen til det værste."

"Men direktionen burde forbyde en sådan karl at komme ind!"

Og med tydelig ringeagt vendte de sig bort fra staklen. Han begyndte at føle sig ilde tilpas i sin reklamedragt. De tusinde stikkende øjne bag maskerne syntes at se på ham med hån, og de tavse læber forekom ham at ville sige: "Se, hvor gement han har solgt sin krop og sat sig i gabestokken for at tjene jødens vindesyge!" Ja, avertissementerne, han bar rundt på, sved som glødende kul på legemet, hidsede hans forpinte nerver, borede sig dybt ind i sjælen. Da stjal han sig ud af den støjende trængsel og sneg sig langs væggene hen til et afsides liggende kabinet, hvor en alkove var omdannet til en grotte med grønt og duftende blomster, transparente nåle hang som drypsten ned fra loftet og reflekterede et broget farvespil, der gødes over et lille bassin, hvori glansfulde fisk krydsede hid og did, mens bladplanter med fantastiske former, en spraglet, funklende flora og en berusende aroma for øvrigt fyldte rummet. Et lille springvands ensformige lyd var mere skikket til at føre dem, der tyede ind i denne grotte, hen til drømmenes land end til at kvæge og køle rummets hede, svangre luft.

Her satte den forpinte skriver sig ned, støttede sørgmodigt hovedet mod hånden og kastede tankeløst-tankefulde blikke ind i dansesalen. Et stort blad viftede svagt over hans febergløde pande – han gav sig hen i bitre betragtninger. Ja! man morede sig, man gantedes, styrtede sig i forlystelsens hvirvel. Men her sad han, ikke blot sulten og legemligt overtræt,

men med en udtørret sjæl uden saft og kraft – den var vissen som "sjælen" i en af den gamle doktors brugte gåsepenne – og hine andres tirrende, hånende spot havde jaget ham ind i denne skjulte, skumle krog. Blot en eneste gang i sit liv havde han villet lege i det glimrende lys, under hvis stråler så mange flagrede år ud, år ind, men ak! hvor var hans vinger ikke blevet svedne straks fra første øjeblik. Ved et ydmygende, vanærende udsalg havde han ment at kunne vinde adgang til glædens paradis, men skammen fulgte med, fløj om kap med fornøjelsen, trængte den til side, hvirvlede hans tanker og følelser rundt. Den stod jo tydeligt at læse på hver plet i hans dragt, og den rejste spot og spe imod ham. Hvad andet havde han at gøre end at vende tilbage til støvet, hvorfra han var kommet? Uf, dette kontorstøv, der havde lagt sig så dybt, dybt ind i hans væsen! Det var dog et forfærdeligt og elendigt liv – nutiden sult og nød – fortiden lutter tætskrevne ark, ord uden tanker – fremtiden en endeløs række af bekymringer, en altid kortere og mere urolig søvn, mens han selv mugnede som laserne i arkivet for til sidst som de at blive ormeføde, ormeføde, ormeføde – – –

Dybt sukkede han og vendte mat sit hoved i vejret, åbnede halvt de tunge øjenlåg. For hvad var det, han pludselig mødte med sit blik? På et af de store grønne blade sad en ung kvinde, skøn som en sylfide, spæd, men kraftig og smidig, klædt i en let dragt med skære, fine farver; en broget vifte hvilede mellem de nydelige fingre. En lyserød maske skjulte halvdelen af ansigtet, men dettes umaskerede halvdel viste venlige træk, ikke mindst en sød lille mund, frisk og smilende. Vårblomster var snoet i det fyldige hår, og om hele den sarte skikkelse stod der en tryllende

glans fra issen til foden, som med sin lille gyldne spids netop rørte ved springvandets blanke flade.

I henrykt stum forbavselse betragtede kopisten en stund den fagre åbenbaring, før han hviskende henåndede det spørgsmål:

"Hvem er du, dejlige jomfru?"

"Kender du mig ikke?" lød det med en sølvklingrende stemme, idet pigen løftede masken. Og hvor indtagende den hidtil udækkede, nedre del af ansigtet end var, så havde den dog intet at sige imod det, der nu blev afdækket: den rene, herligt buede pande, der smykkedes af et perlediadem, og de dybe, glimrende øjne, hvori en barnlig munterheds blink lyste op i anelsesfulde, dunkle drømme. Havde skriveren dog ikke set hende før? Havde han ikke ofte fæstet sit længselsfulde blik netop på en sådan skikkelse, skønt kun fra det fjerne, skuende imod den som mod et uopnåeligt ideal? Men nu, nu var hun ham nær, ganske nær, levende ved hans side – – – han kunne jo gribe hende med sine hænder, trykke hende i sin favn – – –

"Nå, kender du mig?" spurgte hun smilende. "Ja, jeg har leget med dig, da du var lille. I din plumpe, malede trævugge gyngede jeg dig og jeg sang viser for dig og fortalte dig eventyr. Jeg sad hos og stod foran, når du sad i vinduet og rakte den buttede hånd frem mod det ene eller det andet. Du har ikke glemt det – skønt det ligger langt tilbage, langt, langt borte! Men hvor blev du så af? Du holdt dig indelukket, mens jeg sankede blomster i enge og plukkede grønt i skoven, mens jeg kukkede med gøgen og lyttede til sangernes triller oppe under det lette hang af lyse blade, eller mens jeg lå ved bækken, lyttede til dens rislen og lod lærkerne hænge som klokker højt oppe

under himlen. Hvor var du, mens jeg færdedes blandt roser i dale – hvor var du i de glade, gyldne barndomsdage?"

"Otte timer hver dag sad jeg i et kvalmt kammer og hang over en smudsig bog, talte rynkerne i skolemesterens ansigt og ræddedes ved tanken om hans rotting, der snart skulle danse på min syndige ryg."

"Men jeg husker, at en dag blev du sat i en stor vogn og skulle ud i den vide verden. Du fik en kage som hjælp til glemsel i skilsmissens sorg, og du fik et kors med til trøst og tryghed på fremtidens vej. Jeg rejste sammen med dig, jeg sad hos dig under det lasede sejldug, der dannede køretøjets kaleche, og vi kiggede gennem hullerne op til de tindrende stjerner, der hist oppe fra kiggede så venligt ned på os. Dog, hvor blev du af? Her i denne ørken af huse tabte jeg dig af syne, thi ikke fandt jeg dig mellem de skarer, der drev i munter trængsel på de brede gader! Forgæves søgte jeg dig under de store hvalte kroner i den smukke park; ej heller vandrede du langs floden, hvor jeg ventede at se dig, for at vi side om side kunne sætte os i den gyngende båd og lade strømmen eller en frisk brise føre os frem mellem åkander og siv, mellem birk og el, mellem blomstrende marker og bakker, som klædes af bølgende korn. Du kom aldrig! Så spejdede jeg efter dig i lystige lag, i hvirvlende danse, i fine selskaber – aldrig, aldrig var du der. Hvor tilbragte du dine ungdomsdage, sommer og vinter, år efter år?"

"Ti timer hver dag sad jeg i et lummert værelse, lavt til loftet, med en slidt bog for mig, som jeg blev dum af at se i, mens jeg tænkte på furerne i professorens ansigt og var bange for hvert spørgsmål, han ville stille mig."

"Og nu?"

"Og nu? Ja, nu sidder jeg fra tidlig morgen til aften silde i den store advokats lille kontor, skriver af og skriver af, indtil jeg for afvekslings skyld må fare om, hvor nød og dårlighed er til huse for at skrive op og tage inventarier og gøre indførsel og pante ud."

"Men herefter, hvad skal du tage dig for fremdeles, så længe livet varer?"

Kopisten lukkede øjnene op – de svømmede i tårer – han strakte armene frem og råbte med et ryk i hele kroppen, med dirren i sjæl og sind:

"Jeg vil elske dig, favne dig, eje dig!"

Da hændte det, at viften i jomfruens hånd pludselig foldedes ud, så hendes åsyn skjultes helt af den. Og på viften tegnede der sig et smilende, lokkende landskab med forårets ynde, med den svulmende naturs oplivende friskhed, gengivet i fin kunst, så at man fornemmede virkelighedens pust, men tillige uforstyrret kunne nyde formernes harmoni og farvernes underfulde saftighed, luftens både milde og styrkende pust. Grupper af træer trådte plastisk frem, ja! det var, som om man ved at lytte kunne høre suset i deres kroner, den bløde viften i deres spæde blade. Duggens dråber glitrede på hvert græsstrå ved deres fod, vuggede sig i primulaernes åbne bæger. Over brogede stene rislede bækken muntert ned mod dalen, i skovens toppe hang tågeskyer, der spredtes og samledes i lunefuld leg om fantastisk formede klippesider. Langt borte løftede solen sig som en blodrød kugle over bjergenes kam. Hvor beundrende, hvor henrykt stirrede skriveren ikke på dette syn! Viftens lille perlemorskant udvidede sig som en uhyre ramme, og han lod øjet trænge dybt, dybt ind i billedet, mens den søde pige, som

holdt det i sin hånd, var som en huld fe, der vinkede ad ham. Han fulgte vinket, rejste sig hastigt, styrtede frem, ville kaste sig i hendes favn, ile mod solens skin, mod træernes skygge, mod de duftende blomster, den svalende bæk, den stigende sol, den hele strålende natur!

Stands dog lidt! Et let slag på armen bragte ham til besindelse: han var endnu i grotten, og den lille dame var ved hans side, og hun rørte hans skulder med viften, der nu var foldet sammen.

"Elske mig? Eje mig?" sagde hun med et smil. "Ak, min kære skriver! Det er vist for sent. Du er blevet for gammel. Du er ikke mere smuk, hvis du ellers nogensinde har været det. Dine ledemod har mistet al smidighed, eller føler du nogen spændstighed i dine lemmer? Jeg frygter også, at ligesom dit hår er tyndt og vissent, din hud gusten, dine øjne matte, således har din sjæl mistet sin friskhed, din ånd sin klarhed. Du passer ikke længere for kærlighed, hr. skriver! Og det må du vide, at jeg – jeg, som var din egen ungdom – jeg er nu ingen virkelighed, men blot en drøm og fosteret af en drøm, det indbildte genskin af, hvad du higede efter, men aldrig nåede, undfanget i sygelige længsler, næret ved gækkede forhåbninger, født i en gøglende karnevalsnat, da du i feberhede kom til at mindes det, du tabte, uden nogensinde at have fundet det, og som du mistede, skønt du aldrig vandt det. Så fæstede din syge fantasi diademet på min pande, lagde den brogede dragt om mit legeme, glansen i mit øje, skønheden og livet i billedet på min vifte. Vi er jo på maskerade, og jeg er en maske, en figur fra hinsides bjergene, nævn mig med et fremmed navn – jeg er

Signorina Giuventu, og Signorina Gioventu siger Dem: Tjenerinde, min herre! *Addio! Felicissima notte!*"

Halvt skæmtende, halvt spottende nejede hun og forsvandt hurtigt, tabte sig i dansesalen mellem de andre maskers vrimmel.

Men kopisten efter hende! Som vanvittig styrtede han op, kastede enhver som gik modsat, til side. Kun én eneste tanke herskede i ham: at han *måtte* finde hende, at han *måtte* besidde hende. Uden hende intet liv!

Rasende trængte han sig frem, kastede hvem som helst til side, stirrede ind i de tætteste klynger, stødte og stormede, men alt forgæves! Hans søgende blik fandt ikke signorina Gioventu.

Blodet brændte i hans årer, sveden sprang perlende ud af hver pore, pludselig greb han i lommen, fattede krampagtigt kræmmerens tunge pung, spredte dens indhold omkring sig:

"Tag det, tag det, men skaf mig blot igen signorina Gioventu!"

Hans råb mødte kun spot og latter som genlyd. "Han er gal, han vil købe ungdom for penge!"

Vanviddet tog ham stærkere og stærkere. Han fik øje på en drabelig sabel i guldskinnende balg, som en af maske-gæsterne bar ved sin side. Som et lyn trak han våbnet, svang det rundt og huggede efter den grinende skare.

Men kun en ny skingrende latter steg ham i møde. For atter på det blottede stål, han havde i sin hånd, stod tydeligt at læse: "Abraham Taiteles, Nørregade nr. 33".

Da faldt kården af hans hånd, klingrede mod marmorgulvet og blev liggende, mens skriveren lukkede øjnene i skam og sorg, støttende sig til det brede rækværk, som uden for salen førte

ned langs trappen. Længe syntes det ham, at han havde stået således, da han mat og mødig atter åbnede øjnene en smule. Og, o se! Nu sad den skønne signorina jo ved hans fod på et af trappens trin. Han ville gribe hende – – men da stillede der sig en skikkelse imellem, en mager mand i fodsid kappe, med ansigt som pergament, med en grånende paryk på hovedet.

"Hvem er du?" skreg kopisten.

"Mit navn er Fornuft," lød svaret. "Jeg spiller formynder for den smukke dame der," fortsatte han, "og i sædelighedens, ja! i selve naturlovenes navn maner jeg dig, forvovne! til at kue denne opblussende lidenskab og afstå fra dit såre naragtige forsæt. Gå til dit kald, sæt dig ved din pult, arbejd og slid, søg de nydelser, du kan finde – ikke mindst i bevidsthed om stille at have gjort din pligt og udfyldt din beskedne, men nyttige plads i livet. Fra dette skønne barn må du for stedse tage afsked, for til hende fører vejen kun over mit lig."

"Bort med dig, du klamme, kolde spøgelse!" skreg kopisten, og han skubbede denne nye maske over ende, greb signorina Gioventu og knugede hende heftigt til sit bryst. Og han følte ungdomsvarmen fra hendes favn strømme som ild over i sit hjerte, det blev som ild og flammer, det blussede for blikket, det spændte hver muskel, hans blege kinder genvandt farven, ingen træthed, ingen tyngde. Det var en dans! De svævede salen rundt og atter rundt, de andre masker trådte til side og dannede en undrende ring, mens de to hvirvlede afsted, på ny afsted, rørte knap ved gulvet. Og midt i salen stod spillemanden, bleg som døden, ja! døden selv med nøgen hjerneskal, med de lange fingre gribende på strengene, en vild musik, stedse vildere, en svimlende dans, stedse mere svimlende. Ringen af tilskuere og

tilskuerinder udvidede sig, til de forsvandt som i en trylletåge; spillemanden gned voldsommere med buen, nikkede stærkere med sit kullede hoved. Kopisten blev revet med i den sære lystighed, følte sig kækkere og kraftigere, krystede sin dame fastere og fastere, bøjede sit hoved, rørte med læber, der glødede som flydende jern, ved hendes rosenrøde, ungdomsfriske læber …

I samme øjeblik stod en ældre mand med et forskende blik, bøjet over en seng på fattighospitalet. Sindigt tog han snusdåsen, slog på låget, greb en pris mellem fingrene. "Ja, det kan jo være," sagde han til sygeplejersken, "at han holder ud lidt endnu. Måske til hen på morgenstunden."

Men den døende skriver, hvis legeme skælvede under feberens stærke, dræbende tag, hviskede med de tørre læber: *Addio, signoria Gioventu! Addio! Felicissima notte!*

Oplæseren (1874)

To gange var jeg standset foran et højt, grålmalet hus ved R... skegade og havde nøje sammenlignet det vældige forgyldte husnummer på væggen med de finttrykte cifre på en papirlap, jeg havde fremtaget af min portemonnæ; to gange havde jeg puttet papirlappen tilbage i den tomme pung og forladt huset. Men da jeg for tredje gang vendte om ved gadehjørnet og havde konstateret husnummerets overensstemmelse med min optegnelse, opsteg tanken på mine mange gennemhungrede og gennemfrosne aftener som lange grå spøgelser i en så rædselsvækkende gestalt af pungens tomme indre, at jeg med fortvivlet beslutsomhed gik ind i porten.

"En trappe op, anden dør til venstre." Jeg gik op og ringede på. En aldrende matrone, som lukkede op, viste en så frastødende og sur mine, hendes hue dinglede sådan frem og tilbage, at jeg begyndte at fortryde min feje flugt for spøgelserne i pungen. Jeg trøstede mig imidlertid med, at jeg endnu ikke havde brændt mine broer bag mig og fattede mod til at tiltale hende: "Jeg har set i avisen ... – men jeg tror, jeg må have taget fejl af adressen."

I stedet for at svare stirrede konen på mig med sine uvenlige grå øjne. Jeg gentog mit spørgsmål i en lidt anden form. "Herren er ikke hjemme," svarede hun vrissent. Jeg var hende næsten taknemmelig for det. Jeg vendte mig om for at gå.

Men konen kaldte mig tilbage. "Vent, herre," sagde hun, idet hun søgte at give sit ansigt et venligere udtryk; hun så på min

papirslap – et udklip fra en avis – som jeg stod med i hånden, "jeg forstod ikke straks. De kommer måske i anledning af annoncen?"

"Ja," svarede jeg modvilligt, idet jeg vendte mig halvt om.

"Kom ind, så skal jeg føre Dem ind til herren."

Det var ikke ligefrem med nogen større glæde, jeg fulgte efter matronen ind i et stort, klart oplyst rum, hvis indretning vidnede om velstand og en dannet og poetisk smag. I en blødt polstret lænestol med høj, kunstfærdigt udskåret ryg og armlæn sad en gammel, mager mand i en blomstret slåbrok, med en meget lille fløjlskalot på hovedet. Det fulde lys fra en lampe faldt på hans ansigt. Idet vi nærmede os, løftede han hovedet og vendte det smukke, blege ansigt imod os. Men hans øjenlåg forblev lukkede – han var tydeligvis blind. Det glatbarberede ansigt, den høje pande med de krøllede hvide lokker, den sorte kalot på hovedet passede alt sammen fortræffeligt til hans næsten fyrstelige fremtoning. Idet han bøjede hovedet i den retning, vi kom fra, råbte han med en gennemtrængende diskant, som stod dårligt til hans velvillige udseende:

"Er det den døve? – eller den ikke døve? De er begge to forkælede. Den døve vander vel hyacinterne eller hvad? Giver fuglene mad, ryger over det hele og slår ting i stykker – ligesom i går aftes, ærgrer mig stadig, hæ?" Idet han sagde dette, spillede et skælmsk, jovialt smil om hans tynde læber.

Min ledsagerske brummede noget upassende om røg og sit tunge kors, og forestillede mig derpå for sin blinde herre med ordene:

"Her er en herre i anledning af annoncen."

Den blinde sprang op fra stolen med en ligefrem ungdommelig spændstighed, ordnede lidt på slåbrokken og kalotten, rakte hånden frem og sagde med en for blinde ejendommelig dirrende, men venlig stemme: "Å, velkommen, min herre. Vær så god at sidde ned. Her, her tror jeg, står der en stol. Kom nærmere. Så! Sidder De ned nu, min herre? Nuvel, De kender jo allerede vilkårene fra annoncen – og De lader Dem nok ikke afskrække af den omstændighed, at De skal læse højt for en stakkels blind. Det er en sørgelig lod, min herre, tro mig – en sørgelig lod! Hvortil tjener al rigdom, når et menneske er berøvet sit dyrebareste klenodie, den glinsende diamant hvori Guds skønne verden bryder sig i alle regnbuens farver! Når nattens mulm dølger udsigten til alt, hvad erindringen iklæder den kosteligste dragt, når den blomsterstrøede eng kun er en duft, når den grønne lund kun er vindens susen i løvet, og den stjernebelyste nat kun bøjer dit hoved til puden – da hersker der selv i hjernen et evigt mørke og alting bliver ét og det samme!" Han strakte fingerspidserne frem imod mig.

Skønt jeg aldrig er uden medfølelse for andres ulykker, er jeg dog heller ikke nogen ven af denne slags udgydelser, som man ikke formilder sin skæbne ved. Jeg afventede utålmodigt afslutningen på denne introduktionstale, som jeg selv med den bedste vilje af verden ikke havde noget trøstende at svare på.

"Hvad er jeg, min herre?" vedblev den blinde. "Et barn, et hjælpeløst barn – en byrde for mine omgivelser! Men – er hun her stadig? Mens jeg har talt med Dem, er fornemmelsen af hendes tøfler forsvundet for mig. Er hun her ikke? Godt! Den døve Xantippe – javel, en Xantippe, men meget nyttig for mig. Hvad skulle jeg gøre uden hende? Hvad skulle jeg …"

Lommetørklædet faldt ud af hans hånd – ikke uden en bestemt hensigt, forekom det mig. De blinde plejer gerne at udnytte enhver lejlighed til at modtage en tjeneste. Jeg rakte ham det og blev meget glad, da han atter genoptog sit tidligere mere muntre tonefald.

"Tak, min herre. De ser altså selv: et barn, et hjælpeløst barn. Men nok om det. Vi vil nu foretage en lille prøve. På bordet ligger der nogle bøger, vælg nu hvilken af dem De vil, og læs nogle sider for mig."

Jeg tog en af de smukt indbundne bøger og begyndte at læse. For at sige sandheden, så sank vægtskålen, ved udsigten til mange lignende timer, fyldte med en sjæledræbende oplæsning af Gud ved hvilke litterære makværker og lytte den snaksomme blindes klagesange og spøgefuldheder, ned til fordel for de aftener, jeg sulten og kold tilbragte i den firkantede Diogeneskasse, hvor jeg – imod en passende husleje – trodsede denne usle verdens elendighed. Desårsag læste jeg temmelig skødesløst.

Kapitlet havde som overskrift: "Frugthandlerskens Drøm". Skildringen indledtes ret forsigtigt. En tyk gammel kone sad ved sit forråd af allehånde frugter under en stor, grå parasol. Med en Walter Scotts omstændelighed beskrev forfatteren de bugnende kurve med deres saftige pærer, indskrumpede dadler og pomeranser, hvilket alt sammen ledte tanken hen på *la bella Italia*. Så kom han til sin heltindes tofarvede sko, hendes brogede kofte, frynserne på hendes forklæde, de stærke træk i hendes runde ansigt og så videre, lige indtil den kæmpemæssige grå parasol med de falmede røde kanter over hende. Endelig malede han meget træffende, hvordan

regndråber med dræbende ensformighed fyldte luften omkring hendes lille stade, faldt på brostenene og plaskede ned over parasollen, så at man til sidst ikke kunne undre sig over, at konens tunge øjenlåg stadig oftere faldt i, indtil de lukkede sig helt og …

Jeg læste alt dette i en så ensformig tone, som svarede til indholdet, så at jeg næsten fik lullet både mig selv og min blinde tilhører med ind i kvindemenneskets drøm.

Endelig blev jeg rykket ud af min ensformige beskæftigelse, ved at døren til stuen blev åbnet. Jeg kastede et blik til den side, hvorfra lyden kom, og – o Gud! hvem kan beskrive min salige overraskelse! Ind i stuen kom en så henrivende skøn pige, at jeg aldrig før havde set hendes lige. I lette folder omsluttede en smagfuld hverdagskjole hendes fyldige, elastiske former; hendes lille hoved var bøjet ligesom under tyngden af det rige guld-gule hår. De smalle, fintdannede øjenbryn, de strålende blå øjne, som sendte mig et halvt sky, halvt nysgerrigt blik, den lille bløde mund, det yndige aristokratiske ansigt med sit drømmende udtryk og henrivende skift mellem lys og skygge, den snehvide – med ét ord, det udseende, som jeg altid, hvorfor ved jeg ikke, har tænkt mig hos de skønne franske prinsesser på tiden før revolutionen! Over hele hendes væsen udbredte sig en duft af ubeskrivelig poesi, lige fra den hvide rosenknop i hendes hår til spidsen af hendes rosenrøde liliputanske sko! Med denne fine sko stødte hun så voldsomt til vægtskålen, at Diogenestønden medsamt dens hele filosofiske indhold vejedes op og fo'r i vejret. Jeg besluttede at påtage mig pladsen som forelæser.

Den gamle havde imidlertid spidset øren og råbte nu muntert: "Å, er det dig, din lille vildkat! De kan tro, hun lytter ved døren, indtil fader slumrer ind over sin lekture – alting går itu, blot hun rører ved det! Hvad er der blevet af pagoden på chatollet? Hvem har slået den i stykker? Husholdersken, ja – naturligvis husholdersken. Og hvem har så anbragt det ituslåede stykke på kaminen, så fader ikke fandt den? Husholdersken – naturligvis husholdersken. Kom herhen, du lille synderske, kom her! Sæt dig på mit knæ. Du tror, jeg ikke kan se – men her i mine fingre, ser du, sidder mine øjne. – – – Men det er sandt, den herre – dette, min herre, er min datter Anastazie – det var min salig hustru, som betyngede min samvittighed med dette navn! Det er min anden plageånd, og det en slem en, må De tro. Vær nu så god at fortsætte, men pas nøje på, for nu har De fået en streng kritiker."

Min stemme havde undergået en mærkværdig forandring. Den var pludselig vågnet af sin døsige ensformighed og hævede sig til en sådan udtryksfuldhed og et sådant "swung", at den gamles drøm ved mit foredrag nu antog så anderledes livlige farver, at hun sikkert havde givet hele dagens indtjening på sine pærer, dadler og pomeranser for det, og på et sted, hvor forfatteren i drømmen indflettede en nydelig ungdomserindring, måtte også jeg selv beundre den inderlighed og lidenskabelighed, jeg indlagde i mit foredrag.

"Altid den samme vise!" afbrød den blinde min læsning. "Dette er jo dræbende kedsommeligt. Der er ikke en eneste af de herrer forfattere, som kan skrive to sider uden mindst tre gange at anslå denne streng. Som om der i hele verden ikke fandtes andet end kærlighed, og dog findes kun så lidt, så lidt af

netop den. Og så overalt den samme forslidte beskrivelse, som lånes fra den ene heltinde til den næste ligesom karnevalsdragter: elastiske former, fine øjenbryn, glinsende blå øjne, bleg hud, drømmende ansigt – det er til at fortvivle over! Intet andet end kærlighed! Hvis det ikke var, fordi den sorte, evige nat blev mig for lang ellers, så gad jeg ved Gud ikke høre en eneste linje mere om denne evindelige kærlighed. Naturligvis finder De, min herre, min dom noget hård – i Deres alder – men hvor gammel er De forresten?"

"Fireogtyve år," svarede jeg med eftertryk.

Den blinde rynkede brynene og bed sig i læben. Efter en tid sagde han, idet han med Stázas hjælp rejste sig fra lænestolen: "Det må vist være nok for i dag! Deres foredrag er meget tiltalende, og hvis De ellers er fornøjet med mig, så vil jeg antage Dem som forelæser. De vil måske gøre os den ære at spise til middag hos os?"

Og på den måde blev jeg så lønnet oplæser. Dagen derpå tilbød sig en plads som lærer, som jeg dagen forud ville være blevet så glad for, at jeg af ren og skær henrykkelse ville have slået adskillige kolbøtter, hvis der ellers havde været plads i mit kammer til slige idrætter. Men nu afviste jeg tilbuddet med foragt, ved tanken om den kommende aften, hvor den smukke Stáza som en strålende stjerne ville opgå over mit ensformige livs horisont.

Da jeg om eftermiddagen kom til den blinde, lod han mig ligesom dagen før tage plads til venstre for hans lænestol; overfor mig sad Stáza, og overfor den gamle hans Xantippe, den døve husholderske. Foran mig lå en allerede opslået bog. Det var en søroman, hvis storme og vande jeg allerede kendte i

forvejen; men i dag viste den sig i glansen fra Stázas skønne øjne for mig i et helt nyt lys med mange skjulte herligheder, som jeg, da jeg første gang læste den, ikke havde haft den mindste anelse om. Med vellyst lod jeg mig vugge på entusiasmens stormende bølge og nedsynke i følelsens mørke dyb, thi under den halsbrækkende sejlads blev jeg ledet af Stázas herlige øjne, som hang ved mine læber, og når det af og til lykkedes mig at sende hende et blik, slog hun øjnene ned og en let rødmen fløj som en skygge over hendes ansigt.

Den gamle bad mig ofte om at holde en pause; men disse pauser forbitrede han mig med sin utrættelige snaksomhed. Sådan kunne det ikke blive ved! Ofte skiftede jeg plads og søgte lejlighed til at rejse mig fra bordet for at hviske et par ord til min elskværdige tilhørerske … Men denne dag var jeg nødt til at indskrænke mig til nogle blotte topografiske studier.

Efter nogle aftener overbeviste jeg mig om, at min placering og i det hele taget opstillingen af vore læsekreds ingenlunde var tilfældig, men hidrørte fra et fast bestemt system, en velgennemtænkt plan. Jeg skal åbent erkende, at denne iagttagelse fyldte mig med et ubehag, som stadig voksede, jo tydeligere jeg mærkede, med hvilken konsekvens og strategisk dygtighed, den gamle forfulgte sin plan. En opslået bog anviste mig altid en plads, hvorfra Stázas henrivende ansigt sås delvist formørket af den store lampes brede skær; til højre spidsede faderen opmærksomt øren, til venstre fulgte den barske husholderske enhver af mine bevægelser med mistænksomme blikke. Så snart jeg trådte ind, gav den gamle mig hånden og ligefrem overøste mig med artigheder, men på slaget ti rejste han sig fra bordet, takkede mig for dagens fornøjelser og

ledsagede mig med kalotten i hånden helt ud til døren. Under sådanne forhold var det mig umuligt på nogen måde at nærme mig Stáza.

Og samtidig forekom hendes ansigt mig, på trods af den mangelfulde belysning, stadig mere henrivende; hendes billede svævede for mig dag og nat. Med et ord, jeg blev lidenskabeligt, vanvittigt forelsket i hende, som man jo i min daværende alder har for vane. En dag steg jeg op på en høj klippe, flåede i mit raseri nogle unge graner op og kastede dem i floden. Under den åbne himmelhvælving tilstod jeg derpå min kærlighed, og – satte min tilståelse på elegiske vers, som jeg bagefter sendte til redaktionen af et ugeblad. Man indser altså let, hvordan jeg pintes af min glødende kærlighed, når jeg var så tæt på min forelskelses mål uden at kunne tale til hende med andet end nogle fremmede ord, lånt fra de romaner, jeg læste højt. Dog – jeg lagde hele min sjæl i disse ord; heltene i disse romaner havde ikke kunnet finde nogen mere veltalende fortolker af deres kærlighedssukke. Og, hvilken uudsigelig salighed! – ofte forekom det mig, at jeg i hendes øjne fandt et drømmende, længselsfuldt blik, som røbede en hemmelig tanke og som ikke forsvandt så hurtigt under de lange øjenvipper, at jeg ikke kunne nå at opfange det blide, smægtende udtryk. Men o ve! på henrykkelsen fulgte snart tvivlen.

Dette til trods opgav jeg ikke min kamp mod det ærværdige par. Dag efter dag udtænkte jeg nye angrebsplaner, men alle blev til intet ved den blinde strategs skarpsindighed og mistænksomhed. Forbundet med den døve husholderske var hans magt uovervindelig. Forgæves gjorde jeg mig umage ved gennem et søvndyssende foredrag af nogle alenlange

skildringer at dysse ham hen i søvnens arme: hvis jeg blot kunne få ham til at sove, kunne jeg, uden frygt for hans døve forbundsfælle, tale et par ord med Stáza. Hvad jeg skulle have sagt hende, ved jeg ikke, noget i retning af "O! Frøken!" lød for mit indre øre. Forgæves håbede jeg, at søvnens gud også ville lukke husholderskens mistænksomme øjne; skete det, ville jeg uden frygt for hendes blinde forbundsfælle have kunnet gøre meget – temmelig meget endda – men hvad? det vidste jeg heller ikke, men sådan noget i retning af at lægge hånden på hjertet med en smægtende gestus foresvævede mig …

En gang faldt det mig ind, at jeg kunne indsmugle en lille rosenrød billet med guldkant i en bog. Stáza var helt sikkert den eneste, som beskæftigede sig med biblioteket. Men næsten som om han havde læst min tanke, tog den blinde herre den selv samme aften den bog, jeg havde forelæst af, og gennembladede den nøje, et blad ad gangen, og til sidst holdt han den endog som en udslået vifte frem over gulvet. Jeg indså, at også denne bro til det elskede væsen var gjort ufremkommelig.

Den anden måned led mod sin slutning, uden at jeg var kommet Stáza et hanefjed nærmere. En gang fandt jeg en ny roman ligge opslået. Da jeg havde læst titlen højt, udbrød Stáza: "Ak – den har jeg allerede læst!"

"Men du har jo utvivlsomt allerede læst alle mine bøger," svarede faderen. "Hvis det er en god roman, kan du vel nok høre den en gang til."

"Ja, men jeg har læst den to gange."

"Så kan du høre den for tredje gang."

Denne korte samtale affødte en genial tanke hos mig. Min læser vil måske finde den eventyrlig – men han bør i så fald tage

mine fireogtyve år i betragtning og tænke på, at det var min allerførste kærlighed. I den roman, som jeg var begyndt at forelæse denne aften optrådte en markis, som morede sig med at fortælle kedsommelige og langtudtrukne anekdoter. Ham valgte jeg til tolke min kærlighed. Sent samme nat nedskrev jeg en lille epistel, hvori jeg indflettede historien om min pinefulde forlegenhed, en lidenskabelig bekendelse af kærlighed og alt andet, som lå mig på hjertet. Den følgende aften lykkedes det mig at snige en formindsket, men dog læselig afskrift ind mellem romanens sider. Stáza, som havde læst romanen to gangen, ville straks bemærke, at her var noget som ikke hørte til, men var flydt af min hjerne; med sin naturlige skarpsindighed ville hun straks forstå alt. Den gamle ville ikke have den ringeste anelse om, at jeg af den bog, som lå opslået foran mig, talte min egen sag.

Jeg lagde om aftenen bogen sådan, at den ikke var synlig fra den side, hvor den døve husholderske sad, og idet jeg efterlignede den gamle markis, begyndte jeg med dirrende stemme at oplæse en kærlighedshistorie, som det nok ikke ville falde nogen ind at tillægge den gamle sværmer. Udrustet med en hud så blændende hvid som sne, forårsnattens blidhed, enhver uskyldig ynde, og strålende klædt i guld og silke, fremstilledes en vis donna Inez, i hvem Anastazie måtte kunne spejle sig; i guldbroderede sko indførtes derpå et mørkt, krumbøjet skyggebillede i form af donna Inez' formynder, don Ramiro. Denne don Ramiro havde gjort det til sit mål i livet med ethvert optænkeligt middel at vinde sin skønne myndlings kærlighed; denne afviste dog standhaftigt hans mægtige ringprydede hånd; med en skinsyge og mistro, som jeg havde

søgt at skildre med de livligste farver i al deres nedrighed, overvågede han ethvert af hendes skridt. Han holdt hende fangen i et utilgængeligt slot højt oppe i Pyrenæer, hvor han havde nogle ondskabsfulde væsener til at hjælpe sig – deriblandt en afskyeligt grim gammel kælling – som udspionerede hendes mindst bevægelse og forhindrede hende i at komme i nogen som helst berøring med den ydre verden.

Allerede ved begyndelse af denne min spanske fortælling mærkede jeg, hvordan Stáza overrasket fæstede sit blik på mig. Hun åbnede læberne, som om hun skulle til at sige noget, men lukkede dem straks igen og så forskende på mig. Da jeg videre indførte en ung adelsmand fra omegnen på scenen, som var opflammet af en lidenskabelig kærlighed til Inez, som han ved et tilfælde havde set et eller andet sted, når jeg med rørt stemme skildrede hans følelsers dyb, udmalede hans kval, mens han stod i timevis og stirrede ind over slotsmuren mod hendes vindue, hvor hun fra tid til anden åbenbarede sig som en skinnende stjerne, som han ifølge sin egen fattigdom og hendes formynders kabaler, næppe nogensinde ville kunne nå, når jeg videre på det meste rørende sted sendte et flammende blik over kanten af bogen, – da overraskede jeg et udtryk af salig henrykkelse i hendes tårefyldte øjne og en flygtig rødmen i hendes yndige ansigt. Hun forstod mig, det var jeg overbevist om! Jeg holdt en lille pause, og læste derpå med energisk udtryk videre om, hvordan den unge adelsmand, da han ikke på anden vis kunne meddele sig til den elskede mø, fæstede en billet til en pil og med sin stærke hånd skød den op til hendes vindue, hvor den satte sig fast i trækarmen. Inez læste den eventyrlige post, som havde følgende ordlyd "O yndige væsen! Elsker du mig, så

vis dig ved denne tid i morgen med en rød blomst i dit hår. Ser jeg ej en sådan i dit hår, skal du aldrig atter skue den bedrøvede yngling, som så ofte har kastet sit blik op på dig som til en stjerne. Men blomsten skal være mig et jærtegn, som vil sætte mig i stand til at udholde alle Helvedes kvaler." Da jeg havde læst dette, slog klokken ti. Den blinde rejste sig fra bordet. –

Hvem kan vel skildre min henrykkelse, da jeg den følgende aften, efter at jeg havde tilbragt natten og dagen i feberagtig uro, ved min indtræden i stuen opdagede en skøn rød nellike i Stázas hår! Hele denne mængde af rædsomme romaner, som jeg havde været nødt til at forelæse, mine langtrukne tantaluskvaler, alt var mig rigeligt erstattet af den friske røde blomst, som så kækt stak af mod de glinsende gyldne lokker. Hendes øjne var bly nedslagne, kinderne skarlagenrøde. Sejrsdrukken så jeg på den gamle. Haha, så fik vi dig dog overlistet, du blinde Cerberus!

Netop som jeg skulle til at fortsætte med min spanske historie og berette om et særdeles fiffigt udtænkt stævnemøde mellem de to elskende, rakte den blinde hånden ud mod sin datter og sagde: "Kom her, Stázinke, kom! Sæt dig her på mit knæ, min skat!" Hun satte sig på hans knæ, ligesom jeg havde set hende gøre den første aften. Faderen lagde hånden på hendes hoved og strøg hendes fløjlsbløde hår. Pludselig krogede hans fingre sig, hånden pressedes sammen – den røde nellike var fanget. "Nåda, en blomst i håret," sagde den gamle med et fornøjet smil om læberne. "Jaså! Ved du, hvad jeg i dette øjeblik ser, Stázinka? En nellike – ikke sandt? Jeg føler det – naturligvis! Men er den rød, min datterlil? – rød … den kunne jo være gul, hvid, broget eller Gud ved hvad! Men denne – den er

rød, det ser jeg ganske tydeligt. Åh nej, din fader er ikke altid blind!" Stáza blev skiftevis bleg og rød.

Den gamle vendte sit ansigt imod mig; det forekom mig, som om han virkelig så og iagttog mig med et skarpt blik. Han plukkede blad efter blad af blomsten og kastede dem leende på gulvet. "Apropos den spanske historie," sagde han, "så erindrer jeg at have læst den engang før. Denne don Ramiro var en skælm, ikke sandt? I den skønne Inez' kammer hang et portræt af hendes farmoder, en gråhåret og rynket gammel kone, næsten som min døve Xantippe. Bag billedet var der et skjulested inde i væggen, og derfra iagttog den skinsyge formynder sin myndling gennem portrættets øjne, som kunne skydes til side. Gennem den gamles øjne opdagede han snart pilen og det brev, der var fæstet til den; han så, hvor Inez gemte det, og da han havde læst dets indhold, forbød han den dumme knægt nogensinde igen at komme den skønne nær. Jeg husker godt, ikke sandt?"

Jeg svarede ikke. Jeg var fuldstændig tilintetgjort. Jeg glemmer aldrig det udtryk af skadefyld, hvormed den døve husholderske fæstede sit sejrssæle blik på mig. "Tag nu den frem … du ved nok, hvad jeg mener!" sagde den blinde til hende. Fra et skab fremtog hun en stor flaske, helt overtrukket med spindelvæv, og stillede den sammen med fire glas på bordet.

"Det bedste fra min kælder!" råbte den gamle muntert. "Skål med os, min herre! Nå, kom nu! Stázinka, tag dit glas og drik herrens skål – måske ser du ham i dag for sidste gang! Og De, min herre, drik min datters skål; Gud ved, at hun fortjener det. Hun elsker mig og underkaster sig lydigt sin ulykkelige blinde faders vilje, selv om også hendes hjerte skulle briste ved det. Ser

De, min herre, hele Guds vide verden er for mig kun mørk nat, den har ikke mere at byde mig; kun et eneste klenodie har jeg tilbage – hende. Hende lader jeg ingen tage fra mig, jeg støder hende ikke skødesløst ud i denne dystre verdens uvished; jeg elsker hende over alt i verden og vil derfor selv råde over hendes skæbne!"

Det var en forunderlig skål at udbringe. Pigens øjne var våde af tårer; en af dem, større og mere skinnende end de andre, løb ned ad hendes kind og ned i den perlende vin. Det forekom mig, at vinen derved blev besk og bitter som galde.

"Ja, min herre! Dette er en afskedsfest!" vedblev den blinde, idet han overrakte mig mit månedshonorar i en kuvert. "Jeg takker Dem hjerteligt for den møje, De har haft med at underholde os. Men fra og med i dag er vore sammenkomster slut. Jeg er træt af disse rådne romaner og noveller, af grunde jeg allerede tidligere har nævnt – de har ikke andet at byde på end kærlighedspjat, ikke andet end kærlighed!"

Ved disse ord plukkede han det sidste røde blad af nelliken og smed det på gulvet.

Med det lille røde blomsterblad faldt også min første tåbelige kærlighed. Jeg tænker ofte på den – og hvem kan fortænke mig i det?

Kalobiotik på rejsen (1875)

Det stolte Odessa forsvandt i det fjerne. Det var første gang, mit blik kun mødte himmel og vand. I mægtig ophøjethed oprullede havet sit billede for mig, rundt om til alle sider, og intet forstyrrede det første, overvældende indtryk. Jeg blev grebe af sælsomme tanker, da jeg fordybede mig i dette skue. Havets kæmpemæssige dimensioner begejstrede min sjæl og gjorde den dog tillige modløs; ved synet af den vide horisont åndede mit bryst så let i salig følelse af at være fri, men en mismodig følelse lagde sig atter om hjerte og sjæl, da mit blik over skibets ræling søgte ned mod de langstrakte, brusende og skummende bølger, i hvilke det menneskefjendske element brød sig mod vort skibs sider. Og den dag var det ellers så forræderske Sortehav dog temmelig spagfærdigt; talløse bølger hvælvede sig roligt og sindigt til forholdsvis store bjerge og opløste sig i hvidtglinsende skum, når de atter sank; deres farve var undertiden grøn, undertiden blå, og langt borte gled den over i dyb sort. Undertiden dalede store, hvidlige måger ned over dem, mens de baskede ligesom i takt med de stærke vinger; af og til sprang en lang delfin pilsnart op over havfladen.

Længe stod jeg ubevægelig, hensunken i beskuelsen af dette mig hidtil ukendte billede; endelig løftede jeg mit blik op imod takkelagen og ræerne over mit hoved, og derpå gled det ned mod mellemdækket, hvor tredje-kahyts passagererne var sammentrængt i broget uorden. Dette sted er på de skibe, der farer på Sortehavets kyster, en sand etnografisk udstilling. På

begge sider af mellemdækket er der i lighed med folkestuerne i møller slået en slags stillads op, i hvis øvre og nedre afdeling der er sammenstuvet en forbavsende mængde mennesker af forskellige nationaliteter, konfessioner og racer. Her sidder en alvorlig muslim med korslagte ben på et falmet tæppe. Hans ansigt, så rolig som en guddoms, ånder salig fred. Han har da også erobret sig en plads, der er stor nok til, at han sorgløst kan hengive sig til sød ro og mageligt kan anbringe glasfodstykket til sin nargileh og sine gule tøfler med de krumme snabler. Ved siden af ham ligger der nogle lange karle, hvis ansigter just ikke indgyder tillid; deres sorte, forpjuskede hår dækkes af en sort fez, de bærer brune sortbræmmede jakker og brune med tresser forsynede benklæder, der slutter tæt forneden, men foroven er uforholdsmæssigt brede og ved bæltestedet flere gange omviklet med et bredt tørklæde. Ud af bæltet stikker der lange funklende pistolløb. Det er grækere. Dér betragter en brav russisk bonde mig med sine venlige øjne; hans blonde hår er lige så langt som hans skæg, og han er iført en lang kaftan og har en flad hue på hovedet. Ved siden af ham hviler i en malerisk stilling og grelt farvet dragt en gammeldags *commis voyageur*, en laps fra Odessa, der foragteligt mønstrer sine naboer og giver dem et bevis på sin åndelige overlegenhed ved at fløjte en arie af *Trubaduren*. Histovre har en talrig valakisk familie, som udvandrer til Kaukasus, lejret sig. Alle er de vejrbidte, smudsige og forpjuskede, og dog danner de en ganske malerisk gruppe, til hvis interessanteste medlemmer den rynkede matrone upåtvivlelig hører, som med en værdighed, der godt kunne have passet sig for Gracchernes moder, foretager en akt i håret på en tyk og livlig dreng, der

spræller i hendes skød, en akt, som ellers fangne eventyrprinsesser med deres sarte små hænder må forrette i forskellige uhyrers hoveder. En lang skægløs fyr med sort, lodden og påfaldende høj hue og sorte lokker bag øret – den øvrige del af hovedet er skaldet –, en forslagen armenier, en præst fra Georgien i lang talar – sådanne og lignende skikkelser ligger, knæler og sidder rundt omkring og spiser hvidløg og rødløg, tæller perlerne på kæmpemæssige rosenkranse, underholder sig med hinanden, kævles i forskellige sprog og udbreder en kvælende stank, som når helt op til dæksplankerne.

Dette brogede *pêlemêle* af skikkelser og dragter passede godt ind i rammen: det sorte hav, belyst af de luende stråler fra sydens sol. Mindre godt syntes jeg om de skikkelser, der bevægede sig rundt om mig på det dæk, som var forbeholdt første og anden kahyts passagerer. Fra alle sider gabte her det europæiske samfunds forfærdelige nøgternhed og stivhed mig i møde. En ternet englænder efter det bekendte mønster, en fransk guvernante, nogle russiske sabelklirrende officerer, emanciperede russiske damer, der røg cigaretter, de selv havde rullet, en af vestlig kultur smittet græker, som læste *Odysseen* halvhøjt med nygræsk udtale, og en tysk professor, der for at få motion gik sig en tur i en regelmæssig kurve på det gyngende dæk. Denne professors ydre apparition stod i diametral modsætning til Orientens fabelagtige verden, som min fantasi havde udmalet sig med livlige farver, lige fra jeg så den første turban i Odessa.

Hvor tog han sig dog ikke besynderlig ud her på det vidtstrakte, umådelige hav, den tørre, magre skikkelse i den

lange, omhyggeligt tilknappede frakke med paraplyen under armen, med guldbrillerne på næsen og med kikkerten ved siden i det slidte futteral. Da jeg første gang så denne figur, steg det grusomme ønske pludselig op i min sjæl, at det mægtige Pontus ville slynge en af sine bølger op over dækket og skylle pedanteriets støv af den spidsborgerlige figur; dog nu, da Orientens strålende og fantastiske billeder hviler blegnede blandt min erindrings blade, må jeg åbent og ærligt tilstå, at et vist sygeligt had til alt, hvad der havde noget med Vesteuropa at gøre, forledede mig til en alt for skarp bedømmelse af den tyske professor. Jeg havde jo først nylig til min ikke ringe glæde rystet den europæiske dannelses støv af mine sko, og derfor bragte det mig ikke så lidt i harnisk, at se mig ligesom med forsæt blive forfulgt af en af dens urtyper ind i Orientens sagnindhyllede trylleverden.

Min tyske professor var – det være sagt i sandhedens interesse – en mand i sine bedste år; han havde en næsten udadlelig figur, blondt hår og skæg og ædle ansigtstræk. Hans ydre tydede på skarpsind og åndelig dybde, som desværre tillige var parret med prosaisk nøgternhed, hvad der ikke synderlig behagede mit dengang aldeles orientalsk stemte sind. Enhver af hans afmålte bevægelser var beregnet, og det så ud, som om der lå en bestemt koldblodig gennemtænkt plan til grund for alle hans handlinger. Jeg var overbevist om, at det var første gang, han stod ansigt til ansigt med det mægtige Sortehav, ja, at det måske overhovedet var første gang, han var på havet; der var næsten ingen tvivl om, at de interessante grupper på mellemdækket var et usædvanligt skue for ham, og dog spadserede han om her trods havets storslåethed med et så

utilgiveligt og kedsommeligt hverdagsansigt, blottet for al beundring og begejstring! Ligegyldigt hvilede hans blik på hans støvlesnuder, som om hele hans åndelige virksomhed koncentrerede sig på at tælle de skridt, han havde foresat sig at gå den dag. Endelig, da han var gået – Gud ved, hvor mange omgange, blev han stående ved roret og styrede derpå sine fjed henimod min ringhed. Han tog plads ved min side, rettede på sine briller og – tav. Jeg benyttede denne lejlighed til at skaffe mig fuldstændig vished om hans nationalitet og hans stilling her i livet. At han var tysk professor, havde nemlig hidtil kun været en blot og bar formodning.

"Det lader til, at vi får en rolig rejse i dag," henkastede jeg i det tyske sprog, idet jeg vendte mig om imod ham.

Uden at trække på øjenlågene svarede han ligeledes på tysk:

"Lad os ikke glæde os for tidligt. Pontus Euxinus er af en meget vankelmodig karakter. I fuldkommen vindstille raser det undertiden og oprøres lige fra bunden og op til overfladen, som søfolk plejer at sige."

Den første halvdel af min formodning fik jeg altså bekræftet og tildels også den anden. Dette "Pontus Euxinus" havde en slem duft af katederfernis. Jeg blev irriteret af den tørre og skarpe tone, i hvilken denne mand udtalte sig om det sorte havs karakter, og jeg var lige ved at ønske, at havet med et eneste heftigt stød mod siderne af vort skib måtte forvandle den stolte professor til et billede på den dybeste elendighed, til en latterlig martyr for søsygen, da han hurtigt med en næsten officiel fyndighed rettede det spørgsmål til mig:

"Tør jeg spørge om Deres ærede navn?"

Jeg sagde ham det.

"Må jeg takke. Og hvorfra kommer De?"

"Fra Bøhmen, fra Prag."

"Og hvor rejser De hen?"

"Foreløbig til Novorossijsk."

"I hvilket anliggende?"

"På kunstens vegne."

"Jeg hedder Heinrich Walter, er professor i München og rejser med min hustru og min nevø til Krim for at gøre praktiske studier."

Han sagde disse ord i en let ironisk tone. Åbenbart parodierede han den uskik, som er gængs blandt mange passagerer på skibe og jernbaner at indlede en længere samtale med de medrejsende ved hjælp af et sådant protokollarisk forhør. Jeg grundede et øjeblik over, til hvilken kategori jeg skulle henføre dette tørre professoreksemplar. Endelig henkastede jeg det spørgsmål:

"Det er vel geologiske studier?"

"Nej, kalobiotiske."

Lidt forbavset så jeg på ham. Mit blik mødte hans; det hvilede fast og bestemt på mit ansigt.

"Dette ords klang er Dem noget fremmed, ikke sandt? Nå, det er jo også en temmelig ung videnskab, som endnu ikke er formelt indført i systemet. Jeg håber, selv at skulle kunne vise den denne venskabstjeneste."

"Navnet på denne opdukkende videnskab er mig ikke ganske ubekendt," bemærkede jeg, ikke uden et let anstrøg af ironi.

"Hvad der indtil dato er blevet ydet på dette område, fortjener ikke engang navn af 'begyndelsesgrunde'! Dog håber jeg, at det skal lykkes mig at lægge den grundsten, over hvilken

denne skønne videnskabs stolte omfangsrige system skal hæve sig, et system, som man trøstigt kan kalde for toppunktet af alle videnskabelige systemer."

Et øjeblik standsede han, men fortsatte derpå med voksende begejstring:

"Kalobiotikken er ikke blot en videnskab, men også en kunst, ja, en over alle andre ophøjet kunst. I den er der ikke alene tale om at fastslå bestemte grundsætninger, efter hvilke mennesket inden for de én gang afstukne grænser ville kunne nå den højeste fysiske og åndelige lykke; dens bestræbelser må også gå ud på, at det menneskelige liv, langt fra at være en broget gruppe af mere eller mindre tilfældige og usammenhængende begivenheder, så vidt muligt formes til et sandt kunstværk, som, besjælet af en ledende idé, til hvilken der er gjort udkast efter det skønnes og godes grundsætninger, bør være fuldstændig, afrundet og affilet. Lad os *leve* et drama, *leve* et epos! De vil forstå, at en sådan videnskabs opgave ikke er så ganske let; for at forsøde menneskets lod må den slæbe honning sammen fra de øvrige videnskaber ligesom bien fra de forskellige blomster; den må smagfuldt fordele lys og skygge for at skabe et skønt, harmonisk billede af menneskelivet."

Jeg indskrænkede mig til at give min mening om disse dristige teorier til kende ved at trække lidt på skulderen. Walter lod ikke til at bemærke det og vedblev:

"I reglen føler mennesket sig ulykkeligt, fordi det ikke er tilfreds med sin lykke. I sin fantasi udmaler man sig altid lykken med himmelske, fortryllende farver, som dog ikke eksisterer i virkeligheden. Når så denne drømte lykke bliver én til del, og man finder, at den ikke svarer til éns ideal, vender

man sig bittert skuffet bort og går atter på jagt efter et nyt lykkens fantom, en ny strålende guldsmed, der mellem éns fingre igen forvandles til et simpelt bevinget, mat og glansløst insekt.

Mennesket skal altså fremfor alt nøgternt og uhildet udforske lykkens væsen og ikke prøve dens værd ved fantasiens tryllelampe, men ved den kolde forstands lys; det skal hellere vente sig for meget end for lidt af pandorakrukken og tillige være tilfreds med det ringeste, som man kan opnå på denne elendige klode. Jeg bestræber mig for at lempe mit liv efter disse grundsætninger. Jeg har arvet en stor formue, min rigdom er ikke just at foragte, og dog lever jeg uden luksus og pragt, uden at plettes af gnieragtighedens smuds, ganske som dengang jeg endnu var fattig. Rolig og fattet ville jeg i Sevastopol læse et telegram, som underrettede mig om, at jeg havde mistet hele min formue."

Jeg tillod mig i tankerne at betvivle denne påstands rigtighed.

"Jeg har giftet mig med en ung, smuk pige," vedblev professoren. "Jeg elsker hende oprigtigt, og hun elsker også mig. Jeg er lykkelig i dette ægteskab og håber stadig at skulle blive ved at være det. Allerede før brylluppet gjorde jeg – i ganske simple træk – et udkast til billedet af min ægteskabelige lykke. Efter moden overvejelse er jeg kommet til det resultat, at det er fordelagtigere og overhovedet bedre for den jordiske lykke, ikke at følge den hellige Paulus' råd, og kun af den grund besluttede jeg mig til at gifte mig. Jeg gik ikke og søgte efter et ideal; jeg søgte blot efter en smuk og dannet pige, som der jo findes nok af her i verden, og da jeg havde fundet en sådan,

anholdt jeg om hendes hånd uden forudgående sonnambulistiske sværmerier. Mine hvedebrødsdage var ikke nogen sindsforvirrende rus, som der uundgåeligt følger en kedsommelig nøgternhed efter; jeg bestræbte mig tværtimod allerede i forvejen for at holde en jævn temperatur i mit ægteskabelige paradis, for kun i en sådan kan den vedvarende lykkes blomst frit udfolde sig. Jeg opdrager min hustru til denne art rolig lyksalighed. Hendes livlige fantasi og den forkerte moderne opdragelsesmetode har rigtignok tilsløret hendes blik noget; i hendes lille hoved vrimler det af lutter romaner og digte, og i magisk blændende belysning ligger verden for hendes fødder.

Hun er opfyldt af en sværmerisk kærlighed, som ikke findes i noget menneskeligt hjerte, muligvis på velinpapir med guldsnit, af en i rosenskyer henflydende kærlighed, der på gyldne vinger flagrer rundt mellem stjernerne og nærer sig af tårefugtig dug og søde sukke. Hun vil have, at jeg skal knæle for hendes fødder som en øm Seladon og dagligt gentage tilståelsen af min kærlighed for hende. Nå – jeg skal jo nok få hende helbredet for denne romantiske sygdom. Foreløbig har jeg rettet mig efter hendes ønsker og begivet mig på rejse med hende ..."

I tankerne så jeg en lille rosenrød tøffel og under den hr. professorens nakke i en just ikke opbyggelig positur.

Men han vedblev:

"Jeg vil have, at hun skal lære verden og menneskene at kende og ved bedømmelsen af dem lade sig lede af mine belærende, lejlighedsvis *in margine* indskudte oplysninger for at – men der kommer hun!"

Ikke blot jeg, men hele selskabet på dækket så med beundring hen til kahytstrappen, fra hvilken der netop var kommet en dame af usædvanlig skønhed op. Hendes slanke skikkelse var indhyllet i en fin, folderig dragt, hvis simple og dog rige udstyrelse forrådte en ligefrem poetisk smag: hendes yppige, bløde og bølgende hår var smykket med en frisk rosenknop. I hendes ansigt afspejlede en poetisk sjæls hele adel sig, og hun var i det hele taget så fortryllende, at den tanke uvilkårligt påtrængte sig mig: "Ja, det er let nok at skrive en kalobiotik, når man er ung og rig og har en sådan kvinde ved sin side!" Med et misundeligt blik hviskede jeg til Walter: "De lever hverken et drama eller et epos, men det skønneste kærlighedsdigt."

En høj, smuk ung mand, der tjenstfærdig bar fruens plaid på armen, fulgte hende.

I hans bevægelser lå der denne blanding af undselighed og burschikost væsen, der er betegnende for de unge tyske studenter. Hans ansigt var næsten pigeagtigt skønt og vidnede om en forgæves stræben efter at give sine bløde og fine træk et nogenlunde trodsigt, energisk udtryk ved hjælp af et tyndt, sort lille plaster i panden og nogle møjsommeligt snoede småhår over den friske læbe. Det var en i sin slags meget farlig ung mand for damer i en vis alder – åbenbart professorens nevø.

Walter forestillede mig for sin hustru. En kort samtale med hende overtydede mig om, at hun ikke var en af de skønne billedstøtter, som Moder Natur af bare beundring har glemt at indpuste nogen ånd. Jeg måtte bekende, at fruen var den mest henrivende og forførende anbefaling for hans kalobiotiske lære.

På et punkt i den uhyre kreds, hvis linje det grønlige hav skilte skarpt fra det mørkeblå firmament, dukkede et hvidt sejl op. Man behøver ikke at have været længe på havet for at kunne forstå den livlige bevægelse, som synet af et fjernt sejl fremkalder blandt de rejsende. Uvilkårligt stråler alle øjne af glæde, mange hænder strækkes ud imod det, alle ser spændte på, hvorledes sejlet stiger højere og højere op i horisonten, og efterhånden ser man masterne, ræerne, sejlene, dækket og den sorte forstavn på skibet, som stadig nærmer sig mere og hvert øjeblik bliver tydeligere. Man kan allerede skelne de små vimpler, tovene, skikkelserne på dækket og den brogede galionsfigur, som forestiller Neptun med forgyldt krone og en vældig trefork.

De på dækket forsamlede passagerer svinger hattene, og nu, nu – er skibet majestætisk strøget forbi os, dets dimensioner bliver mindre, endnu engang skelner vi sejlene, endelig flyder også de sammen til en lille hvid sky, og dog vender vi ikke vore blikke bort fra den, så længe den endnu ikke helt er forsvundet i horisonten.

Et sådant møde bliver regnet for en stor begivenhed på havets storladne, monotone skueplads, hvor øjet, som trættes af utallige bølgers regelmæssige synken og stigen, med glæde hilser den hvidlige måge i luften og den legende delfin i bølgerne, efter at det har set sig mæt på havets grønne, blå, grå og sorte farvetoner.

Det var derfor ikke noget under, at også vore passagerer flokkede sig på dækket, da det fjerne sejl dukkede op i horisonten!

Også fru Walter lod sig bære med af strømmen. Hendes mand ilede efter hende, idet han betænksomt trak kikkerten op af det slidte futteral. Den unge nevø blev ligesom med vilje tilbage. Fra en tom plads i nærheden af roret betragtede han med det blonde hoved støttet i sin flade hånd det livlige billede nede på mellemdækket. Snart lagde jeg mærke til, at hans drømmende blik var rettet stift på en ung jødinde fra Krim, hvis slanke, fine legeme var indhyllet i en smagfuld, sort dragt og dannede en behagelig kontrast til de brogede og besynderlige omgivelser. Som bekendt findes der hos os blandt de unge jødinder lige så hyppigt forføreriske skønheder som der blandt de gamle findes hæslige Xantipper; men i sammenligning med de yndige saronske roser, som ikke så sjældent bedårede mig i Orienten, er vore skønneste jødedamer dog kun rene gåseurter. Den jødinde, som optog vor unge mand så meget, så ikke videre jødisk ud, ja, jeg ville ikke engang have troet, at hun var af semitisk herkomst, hvis hun ikke så fortroligt havde omgåedes en ung mand med ægte jødiske træk, rimeligvis hendes broder; for at anse ham for denne graties gemal forekom mig at være ren blasfemi. Efter hendes ydre at dømme havde jeg snarere villet tro, at hun var grækerinde. Hendes noget blege ansigts forunderligt rene og sarte teint, de sorte, buede øjenbryn og de store, drømmende, sorte øjne, strålende som Orientens poesi, gjorde hende kun endnu mere bedårende.

Uvilkårligt drog jeg en sammenligning mellem disse to mennesker, den smukke jødinde og den unge mand ved roret. Skønt de begge prangede i deres ungdoms første vår, var de dog så vidt forskellige i det ydre. Han, en kraftig, blond yngling med et lyst og muntert blik, i hvilket den nøgterne vesteuropæiske

kultur allerede gav sig til kende, og hun, en fin, sorthåret pige med drømmende mørke øjne, i hvilke Orientens mystiske sagn endnu slumrede. Med nysgerrige og til dels længselsfulde blikke så de på hinanden, og der lå et eget trylleri i dette øjensprog – jeg kom til at tænke på Heines digt om det tilsneede træ i Norden og den fjerne palme.

Efter en stund at have betragtet dem satte jeg mig hen ved siden af Wilhelm – således hed Walters nevø – og jeg bemærkede:

"Se engang på den smukke jødinde dernede!"

Han så sky på mig og rødmede let; men straks efter kastede han hovedet let tilbage, som om han var sig sin studenterværdighed bevidst, og sagde i en noget uvenlig og tvungen tone:

"Sort, men smuk! For sådan en Rachel ville jeg nok give mig til at vogte får."

"Men Lea ville De vel ikke tage med i købet?"

"Å, hvorfor ikke? Når jeg så på Lea, ville håbet om engang at komme i besiddelse af Rachel give mig kræfter, og min kærlighed til Rachel ville hjælpe mig til at holde Lea ud."

"De sværger åbenbart også på Deres onkels kalobiotiske evangelium?"

"Har han allerede indviet Dem i sine besynderlige indfald?" udbrød den unge mand hurtigt. "Hans kalobiotiske griller er jo de rene narrestreger! Jeg er meget ked over, at jeg er taget på rejse sammen med ham. Hans stadige hovmestereren og mentoriseren forbitrer mig enhver livsnydelse. Smager engang imellem vinen i et hotel mig, så tilmåler han mig den dråbevis. Hviler mit blik et par sekunder på en ung pige, så slår han

straks koldt vand i blodet på mig med en forelæsning om kønsdriftens fordelagtige og skadelige sider. Hans rejseplan støder mig, fordi han i forvejen har bestemt den indtil de mindste detaljer, og fordi det er hans hensigt at følge den med drakonisk strenghed.

Enhver glæde, vi har af vor rejse, bedømmer han efter sin kalobiotiske gradmåler, og derfor er jeg så rasende. På min ære! Hvis ikke –"

Her standsede han og slog øjnene ned.

Jeg forsøgte i tankerne at supplere den afbrudte sætning. Åbenbart var der noget, som fængslede den varmblodige unge mand til den kolde onkel, men som han hverken ville betro mit eller noget andet menneskeligt øre. Efter et øjebliks betænkning spurgte jeg, idet jeg nøje betragtede ham:

"Og hvordan finder nu fru Walter sig i sin mands besynderlige anskuelser?"

Han så sky op på mig, og en stærk rødme farvede hans kinder.

"Hun finder sig roligt i hans griller," sagde han efter en pause. "Ganske vist søger hun jo som alle kvinder at få sin vilje sat igennem, og del lykkes hende også til dels. Men De kan jo nok forstå, at en sværmerisk, elskovssyg sjæl ikke finder behag i den kolde, pedantiske måde, han af et rent lune behandler hende på."

"Deres hr. onkels synd er virkelig himmelråbende. Fru Walter er en dame, der burde forgudes."

Jeg lagde særlig eftertryk på de sidste ord. Den unge mand svarede ikke; som fordybet i tanker bøjede han hovedet og blev en stund siddende ubevægelig og tavs.

Pludselig lød klokken. Denne klokkes klang, som Byron har viet en række begejstrede strofer i sin *Don Juan*, gør et gribende indtryk, enten den nu toner i kongernes larmende paladser, indenfor mørke og stille klostermure eller på skibet i Neptuns krystalrige. Denne klokke kaldte os til aftensbordet, og beredvilligt fulgte vi dens kalden.

Jeg gik ned i anden klasses hyggelige salon – mine nye bekendte rejste på første kahytsplads. Ved det rigtbesatte bord og de herlige Krim-vine lyttede jeg opmærksomt til det øvrige selskabs russiske samtale, der drejede sig om skrækkelige storme og andre interessante søhistorier, og jeg blev dernede til henimod aften. Da jeg atter betrådte dækket, var himlen overtrukket med grå skyer og en fin regn kølede de af solheden næsten svedne tove og sejl på vor *Juno*.

På dækket spadserede professoren med afmålte skridt op og ned under en opslået paraply.

Jeg kæmpede en kort kamp med mig selv, før jeg trådte hen til ham. En stemme tilhviskede mig, at det var uværdigt at formørke forholdet mellem tre personer ved en måske fuldstændig falsk mistanke; men en anden rådede mig til at gøre den forblindede ægtemand opmærksom på de truende muligheder, hans forkerte taktik udsatte ham for, for at han i rette tid kunne slå ind på andre, mere lykkelige veje. Endelig sagde jeg til ham:

"Jeg har tænkt over vor sidste samtale, som vi jo egentlig ikke blev færdige med. Jeg ville spørge Dem, om De også ville finde Dem lige så let i tabet af Deres smukke hustru som i tabet af Deres formue?"

"Tabet af min hustru? Jeg ville bøje mig for naturens ubønhørlige lov og af al magt bestræbe mig for at række tidens lægende indflydelse en hjælpende hånd, for at dette smertelige sår senere eller tidligere kunne læges."

"Men hvis hun nu ikke mere elskede Dem? Ganske vist behøver De ikke at frygte for det, men lad os nu sætte, at hun blev Dem utro?"

Han betragtede mig nøje. Det forekom mig også, at hans pande formørkedes. Syntes han måske ikke om den måde, hvorpå jeg drog hans hustru ind i diskussionen, eller berørte mit spørgsmål hans hjertes svage side?

Det var imidlertid blevet mørkt. Vi gik netop midt på dækket, rundt om en lang, firkantet forhøjning, gennem hvis glasvægge dagslyset faldt ned i første kahyts salon. Nu var denne klart oplyst af lamper, og ved deres lys så jeg en scene, der pludselig standsede mine skridt.

Fru Walter og studenten sad dér overfor hinanden i polstrede lænestole og morede sig med at tilkaste hinanden en stor pomerans og gribe den. Den smukke frue gav den undertiden en retning, som kunne blive temmelig farlig for den unge mands næse og andre dele af hans ansigt. Hun var meget glad ved denne barnlige leg; hendes øjne strålede muntert, hendes kinder brændte, og et spøgefuldt smil spillede stadig om hendes læber.

Jeg så så længe på denne lystige dame, at jeg snart henledte Walters opmærksomhed på hende. Af hans hele holdning kunne jeg forstå, at han spændt fulgte legen med pomeransen.

Da vi atter gav os til at spadsere, henkastede jeg som ved et tilfælde den bemærkning: "De har vistnok ved denne udflugt

skaffet Deres hr. nevø en udmærket morsom ferie."

"Den vindbøjtels selskab er mig ikke videre behageligt; jeg har kun taget ham med, fordi min kone bad mig om det."

De sidste ord sagde han mere hen for sig selv og så langsomt, som om han ville lægge eftertryk på hvert ord.

Atter blev vi stående lige overfor kahytten. Denne gang fandt vi sceneriet fuldstændig forandret. Lænestolene var rykket tæt hen til hinanden og fru Walters hoved bøjet hen over bordet så nær til den vindbøjtel af en nevøs, at hans blonde hår berørte hendes mørke lokker. Jeg syntes, at deres pander nærmede sig mere og mere til hinanden. Men måske var det et optisk bedrag? Opslået på bordet foran dem lå der et ugeblad i stort format. Deres øjne hvilede drømmende på en smuk illustration, der forestillede en yndig signoras rendezvous med en ung og slank page.

Professoren mumlede et Godnat og forlod dækket. Jeg fulgte hans eksempel.

Jeg opsøgte mit nummererede natteleje, som man med en pude og en hård madras havde søgt at gøre mig mageligt, og snart vuggede havet mig i rolig slummer.

Da jeg om morgenen kom op på dækket, så jeg foran mig en langstrakt, sparsomt bevokset smal stribe land og på den en række hvidlige huse, en med stolte kupler rigt forsiret moské, to slanke minareter, en russisk kirke og en hel mængde vejrmøller. Vort skib kastede anker foran – Eupatoria [Note 2)]. Rundt om os tumlede talrige, forskelligt farvede både sig på bølgerne, der nu i glans og farve kappedes med ægte smaragdgrønt, og vejrbidte, brogetklædte grækere og tatarer tilbød os deres tjeneste. Men vore øren og lommer forblev dog lukkede for de forførende

lokkeråb fra disse strandrøvere, der beriger sig ved på den ukristeligste måde at trække uskyldige turister op; desuden kunne vi kun opholde os en time udfor Kuzlov, som officielt er blevet omdøbt til det klassiske: Eupatoria. Vi måtte altså nøjes med på afstand at betragte den hvide by og de mange skibe, der lå for anker udenfor den, og hvis svajende master med den indviklede takkelage frembød et forunderligt broget billede.

Fra Eupatoria sejlede vi videre forbi den flade, nøgne strandbred; langt borte hævede det mægtige Tschatyrdagh (Teltbjerg) sig, hvis maleriske omrids har lighed med et kæmpemæssigt telt, hvoraf det også har sit navn.

Længe gik jeg om på dækket uden at kunne få øje på et medlem af det interessante trekløver.

Endelig viste nevøen sig, tog mig fortroligt under armen og drog mig hen i nærheden af roret, hvor der næsten ingen mennesker var.

"Tænk Dem bare," sagde han leende til mig, "den gamle vækkede os ganske tidligt i morges – De tror måske for at vise os en solopgang på havet – skudt forbi! Nej, han ville blot før vor ankomst til Sevastopol sætte os ind i Krimkrigens historie, holde et kort foredrag over den og anskueliggøre det på sit store kort. I det øjemed kom han slæbende med et utal af bøger og fotografier og med det omtalte kort, i hvilket der sad knappenåle med små kulørte flag på; ja, jeg tror såmænd også, han havde en globus; han lagde det alt sammen på bordet i kahytten og efter at have placeret os på højre og venstre side af sig, begyndte han sit foredrag med en kort oversigt over de vigtigste begivenheder på den tauriske halvø, i hvilken anledning han ikke generede sig for at gå tilbage til den grå

oldtids tågede, fjerne tider og lade en vild jagt af folkeslag, som havde været herrer over landet, storme forbi os: skyther, grækere, alaner, goter, hunner, gazarer, petscheneger, tartarer osv. Derpå opremsede han hele sin lange liste på krimske khaner, talte om den russiske okkupation og kom til sidst til Krimkrigens udbrud. Derefter oprullede han et militærkort fra den tid og begyndte at holde foredrag om denne forfærdelige krig, mens han samtidig på kortet ved hjælp af knappenåle med tyrkiske, engelske og franske flag på markerede forbundstroppernes bevægelser. I det øjeblik, da helten Kozarsky med uhørt koldblodighed lykkeligt undgik at blive indesluttet af tre fjendtlige linjeskibe på sin *Merkur*, lykkedes det også mig at slippe ud af kahytten. Jeg beklager virkelig min stakkels tante, der rimeligvis først udenfor Sevastopols havn slipper bort fra den forenede engelsk-fransk-tyrkiske flådes skud, kugler, bomber og granater."

Den stakkels unge mand skulle imidlertid ikke længe glæde sig over sin frihed. Næppe havde han endt sin fortrolige meddelelse, før den skæbnesvangre paraply dukkede op af skibets dybder, og snart mønstrede to strenge øjne dækket.

"Det er ude med mig," hviskede nevøen. "Men jeg overgiver mig ikke uden en fortvivlet modstand."

Efter disse ord rejste han sig hurtigt og sneg sig hen til den trappe, som førte ned til den etnografiske udstilling på mellemdækket. Mit blik hvilede på den plads, han havde forladt. Dér lige foran lå der et sammenfoldet stykke papir. Uvilkårligt tog jeg det op, og da jeg så nogle tyske linjer på det, som hverken bar over- eller underskrift, læste jeg det igennem

uden at nære nogle betænkeligheder ved det. På papiret stod der følgende:

> "Jeg lever ikke, jeg drømmer. Bestandig står du for mig, og dine søde, mørke øjne fæster sig mildt bebrejdende på mig. Så nær er du mig, så nær! Jeg indånder duften af de friske blomster i dit hår, jeg hører dit hjertes banken. Blot ved at udstrække min arm kan jeg nå dig – og dog – hvilken kløft er der ikke imellem os!"

Under disse udgydelser stod der henne til den ene side to ord, skrevet med damehånd: "Forgæves higen!"

I dette øjeblik berørte én min arm. Jeg så op; det var Walter. Det usædvanligt strenge og bedrøvede udtryk i hans ansigt, der endnu i går var så guddommelig roligt, overraskede mig; han var meget bleg og hans pande rynket.

"Som jeg ser, har vi begge haft held med os; jeg har også fundet en tabt billet-doux," sagde han med beklemt stemme, der stak besynderligt af imod den spøgende klang, der ligger i dette sidste ord. "Ser De, i går aftes fandt jeg endog to af den slags. Tillader De, at jeg sammenligner håndskriften?" Ud af sin notesbog tog han to småbreve, der lignede det, jeg holdt i hånden. Med et underligt smil rakte han mig dem begge.

Ved første øjekast så jeg straks, at alle tre breve var skrevet af den samme. Også de to kærlighedsbreve, som professoren havde vist mig, indeholdt efter nogle forelskede og sværmeriske sætninger om "den skønne stjerne, som altid var så nær og dog så fjern", erotiske hentydninger til et vist duftende jasminlysthus, længselsfulde sukke og forsikringer om, at han altid tænkte på hende og mindedes alle de søde øjeblikke, de

begge hemmeligt havde nydt bag deres strenge vogters ryg. Også under disse breve havde en damehånd skrevet nogle gådefulde bemærkninger om "gamle bekendte" og "ikke tilstrækkeligt".

"Vær så venlig at overlade mig Deres brev!" sagde Walter efter en pause. "Jeg har i sinde at samle på dem. Det kan jo være, at jeg, inden rejsen er forbi, kan have samlet mig en lille roman i breve."

Den bitre tone, i hvilken disse ord blev udtalt, forklarede mig alt. Dog ville jeg ikke have, at en så tung mistanke skulle slå rod i hans hjerte og søgte derfor at trøste den bekymrede mand ved roligt at svare:

"Disse breve indeholder dog ikke noget særlig graverende."

"Det gør de ganske vist ikke. Det er endnu ikke kommet til nogen overraskende katastrofe. Vi vil afvente fortsættelsen. Må jeg takke Dem!"

Han tog mit brev, lagde det tillige med de andre varsomt ind i sin notesbog og fjernede sig med et skødesløst buk.

Længe stod jeg på det samme sted, hensunket i tanker, til endelig Wilhelms stemme vækkede mig af mine betragtninger.

"Det lader til, at onkel slet ikke ledte efter mig?"

"Nej, han omtalte Dem ikke med en stavelse."

"Af lutter taknemmelighed vil jeg frivilligt vende tilbage og endnu engang udsætte mig for de allierede fra Sevastopols krydsild. For resten går min onkels overherredømme snart og uventet sin ende i møde. Dog – det får De tidsnok at se!"

Ved disse ord så han på mig med et glad og udtryksfuldt smil.

Jeg havde imidlertid tabt al lyst til at spøge. I dybe tanker så jeg efter den bortgående, ungdommeligt kraftige mand. Når jeg koldblodigt overvejede alt, hvad jeg havde set og hørt i den korte tid, når jeg sammenlignede de enkelte karakterer i den Walterske familie med hinanden, og når jeg endelig tog med i betragtning ægtemandens forkerte taktik, hans hustrus og nevøs ungdom, scenerne nede i kahytten den forrige dag, de mystiske breve og Wilhelms sidste ord: så kunne jeg ikke værge mig mod den tanke, at ikke alt her var, som det burde være, og at professorens huslige fred og ægteskabelige lykke let ville kunne forstyrres ved en ulykkelig hændelse.

Pludselig tiltrak en levende uro, som var opstået på dækket, sig min opmærksomhed. De rejsende trængte sig hen til rælingen, på alle ansigter malede der sig glad overraskelse, og fra mund til mund fløj det begejstrede råb: "Sevastopol! Sevastopol!" Vi løb ind i den store golf ved Sevastopol, som i forening med nogle andre og mindre betydelige bugter danner dybe indsnit i den nøgne klippekyst.

Rundt om på de af den glødende middagssol grelt belyste højder og nede på sletterne så man rester af de engang så frygtelige fæstningsværker, af volde, skanser, tårne og huse. Dybt inde i golfen stirrede de endnu bevarede kolossale frontsider af de sønderskudte dokker med de lange rækker af øde vindueshuller os spøgelsesagtigt i møde. Foran os på skrænterne og den bjergryg, der rager op over to bugter, lå side om side med ruinerne talrige huse, blandt hvilke den høje russiske kirke gjorde et imponerende indtryk. Lige over havnen tildrog en prægtig, på granitsøjler hvilende portikus sig vor opmærksomhed; der førte brede stentrapper fra den ned til

golfen – resten af den tidligere grevelige havn. På den modsatte side henrykkede Kozarskys have os ved sin herlige beliggenhed.

Omtrent således præsenterede det nuværende Sevastopol sig for vore blikke.

Vi landede tæt ved kysten. Landingsstedet frembød et usædvanlig broget og livligt skue. Store menneskemasser bølgede frem og tilbage; små og store skikkelser i smukke uniformer, lange kaftaner eller brogede, folderige kitler med turbaner og lodne huer, fez eller lave hatte, vide eller stramtsluttende, forskelligtfarvede benklæder, i høje ruslædersstøvler eller kulørte safianstøfler vrimlede broget mellem hinanden, og hvert øjeblik forandrede dette forunderligt prægtige og levende kalejdoskop sig. På talrige sælgeres hoveder vuggede kurve og brædder, rigeligt fyldte med postejer og velsmagende pirog'er. Men der var også pomeranser, citroner og fisk, de sidste funklende i alle regnbuens farver. Andre sælgere sad bag ved formelige barrikader af agurker og løg; atter andre falbød kølende rosensorbet i glasbeholdere. Den stærke larm nåede sit højdepunkt, da det spraglede publikum fra vort mellemdæk forlod skibet og blandede sig mellem havnepladsens menneskemængde. Vi – de rejsende på første og anden klasse – ventede, til denne bevægelses bølger nogenlunde havde lagt sig, og forlod derpå damperen for at benytte det tre timers ophold til at tage Sevastopols ruiner i øjesyn. Snart efter kørte vi i de russiske *izvoschtschiker*s – droskekuskes – lette og behagelige vogne bort i alle mulige retninger, og lystig klang de små klokker, som er befæstede til det bueformede *duga* – åg – over de russiske hestes rygge.

Familien Walter og jeg foretrak at tilbagelægge vejen til Boulevard Kozarsky til fods. Da vi havde passeret mindesmærket for denne søhelt, blev vi stående ovenfor en kiosk. Forbavset svævede vore blikke hen over det maleriske landskab, der bredte sig for vore fødder. I fuldstændig ro lå den brede, forunderligt skønne golf, hvis mørkeblå farve prægtigt afspejlede sig i de gennemglødede, solbeskinnede kyster.

Efter at have set os mætte på dette henrivende syn, gik vi ned i byen. Under sine efterforskninger efter interessante ruiner og ved skildringen af disses skæbne blev professoren i sin ciceroniske veltalenheds begejstring så varm, at rynkerne på hans pande snart forsvandt. Derimod lagde jeg mærke til, at nevøen var noget ængstelig og utålmodig: hans øjne mønstrede sky de nærmeste omgivelser og fæstede sig fra tid til anden forskende på fru Walters ansigt; men hun gik lige så sød og rolig som før ved sin mands side.

Foran en ruin, op ad hvis halvt nedstyrtede mur professor Walter i sin iver var klavret, greb nevøen pludselig ned i sin brystlomme og gik, efter at have trukket hånden tom tilbage, hen til fruen for at hviske hende noget i øret. Hun tog en smagfuldt indbundet notesbog frem, rev et blad ud af den og rakte ham det tilligemed en smuk miniaturblyant.

Den unge mand satte sig i nærheden af ruinen, lagde bladet på sit knæ og skrev hurtigt nogle linjer på det. Da den ivrige onkel med et vældigt spektakel styrtede ned fra den skrøbelige, men heldigvis ikke høje mur lige for fødderne af sin nevø, havde denne allerede gemt bladet og tilbageleveret blyanten.

Vi gik videre. Pludselig blev den smukke frue påfaldende bleg; hun blev undertiden stående et øjeblik, lagde sin fine hånd

på panden og erklærede endelig, at hun havde hovedpine og følte en underlig træthed i lemmerne, der nødsagede hende til at vende tilbage til skibet. Med stor beredvillighed tilbød nevøen hende sit følgeskab. Professoren var så optaget af ruinerne, at han slet ikke lagde mærke til deres bortgang.

Noget efter spurgte han om, hvor de var gået hen; dog lod det ikke til, at han tog nogen som helst notits af mit svar. Han standsede en izvoschtschik, der kørte forbi, og nødede mig til at stå op i vognen sammen med ham. Vi kørte rundt omkring i byen, besøgte Malakow-Kurban og de storartede kirkegårde – og Gud ved, hvor det ringende trespand havde bragt os hen, hvis jeg ikke havde gjort professoren opmærksom på, at det var på høje tid at vende tilbage til havnen. Og det var virkelig på høje tid! Da vor trojka standsede på havnepladsen, skulle matroserne på *Juno* netop til at kaste landgangsbroerne ind på land. Vi sprang hurtigt ud af vognen og løb hen til skibet. I det samme trådte en i brogede pjalter indhyllet skikkelse frem fra den hob, som stod og måbede ved strandbredden, gik hen til Walter og rakte ham med en vis hemmelighedsfuldhed et sammenrullet stykke papir. Han lukkede det op og gennemløb hurtigt dets indhold. Pludselig blegnede han, hans hænder rystede mere og mere, jo længere han læste … Og da han vendte papiret om og så nogle ord på dets bagside, faldt det ud af hans hænder. Et øjeblik stod han som lynslået med vidt opspilede øjne og ligblege kinder. Derpå stønnede han dybt og dækkede ansigtet med begge hænder.

Grækeren, som stod ved siden af ham, bukkede sig ned efter papiret og rakte ham det. Walter lod hænderne synke og så fortvivlet på mig.

"Læs det!" udbrød han. "Bedraget! Forladt!"

Jeg tog papiret – det forekom mig at være det samme blad, som fru Walter havde revet ud af tegnebogen – og læste følgende linjer, der hurtigt var nedskrevet med blyant:

> Kære onkel!
>
> Når du læser disse linjer, er jeg langt fra Sevastopol. Jeg må oprigtigt tilstå dig, at alle dine lærde foredrag og dit manuskript om 'kalobiotikken', som du har læst for os fra morgen til aften, har beredt din kone og mig mangent bittert øjeblik. Så farvel da! Vore veje skilles. Jeg har ikke taget noget med mig, der var dit – kun ét: men måske var det dit dyrebareste klenodie. Dog det måtte så være. Ellers havde du pint din stakkels kone til døde. Denne perle bortfører jeg – den ligger ved mit hjerte, jeg knuger den fast til mit bryst, og trespandet ringer lystigt dertil. Os når du aldrig!
>
> *Wilhelm.*

På brevets bagside stod der kun disse to ord, skrevet af en damehånd: "Tilgiv, Heinrich!" Jeg kendte begge håndskrifterne igen.

Medlidende betragtede jeg den stakkels ægtemand. Da råbte folkene på *Juno* til os, at vi måtte skynde os; skibet skulle videre, og de bøjede sig allerede ned efter de brædder, der dannede forbindelsen mellem skibet og landjorden. I dette øjeblik rettede Walter sig hurtigt op, gjorde en håndbevægelse, som om han havde fattet en rask beslutning, og råbte til mig:

"Skynd Dem!"

"Jamen, De –?"

"Jeg sætter efter flygtningene."

"Men De ved jo ikke, hvilken vej, de er taget?"

"Bryd Dem blot ikke om det. Jeg skal nok indhente dem."

"Og Deres bagage?"

"Hvad bryder jeg mig om den. Kast den i havet – denne her er mig mer end nok."

Med fortvivlet resoluthed slog han på sin udvendige frakkelomme, af hvilken der stak et blankt revolverløb op.

Nu greb en matros mig i armen, idet han pegede på sine kammerater, der netop løftede det skæbnesvangre bræt. Jeg ved slet ikke, hvorledes jeg kom op på dækket. Jeg hørte kun Walters råb bag ved mig: "Sig til kaptajnen, at vi har begivet os til Jalta ad landevejen. Og vær så venlig at lade mine sager bringe op i hotel *Crimée*."

Mens skibet fjernede sig fra kysten og kløvede de brusende bølger, så jeg, hvorledes den ulykkelige professor stod på havnepladsen midt i en malerisk gruppe og gestikulerede og anstrengte sig for at gøre de tatarer, der omgav ham, noget begribeligt. Dette var til visse ikke noget let arbejde, da de ikke var inde i det tyske sprog. Dog lod det endelig til, at de forstod, hvad det drejede sig om; i det mindste skændtes de indbyrdes og pegede ivrigt i forskellige retninger. Til sidst forsvandt Walter i en støvsky sammen med en tatar. Mere kunne jeg ikke se, for vi sejlede allerede fra golfen ud i det åbne hav. Da Sevastopol allerede for længst var forsvundet for vort blik, kom jeg til at huske på Walters sidste ord. Jeg ville netop til at gå ned til kaptajnen, da fru Walter til min største forbavselse i det samme kom op ad kahytstrappen. Min overraskelse var så stor,

at jeg var lige ved at give et skrig fra mig; dog holdt jeg det tilbage og udbrød uvilkårligt, da hun blev stående foran mig på det øverste trin:

"Hvad – er *De* her, frue?"

Rask kastede hun et blik hen over dækket og så derpå forundret på mig. Hendes ansigt var blegere end ellers og øjnene noget matte. Atter var det, som om hun søgte efter nogen på dækket, hun betragtede mig skarpt og spurgte så endelig: "Hvor er Walter? Har De ikke set min mand?"

"Tillad mig først, frue," svarede jeg hurtigt, "at rette et spørgsmål til Dem: er den unge hr. Walter nede i kahytten?"

"Wilhelm? – nej. Han fulgte mig ned til skibet og vendte så tilbage til byen; han sagde, at han på egen hånd ville tage alle dens seværdigheder i øjesyn. Fra det øjeblik har jeg ikke set ham. Plaget af hovedpine og overvældet af en forfærdelig træthed lagde jeg mig på sofaen nede i kahytten, mine øjenlåg faldt blytunge til – jeg faldt i søvn og er først vågnet for lidt siden."

Jeg stod forlegen foran hende med nedslagne øjne. Først i går misundte jeg silkeviften, da hendes hvide, skønne fingre hvilede på dens pragtfulde greb, og allerede i dag bævede de febrilsk i min hånd. Jeg følte, at de mørke øjne hang bedende ved mine læber. Skulle jeg sige hende alt? Skulle jeg åbenbare denne engel den mistanke, jeg havde vovet at formørke hendes rene billede med? Og dog – jeg havde jo set Wilhelms tydelige og klare brev med de to betydningsfulde ord på bagsiden – og de tabte breve –! Jeg længtes virkelig efter at få en opklaring på det hele.

"Frue," sagde jeg bestemt, "jeg skal fortælle Dem alt. Dog beder jeg Dem om, ikke at blive alt for forskrækket, for der er ikke hændt nogen ulykke. Lad os gå et andet sted hen; her er vi for meget udsatte for passagerernes nysgerrighed."

Vi satte os med ansigtet ud mod havet, så ingen kunne iagttage os. Så skånsomt som muligt meddelte jeg den smukke frue, hvad der var gået for sig på havnepladsen, og skjulte heller ikke for hende, hvad følgen af det var blevet.

Da jeg var færdig, sank hun tilbage og dækkede sit ansigt med begge hænder.

"Forladt!" – stønnede hun. "Forladt!"

Jeg må tilstå, at jeg i dette øjeblik ikke følte nogen virkelig oprigtig medlidenhed med den unge frues skæbne. Snarere betragtede jeg med stort velbehag hendes bøjede hoved, der med sine mørke lokker tog sig vidunderlig dejligt ud. Også den halvt visne blomsterknop over hendes pande, den slanke, fine hånd med den tynde guldring og den bølgende barm, der aftegnede sig blødt under dragtens folder, tog mine sanser fangne.

Tilmed havde situationen nu tabt hele sit tragiske skær, da jeg i Walter ikke længere kunne se den forrådte, fortvivlede ægtemand, men kun onklen, der med revolveren i hånden planløst gjorde jagt på sin bortløbne nevø. Ja, den oprullede endog et ganske behageligt perspektiv for mig. Mens gemalen fartede om – Gud ved hvor i de Krimske bjerge, sad jeg her ved siden af hans skønne frue, som for øjeblikket stod ene og forladt i verden, opholdt sig blandt lutter fremmede mennesker og på hele det vidtstrakte hav ikke havde andre end mig, hun kunne tale med, og som hun kunne anråbe om hjælp. Hvad var

det ikke for en sød tanke, at være denne forladte dames beskytter, fortrolige og ridder! Hvor lyksalig følte jeg mig ikke i den hyggelige krog på dækket bag ved det hvide sejl, så lyksalig, at jeg ønskede, at sejlet evig og altid ville beholde den samme stilling og unddrage os for verdens blikke.

Fru Walter lod nu hænderne synke ned i sit skød, vendte sig med fugtige øjne til mig og sagde klagende: "Å, Gud! Å, Gud! Hvad mon der bliver af ham? Gud ved, om vi atter får hinanden at se?"

"Å, frue, det behøver De ikke at være bange for. Krim er ikke så umådelig stor. Et eller andet sted – i Bachtschisaraj, Simferopol, Alupka eller Kafifa – indhenter Deres mand desertøren, det kommer til en forklaring, og hurtigt begiver de sig begge til Jalta i den overbevisning, at De sidder dér i et hotel og ængsteligt imødeser deres tilbagekomst, for Jalta var jo målet for Deres rejse."

"Å, nu ved jeg kun alt for godt, at han aldrig har elsket mig. Hvor kunne han ellers tænke således om mig?!"

"Retfærdigheden byder, at jeg forsvarer Deres mand mod denne bebrejdelse. Selv om han havde nogen årsag til tvivl efter at have læst Deres nevøs egentlig temmelig klare og tydelige brev, så måtte de ord, som De havde skrevet bag på, dog i det mindste – –"

"Å, de ulykkelige ord!" udbrød hun og tog en nydelig dagbog op af lommen. "Jeg ved, hvordan det hele er gået til. De er ved et tilfælde blevet min mands fortrolige, så bliv da også min. Ser De, denne lille bog var den eneste ven, jeg i ensomme timer betroede min kærlighed, min lykke og mine sorger til, ja, alt, hvad Heinrich med sit strenge blik skræmte mig fra at sige

ham. Måske vil De indvende, at min adfærd var noget barnagtig. Jeg kunne imidlertid ikke andet. Jeg trængte til at meddele mig til nogen, og derfor betroede jeg alle mine glæder og sorger til denne bog. Wilhelm bad mig i Sevastopol om et stykke skrivepapir; jeg rev et blad ud af denne bog og lagde ikke mærke til, at jeg havde begyndt en ny side i min dagbog med de to ulykkelige ord. På den anden side har Wilhelm så skrevet sit konfuse brev ..."

"Undskyld, frue, at jeg tillader mig at gøre Dem opmærksom på endnu en omstændighed. Hr. Walter fandt tre kærlighedsbreve nede i kahytten" – til beroligelse for den venlige læser bemærker jeg kun, at jeg rødmede let ved disse ord – "lidenskabelige kærlighedsbreve, skrevet af hr. Wilhelm; og af de tilføjede bemærkninger, som skrev sig fra Deres hånd, måtte han slutte, at disse breve havde været bestemt for Dem."

"Nej, hvilken række af misforståelser! Disse breve gjaldt ikke mig, men min yngre søster, som Wilhelm er dødeligt forelsket i. Til al uheld valgte han mig til sin fortrolige og indviede mig i denne sin sværmeriske kærlighed, som Walter allerede nogle gange havde givet ham en alvorlig irettesættelse for. På kufferten, på væggen, på sine knæ, kort sagt overalt, hvor han kunne få anbragt et stykke papir, nedskrev han sine mange elskovsklager og bragte dem til mig, for at jeg skulle læse dem. Jeg gav ham dem i reglen tilbage, efter at have tilføjet nogle temmelig skånselsløse bemærkninger. Alene af den tone, de var affattet i, måtte Heinrich kunne forstå, hvorledes jeg bedømte brevenes indhold. Men nu ser jeg, at han har læst dem i en mistroisk og skinsyg sindsstemning."

Nu var jeg fuldstændig afvæbnet. Jeg besluttede at blive i Jalta og hjælpe professorinden med at søge efter hendes mand. Hun modtog med mange taksigelser mit tilbud, og hendes smukke ansigt opklaredes noget.

Man kunne virkelig heller ikke med mørke blikke betragte de billeder, som i overraskende pragt og fylde udbredte sig for os på den vildt kløftede Krimske fjeldkyst, der hævede sig stolt over havet. Fantastisk formede klipper optårnede sig vildt og romantisk mod den mørkeblå himmel. Undertiden så det ud, som om de formelig var indkilede i hinanden, undertiden som var de skudt henover hinanden, som var de stivnet midt under en indbyrdes forfærdelig kamp. I deres formers mangfoldighed var der en indtagende charme, og det livlige indtryk forhøjedes ved deres brogede farver. Dér ragede brune, her grå, dér sorte, dér rødligt farvede klipper op, med gule, grønne eller hvide kløfter i deres favn. Og mens vi sejlede videre, viste der sig stadig nye, kulisseagtigt fremskudte klippepartier, hvis ejendommelige og dristige former måtte vække beundring. Hist så man spidse klipper, der bøjede sig fremad, som om de ville springe i havet, her løftede en storartet stenkolos sig op mod himlen midt imellem en mængde kæmpemæssige sorte klippeblokke; et andet sted faldt de stejle klippekyster lodret ned i havet, og dér sprang de zigzagformede bredder langt frem.

Så passerede vi bjerget Parthenion, hvis toppe den græske myte befolker med Ifigenias, Thoas', Orestes' og Pylades' skikkelser. Derpå så vi Sankt Georgs kloster, der tog sig ud som en rede, klæbet til randen af den gigantiske klippevæg, og det til

klostret hørende strålende tårn, som ragede højt op over havet og det venlige Balaklava …

Vi nærmede os den feagtigt skønne sydlige bred. Lige fra havet steg de herlige landskaber helt op til det høje bjergs kam, der var dækket dels med tæt og yppig, dels med lav løvskov, midt i hvilken tatarbyernes flade tage og stolte slottes hvide søjler og balkoner funklede hist og her. Venlige landsteder, der lignede henrivende arkitektonisk legetøj, hilser os. Alle stilarter er her repræsenteret: engelske, schweiziske, gotiske, byzantinske, mauriske, arabiske, tatariske og mange andre. Ovenfor ser man først det skønne Alupka og så – så …

Forgæves kalder klokken os ned i kahytten, til trods for alle Byronske strofer mister den i dette øjeblik sit trylleri – jeg hører intet, jeg ser ikke engang den smukke frue ved siden af mig – jeg står som forstenet af beundring, mit forbavsede øje stirrer som fortryllet hen for sig, mit åndedræt standser af lutter fryd over al denne herlighed. Som den skønne fyrstinde i sagnet breder Jaltas paradisiske omgivelser sine smaragd-arme ud mod mig, udåndende alt sit berusende trylleri, strålende i den orientalske fantasis pragt og fylde!

Ubevægelig står jeg på dækket, Sydens herlige varme luft bølger lunende om mit hoved, jeg drukner mit blik i aldrig sete skønheder og kan ikke se mig mæt på det henrivende billede. Pludselig bliver mit øje fugtigt og fyldes med tårer. Jeg tørrer dem bort – de kommer igen … Ja, jeg græd – og det er ikke så let at skildre, hvorledes det egentlig gik til. Det var mig, som om naturen viste sig for første gang for mig i sin fulde bedårende skønhed, og som om min sjæl måtte smelte hen i Sydens glød og henrykkelsens tårer.

Det var mig, som om jeg måtte knæle ned og tilstå det skønne, lille Jalta min kærlighed. Ja, le blot af min tåbelighed – jeg kunne dengang ikke andet, og endnu bliver mine øjne uvilkårligt fugtige, når jeg tænker på dette herlige billede …

Da *Juno* ankrede op for Jalta, sukkede jeg dybt, som var jeg blevet vækket af en skøn drøm. Først nu så jeg mig om efter den unge dame – hun stod ved min side fordybet i beskuelsen af det prægtige panorama. – Jeg måtte tage mig af hende.

Med en skibsdrengs bistand bar jeg i mit ansigts sved alle pakkerne og vadsækkene op på dækket, værgede mig med fare for mit liv mod nogle malerisk klædte græske gavtyves tjenstvillighed og bragte eller kastede det alt sammen ned i en af de mange gondoler, der sværmede om vort skib. Det var mig dog mere end rigelig belønning for alle disse strabadser, at jeg følte fru Walters fine små fingre hvile på min arm, mens jeg var hende behjælpelig med at stige ned i båden. Ikke længe efter befandt vi os under hotel *Crimées* gæstfri tag. Vi lejede to værelser ved siden af hinanden, hvis døre gik ud til en fælles balkon, hvorfra man havde en henrivende udsigt over havet og Jalta. Denne balkon blev mig efter en stunds forløb alt for snæver. Jeg gik ud i den skønne natur, først ned til landingspladsen, hvorfra en mægtig cypresallé strækker sig langt ind i landet. Derpå vandrede jeg ned ad den brede, hvidlige vej langs med landstederne. Mit bryst åndede let i den herlige luft, der var mættet med duft af tusinder af blomster, mit øje dvælede med fryd ved figentræernes brede blade, de blomstrende magnolier, plataner, oliven, druer og de rigt forgyldte havegitre, bag hvilke unge russiske frøkener tumlede sig muntert og kastede med guldfarvede pomeranser efter

hinanden. Også på den gamle, gråskæggede tatar, som sad med naturlig elegance på sin tamme Rosinante, hvilede mit blik med interesse, ja, selv de net, som fiskerne havde hængt ud langs med kysten, og kurvene, der var fyldt til randen med små fisk, betragtede jeg med stor fornøjelse …

Imidlertid var natten brudt frem – en henrivende, dejlig nat! Himlen var besået med stjerner, en berusende duft steg op mod balkonen – jeg stod dér ganske alene, med albuen støttet mod gelænderet og hovedet mod den flade hånd. Til langt ud på natten stod jeg således. Jeg ved ikke, om jeg ventede, at min skønne naboerske også skulle forlade sit lumre værelse og komme ud på balkonen for at nyde den smukke, rolige nats herlighed; men dét ved jeg, at jeg ikke kunne falde i søvn før henad morgen.

Tidligt den næste dag forelagde jeg fruen min dristigt kombinerede plan, efter hvilken jeg agtede at indlede forfølgelsen af hendes omflakkende hr. gemal. Og jeg gennemførte den samvittighedsfuldt.

Langsomt red jeg op til Alupka. Hundrede gange standsede jeg undervejs, dvælede snart foran en nydelig villa, hvis vinduer næsten forsvandt i yppigt grønt og millioner af blomster, og snart ved en brat afgrund, i hvis gabende svælg en bæk styrtede sine skummende vande. Atter så jeg ud over den mørkeblå bugt, hvis bølger hvide måger hist og her strejfede med deres vinger.

Da jeg var kommet til Alupka, vendte jeg atter tilbage til Jalta. Næste dag red jeg sammen med en tatar til Bachtschisaraj, stod længe hensunket i tanker foran Maria Potockis fontæne og tilbragte natten i de Krimske khaners palads.

Også fra denne udflugt vendte jeg hjem med uforrettet sag, og selv i Gurzut og Kaffa fandt jeg ikke det mindste spor af Walter. For resten – det vil jeg dog ærligt tilstå – så jeg mig ikke synderlig meget om efter ham. Og hvorfor behøvede jeg egentlig også at lede efter ham; han kom såmænd nok igen.

Fra disse mine ekspeditioner vendte jeg tilbage til hotel *Crimée*, i hvis havestue jeg plejede at sidde med den smukke frue. Jeg trøstede hende, fordi jeg endnu ikke havde fundet hendes mand, og lovede hende et bedre udfald næste gang; hun betroede mig med barnlig oprigtighed sine ønsker og sine sorger. Å, hvor smigrede denne venskabelige, fortrolige omgang, hvor rørte hendes taknemmelige hengivenhed mig ikke! Hvor gerne så jeg ikke ind i hendes fugtige, strålende øjne, hvor opmærksomt fulgte jeg ikke den ringeste bevægelse af hendes hånd! … Til langt ud på natten opholdt jeg mig på den fælles balkon – men min naboerske kom ikke ud en eneste gang.

En eftermiddag – vi havde næsten opholdt os en uge i Jalta – stod vi på balkonen og så ud over den hvide landevej. Pludselig greb fru Walter mig i armen og råbte: "Heinrich! Heinrich!" – Havde jeg været alene, ville jeg sikkert ikke have genkendt ham.

På en tatarhest sprængte han i galop ned ad vejen, ganske støvet og med iturevne klæder. Om hans hoved var der snoet et broget tørklæde, som flagrede vildt for vinden, håret hang i uorden om de solbrændte, mørke kinder, og skægget var helt forpjusket. Jeg forsøgte at smile og sagde til den jublende, henrykte unge dame:

"Jeg beder Dem, frue, om at gå et øjeblik ind på Deres værelse. Jeg skal ikke røbe ham Deres nærværelse. Jeg håber, at

al tvivl om hans inderlige og varme kærlighed skal forsvinde for stedse. Her på balkonen skal han få lov til at skrifte alle sine synder."

Fruen gik ind på det og smuttede ind i sit værelse; jeg gik Walter i møde.

"Er De her!" råbte han overrasket, da han fik øje på mig.

"Ja, jeg har forandret min rejseplan … Nå, har De så indhentet flygtningene?"

"Når vi er kommet op, skal jeg fortælle Dem det hele," svarede han med mørk stemme og rystede bedrøvet på hovedet. Jeg førte ham gennem mit værelse ud på balkonen.

Da vi stod dér, dækkede han sine magre kinder med begge hænder, sukkede dybt og udbrød derpå fortvivlet:

"Alt er tabt! Hvad nytter det vel at jage efter en kvinde, når man har mistet hendes hjerte for bestandig? Jeg var kommet på galt spor. I Sevastopol fik jeg at vide, at en mand og en smuk kvinde, som havde forladt vort skib dér, havde lejet en vogn på havnepladsen og var kørt ad Simferopol til. Hurtig som et lyn red jeg efter dem. Det var et usaligt, dæmonisk ridt! Som en jæger forfulgte jeg deres spor, sent om aftenen så jeg dem langt borte, så, at de steg ud af vognen og gik ind i et lavt hus i Simferopol. Som en rasende løb jeg hen til huset og bankede støjende på døren. En jøde åbner for mig. Jeg vil trænge ind, griber til min revolver – jøden råber om hjælp. En ung jødinde udstøder nogle hjerteskærende hvin, fra alle kanter løber hele Israel forfærdet til, og rasende hunde styrter sig over mig. Jeg slap bort derfra med blodigt ansigt, iturevne klæder og uden hat. Næste dag indhentede jeg oplysninger om parret og fik at

vide, at det vildt, jeg havde forfulgt, var en uskyldig jøde fra Krim og hans søster."

"Ja, jeg husker nok, at jeg så dem på skibet."

"Jeg stormede videre til Bachtschisaraj, Karasabazar, Kaffa, og Gud ved alle de steder, jeg har været på denne vilde jagt – men alt forgæves."

"På den måde kender De jo nu hele Krim og behøver ikke at gøre flere udflugter her."

"Å, spøg ikke. Jeg er ikke oplagt til at spøge. Først nu indser jeg, hvor højt jeg har elsket hende. Uden hende er verden mig en trøstesløs, øde ørk. Hele min formue, mine øjnes lys, ja, halvdelen af mit liv ville jeg give, når alt det, som jeg har gennemgået, følt og lidt, kun var en skrækkelig og uhyggelig drøm."

Døren fløj op, og med et glædesskrig og øjnene fulde af tårer omfavnede fru Walter lidenskabeligt sin mand. I løbet af nogle minutter var alt opklaret. –

Vi sad på hotellets høje terrasse, som var overgroet med frodige, grønne vindrueranker, gennem hvilke hundreder af strålende, klokkeformede blomsterbægre kiggede ind til os. Midt på bordet prangede en kolossal blomsterbuket i en krystalskål, og der udstrømmede en berusende duft fra den. Når man så på professoren, hvis ansigt nu atter var glad og roligt, og på hans smukke kone, så skulle man tro, at de fejrede deres hvedebrødsdage. Hun klyngede sig ømt ind til ham og så henrivende ud med de smægtende, nedslagne øjenvipper og fugtig glans i sine øjne; og han drog hende tæt ind til sig, som om han var bange for atter at miste hende, og undertiden

bøjede han sig hurtigt ned over hende og kyssede hende på pande, øjne og læber.

"Nu er alt mig klart," sagde han lidt efter til mig, "kun fatter jeg ikke Wilhelms forrykte brev. Gud må vide, hvad han har ment med det!"

Næppe havde han udtalt de sidste ord, før en bekendt stemme lød op til os nede fra gården. Jeg løftede vinrankerne lidt til side og fik øje på Wilhelm, der sprang ud af en russisk diligence. Men hvor så han dog ud! Hans smukke fløjlsfrakke hang i laser om ham, hans vest og benklæder var dækket med støv og smuds, og plastret forsvundet fra hans kønne ansigt. Men i dets sted var han nu prydet med nogle respektable skrammer og sår. Da han fik øje på mig, gik han langsomt hen mod terrassen.

Efter professorens anmodning sad vi, da han trådte ind, ubevægelige, tavse og alvorlige som de romerske senatorer på Forum under fjendernes indtog. Wilhelm så sky og forlegen på os, brummede noget hen for sig, der skulle ligne en hilsen, kastede en defekt matroshue hen på bordet, sank med et dybt suk ned i en lænestol og strakte benene mageligt ud.

Og atter skævede han hen til os. Vor ro bragte ham åbenbart ud af fatning; han rykkede stolen frem og tilbage, sukkede, blev rød i hovedet og lagde det ene ben over det andet …

Endelig fæstede onklen strengt sine øjne på ham og sagde: "Det lader jo til, at man kan rejse brillant uden mig."

Nevøen lagde sikkert mærke til, at denne strenghed var parret med et vist anstrøg af munterhed, og svarede leende:

"Ja, ganske brillant. Jeg har oplevet et dusin storartede eventyr. Men der er dog noget, som jeg trods alle mine

beregninger har glemt – nemlig pengene. Som jeg sidder her, ville det ikke være muligt at ryste en eneste skilling ud af mig. Tvunget af denne pinlige omstændighed, vender jeg, kære onkel, tilbage under din autoritets søde åg, naturligvis under den forudsætning, at du vil fylde mine lommer nogenlunde anstændigt."

"Godt, det skal jeg gøre," svarede hans onkel leende. "Men sig mig engang, var du helt forrykt, dengang du skrev det brev?"

"Jeg – forrykt?"

"Hvad er det for en perle, som du frarøver mig, som jager med dig i trespandet over bjerg og dal, og som du trykker til dit hjerte?"

"Nej, det var da mærkværdigt! Så du har slet ikke savnet noget? Hvad skulle det vel være andet end dit dyrebareste klenodie, som du så ofte har plaget din kære kone med, hvad skulle det vel være andet end dette her?"

Og i det samme trak han op af sin brystlomme et tykt, forkrøllet manuskript, udenpå hvilket der med fede bogstaver stod skrevet: "*Kalobiotik*. Af prof. Heinrich Walter."

Under almindelig latter greb Walter efter manuskriptet, idet han udbrød: "Nej, så var det nok mig selv, der var forrykt." Og idet han slyngede det langt ud over terrassen, tilføjede han:

"Nu vil jeg ikke mere analysere, men nyde livets skønheder. På lykkeligt gensyn!"

Fire glas, fyldt til randen med perlende rød Krim-vin, blev stødt mod hinanden og klang lystigt …

Den næste aften stod jeg atter på dækket. Dagens lys var veget fra de venlige haver og villaer ved stranden, og solens glans blegnet ved den kæmpemæssige, stejle klippevæg, som

steg truende op i baggrunden over bjergenes fantastisk formede udløbere og over Jalta og dets herlige omgivelser. Endelig forsvandt også de sidste klare omrids, og dybt mørke sænkede sig over alt.

Kun hist, højt oppe, skelnede jeg endnu på den natlige himmel de uregelmæssige konturer af Jaltas bjergkam. Pludselig skinnede et lille lys dybt nede, og straks efter ved siden af det et andet; hist flammede hele rækker, som på sine steder tog sig ud som glødende ildkugler, og bag ved dem, langs hele kysten og højt op ad bjergskråningen ulmede tusinder af gnister, ja, selv en enlig lille stjerne flimrede på den takkede bjergkam, og hist, til venstre, strålede Alupkas fyrtårn.

Lev vel, du skønne Jalta!

Note 2: **Eupatoria:** Havneby nord for Sevastopol på Krim-halvøen. *Red.anm.*

En malers indfald (1875)

En hed sommereftermiddag vandrede to unge mænd ud ad den ujævne landevej. Den ene var høj, næsten for høj, med et langagtigt, udtryksfuldt ansigt. De sorte lokker, som faldt ned over hans skuldre, og de malerisk snoede knebelsbarter gav ham en egen romantisk ynde. Ved første blik så man, han var maler. Hans solbrændte hud, medtagne klæder og en tør kvist sammen med en vissen skovblomst i den spidse kunstnerhat vidnede om, at han var på vejen hjem fra en længere tur i bjergene, hvis bleggrå silhuet bølgede bag skovene i den fjerne horisont.

Den anden unge mand, som travede møjsommeligt afsted i en passende afstand bag den første, var lille og undersætsig; hans runde, noget opsvulmede ansigt med den lave pande røbede mere himmelsk enfold end kunstnerisk ånd. En kun meget lidt passende baggrund for dette fjæs dannedes af en folderig fløjls-malerhue og diverse malerapparater og grejer, et helt transportabelt atelier, som stod ud til alle sider på hans bøjede ryg.

For at ikke nogen i ånden skal finde på at fornedre denne anden person til en blot og bar famulus for den første, må vi oplyse om, at han, som bar atelieret, var en ven af den sorthårede maler. Det var han blevet på følgende måde: En søn af portneren – der som regel måtte nøje sig med at få den sædvanlige drikkeskilling til gode, når han lukkede op for maleren om natten – kom han i mange slags berøringer med

samme maler, og dette vakte en flammende kærlighed til den ophøjede malerkunst hos den unge mand. Vor maler tog sig uegennyttigt af den stræbsomme yngling og underviste ham gratis i de første begyndelsesgrunde i kunsten, såsom at flytte staffeliet, hente farver, feje og vaske atelieret og lignende. Da så den ivrige elev før kunstnerens udflugt til bjergene beskedent meddelte, at han havde sparet sig sammen så mange penge, at han kunne følge med, og at en sådan rejse ved mesterens side ville være ham en ubeskrivelig glæde, kastede mesteren et blik på hans brede ryg og indvilligede.

Nu møder vi så dem begge på hjemvejen. Vi må indskyde, at de kom tilbage med lærrederne fulde af alskens skitser, men med fuldstændig tomme lommer. Den sidste rest af elevens sparepenge var forsvundet denne dags morgen i gæstgiverens store lomme efter en storartet frokost i en flække ved foden af bjergene. De kom til et gammelt, tæt lindetræ. Skyggen var alt for tillokkende. Maleren satte sig ned mellem to rødder og lænede sit krøllede hoved mod den knudrede stamme med en mine så sybaritisk, som om han hvilede i den blødeste, dejligste lænestol. De dovent halvlukkede øjne dvælede i tavs nydelse på den vide, flade egn omkring dem. Eleven lagde atelieret ned, satte sig på huk ved siden af det, støttede albuerne på knæene og dukkede sit vansmægtende ansigt ned i hænderne.

"Se, Bobesch," begyndte maleren lidt efter; "hvor megen ynde der dog er udbredt også over sådan en hverdagsagtig egn! Se bare den smukke, mættede farve på den blå himmelhvælving, hvorledes den lidt efter lidt blegner nedefter mod horisonten, som om den blev mere og mere fortyndet, og hvordan det

slanke kirketårn og tagene på den stille landsby tegner sig nede i den hvidlige rand. Når solen når ned til dem –"

"Å Herregud," klagede Bobesch for sig selv. "Hvis det bare var nattekvarter om at gøre … Et eller andet sted under en høstak eller i en lade kan man altid få sovet godt nok ud. Hø er blødt og lugter godt. Men aftensmad – å Gud, aftensmad!"

"Når solen når ned til dem," fortsatte maleren med humoristisk patos, "når det slanke lille tårn hist ovre kløver dens flammekugle, når dets gyldne kors gløder i himmellysets fulde strålekrans, og kragerne, som flagrer om dets spids, glimrer i lyset som ildfugle –"

"Og til Prag har vi tre dage, om ikke mere," jamrede Bobesch højere. "Hvordan skal vi klare os derhen?"

Nu så maleren med faderlig strenghed på den bekymrede lærling. "Hør, Bobesch," sagde han langsomt, tydeligvis mest for sin egen fornøjelse; "kender du den store Rousseaus syn på pengene, på dette elendige metal, hvis djævelske mislys bestandig forstyrrer den oprindelige, naturlige harmoni i menneskets liv? Eller ved du, med hvilken begejstring filosoffen fra Geneve skildrer det yndefulde ved en rejse uden penge? Hvorledes han nød de guddommelige koncerter, som han fik lov at høre ganske gratis af sangerne i træernes grønne kroner, af humlebierne, som summede i de prægtige blomster, af bækken, som slog sine vande til støv på hjulet i den ensomme mølle? Hvorledes han nød sit natteherberg under stråtag på duftende hø, de drømmende siestaer efter indtagelsen af ost og brød, som blev ham budt af landets gæstfrihed?"

"Ak – ost har jeg for min del spist med glæde i hele mit liv!" indvendte Bobesch med tårevædet stemme. "Men jeg tvivler på,

at man nogetsteds vil byde os den gratis. Kan De latin, så var det måske bedst, vi bankede på hos en præst."

"Bobesch, Bobesch!" bebrejdede maleren ham. "Er det således, du opfatter kunstens ophøjethed? Vil du fornedre den guddommelige muse til en tiggerske? Jeg ønskede at gøre noget ud af dig; jeg ønskede at hæve dig op af hverdagslivets støv … Men nu fortvivler jeg over dig. Du har ikke det mindste gran af opfindsomhed. Tilfældet er overordentlig enkelt. Vi har tre dage til Prag, og i tre dage må jeg sørge for mad, drikke og nattely, ikke bare for mig selv, men for dig også. Penge til det har jeg ikke, så jeg må følgelig se at skaffe dem. Og hvorledes? Sælge nogle af mine skitser? Ingen vil købe dem til en rimelig pris her ude på landet. Male gulve og skilte? Det fornedrer jeg mig ikke til. Men hvorledes da? Jo, det kommer bare an på et heldigt indfald. Ser du, derved skiller vi kunstnere os fra spidsborgerne: de får penge uden originale indfald, vi får originale indfald uden penge. Og at et sligt indfald også skal fare gennem mit hoved, det indestår jeg dig for med min maleræ re!"

Efter denne lange talestrøm rejste maleren sig med teatralsk stolthed og skred videre ud ad landevejen. Bobesch fulgte efter med atelieret; men hans ærefrygt for mesteren og vennen kunne dog ikke bringe de ildevarslende røster til tavshed, som lød i hans beklemte sjæl.

I landsbyen vakte deres maleriske optræden ikke så lidt opmærksomhed. Overalt foran de smukt byggede huse, hvis udskårne trægavle skinnede i de sidste stråler fra den nedgående sol, samlede sig skarer af mænd, kvinder og børn, som sladrende indbyrdes og med livlige bevægelser så efter det

underlige par, indtil det forsvandt i døren til værtshuset i den modsatte ende af landsbyen. Med lynets fart fløj den sensationelle efterretning rundt i hele byen, at en rejsende maler med sin famulus var taget ind i gæstgivergården.

Denne aften samlede sig rundt om stambordet, under billedet af kong Gambrinus, som hang over det, pyntet med krone og gevandter af flueskidt, blomsten af landsbyens beboere. Der sad den majestætisk runde hr. pastoren, hr. forvalteren med safranfarvet paryk og skarlagenrødt ansigt, hr. forstanderen, nogle af de fornemste sognebørn, samt allernederst hr. skolelæreren, hvis magre, skægløse ansigt afgav et sørgeligt vidnesbyrd om fuldstændig mangel på mave og andre kødfulde dele af det menneskelige legeme. Alle stirrede med spændt opmærksomhed på malerens lange, sorte krøller og snoede knebelsbart, på hans spidse hat med kvisten og den visne blomst, på hans famulus' forunderlige hue og på malergrejerne, som lå i en bunke på bænken ved siden af dem. Dog vovede ingen at forstyrre de to i deres ivrige arbejde med uvedkommende spørgsmål.

Begge spiste og drak nemlig med usædvanlig iver. Men måden, de gjorde det på, var yderst forskellig. Maleren parterede med graciøs behændighed låret af en fed kapun, indtil for nylig den største prydelse for gæstgiverens gård, tømte dertil en flaske udmærket vin, som værten havde lagt til side til en højtidelig anledning, og besørgede alt dette med et fint smil, så at hele hans person strålede af en sådan fylde af tilfredshed, at havde han set sig selv i dette øjeblik, havde han sikkert uvilkårligt grebet pensel og palet. Bobesch derimod spiste med fortvivlet grådighed og kastede engang imellem et

ængsteligt blik ud over den dekorerede rand af tallerkenen, som var han ræd for, at et fremtidigt øjeblik skulle lægge en uoverstigelig skranke mellem ham og den himmelske kapun.

Endelig var det lukulliske måltid endt. Maleren tog en tandstikker, benyttede sig af den med en herremands nonchalance og vendte sig mod stambordet.

"Denne landsby synes at være ganske velstående?"

"Ja, af de fattigste er den jo sandt at sige ikke," svarede hr. forstanderen med et forfængeligt smil til de andre.

"Og godset her tilhører ...?"

"Hans Nåde grev Krenovski til Krenov," svarede nu den skarlagenrøde forvalter og bøjede det safrangule hoved dybt.

Maleren vidste nu åbenbart nok. Men nu overtog hr. forvalteren den spørgendes rolle i stambordets navn.

"Herren er utvivlsomt maler?"

"Ja."

"Og vender sikkert tilbage fra en kunstnerudflugt i bjergene?"

"Ganske rigtigt. Men mod forventning har jeg virkelig her i Deres landsby fundet stof til et billede."

"Jaså?"

"Et meget taknemmeligt stof. Jeg vil bruge det til et større billede til sommerudstillingen i Prag."

"Ja så, til udstillingen?"

"Ja, til udstillingen. Jeg vil opholde mig her i nogle dage af den samme grund."

Den forundrede forvalter ville sikkert have fortsat med sit forhør; men i det samme rejste maleren sig, og med et nådigt "Godnat" forlod han værelset med sin kammerat, spøgende med den rødmende tjenestepige, som lyste de fremmede op på

"gæsteværelset". Værten var i dagens anledning flyttet over på tørrestuen, hvor ellers et gammelt aftægtslem holdt til.

Da begge hvilede i dundynerne, meddelte mesteren sin lærling, at han allerede, da de kom ind gennem landsbygaden, havde fået det forventede indfald; men til straf for Bobesch' ringe tro lod han ham forblive i pinefuld uvished om beskaffenheden af dette indfald helt til næste dag.

Nedenunder var imidlertid landsbyens honoratiores gerådet i ikke ringe oprør. Ingen kunne regne ud, hvilket hjørne af landsbyen eller dens omegn vel kunne byde maleren stof til et billede – og tilmed et billede til udstillingen. Kirken var ikke fremragende hverken ved ælde eller smuk stil; herregården bestod af en enetages bygning og nogle skure, og rundt omkring landsbyen var til alle sider ikke andet end slette, delt op i firkantede marker som et skakbræt. Hvad ville han male her? Til langt ud på natten varede diskussionen over dette problem; den afsluttedes endelig med en udtalelse af hr. pastoren, byens højeste autoritet på de skønne kunsters område, at maleren utvivlsomt var genremaler; han ville sikkert male en eller anden mødding med en hane og nogle høns på, eller måske en pige, som kærnede smør. Som følge af denne udlægning sov størsteparten af landsbyfolkene, hr. pastoren ikke undtaget, meget uroligt den nat.

Næste dag vågnede landsbyen til liv tidligere end ellers. Overalt var der stor spænding. Alles opmærksomhed var rettet mod værtshusets dør, hvorfra løsningen på den store gåde skulle komme. Maleren spændte imidlertid landsbyfolkets tålmodighed på pinebænken; time efter time gik med blytunge skridt, og den spidse hat med kvisten og fjeren lå fremdeles

stille i vinduet på gæsteværelset, fuldt synlig for den ventende menigheds blikke. Endelig ved titiden forsvandt den fra sin plads og viste sig straks efter i værtshusdøren sammen med den lange malers glade fjæs. Efter ham skred Bobesch med malerapparaturet og forskellige andre grejer; hans ansigt røbede fremdeles pinefuld uvished.

De gik lige hen på torvet og stillede sig op midt på pladsen. Rundt omkring dem samlede sig en malerisk flok børn; de øvrige nysgerrige beboere kredsede omkring dem i mindre eller større afstand. Allerede er staffeliet stillet op, alting er sat i stand til at påbegynde maleriet. Maleren lader sit blik løbe hen over torvet. Man venter i pinefuld spænding på, hvor han vil begynde.

Nu sker det! Han stiller sig med ryggen til de smukke bondegårde med de udskårne trægavle; hans blik strejfer kirken, den prægtige præstegård – nu kaster det anker. Maleren gik til staffeliet.

Hr. pastoren så triumferende på de øvrige honoratiores og gav med en levende gestus en lille lyshåret pige i rød kjole, som blev stående ganske forbløffet lige foran maleren ved siden af en gryntende gris, at forstå at hun ikke skulle røre sig. "Som jeg sagde, genremaler," hviskede han til forvalteren.

Den lille pige kom sig imidlertid snart af sin forskrækkelse og gav sig på flugt sammen med grisen. Maleren maler roligt videre. Men hvad maler han da for noget? Måske …? Å nej, *det* er umuligt!

Nogle af de nysgerrigste gik hen bag maleren, kiggede over hans skuldre på det begyndte arbejde og vendte forbavset ansigterne mod hinanden. Der var ikke tvivl mere. Under den

malende hånd kom klart frem et forfaldent tag, som truede med at falde sammen, nogle lurvede stråbundter ovenpå og en halvt sammenfalden, smudsig murvæg …

En utrolig efterretning løb fra mund til mund.

Forstanderen og forvalteren trådte til for med egne øjne at overbevise sig om rygtets sandhed. De kom, da maleren netop skitserede den udrevne ramme under vinduet, som var klæbet til med nogle nodeark.

"Om forladelse, ærede herre," begyndte forvalteren forlegent, "hvad er det for en bygning, De maler?"

"Skolen, ser De vel."

"Vor skole? Til udstillingen?"

"Ja vist. Den skal få titlen: *Skolen i Brslenov, malet efter naturen*."

Repræsentanter for samfund og sogn så på hinanden i forlegen forfærdelse.

"Ja, men vi har dog eller nogle meget pænere bygninger her," greb menighedens overhoved lidt efter ordet. "Herrens hus for eksempel, eller præstegården, eller herregården."

"Jeg holder netop af den slags huse her. Det er med malernes smag som med andre menneskers: den ene synes om få sine hjerper friske, den anden fordærvede."

"Og titlen er ikke til at komme uden om?"

"Nej da. Ellers ville ingen tro, at der virkelig findes en sådan skolebygning nogetsteds på jorden."

Repræsentanterne for verdslig og gejstlig magt blev bestyrtede over malerens hårdnakkethed og vendte tilbage til den øvrige flok. Der begyndte en livlig diskussion med dæmpede stemmer. Efter en rum tids forløb trådte forvalteren igen hen til maleren, idet han påtog sig en diplomatisk mine.

"Undskyld mig, min herre. De sender dog vel Deres billede på udstillingen for at få det solgt?"

"Først og fremmest for berømmelsens skyld, men for det andet dog også for pengenes."

"Men om nu menigheden her og patronatet sammen købte Deres billede, eller bare skitsen, så snart den er færdig?"

Maleren lagde penslen bort; han vaklede øjensynlig.

"De kunne for den sags skyld også nøje Dem med et flygtigt udkast," trængte forvalteren videre på. "Lignende skoler til et helt udført billede finder De også andetsteds."

"Nå, så lad gå da," udbrød maleren til sidst. "Jeg skal gøre, som De ønsker." Han angav en ret anstændig pris for skitsen, forvalteren trykkede ham glad i hånden, og en sten var væltet fra brystet på den udmærkede menighed i Brslenov. Samme dag var skitsen færdig. Dens kunstneriske værdi var dog afmålt efter den skæbne, som utvivlsomt ventede den.

Da herskabsvognen næste dag kørte maleren og hans kammerat fra Brslenov til nærmeste jernbanestation, sagde mesteren til Bobesch, som åndede idel velvære og mæthed: "Kan du så se? Således er malerindfald. Jeg har opdaget en ny indbringende gren af malerkunsten. Jeg lader landskaberne fare og maler fremover kun landsbyskoler."

Han havde udgivet digte (1875)

De ligger der foran ham, endnu fugtige. Mens han sidder sådan og ser på dem, synes han, at tusinder af hoveder bøjer sig over hans skuldre, og tusinder af øjne med forskelligt udtryk hviler på disse hans tanker og følelser, som forekommer ham så fremmede, så ny i det søndagsskrud af bogtrykkersværte, hvori de nu træder frem for verden.

I otte dage havde han ikke været ude. I denne tid havde han gennemlæst alle tyve frieksemplarer og trådt den klokkestreng, som han havde brugt til snor om sin før tiden gråsprængte slåbrok, rent i laser. Den ottende dags aften kom et bud med brev fra forlæggeren. Med feberagtigt skælvende fingre rev han konvolutten op og fandt deri sit honorar og det sidste nummer af et kritisk tidsskrift. Til hans ære være det tilføjet, at han greb først efter det sidstnævnte. Straks faldt hans øje på en anmeldelse af hans digte. Han læste igen og igen med flammende øjne, at hans vers ville gøre epoke i den tjekkiske litteratur , at han havde skænket folket en buket af fortryllende, yndefulde blomster, blomster fulde af ømme følelsers dug og af den dejligste poetiske duft.

Først da han for sjette gang havde gennemlæst denne forslidte sammenligning, greb han med en foragtelig mine efter honoraret og samtidig efter et eller andet uformeligt noget inde i klædeskabet. Han gik ud på de mørke gader og købte sig nye klæder i en afsides, svagt oplyst butik.

I drømme svævede en engel over ham med en laurbærkrans i hånden, og englens pigeansigt havde kendte, yndige træk.

Næste morgen påtog han sig et glad ansigt. Han syntes, at en mængde mennesker, som han ikke kendte, så ligesom ærbødigt på ham. Han mødte en af sine venner. Allerede langt borte rakte denne armene ud imod ham og råbte: "Til lykke, til lykke!"

"Å, det er ikke noget at ønske til lykke med," svarede digteren beskedent og slog øjnene ned. "Men forresten, min ven, så lægger jeg megen vægt på din dom. Sig mig oprigtigt, ud omsvøb – hvad synes du om dem?"

"Der er på min ære meget smukke! Lidt vel mørke i det, måske, en vis dyster tone …"

"De har min sjæls farve."

"Men ellers udmærkede i både indhold og udførelse. De har en fri og dog elegant form. Efter de nyeste franske mønstre."

"Der tager du fejl," indvendte digteren en smule stødt. "Jeg er ikke nogen ven af den franske retning. Jeg ville lettere have tilgivet dig, hvis du havde bebrejdet mig en vis påvirkning fra de store engelske forbilleder."

"Nå ja, ligemeget!" henkastede vennen, som kun havde hørt halvdelen af, hvad digteren sagde. "Fransk eller engelsk, udmærkede er de i hvert tilfælde. Hvis jeg endelig skulle have noget at bemærke, så ville jeg pege på en fejl …"

"På en fejl!" udbrød digteren hidsigt og indtog en defensiv stilling. "Og hvad skulle det så være?"

"At de har lovlig mange lommer."

Digteren trådte et skridt tilbage fra sin defensive stilling; hans øjne hvilede med forfærdelse på vennen, hans ansigt

antog et udtryk af smertelig skuffelse, og hans læber hviskede uvilkårligt: "Hvad i alverden er det dog, du taler om?"

"Sikke da et spørgsmål. Dit nye tøj, selvfølgelig! Hvad andet kan der vel være at tale om?"

"Å, en morsom fejltagelse," forklarede digteren med et tvungent smil. "Jeg troede, du talte om de digte, jeg netop har fået udgivet."

"Nej dog – har du udgivet digte? Det har jeg skam ikke hørt noget om endnu. Du gemmer vel et eksemplar til mig … med dedikation …?"

Lidt senere standsede han en anden ven. "Hvorfor har du dog så travlt?"

"Jeg skal hen til boghandleren."

"Hvad skal du der efter?"

"Ah, et klassisk spørgsmål. Som om du kunne være i tvivl."

"Hør her, kom med mig. Du skal få den som en gave."

"Sig lige de himmelske ord igen," råbte vennen glædestrålende og tog digteren under armen. "Jeg vil virkelig have givet min sidste skilling ud for den. Jeg forsikrer dig, jeg er henrykt, jeg sværmer, jeg er fra forstanden …"

Vor helt lyttede en smule mistroisk til denne overstrømmende begejstring og afbrød ham med spørgsmålet: "Og hvad kan du så bedst lide?"

"Den mindste af dem, hende med alperosen i hatten. Å Gud, for nogle øjne hun har, og hvilke små fødder!"

Digteren befriede sin arm for den begejstrede vens støtte og sagde iskoldt: "Vi tager vist begge to fejl. Jeg troede, du var på vej hen til boghandleren for at købe min digtsamling."

"Din digtsamling? Det kunne end ikke falde mig ind i søvne. Jeg skulle hen for at skaffe mig en billet til tyrolersangerindernes forestilling i aften."

"Sådan en kan jeg ikke tjene dig med."

"Å, pokker tage dig og dine digte! Nu skal jeg samme vej tilbage for finde boghandelen igen."

Vor helt gik ind på en café. Han vidste, at der derinde, i en mørk niche bag en søjle, dag ud og dag ind sidder en flok unge mænd og diskuterer døgnets begivenheder. Ingen tragedie har et uomtvisteligt ry, ingen danserinde så gennemsigtige gaze-vinger, at dette hemmelige Areopagos ikke kan finde en eller anden plet og stof til giftige stiklerier. Den naturligste falske fletning på Graben-promenaden, den svageste falske tone i orkesteret, det mest fjerntliggende lille nye værtshus, den dummeste vits fra maskeraden på voldene – intet – absolut intet – undgår deres opmærksomhed eller skånes af deres ubarmhjertige kritik. "Hvorledes skulle det vel gå til, at disse folk ikke skulle have hørt om mit storslåede bind digte! Her ville jeg få kritik, måske nedsættende, måske usand – men i hvert fald en kritik."

Han satte sig med ryggen til flokken og lyttede. Han kom ikke til at vente længe.

"Intet nyt, slet intet!" begyndte én. "Det er dog skrækkeligt kedsommelige tider."

"Og hvad mener I så om den samling, venner?" sagde en anden.

"Jeg kan ikke indse, hvorfor nogen spilder tiden med den slags dumheder."

"Og intet nyt, intet særegent er der ved den heller. Af den slags barnagtigt legetøj er det, at man allerbedst ser, hvor uopfindsom den nulevende generation er. De mest fortærskede billeder. Overalt de samme stjerner, liljer, øjne, gudinder, faner og alt den slags skrammel."

("Nå, nu er der da ingen tvivl om, at de taler om mine digte," sukkede vor helt.)

"I guder, der er endog en drage!"

("Han hentyder nok til mit drage-eventyr," tænkte digteren ved sig selv.)

"Ja, rigtigt efter japansk smag!"

"For resten kan man ikke engang afgøre, om det er originalt."

"Nej, det er rigtigt. Jeg tør vædde på, at en god tredjedel af samlingen ikke er andet end plagiat."

Og så gik de over til et andet emne.

Digteren rejste sig og gik forbi de rapkæftede unge herrer; han strejfede dem med et blik fuldt af foragt. I deres hænder så han en opslået samling af … brugte frimærker.

Vor digter gav klaverlektioner i en vis, velstående familie. Hans elev – dog nej, vi skal ikke skæmme hendes englelige skønhed ved vor prosaiske pen; læs hellere min helts første digt, hvori han har skildret hende med guld og sne, med morgenrøde og dug; der har han trykket en krans af sin poesis skønneste diamanter på hendes lyse hår.

Dette yndige væsens fader var en fremragende patriot, en alment agtet borger, medlem af flere patriotiske foreninger og selskaber, ivrig tilhænger af folkets oplysning. Hans billede med mottoet "Folkets skjold og sværd er det skikke og det sprog"

prydede boghandlerens udstillingsvindue. Der kunne næppe være tvivl om, at han købte i det mindste de bedste værker af hjemlandets litteratur, og at blandt disse også vor helts herlige digte ville blive bragt hjem og komme i den elskede piges hænder. Måske havde hun allerede af indledningsdigtet opfattet den glødende kærlighedserklæring, som han havde lagt i det. – Med bankende hjerte trådte han ind i hendes værelse. Hun kom ham i møde med en smukt indbunden bog i hånden. Ak, et bevis *ad hominem*!

"Finder De dette bind passende, hr. Svjetli?"

"Å – de stakkels forsøg fortjener vel ikke så prægtig en klædning."

"Tværtimod. De små digte er rigtig kønne. Jeg har allerede læst et par af dem – i går aftes, lige inden jeg faldt i søvn."

Svjetli forestillede sig i ånden, hvorledes hans digte havde hvilet på det snehvide dække over hendes bryst, hans hjerte skælvede af fryd og strømmede over, og et spørgsmål undslap hans læber: "Hvad synes De om det første af dem?"

"Ha-ha-ha!" brast hun til svar i latter med sin klingende stemme.

"Ak, frøken, hvordan kan De le! Har De da ikke læst noget som helst, ikke et gran, ud af digtet? Har De ikke i det deri skildrede væsen, i disse træk, halsen, øjnene, fundet én, som De kender, ja – jeg siger det lige ud: én, De kender fra spejlet?"

"Hvad i al verden – nej, det er dog virkelig for meget!" råbte pigen vredt. "Galant er De sandelig ikke, hr. Svjetli!"

Den tilintetgjorte digter tog bogen og så forlegent på den. På bindet strålede i en krans af gyldne blade titlen: *Hans Sauerkohls digte*, og overskriften til det første digt lød: *Til min angora-kat*.

Han forlod værelset med den opløftende bevidsthed, at hans smukke elev ikke havde den mindste anelse om hans poetiske evner, og traf hendes fader, som bad ham følge med ind i sit arbejdsværelse. Den gamle herre satte sig majestætisk i sin sofa, og vinkede ad Svjetli, at han skulle tage sig en stol.

"Man fortæller mig, at De er en meget begavet mand," begyndte han i en velvillig tone.

Svjetli begyndte at stamme noget om "alt for megen ære".

"Jeg har tænkt mig at bede Dem om en tjeneste – til fordel for en sag, som er os begge hellig," vedblev den lykkelige fader. "De må have bemærket, at vor folkebevægelse mattes, at der over den hviler en eller anden lammende tyngde, at afmagt og slaphed fæster rod overalt? Det er på allerhøjeste tid at gøre noget ved det nu, at udslynge til folket en elektrisk gnist, som kan spænde det til ny virksomhed, flamme det op til begejstring for den hellige sag. Der kommer ikke noget ud af al denne uro og mas i klubberne, denne riden på den høje politiske hest: vi må ned til folket, tale til det med flammende ord, pege på dets evige palladier, dets gamle ret, sprog, litteratur, videnskab, begejstre det for dem med eftertrykkelige, ildfulde, bevingede ord … Altså, kunne De have lyst til at bidrage til denne opgave med Deres talent?"

Digteren blev glædeligt overrasket. Så havde han dog læst samlingen og ønskede at tilskynde ham til patriotisk forfattervirksomhed. Han svarede beskedent: "De overvurderer min svage kræfter, min herre. Jeg har jo ganske vist forsøgt mig med forskellig slags lyrik, men til mægtige tendensdigte tør jeg dog ikke tro at mine evner rækker."

Den gamle herre satte et forbavset ansigt op. "Hvad mener De med digte? … Ha-ha-ha, ikke engang i drømme var det faldet mig ind, at De havde ladet Dem forlede til den slags utaknemmeligt arbejde. Ha-ha-ha!"

Han lo hjerteligt i nogen tid. Så lagde han atter ansigtet i vigtige folder og vækkede den knuste, atter bittert skuffede poet med ordene: "Ja, der skader jo ellers ikke! Men hør her, hvad det drejer sig om. Jeg vil udgive en patriotisk brochure. Jeg er netop blevet færdig med den. Men jeg må erkende, at jeg hverken har haft tid eller lyst til at beskæftige mig med den nyeste litterære produktion, og min retskrivning er derfor en kende gammeldags. Og moderne retskrivning er jo det rene Babel. Så jeg ville bede Dem hjælpe mig med at rette mit manuskript til i denne retning, hvor det er nødvendigt. – Ja, min kære unge herre: Jeg har jo taget mit valgsprog til titel på brochuren: *Folkets skjold og sværd er dets skikke og – sprog!*"

Natten efter dette sejrrige felttog forekom det Svjetli, at alle hans digte kom flyvende til ham med tårer i øjnene, og at de gjorde ham bitre bebrejdelser for, at han i det hele taget havde udgivet dem.

– "Nå, vi vil klæbe et andet omslag på, så har vi anden udgave klar," trøstede forlæggeren efter et års forløb. "Så vil vi sende dem rundt til alle litteraturens velyndere. Der er jo altid en del eksemplarer, som bliver smudsige af at ligge."

Æbletræet (1878)

I advokat dr. P.s forretningsbøger er landboerne temmelig sparsomt repræsenteret.

Nogle af hans klienter er vel nok fra landet, men man kan slet ikke mærke det på dem – hverken på hr. Raubitschek, hr. Abeles eller hr. Koretz for eksempel. Man ser det kun på deres meget slidte, men velspækkede tegnebøger med de mange rum, hvor de gemmer deres regninger og veksler, på hvilke den plumpe skrift tydeligt forråder disse brave landsmænds afstamning.

Hvis disse d'hrr. Raubitschek, Abeles og Koretz' "træk-harmonikaer" kunne spille, kunne de uden tvivl spille mange stykker ude fra det bøhmiske land, som tilhørerne både ville le og græde over. Men d'hrr. overlader som regel retsbetjenten fra en af landsbyerne at spille på harmonikaen på den bedrøvelige måde og slutter af som på en gammel gnaven tromme med en kort, offentlig auktion.

Kort sagt – advokat dr. P. havde ikke mange landklienter, men mellem dem, han havde, var der typer af landbefolkningen i dens renkultur.

Enhver byadvokat kan vel i det mindste påpege én sådan ægte landlig skikkelse, som af og til liver op i alle det moderne samfunds lumre affærer. Jeg tror endog, at sådanne folk er nødvendige for at piske advokaternes ånd.

Advokat dr. P. har lige ekspederet en mængde fiffige, mistroiske byklienter, hvis lidet opbyggelige affærer – for at blive i en Goethe'sk lignelse – uophørligt kredser rundt i

rasende fart som et bissende dyr, og det snurrer endnu i hans hoved af store tal, af varer, veksler, udgifter, huse og alt andet.

– Så går døren op igen, og med et ærbødigt "God dag og Gud hjælpe" træder en firskåren mand ind i kontoret. Af bare forlegenhed drejer han hele tiden sin hue rundt imellem hænderne.

Det lysner op i advokatens ansigt.

"God dag og velkommen, min ven. Sæt Dem! Sæt Dem! Har det også regnet hos Dem? – Nå, hvad er der ellers i vejen?"

Og "vennen" fortæller så på sin ligefremme, gammeldags måde, spækker sin tale med kraftige ordspil og fægter ivrigt med armene.

Advokaten smiler. Han ser stridens genstand for sig og dens skueplads, der som regel er den grønne landsby, omgivet af mosgroede stråtage, eller den bølgende, gyldne kornmark, kort sagt, det vide, fri land, som advokaten måske ikke netop længes efter i sin komfortable bylejlighed, men som han dog gerne tænker på, når han kan skubbe akter og lovbøger til side nogle øjeblikke og ånde dybt ud.

Hans landklients naive tro på hans – advokatens – juridiske almagt og lige så djævelske snuhed morer ham. Der er også noget tiltalende ved den stumme beredvillighed, hvormed landklienten efter hvert råd tager sin tegnebog frem eller tager nogle banknoter ud af hjørnet af sit sammenknyttede lommetørklæde, og hører på hans lange forklaringer.

Men ved siden af disse gode sider havde de dog også deres skyggesider.

Disse folk stank for det meste af pelsværk og satte sig om vinteren for det meste helst lige ved siden af kakkelovnen, hvor

det så løb af dem med smudsigt vand som af en snemand.

I dette tilfælde stod klienten fra landet opført i dr. P.s forretningsbøger under det beskedne navn Mathias Prochazka. For tre år siden var han for første gang kommet ind på kontoret og havde straks erobret alles hjerter.

Det var angående en sag, hvis genstand mere egnede sig for en idyl eller som stof til et digt end for en retsstrid. Det var om et æbletræ, dette poetiske træ, som er lige henrivende i forårsmånederne, når bierne sværmer om dets krone, og i efterårsmånederne, hvor de grønne grene bugner og bøjer sig under den søde byrde af de røde æbler!

Sagen forholdt sig således:

På grænsen af den ager, som skilte Prochazkas marker fra Barbara Verchcàbovas, stod et enkelt æbletræ, under hvis skygge ejerne på begge sider i forrige tider venskabeligt plejede at hvile ud ved hinandens side.

Men en gang havde Verchcàbova plukket af æbletræet, som næppe var modent endnu, og hun havde efter de senere fremkomne akter fået en spånkurv knap nok fyldt med umodne æbler.

Nogle dage efter lod Mathias ved sin ven, retsbetjenten, anlægge sag i en meget lang klage.

Efter denne strid om æbletræet opstod der en hel mængde andre stridigheder mellem nabo og naboerske, om grænseskellet, om tagrenden, om nye bjælker og meget andet, som naboersken uden videre tog – men striden om æbletræet var dog den væsentligste, og advokaten betragtede det næsten som noget, der hørte med til Mathias Prochazkas person. "Nå, hvorledes går det med æbletræet?" var altid det første

venskabelige spørgsmål, når han kom, og når man skulle drøfte en eller anden af hans sager, begyndte advokaten altid med æbletræet som udgangspunkt: "Her står altså æbletræet, og her til højre ..." osv.

Mange af de retsstridigheder, der var kommet til senere, var bilagt, heldigt eller uheldigt, men æbletræprocessen blev ved. Den strakte sig videre som en endeløs slange. Jeg ved ikke, hvad grunden var til denne uendelige udhaling, om retten til det måske var så indviklet, at det ikke kunne ordnes – jeg forstår mig ikke på den slags ting.

Men ét er sikkert, at Prochazka endnu, hver gang han kom, spurgte: "Hvor vidt er De så med æbletræet?"

"Nu er bevismaterialet snart færdigt," svarede advokaten.

"Ja, det er nu lige meget, hvad det kommer til at koste, hr. doktor, bliv bare ved og kil på hende."

Det var ikke så underligt, at den gode Prochazka ønskede alt ondt over sin naboerske.

Som barnløs enkemand og ejer af en pæn ejendom kunne han have levet i fuldkommen jordisk lyksalighed, hvis den misundelige skæbne ikke havde givet ham Verchcàbova til nabo. Hun gjorde ham virkelig livet surt.

På de tre sider var hans ejendom omgivet af hendes, men det var ikke en venlig nabos kærlige omfavnelse. Det var et begærligt rovdyrs, som strækker sine dødbringende kløer ud efter sit offer.

Grænseskellet syntes ikke at være en rolig, fast linje, men et ivrigt angrebspunkt. Grænsestenene vakte mistanke og syntes at flytte sig fra år til år. Ja, selv naboerskens gård med det smukke stuehus syntes at komme nærmere til Mathias

Prochazka. Dens gavl grinede ondskabsfuldt imod ham, og hendes græskar trængte sig nysgerrigt ind i hans have.

Jeg ved næsten ikke, hvem der i dette tilfælde var lammet og hvem ulven, hvis måske, når det kom til stykket, ingen af dem var ulven, men ét er sikkert, at på et punkt i Prochazkas fortælling om situationen smilede advokaten tvetydigt, og smilet forsvandt ikke, selv om Prochazka højt og dyrt svor, at naboersken til sidst ville drive det så vidt, at han måtte sælge sin gård og flytte et eller andet sted hen i Rusland eller udvandre til Amerika: hun var en ren satan, som ganske sikkert nok havde sin forhenværende mands tidlige død på sin samvittighed. Han kunne fortælle ting om hende, som ville få tilhørernes hår til at rejse sig på deres hoveder.

Den ene proces fulgte imidlertid efter den anden. For nylig blev den frække naboerske dømt til at flytte nogle bjælker tilbage på sin plads, som hun uden videre havde lagt et godt stykke ind over Mathias Prochazkas grund, og Prochazkas advokat forberedte sig allerede til at anlægge ny klage mod hende, over ejendomstab på grund af to lægter, som hun havde brækket af et gærde, og han begyndte at forklare sagen med de sædvanlige ord: "Her står altså æbletræet ..."

"Har stået," rettede Mathias Prochazka ham, som han allerede havde gjort flere gange.

Jeg må nemlig her indskyde, at det usalige æbletræ ikke en gang oplevede enden på processen. En stormfuld uvejrsnat splintrede lynet det, så det helt forsvandt fra jordens overflade, festligt og smukt som en glimrende meteor, men det indvirkede ikke på processen. Den gik sin langsomme gang, ubekymret om det faldne og brændte træ.

I processen stod æbletræet endnu som før, grønnedes, blomstrede og bar sure frugter – *quod non est in actis, non est in mundo!*

Nogle dage efter at der havde været nye forhør i sagen, kom Prochazka igen ind til advokaten.

"Klagen er afleveret," sagde denne venligt til ham. "Har De sørget for, at intet bliver rørt?"

"Begge lægter ligger, som de er brækket af."

"Det er godt. Det gælder jo om, at kommissionen får så tro et billede af ødelæggelsen som muligt."

"Men der er en hage ved sagen."

"Hvilken?"

"Gennem hullet i gærdet – forstår De – kommer alt hendes fjerkræ løbende ind i min have og anretter skrækkelige ødelæggelser der.

Min salig kone holdt meget af fjerkræ, og jeg kan også godt lide at se de små, gule gæslinger eller de brogede kyllinger, når de tumler sig omkring den gamle høne. Men Verchcàbova går også for vidt med det. Hendes gård er som en ren hønsesti, hvor haner, kapuner, høns og kalkuner vrimler imellem hinanden.

Og hun har dem slet ikke hverken for sin fornøjelses eller for fortjenestens skyld, nej, hun har dem min salighed kun, fordi hun kan ærgre mig med dem fra den tidlige morgen til aften, fordi de kan flyve over gærdet, og jeg må jage efter dem, så Gud må sig forbarme. Det har været vanskeligt før at holde dem borte, men siden hegnet er brækket i stykker, er det en hel umulighed.

Men jeg skal nok sætte en stopper for det. Jeg vil købe mig et gevær, og skyde alt ned, der kommer igennem gærdet, om det så er hendes bedste høns."

"Det gør De ikke Dem selv nogen tjeneste med. Jeg vil give Dem et bedre råd. Behold nogle af hønsene som en skadeserstatning. Det er en særlig slags panteret, som loven i dette tilfælde tillader."

Nogle dage efter dette råd kom Prochazka meget altereret ind på kontoret.

"Nå, har De så holdt noget af fjerkræet tilbage?" spurgte advokaten.

"Ja."

"Og hvad var så resultatet?"

"Dette!"

Prochazka strøg sit lyse hår tilbage fra panden, og man så en blodunderløben stribe og nogle slemme buler.

"Et overfald altså?"

"Ja, og hvordan! Hun kom sammen med sin karl og pige over efter fjerkræet og skældte mig ud for røver, tyv og dagdriver. Hun tog sine høns med magt, og da jeg løb efter hende ind i haven, tog hun en af lægterne, der var brækket af, og slog mig i hovedet med den. Jeg greb også én, og vi ville uden tvivl have slået hinanden fordærvet, hvis de andre ikke var trådt imellem."

"Vi skal nok lære hende noget andet. Fortæl mig endnu en gang til, hvorledes det hele gik for sig. Jeg skal nok straks i morgen påbegynde sag mod hende for hendes optræden. De kan selv køre hen til kredsdommeren og vidne. Jeg skal give Dem en nøjagtig forklaring over, hvad De skal sige. Jeg ville

egentlig gerne selv tage med, men jeg kan ikke i dag. Jeg har nogle sager, som skal være færdige."

Efter denne samtale gik der en lang tid, hvor Prochazka ikke kom ind til advokaten, hvad denne var noget forbavset over.

Der gik én uge – to uger – tre uger – og advokaten længtes næsten efter sin brave, landlige klient.

Men i mellemtiden hændte den længe ventede begivenhed: Æbletræprocessen blev afsluttet til fordel for Mathias Prochazka, og da denne efter lang tids forløb igen trådte ind i advokatens kontor, viftede han triumferende med dommen:

"Vundet, min ven, vundet!"

Men til den sejrsstolte advokats forundring lyste der kun et øjebliks glæde i Prochazkas øjne, og bagefter drog der ligesom et forlegent udtryk over hans ansigt.

"Hvad står De der og er så fortabt over? Hvad er der sket? Er der måske gået Dem noget imod hos kredsdommeren?"

"Nej!"

"Nå, hvad er det så? Læs dog denne storartede dom igennem. Fru Verchcàbova ærgrer sig nok både gul og grøn over den! Se bare hvor stor en erstatning hun skal betale Dem!"

"Ja – men det er alt sammen lige meget!" fik Prochazka endelig stammet frem.

"Ligemeget! Hvorfor ligemeget?" spurgte advokaten forundret.

"Fordi vi halvt om halvt nu er et par."

"De og Verchcàbova?!"

"I går blev der lyst første gang for os."

"Det er da ikke muligt! De vil gifte Dem med Verchcàbova! Men i Himlens navn, hvorledes er det dog gået til?"

"Hvorledes – hvorledes? Det var ved mødet hos kredsdommeren. Da vi blev råbt op for retten, sad dommeren ved sit bord med ryggen mod os og skrev. De kender ham vist nok, hr. doktor?"

"Jeg har set ham et par gange. En af den slags dommere, der ville gøre sig selv og os alle en tjeneste ved at trække sig tilbage med pension."

"Ja, det var en meget gammel herre. Han var helt hvidhåret, men ansigtet skinnede af sundhed.

Han sad altså med ryggen mod os og skrev.

Ved et andet bord sad skriverne med pennen i hånden parat til at skrive.

Vi ventede først lidt i tavshed begge to. Så begyndte Verchàbova at tale. Hun åbnede for alle sin veltalenheds sluser. Men jeg kan Gud ske lov også tale, og jeg tror ikke, hun nogensinde har fået så mange drøje sandheder at høre som dem, jeg sagde hende. Jeg fik sagt alt, hvad jeg havde på hjerte. Jeg holdt hele hendes synderegister op for hende. Hun rasede, græd og stampede i gulvet af raseri. Kort sagt, vi holdt et hus, så fuldmægtigene i kontorerne ved siden af lukkede dørene op for at høre, hvad der var i vejen, og skriverne ængsteligt skottede hen til dommeren.

Men denne nikkede kun, smilede og skrev videre. Først da jeg havde fået talt helt ud, og Verchcàbova næsten var blevet hæs af at skrige, stak han pennen bag øret, tog en pris tobak og vendte sig om mod os:

'Nu er I vel færdige?' spurgte han. 'Jeg tror nok, det bedste er, at I pænt rækker hinanden hånden og går hjem. Og se så og hold fred og vær gode naboer og bliv mig fra livet med den slags

kævlerier. I skaffer jer bare vrøvl og ærgrelser og smider jeres penge væk til ingen nytte.'"

"Ja, sådan er disse gamle herrer," indskød advokaten bittert. "De forveksler dommerstolen med prædikestolen. Nå, og hvorledes gik det så videre? Fulgte De mine råd?"

"Ja, hvad skulle jeg gøre," sagde Prochazka lidt beklemt. "Dommeren talte så smukt til vor samvittighed, og samtidig så spøgefuldt overtalende, at vi til sidst uvilkårligt, halvt smilende, rakte hinanden hånden."

"Nå, der har De virkelig lavet noget rart noget sammen!" udbrød advokaten og gik heftigt frem og tilbage over gulvet. "Er det sådan, De følger mine råd? Hvorfor spørger De så i det hele taget om dem? Hvorfor indgav De klagen? Og hvad skal så alle de indlæg til? – – Nå, jeg glemmer jo rent, at De nu hører sammen. Måske dommeren også foreslog Dem ægteskabet?"

"Ja-a, halvt om halvt. Da vi rakte hinanden hånden, sagde han smilende, at vi skulle holde sammen også på den rigtige måde, for så var alt vrøvl og strid forbi på en gang.

Så kørte vi hjem, hver sin vej. Men søndagen efter var jeg i kirke, hvor præsten prædikede så smukt om næstekærligheden, og samtidig skinnede solen så lystigt ind gennem vinduet på prædikestolen, på de kære skolebørn ved orglet, og på hele menigheden, at jeg virkelig blev helt blød om hjertet ved det …

Så gik jeg hjem ad markvejen og så al Guds velsignelse rundt om på de gyldne, frodige kornmarker, så på myggene og sommerfuglene, hvor lystigt de summede omkring i luften, og så randt dommerens gode råd mig i sinde.

Og jo længere jeg gik, jo mere klart blev det mig, at et ægteskab med Verchcàbova ville være det eneste og bedste. Så

var alle processer og alt det vrøvl forbi, og jeg havde fred og ro igen.

Jeg syntes heller ikke, at naboersken var sådan egentlig grim. Hun forstod sig på sine ting, og vore jorder grænsede op ad hinanden.

I disse tanker var jeg kommet helt op til hendes gård.

Jeg stod uvilkårligt lidt stille, varm og træt, som jeg var, så på den venlige hovedbygning, på det tætte vinløv, der bredte sig helt op over taget, på haven, hvor der var så mange dejlige store solsikker op ad gærdet, og jeg blev helt vemodig.

I min salig kones tid så der også sådan ud hos os.

Så så jeg pludselig Verchcàbova ved det åbne vindue lige foran mig. Hun var ved at vande blomster.

Da jeg helt uventet fik øje på hende, greb jeg uvilkårligt til huen, og hun sagde straks venligt og smilende til mig: 'God dag, nabo. Kommer De ikke indenfor og drikker et glas øl?' Og så gik jeg derind og – og –"

"Nå, men hvorfor kommer De så til mig nu? Skal jeg måske skrive ægteskabskontrakten?"

"Det kommer vi begge her ind om en dag med det første. Men i dag har jeg noget andet på hjerte."

"Nå, hvad er så *det*?"

"Vi har rådslået sammen om forskellige ting vedrørende vor fremtidige ejendom. Min fremtidige ejendom grænser nemlig, forstår De, på den anden side op til Chaluppers Mares. Den fyr er altid så nærig. Han har en valmuemark og har lavet, forstår De, en fodsti lige langs marken!"

Advokatens ansigt lyste op i glæde.

"Langsomt, kære ven," sagde han, "langsomt. Vi må have det skrevet ordentligt op. Vent lidt, jeg vil bare spidse min blyant.

Så! – Her står altså – eller rettere, her *har* æbletræet stået, og her …"

– og så videre …

Berømmelse (1881)

Altid tænker jeg mig tilbage til den plet af jorden, hvor jeg engang har tilbragt de skønneste dage i mit liv. Ingen må dog derfor tro, at der er tale om en lykkelig første kærlighed eller noget sådant: den glæde, jeg følte på det sted, skrev sig udelukkende fra en overstrømmende begejstring for naturskønheder, som mit øje aldrig før havde set. De smiler vel og slår mig i tankerne sammen med de sygelige naturentusiaster, der stadig sværmer for naturen på en så smagløs og bombastisk måde, at de gør deres medrejsende lede og kede af de skønneste udsigtspunkter; men jeg forsikrer Dem om, at jeg virkelig nærede en glødende kærlighed til den egn, og at jeg måske kun er uheldig i valget af de ord, hvormed jeg søger at udtrykke denne min følelse.

Tænk Dem, at De fra et pragtfuldt europæisk værelse pludselig blev hensat til et strålende orientalsk gemak, hvor enhver genstand overraskede Dem enten ved sine usædvanlige, fra de nøgterne vesteuropæiske mønstre kækt afvigende former, eller i det mindste ved sine usædvanligt glødende og ejendommeligt sammenstillede farver; hvor et feagtigt, blændende lys forhøjede det eventyrlige indtryk; hvor en forunderlig sød musik af ubekendte, usynlige instrumenter og en herlig blanding af ukendte parfumer berusede Deres sjæl, og hvor Deres ophidsede fantasi bag hvert forhæng anede den orientalske poesis fortryllende skikkelser: således omtrent var jeg til mode, da jeg efter flere dages rejse på jernbane og

dampskib pludselig befandt mig midt i denne egn, hvor grønlige, metalglinsende bølger slyngede hvidt skum og brogede, skøntformede muslingeskaller ind på stranden; hvor jeg var omgivet af bjerge, hvis toppe stræbte højere og højere op mod himlen, til højt op over den evige snes grænse; hvor jeg så sælsomme skove, i hvilke et fremmedartet dyreliv rørte sig; hvor den rige flora bedårede mig ved sine farvers skønhed og pragt og berusede med sin stærke, men yndige duft, og hvor selv naturfænomener, som jeg godt kendte fra hjemmet, fik et nyt og herligt præg i den strålende belysning af Sydens sol. Hvis De har et kort over det russiske rige ved hånden, så beder jeg Dem om at lede efter navnet Novorossijsk på det Sorte Havs østlige kyst. Den sorte prik ved siden af det ser meget nøgtern ud.

"Et væmmeligt hul!" udbrød en ung russisk officer, der stod på dækket tæt ved mig og pegede i retning af den landsby, vi kastede anker foran.

"Et væmmeligt hul!" gentog han og beklagede mig, fordi jeg var nødt til at tilbringe en hel uge dér.

Nå, Novorossijsk er virkelig i og for sig et elendigt hul, der kun består af omtrent to hundrede uanselige, for størstedelen af træ og ler opførte småhuse, nogle militære bygninger og en brunmalet russisk kirke med løgformet kuppel, omgivet af de uundgåelige, ligeledes løgformede sidekupler. Befolkningen, syntes jeg, var det eneste interessante ved den: et broget *pêlemêle* af russiske embedsmænd, købmænd, soldater og bønder, kosakker, grækere, armeniere, georgiere osv.

Men så var der til gengæld landskabet rundt om! … Har De lyst til at ledsage mig på den udflugt, som jeg i tankerne atter foretager i denne egn?

"I dag vil De komme til at gøre en smuk tur," sagde min forekommende vært i Novorossijsk, en armenier ved navn Gosikov. "Glem blot ikke at binde et lommetørklæde om Deres hoved og nakke; en hat er ikke tilstrækkelig, sådan en sol som vi har," tilføjede han med faderlig omhu.

Jeg ville just svare ham på hans velvillige ytring, da lægen Paul Semenovitch Tabunov trådte ind i gæstgivergården i ridedragt og meddelte mig, at kavalkaden allerede holdt udenfor gården, hvorfor jeg straks begav mig ud til selskabet.

Først og fremmest vil det her være på rette plads at nævne alle de herrer og damer, der under lægens anførsel havde i sinde at deltage i turen op i bjergene.

Der var først lægens hustru, Anna Kirilovna, en snakkesalig brunette af ganske antagelige dimensioner og i sine "bedste år"; hun havde påtaget sig, så længe den besværlige ekspedition varede, at sørge for de andre skønne damer; men undervejs blev hun snart selv midtpunktet for hele selskabets stadige omsorg og opmærksomhed.

Fremdeles var der en gammel oberst, Ivan Ivanovitch Revnin, høj, knoklet, med nogle ar og talrige rynker i det magre, markerede ansigt, hvis militært strenge udtryk mildnedes af en naturlig hjertensgodhed; til trods for hans alder var hans holdning meget stram. Sølvgrå lokker, øjenbryn og skæg fuldstændiggjorde billedet af den gamle helt.

Ved første øjekast gik det op for mig, at denne gamle løve i begge sine ungdommelige døtre havde fundet to stærke og dygtige betvingersker. Som enkemand levede han kun for dem, og selv om han også brummede lidt engang imellem, fandt han

sig dog roligt i deres luner og nykker. De havde åbenbart ved et af de små midler, de plejede at overvinde hans svage modstand med, fået ham overtalt til at tage dem med på denne udflugt. I øvrigt var den naturlige omhu, som han undervejs lagde for dagen overfor dem, ganske unødvendig; de var begge ægte soldaterbørn og sad så ubekymret og utvungent på deres heste, som om det var divanerne i deres boudoirer. Den ældste, Uljana, kunne omtrent være seksten år gammel; hun var en sjældent smuk pige. Ikke en skygge af sanselighed formørkede den rene glæde, man følte ved synet af hendes skønhed; hun virkede ikke alene som en ideal, poetisk fremtoning, men tillige ved en vis jomfruelig stolthed, ved en hemmelighedsfuld bydende magt, så at beskueren viljeløs måtte bøje sit hoved til jorden for hendes små fødder. Jeg har virkelig aldrig før mødt en så karakteristisk udpræget skønhed; men i vågen tilstand og i drømme havde den allerede fra barneårene foresvævet mig – ja, jeg vil rent ud bekende, den kom mit ideal temmelig nær, og havde jeg truffet hende ti år tidligere, så havde jeg måske – – dog af hvad grund forstyrre min sjæl, som nu er blevet kold og nøgtern, med fantasiens gøglespil …

Den yngste, Dunjaska, talte kun fjorten somre. Af den alder at være, var hun temmelig udviklet, og hendes former viste meget lovende tilløb til en yppig, forførerisk, ægte russisk skønhed; men for tiden bar hun kun et overgivent, snakkesaligt, forkælet og barnagtigt væsen til skue.

Den fjerde og sidste dame i vort selskab hed Aglaja Andrejevna (hendes efternavn fik jeg ikke at vide), en ung slægtning af Moskva-lægen, der var på besøg hos hende. Det var en ganske køn pige; men hun havde et koldt, frastødende

ansigt og blege læber, som der stadig spillede et foragteligt smil om. Efter hvad der fortaltes, var hun kvindelig student; en vordende nihilist ville jeg sikkert have troet hun var, hvis jeg dengang havde hørt noget om nihilisme i Rusland. Sluttelig må jeg nævne en skægløs ung mand, Roman Lvovitch Suslikov, en slægtning af Ivan Ivanovitch: han talte med en underlig spæd stemme, gestikulerede meget heftigt og pralede gerne af sit noget tvivlsomme og overfladiske kendskab til vesteuropæisk kulturliv.

Vi sad alle på små undersætsige heste – damerne rigtignok i de mere bekvemme damesadler under brede parasoller. Desuden skærmedes de mod solens hede stråler af de tætte og lange slør som efter nyeste mode bølgede under deres hatte og dækkede tindingerne og håret. Vort tog sluttedes af to beredne og bevæbnede kosakker, prægtige skikkelser med solbrændte, skæggede ansigter, der passede udmærket til den maleriske dragt: en høj lodden hue, en frakke, der nåede helt ned til anklerne, et bælte om livet, en række patrontasker på hver side af brystet, lange stramtsluttende støvler, i bæltet en lang, flad sabel og over ryggen et let gevær i et mørkt, loddent hylster. Foran og bagved kosakkernes sadler hang der omfangsrige tværsække, hvori der gemtes både spiselige og uspiselige rejsefornødenheder, blandt hvilke russernes uundgåelige vademecum, en stor samovar, naturligvis ikke savnedes.

Vi red ud af Novorossijsk, ivrigt iagttaget af et af meget heterogene bestanddele sammensat publikum, der dels var forsamlet i bazaren og dels så ud af de åbne "pogrebs" og "duchars" (beværtninger), hvor det kvægede sig med vin eller vodka.

Det var en smuk majmorgen. På den mørkeblå himmel så man kun hist og her nogle lette, hvide skyer. Bugten, der går dybt ind i landet og på hvis venstre bred Novorossijsk ligger, strålede i safirblåt skær. To små tyrkiske skibe med trekantede sejl vuggede sig let på bølgerne, mens søfolkene dovent drev om på stranden i deres maleriske dragter. Hist og her svang en hvid søfugl sig hen over bølgerne. Den lange række maleriske, for størstedelen kegleformede bjerge – de kaukasiske kæmpers avantgarde – strækker sig på begge sider af bugten og omspænder bag Novorossijsk i en vidtstrakt bue den brede med yppig skov bevoksede dal. Vi red i sydlig retning henimod disse højder. I byens umiddelbare nærhed løfter bjergene sig, hvis skrænter når helt ned til bugten, langs hvis kyst de i en lang række søger ud til havet, hvor en sælsomt dannet, mørk klippe, der skyder sig ud i vandet, som den yderste fremskudte kulisse afslutter dette panorama. De er bevoksede med lav, men frodig skov, mellem hvis lysegrønne løv mørke skygger af de høje cypresser hist og her blander sig.

Efter at have passeret bugten nåede vi til foden af en sådan skråning.

Dér opholdtes vi et øjeblik af et interessant skuespil i nærheden af et lille kosakvagthus. På den grønne eng ved bjergets fod havde en afdeling militærøvelse. Kosakkerne ved det Sorte Hav bærer ganske vist en slags uniform, dog hersker der den største mangfoldighed i klædedragtens farve, den enes frakke er sort, den andens hvid, den tredjes brun, den fjerdes violet osv. Også benklæderne, ja, selv støvlerne er af forskellig farve. Derfor kan en sværm kosakker i mangfoldighed af farver måle sig med et blomsterbeds brogethed. Det var virkelig en

sjælden nydelse at iagttage denne skare statelige, skæggede og solbrændte mænd på de små heste, og at se, hvorledes de tumlede sig på engen og fyldte luften med den blændende glans fra de blanke våben, metalbælterne og deres klædningers guld- og sølvprydelser, som blinkede i solens skin, – det var, som om man så ind i et kalejdoskop, hvis brogede billeder hvert øjeblik forandrer sig.

Bag ved vagthuset måtte vi efterhånden stige op ad den græsbegroede sti, der slyngede sig op mod bjergets top, og som bar utydelige mærker af vognspor. I begyndelsen kunne vi kun ride to og to ved siden af hinanden. I spidsen red obersten med lægen, og uden orden fulgte de andre bag efter; Uljana og jeg var de sidste.

Hvilket herligt øjeblik i livet! Og hvor erindringens magt dog er sød! Jeg har lært våren at kende i dens fulde dårende skønhed, og i min sjæl står den dag i dag tydelig indprentet en saliggørende afglans af dette billede, i hvilket jeg dengang druknede de aldrig mætte blikke, indtil de uvilkårligt i glad bevægelse duggedes af tårer. Hvad skal jeg skrive mere om det? Skal jeg sige, at jeg følte den gennemsigtige lufts pust på min pande som en forelsket, af længsel grebet piges åndedræt? Skal jeg skrive om træernes friske grønne, om de utallige blomsters yndige og berusende duft? Så vidt øjet nåede var alt oversået med blomster. Aldrig før har jeg set så mange og så smukke samlede på én plet. Flora havde af sit skød gydt en sand blomsterregn ud over jorden og med fulde hænder ødselt strøet sine gaver: her dækkede de tornebuskene med et utal af hvidtfunklende stjerner, rene som nyfalden sne, dér rødmede en anden busk af store vilde roser, og ved siden af den var andre

rigeligt blevet betænkt med blomster i andre farver og anderledes formede; og rundt om buskene sås en tæt og broget mangfoldighed af små og store blomsterbægere.

Jeg var ganske hensunken i tanker, da jeg pludselig blev revet ud af dem ved et forfærdet skrig, der lød forude. Hurtigt red vi tillige med de andre hen til Anna Kirilovna, som skriget kom fra, og som nu med de mest levende tegn på forfærdelse og med vidt opspilede øjne henledte vor opmærksomhed på en sandet, hist og her med græs bevokset skrænt, som lå lige ved vejen.

"Å, – her – her – dér." Vi så hen i den antydede retning, men kunne ikke få øje på noget.

"Hvad er det, der har forskrækket dig således, kære ven?" spurgte Tabunov, der hurtigt kom ridende hen til os sammen med obersten.

"Å – en slange!" råbte Anna Kirilovna med meget udtryksfulde bevægelser. "En lang, sort, hæslig slange! Den rejste sig op lige foran min hest – så højt – og hvor den hvislede! Det var forfærdeligt! Og som et lyn fo'r den så gennem græsset og forsvandt dér henne ved busken!"

Tabunov slog ved denne skrækkelige meddelelse en høj latter op og råbte: "En slange! – ja, det var rigtignok forfærdeligt! Der ser du, hvor det var rigtigt af mig at få dig med på udflugten i dag. Nu har vi boet her så længe, og dog bliver du bange for en slange? Nå, går alt vel, vil du nok i dag vænne dig til dem. Se bare dér, dér flygter igen én – og her – og dér. – Jeg vædder på, at der ligger flere af den slags under hver busk. De flygter for os i alle retninger. Og du er bange for disse stakkels, frygtsomme krybdyr, skønt du oven i købet sidder højt oppe på en hest?! I de fleste af dem er der ikke engang så meget gift som i min

cigaret, og desuden har de ikke arvet en gnist af foretagelsesånd efter deres oldefader i Paradis!"

Anna Kirilovna havde ikke noget at svare til denne grundige belæring, og hun red videre med fortrydelig mine, særlig da hun troede at bemærke en undertrykt munterhed på de andres ansigter.

Buskadset rundt om vrimlede for resten ikke blot af slanger, men også af andet kryb. Den solbeskinnede jord mellem buskene var dækket med forskelligtfarvede slanger og skinnende grønne eller brune firben, som med lynets hurtighed smuttede forbi os og pilsnart forsvandt i buskene og deres smuthuller. Grønne og brune græshopper af forskellig størrelse hoppede muntert til alle sider. Behårede, sorte edderkopper og glimrende biller og fluer fyldte luften, græsset og blomsterne med myldrende liv, og mellem buskene krøb der en forbavsende mængde snegle. Undertiden så man også en stor landskildpadde, ofte ledsaget af små skildpadder, som med deres små runde skjolde tog sig på én gang allerkæreste og komiske ud ved siden af deres ophavs mægtige panser.

Men jo højere vi kom til vejrs, des tyndere blev buskadset, og til sidst slyngede vejen op til bjergets top sig kun gennem tæt græs. Endskønt vi foreløbig kun havde redet et kort stykke vej og det oven i købet temmelig bekvemt, klagede Anna Kirilovna ved hvert skridt, hendes hest gjorde, over den forfærdelige vej, og erklærede til trods for de unge pigers protester, at de stakkels dyr ikke kunne bære os videre uden at have hvilet ud en passende tid. Til sidst undslap ordet *tchaj* hendes læber, og en russers hjerte modstår sjældent dette ords forunderlige trylleri.

Vi standsede derfor på en slette lige nedenfor bjergets top. Mens Anna Kirilovna beskæftigede sig med samovaren, og hestene græssede rundt om under kosakkernes opsyn, nød vi den herlige udsigt. Mod vest bredte den lange, blå bugt sig, som langt borte smeltede sammen med havet, og bag ved den lå der en kæde af grønne kegleformede bjerge, som mod nord omsluttede en stor skovrig dal, i hvilken man hist og her så nogle landsbyer og "chutors" (mejerier). I denne dal lå de bøhmiske kolonier Kirilovka, Metodejovka og Glebovka og lige under os ved enden af bugten Novorossijsk.

Mod syd og øst så vi lige for os en malerisk bjergkæde, som ind imod landet blev højere og højere, indtil skyer og tåge skjulte dens højeste toppe for vore blikke. Udsigten til denne side frembød billedet af en vild, skøn og jomfruelig natur. Man så her bjerge og forskelligt formede højderygge, adskilte ved yndige dale, næsten alt tæt bevokset med krat og skov, nogle steder med mørke nåletræer, men for størstedelen med lyse løvtræer, hvis friske og saftige grønne, der spillede i mangfoldige nuancer, frydede øjet; undertiden funklede bække og vandfald som sølvstråler gennem alt dette grønne, og tågen væltede sig hist og her gennem kløfterne eller delte sig ved skovbjergenes skråninger i lange, bølgende bælter. Men intetsteds, så langt øjet nåede, opdagede man spor af menneskelige boliger, ingen landsby, ingen bøndergårde, ingen røgsky, som kunne have været tegn på, at der dog her lå en enlig hytte.

I dyb ensomhed og uforstyrret fred hvilede den skønne bjergegn foran os – tjerkessernes forladte hjem; efter russernes

sejr over de tapre bjergboere var disse udvandret til Tyrkiet og til den kubanske slette.

"Se, her forkynder hver fodsbred jord Barjatinskijs berømmelse!" råbte den gamle oberst med funklende øjne. "Her har denne helt gjort et hårdt stykke arbejde, før det lykkedes ham at bryde tjerkessernes fortvivlede modstand i disse utilgængelige bjergegne."

"Hm, berømmelse – berømmelse –," sagde Aglaja Andrejevna, idet hun foragteligt vrængede sin blegrøde mund. "Hvad er berømmelse?"

"Ej, ej, Aglaja Andrejevna, De spørger, hvad berømmelse er?" udbrød obersten forundret. "Ringeagter De måske de laurbær, som den helt tilkæmpede sig, der i ædel begejstring med sit sværd væsentligt har bidraget til at bryde en bane for sit fædrelands verdenshistoriske ry?!"

"Når berømmelsen hovedsagelig er baseret på massemord, og berømmelsen specielt tjener til at tilfredsstille den enkeltes eller det hele folks ærgerrighed og herskesyge, – ja så ikke alene foragter jeg en sådan berømmelse, men jeg væmmes også ved den!" udbrød den kvindelige student meget bestemt, og der kom virkelig et øjeblik liv i hendes kolde grønlige øje.

"I den henseende er jeg fuldstændig enig med Aglaja Andrejevna," sagde Luslikov med sin diskantstemme. "Snart kommer den tid, da man må bearbejde menneskehedens historie i ægte og ren menneskeligheds ånd, da Klio i sin rulle vil stryge navnene på de ærgerrige egoister, der, for at tilkæmpe sig berømmelse, ikke veg tilbage for at vade gennem strømme af menneskeblod og for årtusinder igennem ved deres fordærvelige eksempel at lede menneskeheden på afveje. Dér vil

man kun optegne navnene på menneskehedens virkelige velgørere, tænkere, lærde, digtere, kunstnere og andre store ånder, som er værdige til at have lod i udødeligheden. Ja, på den måde er berømmelse virkelig et værdigt mål for menneskelig tragten. Som individualitet betragtet synker et sådant menneske i graven, går til grunde og forsvinder for evigt tillige med det, som vi kalder for ånd eller sjæl, men hans navn og mindet om hans virksomhed lever i kommende slægter. Det er den sande og eneste udødelighed!"

"Bravo, Roman Lvovitch!" sagde Aglaja Andrejevna med et ironisk smil. "Den lærdeste tyske professor behøvede ikke at skamme sig over Deres foredrag. Men ikke des mindre vil jeg dog nok betakke mig for den slags udødelighed. At leve hinsides graven, at være berømt blandt kommende slægter, som jeg intet, slet intet ved om – nej, det perspektiv begejstrer og lokker mig ikke. Og berømmelse, mens jeg endnu lever – tro mig, ærgerrigheden er en lidenskab, der ikke blot bringer menneskeheden hundrede gange mere lidelse end nytte, men også indbringer det enkelte individ mere lidelse end glæde. – For resten er alt dette kun en lystig leg med ord – kun ord – ord – ord –"

"Å, det er allerkæreste!" udbrød oberst Revnin, der nu var blevet rigtigt forbitret. "Således taler altså den ungdom, vi sætter vort håb, vor lid til? Det er altså frugten af nutidens fremskredne opdragelsesmetode? Vi er blevet grå i den mening, at vi erhvervede os ærefuld og varig fortjeneste ved at kæmpe for fædrelandets ære og fordel – og nu, da vi næsten står med det ene ben i graven, får vi at vide, at de ar, som vi har været stolte af, egentlig er skam- og brændemærker … Og vore

højvelbårne døtre forkynder endog, at det ikke engang er umagen værd at gøre sig fortjent til efterverdenens lovtaler – alt ender jo med graven, og fremtidens dom over os kan derfor være os ganske ligegyldig! – Sig mig, Uljana, har du også lært sådan noget i den skole, du har gået i?"

Uljana havde kun hørt begyndelsen af samtalen og havde derpå drømmende fortabt sig i beskuelsen af bjerglandskabet. Nu, da hun ved sin faders spørgsmål blev forstyrret i sine betragtninger, tænkte hun sig lidt om og sagde derpå med stedse voksende begejstring:

"Hvad jeg tænker om berømmelse? Jeg selv ville ikke stræbe efter den. Men ophøjet skøn synes jeg, den mand er, der ved tapperhed eller visdom hæver sig højt op over den uvidende mængde og fra himlen river i det mindste én funklende udødelighedens gnist, som han så fæster på sin pande. Det er virkelig skønt, ophøjet skønt – ikke sandt?" Og hun så på mig med sine smukke øjne, i hvis dybe blå begejstringens stjerner funklede – hvor var det muligt for mig, til trods for alle mine ejendommelige meninger om berømmelse, efter et sådant blik at være uenig med hende?

"Jo, det er det," udbrød jeg. "Lysten til at blive berømt er heller ikke mit livs mål, og det er mig også ligegyldigt, om jeg uberømt skal forsvinde i den uvidende mængde. Jeg finder, at ærgerrigheden – ikke den blotte og bare forfængelighed, som kun tragter efter samtidens bifald – men ønsket om berømmelse hinsides graven er en af de skønneste og ædleste lidenskaber hos mennesket. Higen efter kommende slægters anerkendelse, om hvilken den berømte intet erfarer – efter vedligeholdelse af sit navn på denne jord, fra hvis overflade

hans individualitet sporløst forsvinder – er det ikke – og for resten – ja, at betragte menneskehedens udødelighed som et hele, i hvilket den enkelte, drevet af en uforklarlig trang – som en døende polyp i sit koralbo – ja – for resten –"

"Tchaj! – Tchaj! om De vil være så venlig!" råbte Anna Kirilovna og hjalp mig således ud af den klemme, jeg var kommet i på grund af mine ringe talegaver og mit mangelfulde kendskab til det russiske sprog.

Det var en ejendommelig underholdning i denne storslåede bjergegn, som endnu for noget over ti år siden vrimlede af tjerkesser. Ved foden af et kaukasisk bjerg havde et muntert europæisk selskab lejret sig mageligt og behageligt i det bløde græs rundt om den store, skinnende samovar med to statelige kosakker og græssende heste i baggrunden som staffage!

Tchajen varmede indvendig – solen brændte foroven – på mange kinder perlede der sveddråber – nå, ligemeget! Den kinesiske nektar gjorde dog sin skyldighed. Hver gang jeg har set en sådan kreds af russere forsamlet om en samovar, har jeg altid lagt mærke til, at alle ansigter straks oplives, øjnene stråler af tilfredshed, om læberne spiller et velbehageligt smil, tungen kommer på gled, ja, selv bevægelser og gestus bliver langt livligere end ellers. I sådanne øjeblikke er det forekommet mig, at tchajen var omtrent, det samme for russerne som vandet for fisken, dette element, den uophørligt må plaske i for ikke at miste sit gode humør. Fra samovaren dufter ægte russisk munterhed.

"Men hvad var dog det, De debatterede så livligt?" spurgte pludselig Anna Kirilovna.

"Kære ven, det var noget, der vist kun interesserer dig meget lidt," sagde Tabunov smilende. "Det var om berømmelse, vi talte."

"Om berømmelse? Ja, det har du ret i. En debat om syltning ville interessere mig mere."

"Men kære Anna Kirilovna," udbrød Dunjaska, "sætter De så lidt pris på berømmelse? Gud, jeg ville så gerne være berømt! Skade, at jeg ikke kan blive general … Hvor måtte det ikke være dejligt –!"

"Hør," sagde Suslikov, "nu har vi alle udtalt vor mening om dette emne, kun Paul Semenovitch har hidtil lyttet til vor debat med et noget gådefuldt smil på læberne. Lad os nu også høre Deres mening, Paul Semenovitch!"

"Ja! Ja, Paul Semenovitch – sig os også, hvad De mener om berømmelse!" råbte de andre.

Tabunov smilede og hensank et øjeblik i grublen. Det var, som om en skygge efterhånden sneg sig hen over hans træk, indtil han lod hånden langsomt glide hen over sit ansigt og sagde med sit tidligere smil: "De spørger mig altså, hvad jeg mener om berømmelse? Nå – jeg skal gerne sige Dem det. Men jeg vil dog gøre Dem opmærksom på, at min forklaring bliver lang, meget lang – det er en hel historie."

"Det gør ingenting! Fortæl De blot! – Vi har tiden for os!" lød det rundt om fra det nysgerrige selskab.

"Ja, så må jeg først bede Dem om et glas tchaj til!"

Mens Anna Kirilovna med sin kødfulde hånd drejede på samovarens sølvhane, der lignede et falkenæb, og glasset fyldtes med den dampende drik, rullede Tabunov sig en papiros [Note 3)],

hvorpå han, efter at have taget en ordentlig slurk tchaj og nogle drag af sin velduftende cigaret, begyndte således:

"Engang i foråret sidste år kom en bøhmisk kolonist fra Metodejovka hen til mig efter markedet og bad mig om at se til hans syge søn. Jeg lovede at komme om eftermiddagen, og straks efter middagsbordet travede jeg på min hest hen til den nærliggende bøhmiske koloni. – Ja, De har måske allerede aflagt Deres landsmænd dér et besøg?" spurgte lægen mig, og da jeg med et nik bekræftede det, vedblev han: "Nå, så har De dér set en gruppe usle hytter, som ligger mellem bjergets skråning og udkanten af en uigennemtrængelig, sumpet skov. For resten kan man også herfra se en del af landsbyen. Foruden denne kommune findes der i denne egn flere andre bøhmiske kolonier: Kyrilovka, Glebovka, Vladimirovka, Pavlovka og Varvarovka. Vor regering ville gerne have, at bøhmere skulle nedsætte sig i denne egn, som efter tjerkessernes udvandring lå helt øde hen. Men planen lykkedes ikke rigtigt. Hvorfor? Ja, det kan jeg ikke ganske bestemt sige.

Så meget er vist, at hele kolonisationsprojektet ikke blev til noget. Indvandrerne kan ikke drive landvæsenet, således som de er vant til: ganske vist dyrker man også her rug og byg – ikke så meget hvede – men vægten lægges dog hovedsagelig på kvægavl og dyrkning af tobak, roer og majs.

Således har jeg i det mindste forstået det. Afsætningen er ringe, og klimaet uvant, ja, næsten usundt for Deres landsmænd. Dertil kommer så befolkningens fåtallighed, den mangelfulde forbindelse med omverdenen … Ikke desto mindre tror jeg, at de bøhmiske kolonister vil kunne have det godt her,

når de blot har overvundet de første vanskeligheder og vænnet sig til egnen.

Jorden er frugtbar, og der er ingen mangel på levnedsmidler. De skulle blot komme til Tifliser-guvernementet, så ville De dér finde smukke, tyske kolonier: en stenkirke, en skole, nydelige og venlige småhuse af mursten og bjælkeværk, med kønne småhaver foran, overalt orden og renlighed, raske mænd i tysk dragt og kraftige piger med brede stråhatte – kort sagt, De vil som ved et trylleslag føle Dem hensat til en lille by midt i selve Tyskland. Men det er vist bedst at lade kolonisationsspørgsmålet ligge og hellere vende tilbage til vor fortælling.

Jeg red altså til Metodejovka og tænkte undervejs en hel del over min ny patient. Efter hvad hans fader om formiddagen havde fortalt mig om sin eneste søn, var denne langtfra nogen uinteressant fremtoning, særligt ikke i vor egn. Han havde i sit fædreland frekventeret gymnasiet og senere også universitetet. Men da han havde sat sig alle slags besynderlige ting i hovedet og så desuden var sygelig, havde han opgivet studierne – kort sagt, han var som mislykket student vendt tilbage til sin fader på landet og var blevet dér …

Her var det efterhånden blevet bedre med hans helbred. Kort efter blev hans fader af forskellige grunde nødt til at udvandre til Kaukasus. Sønnen tog han med sig. Det var ikke et menneske, som passede for egnen her, hvor man trænger til stærke, arbejdsomme hænder. Her begyndte den unge mand så igen at skrante og måtte lægge sig til sengs. Efter hvad jeg kunne få ud af faderens korte, men fyndige meddelelser, led han af en brystsygdom.

Under sådanne tanker nåede jeg mit mål. Den syges forældre, en ældre, alvorlig landmand og hans statelige, midaldrende kone med et venligt, men bekymret ansigt førte mig ind i en nylig hvidtet, lav stue, hvis loft dannedes af rå bjælker og brædder; gulvet bestod af fast stampet jord. Hele møblementet indskrænkede sig til nogle umalede stole, et bord, et lille spejl og nogle helgenbilleder fra det årlige marked. Stuen var delt i to dele ved et temmelig lavt bræddeskillerum, som var beklædt med småbilleder, udklippet af almanakker og illustrerede blade. Bag ved dette lå patienten.

Det var en ung og slank, omtrent syvogtyveårig mand med smalt ansigt, hvis træk rigtignok ikke var regelmæssigt smukke, men som ikke des mindre til trods for dets sygelighed, magerhed og bleghed ikke kunne kaldes hæslige. Denne bleghed forhøjedes ved det tykke sorte hår, der uordentligt omgav den høje, hvide pande og de indfaldne tindinger og kinder. Hans øjne var sorte, store, næsten dæmoniske. Han lå på en madras og noget groft linned i en ussel seng; tre simple, rødstribede puder havde han under hovedet, og han var iført en gammel falmet og laset slåbrok.

I nichen bagved ham, på stolen ved siden af sengen og på gulvet lå forskellige bøger og blade. Ved min ankomst rejste han sig med besvær fra sengen, stak fødderne i et par gamle tøfler og støttede sig med den fine, næsten gennemsigtige hvide hånd til stolen: men straks blev han overfaldet af en stærk, smertefuld hoste, og hans svage legeme sank halvt tilbage – ned på lejet.

Da dette hosteanfald var forbi, tiltalte jeg ham på bøhmisk. Jeg er, som man i Vesteuropa kalder det, lidt af en panslavist;

jeg har nemlig fået Deres sprog kært og har gennem grammatikker og bøger og den megen omgang med de herværende kolonister lært det så godt, at jeg taler det temmelig flydende. Jeg rettede nogle spørgsmål til ham, der angik diagnosen. Han besvarede dem kort; men pludselig spurgte han mig livligt og fyrigt:

'Er De bøhmer?'

'Nej, men jeg kan sådan halvt om halvt bøhmisk,' svarede jeg.

'Hvor det glæder mig!' sagde den syge og tilføjede hviskende: 'Jeg beder Dem så bønligt om at få mine forældre til at forlade stuen et øjeblik. Jeg ville gerne tale med Dem i enrum.'

Jeg så noget forundret på ham, men opfyldte hans bøn.

Da vi var blevet ene i værelset, rejste den syge sig op, kastede bøgerne ned fra stolen og tilbød mig den med en mat håndbevægelse og et bønligt blik; derpå satte han sig eller rettere sank han ned på sengekanten. Gennem det lille vindue, hvorfra man kunne se den nære skovs yppigt forvirrede tykning, trængte en fin stribe sollys ind, lagde et gyldent skær over den syges hoved og faldt som en glorie på det lille portræt af Byron, som sammen med de andre billeder var klistret op på skærmbrættet.

'Min fader,' begyndte den unge mand sagte, mens en stærk hoste undertiden afbrød hans tale, 'min fader har uden tvivl allerede sagt Dem, at jeg er blevet mine studier utro og har ødelagt min egen fremtid.

Og dog har jeg samvittighedsfuldt opfyldt min livsopgave. Jeg ved godt, at jeg ikke har langt tilbage. Nej, ryst blot ikke på hovedet, smil ikke og trøst mig ikke – jeg behøver ingen trøst. Dør jeg om et år eller om en uge, så dør jeg dog tilfreds. Hvad

jeg kunne udføre i denne min korte levetid, det har jeg gjort. Jeg har redeligt arbejdet – mine gode, men jævne forældre kunne rigtignok ikke fatte dette arbejdes betydning, men også for andre har jeg holdt det hemmeligt. Det er ligesom med majsfrugten: i grønt hylster, skjult for det menneskelige øje, modnes den, indtil endelig bladdækket tørres og de gyldne kerners rigelige fylde viser sig for det undrende blik. Således vil også det, som jeg i al hemmelighed har skabt, snart komme frem for dagens lys. Dette dødelige hylster falder til jorden og rådner, dog frugten vil ikke forgå, men stråle evindeligt.

De er en dannet mand, og desuden fik jeg straks ved første øjekast tillid til Dem. Derfor vil jeg også betro Dem min hemmelighed – jeg er digter.'

Dette sidste ord udtalte han næsten hviskende, men med fast stemme og fæstede samtidig det sværmeriske øje på skærmbrættets solomstrålede billede, der fremstillede Byron stående med blottet bryst og begejstret blik oppe på en høj klippe, mod hvis fod oceanets ubændige bølger brødes.

Altså en digter! Et offer for denne de unges sygdom, som dog det overvejende flertal – Gud være lovet – snart efter at de første dun på hagen er brudt frem, plejer at blive helbredet for, men som så mange alligevel rimer sig til døde på. I min ungdom forsøgte også jeg på at 'gribe i lyrens gyldne strenge'. Men siden den tid har jeg kun meget, meget sjældent haft en digtsamling i hånden. Jeg holder ikke af dem, særlig ikke af de lyriske. Jeg sætter heller ikke stor pris på at lade mig ophidse af andres sværmerier, som jo desuden altid er noget kunstlede. Mit digt er den stjernebesåede nattehimmel, når jeg til hest vender hjem fra patienterne gennem den slumrende skov, i hvis

sorte kaos hyldetræets hvidgule blomsterkroner skinner og beruser mig med deres stærke duft, når hele sværme af lysende insekter svirrer omkring inde i buskadset foran mig, så det ser ud som Moses' brændende tornebusk …

Mit digt er vor Bora-vind, når den mægtigt stormende bruser over bugten, så masterne knuses af dens kraftige ånde, bølgerne ruller frådende ind mod strandbredden og skovene sukker og stønner …

Man kunne være tilbøjelig til at tro, at jeg af den grund koldblodigt havde givet den unge digter at forstå, at jeg ikke var redaktør, men læge og ikke havde tid til at indlade mig på litterære diskurser. Men det gjorde jeg ikke. Tavs sad jeg og ventede på fortsættelsen. Jeg følte dyb medlidenhed med den unge mand.

'Ja, jeg er digter,' vedblev den syge efter et øjebliks stilhed, 'men ikke en af disse tarvelige lærlinge, som piner sig med versefødderne blot for at kunne prale med digternavnet. –

Jeg er en ægte digter, en af de udvalgte. Ja, det er jeg – det er jeg! Kun af begejstring digter jeg … Nu, netop nu kommer det atter over mig – det bruser som et hav – jeg føler det her i de bankende tindinger – her på de sitrende læber – her i det bølgende bryst – den herlige storm gennembruser mit legeme fra isse til fod …'

I dette øjeblik var han som forvandlet. Med løftet hoved rejste han sig op; det var, som om hans lemmer på én gang havde vundet i kraft og spændstighed. Hans øjne funklede begejstret under de buede, tynde øjenbryn, kinderne rødmede let, hans blide, skægløse ansigt så i dette øjeblik næsten skønt ud. Også hosten var forsvundet.

Det var som et udbrud af en sjælesygdom. Jeg gav ham at forstå, at en sådan sindsbevægelse var skadelig for ham. Stiltiende satte han sig atter ned, løftede hovedpuden op og greb dybt ned under madrassen. Med rystende hånd trak han en rulle papir frem, som var beskrevet med vers.

Han bredte den ud på sit skød, og idet han langsomt bladede i den, sagde han:

'Her ser De mit livs værk. Det er næsten fuldendt. Størstedelen af det har jeg digtet her i Kaukasus, men i al hemmelighed, fordi min skikkelige fader ikke ville tillade mig dette 'stadige, unyttige skriveri'. Ingen har hidtil set disse blade og – med undtagelse af Dem – vil heller ingen få dem at se, før jeg er død.

Jeg sætter ingen pris på at blive berømt, mens jeg endnu er i live, sætter ikke pris på at optræde på den litterære arena, hvor en feberagtig trang til at høste ros og ære, hvor medbejlernes smålige intriger, ukaldede dommeres kritik og den gemene hobs bifald og hyssen formørker poesiens rene glans og forgifter sjælen – mit mål er berømmelse hinsides graven, at min sjæl, som jeg har nedlagt i dette digt, skal ånde gennem århundreder … Dog har jeg en indtrængende bøn til Dem. Jeg ser i Dem den mig af skæbnen sendte fuldbyrder af min sidste vilje. Vil De påtage Dem dette hverv?'

'Å, der er tid nok til at gøre testamente!' svarede jeg med et tvungent smil. 'Men nærer De i øvrigt et ønske, og står det i min magt at opfylde det, så skal jeg gerne tjene Dem i det.'

'Godt, så sørg for, at dette mit værk bliver udgivet efter min død. Jeg skal opgive Dem navnene på forskellige personer i mit fædreland, De kan henvende Dem til i den anledning. Jeg ved

med bestemthed, at De dér snart vil finde en, som vil udgive mine litterære efterladenskaber på eget forlag. Send blot en afskrift. Måske jeg selv vil være i stand til at –'

'Nej, nu må De ikke skrive,' afbrød jeg ham. 'Afskriften skal jeg nok selv besørge. De kan trygt forlade Dem på mig.'

'Tak, hjertelig tak!' hviskede den syge og rakte mig manuskriptet. 'Gem imidlertid dette mit digt og læs noget af det, når De er kommet hjem, selv om det så blot er et par sider. Måske kan De få tid til det. Men De må så sige mig Deres oprigtige mening, sige mig, hvilket indtryk digtet har gjort på Dem. De bliver det eneste menneske, hvis dom jeg får at høre.'

'Men jeg må rigtignok tilstå,' bemærkede jeg, 'at jeg ikke forstår mig synderlig meget på poesi.'

'Å, ethvert dannet menneske forstår et ægte digt. Deres dom vil for resten ikke ændre min egen det mindste. Vil De så også opfylde denne min anden bøn?'

'Hvis De vil have det – hjertelig gerne.'

Ganske forlegen over det besynderlige hverv, jeg havde påtaget mig, bladede jeg i papirerne. Det første var ubeskrevet. 'Der er ingen titel?' spurgte jeg uvilkårligt.

'Det har jeg ikke engang skænket en tanke. Det kommer jo dog ikke an på titlen?'

'Og her er dedikationen: 'Til hende, den ubekendte!' Denne ubekendte har De åbenbart ladet blive tilbage på Moldaus bredder tillige med Deres hjerte?'

'Nej, ingenlunde. Hun er mig virkelig ubekendt – og dog bekendt. Jeg ved ikke rigtigt, hvorledes jeg skal forklare Dem det. Allerede fra mine drengeår har der svævet en yndig skikkelse, et skønt ansigt for mit indre blik – men i

virkeligheden har jeg aldrig set det. Jeg ville nærmest forklare det som mit ideal af pigeskønhed og dog var jeg altid overbevist om, at det ikke var noget blot og bart ideal, men at denne vidunderligt skønne skikkelse virkelig levede, og at jeg sikkert engang ville finde den. Dog, nu har jeg opgivet dette tåbelige håb. Men i drømme og i vågen tilstand fulgte dette ideal mig hele mit liv igennem. Ja, mere end det. Jeg så det ikke blot i drømme og i tankerne, og når jeg lukkede øjnene; men undertiden svævede det foran mig i luften, som vævet af solstråler, tågeagtig let og dog synligt.

Jeg ville næsten kunne tegne de yndige træk for Dem – kun disse øjne – nej, disse øjnes skønhed kunne den største malers pensel ikke gengive – det strålende blå, som den stille havflade, når firmamentet spejler sig i det … Selv når jeg fordybede mig i skuet af de altid vekslende skyer eller i skovens sammenslyngede grenes mørke eller i denne stues triste kroge – altid strålede hendes dejlige åsyn mig i møde. Ingen havde plads i min sjæl ved siden af hende. Hun var mit hjertes usynlige dronning. Hvor ofte gik jeg ikke i tankerne med hende i de gamle parkanlægs henrykkende ensomhed, gennem pragtfulde sale, fulde af lyst og glæde, gennem eventyrverdenens fortryllede paladser og haver! Det er mit eneste håb, at hun, når mit sidste øjeblik kommer, vil åbenbare sig her lige over mig, med udbredte arme bævende vil bøje sig ned til mig, og at jeg vil dø med hendes kys på den kolde pande –'

Det tager sig ud som en fiks idé! tænkte jeg. For imidlertid at få en afslutning på denne samtale, som holdt den syge i stadig

ophidselse, sagde jeg, idet jeg rejste mig: 'Nå, ja, nu skal jeg altså læse det og besøge Dem igen i overmorgen.'

'Det vil jeg være Dem meget taknemmelig for,' forsikrede den unge mand mig. 'Men vær så venlig at bringe manuskriptet med tilbage! Jeg skal så senere give Dem det – i værste fald kan De selv finde det her i sengen, under min hovedpude. Jeg vil endnu kun skrive epilogen færdig!'

'De skulle hellere lade være med at skrive,' sagde jeg indtrængende til ham; 'det kan skade Dem. De må holde Dem i fuldstændig ro.'

Han tav. Jeg skrev derpå noget medicin op til ham, trøstede hans bekymrede forældre og red tilbage til Novorossijsk med det omfangsrige manuskript på brystet. Da jeg var kommet forbi de sidste hytter i Metodejovka, fik jeg mellem træerne i den tætte skov, som stødte op til vejen, øje på en pige, som kom løbende henimod mig; uden at nogen lagde mærke til det, sprang hun hen til min hest og tiltalte mig på bøhmisk. Jeg standsede.

'Hvad vil du?' spurgte jeg.

'Jeg ville – jeg ville – spørge hr. doktoren –' stammede pigen forlegen.

'Nå?'

'Hvordan Johan har det.'

'Johan? Å, den syge student? Hvorfor spørger du om det? Er du måske i familie med ham?' Jeg betragtede hende nøjere. Det var en ung landsbypige på omtrent atten år. Smuk og kraftig. Et folderigt, ildrødt tørklæde havde hun slynget om det lyse, næsten hvidlige hår, og de lysebrune øjne var strålende og livlige. Hendes fyldige, friske læber var så fristende røde, og

den simple bøhmiske bondepigedragt fremhævede hendes på én gang smukke og velskabte figur. Kort sagt, hun var en uskyldig, forførerisk landsbypige i ungdommens fulde skønhed og friskhed. Hendes nedslagne øjne og ansigtets glødende rødme forklarede mig straks alt. 'Tilstå kun –!' truede jeg ad hende med min finger. Hun rødmede kun endnu mere og bøjede hovedet. Da hun atter så op på mig, var hendes øjne fulde af tårer.

'Ak, nej!' udbrød hun. 'Han bryder sig ikke om mig, han holder ikke af mig. Og det gør mig så ondt for ham – jeg gav gerne mit liv, for at han kunne blive rask. Men sig blot ikke til ham, at jeg har sagt sådan noget. Han ville blive vred på mig. Jeg tror, at han allerede længe har hadet mig. Han havde aldrig et venligt blik til overs for mig, skønt vi allerede i Bøhmen var naboer. Han havde aldrig et venligt blik til overs for nogen af pigerne i landsbyen – han elsker en eller anden fornem frøken ...'

Han elsker den tomme luft, et fantom, et foster af sin sygelige fantasi – og her er den skønneste, sunde virkelighed! tænkte jeg ved mig selv.

'Han bestilte ikke andet end at skrive,' vedblev pigen; 'og han har ikke godt af at skrive, vel?'

'Nej, det har han naturligvis ikke.'

'Han skriver også om natten – der var i nat lys hos ham til langt over midnat – han skrev – det så – det så naboersken – –'

'Så? Nå, ja, så må jeg, når jeg næste gang kommer, sørge for, at det ikke gentager sig. Farvel!'

Jeg gav hesten af sporerne, hørte endnu pigens hilsen bag ved mig og travede videre ad Novorossijsk til."

Tabunov rejste sig.

"Videre, videre!" råbte flere af selskabet.

Men lægen udbrød: "Vi må bryde teltene af og marchere videre, hvis vi skal være ved målet, før det bliver alt for hedt. Så kan jeg i behagelig skygge fortælle slutningen af min historie om berømmelsen."

Vi måtte føje os efter ham. Snart efter drog vor karavane ned i dalen. I begyndelsen gik vejen gennem tæt krat, men længere nede kom vi ind i en prægtig løvskov.

Efter at have redet således temmelig lang tid bøjede vi af fra vejen – som til sidst førte gennem en ensom og øde bjergegn – og red ind på noget, som Tabunov rigtignok også kaldte for "vej", men som i virkeligheden ikke fortjente denne benævnelse. Mens vi under opstigningen fulgte lægen og kosakkerne, spejdede jeg forgæves efter et hjulspor eller spor af heste og fodgængere; men jeg så ikke andet end højt græs, sten og tornede buske. Først da jeg var kommet længere ind i skoven, gik det op for mig, at det ikke videre brede, med lav og sparsom plantevækst bevoksede mellemrum mellem de tæt op ad hinanden stående træer, som vi med stor møje passerede, var resterne af en gammel vej. Og Tabunov bekræftede til dels min formodning ved at meddele os, at denne vej var fra tjerkessertiden og allerede for længst ville være vokset til på grund af vegetationens fabelagtige yppighed, hvis ikke kosakkerne undertiden havde benyttet den på deres strejftog i bjergene.

Det var ikke særlig behageligt at ride på den sti. Hestene måtte vige ud for tornebuskene, og begge vore kosakker trak ofte deres brede og lange kinzals for at overhugge lange grene

eller humle- og vinranker, som bredte sig ud over vejen. Fra skoven red vi ud på en stenet strækning, hvor vi døjede usigeligt i den glødende solvarme, og herfra måtte vi over klippeblokke møjsommeligt stige ned ad en stejl bjergskråning til en kløft, hvor vi havde en sørgelig udsigt til endnu en besværlig rejse over en høj fjeldslette.

Vi var just ikke i den allerlystigste stemning. Jeg kunne ikke engang nyde landskabet mere, for det var vanskeligt at afvinde dets maleriske skønheder en interessant side, når sveden i strømme løb én ned ad panden, når fødderne smertede, og man havde en følelse i benene, som om de var blevet savet over. Dunjaskas sang forstummede, den hvasse disput, som Suslikov og Aglaja Andrejevna var begyndt på, hørte snart op; det er ikke så let at diskutere, når tungen bliver rystet af idelige stød, og man, bedst som man taler, pludselig ser sin modpart forsvinde bag et klippestykke.

Flere gange undervejs måtte damerne stige af hestene, og vi herrer havde da den mere eller mindre behagelige pligt at hjælpe dem over de værste forhindringer. Særligt lagde Anna Kirilovna beslag på vor stadige bistand, og at tjene hende til støtte var et så meget mere pinefuldt arbejde, som man foruden byrden af hendes omfangsrige yndigheder måtte tage hendes uophørlige klager og bebrejdelser med i købet: "Å, å! – Sikken en vej! – Puh! – Sikken en hede! – Mine stakkels duer" (hun mente pigebørnene, der smilende og muntert som rådyr hoppede hen over klippeblokkene) – "hvad må I dog ikke døje! – Hej, Paul Semenovitch, har du da ikke spor af samvittighed?! – Det er dog en himmelråbende synd at føre os til sådanne frygtelige klipper og afgrunde!"

Synderen tav hårdnakket, indtil han pludselig, da vi red hen imod en skovstrækning, holdt sin hest an, pegede mod skoven og udbrød:

"Vi er ved målet, mine damer og herrer! Her ligger landsbyen – landsbyen – hm, ja, nu kan jeg ikke huske navnet på den! – men De kan jo f.eks. tænke Dem, at det er den samme tjerkesserlandsby, hvor Pusjkins *Fange i Kaukasus* tilbragte dagene i tunge lidelser og nætterne i ømme og kærlige samtaler med den ulykkelige tjerkesserinde!"

Vi standsede og betragtede nøjere det sted, som lægen pegede på; men vi så kun en lav ungskov, som ikke des mindre var meget tæt og skøn i al sin vildhed. Og dog havde Tabunov ret – det var en ødelagt og forladt tjerkesserlandsby.

En forladt landsby! Hvilken dyb og gribende poesi hviler der ikke over disse ord? I skovens stilhed en gruppe halvt forfaldne hytter eller rettere sagt kun resterne af lave mure, som før indesluttede hyggelige små stuer, men hvor nu hvidtjørnen breder sig mellem ukrudt og lyng og trænger ind gennem de huller, som før var vinduer … Denne øde skueplads for menneskers glæder og sorger, kærlighed og had skjules nu af skovens tætte grene, gennem hvilke en solstråle kun sjældent trænger ind i den triste, hemmelighedsfulde dæmring.

Måske tænker De Dem også i dens midte en halvt forfalden lille kirke, i hvis øde indre grenene af gamle ege trænger sig ind gennem de gotiske vinduer og med deres løvhang erstatter det nedstyrtede loft, mens oppe i det mosgroede tårn med det rustne kors kun skovens små, fjedrede sangere lader sig høre i stedet for de indviede klokker.

Den forladte tjerkesserlandsby, foran hvilken vi holdt, så dog noget anderledes ud. Landsbyerne i Kaukasus ligner allerede i deres velmagtsdage ruiner. Man ser et eller andet sted ovenpå eller nedenfor en klippe en tæt sammentrængt hob lave huse med flade tage, der tilsyneladende udgør en eneste terrasseformet masse, i hvilken man kun skelner smalle små vinduer, som i form og størrelse ligner skydeskårene i en borgmur.

Da vi med vore kinzals havde banet os vej gennem slyngplanternes og tornebuskenes gordiske knuder hen til ruinerne, kunne vi kun med besvær finde en forfalden hytte. Rundt om de indstyrtede mure bredte tornede buskvækster sig, og tykke planter voksede næsten helt op til det flade tag, hvor kæmpemæssige bregner rådnede i skyggen af de grene, som de unge træer strakte ud over den øde hytte. Ved dens indgang rettede en slange sig hvislende i vejret, som om den ville forbyde os adgang til hytten, hvis eneste beboer den var. Og bag ved kunne man, så vidt øjet overhovedet kunne trænge gennem den vilde tykning, endnu se nogle ruiner, der snarere fortjente navn af grushobe. Lægen gav os at forstå, at vi ikke ville få noget særlig mærkværdigt at se i denne udørk, og så vendte vi meget beredvilligt om, eftersom en videre fremtrængen i dette vilde, af slanger og andre krybdyr beboede kaos ville have kostet os megen umage og besvær.

Vi besteg nu den flade bjergryg og lejrede os dér. Til trods for den glødende middagssol behøvede vi ikke at slå vore telte op; for en gruppe træer, der var omgivet af blomstrende buske, bød os et skyggefuldt og duftende asyl. Det var en henrivende lille

plet, som apostlene måske ville have syntes bedre om end toppen af Tabors bjerg …

Herfra åbnede der sig til alle sider en herlig udsigt til de nærliggende bjerge, som i forskellig skikkelse og størrelse bølgeformet drog sig hen imod horisonten. Alt, hvad en maler kan ønske sig, var her samlet på én plet: bjerge og dale, dækkede med tæt skov i alle nuancer af grønt, forskelligtfarvede, fantastiske klipper, vidunderligt skønne, dybe dale, afvekslende med blomsterbevoksede bjerge, langt borte halvt i tåge indhyllede snetoppe, ja, selv havet, som på et enkelt punkt funklede gennem en kløft i en langt borte liggende klippe.

Men ét manglede her dog: der lå ingen by nede i dalen, intet tårn ragede op over skovene, ingen hytte lænede sig til de stille bjergskråninger, ingen bonde, ingen hyrde, ingen jæger sås i egnen, intetsteds var der en have eller blot et tegn på menneskeligt liv – i dyb, hellig ro herskede naturen her i sin absolutte skønhed og ophøjethed.

Imod vest endte den flade bjergryg, vi i al magelighed havde lejret os på, ganske pludseligt i en dyb, utilgængelig kløft, hvis bund dækkedes af vild skov; udsigten, til denne side borttoges delvis af et smukt, ungt ahorntræ, der voksede ensomt på afgrundens rand, malerisk omsnoet af vild vin.

Efter at have set os mætte på den skønne natur rundt om os, lod vi også maden vederfares ret. En rum tid arbejdede kæberne på forskellige vinger, lårstykker og lignende sager, og til syvende og sidst strålede den uundgåelige samovar atter i selskabets midte.

Som rimeligt var, drejede samtalen sig i begyndelsen om den forladte tjerkesserby og om tjerkesserne overhovedet, hvorved blandt andet også den ejendommelige omstændighed blev stærkt betonet, at vi nu således kunne sidde her og snakke roligt og sorgløst midt i en egn, hvor endnu for kort tid siden et tappert folk havde værnet om sine fjeldreder med en fanatisk kærlighed til islam og sin vilde frihed … Men pludselig vendte Uljana, som under denne samtale havde siddet tavs med nedslagne øjne, sig til lægen med det undselige spørgsmål: "Men hvordan gik det med den syge – i den bøhmiske koloni – Paul Semenovitch?"

"Ja, det er sandt – nu må De virkelig snart se at blive færdig med Deres noget udførlige definition af berømmelse," tilføjede Suslikov spøgende, og de andre sluttede sig til hans anskuelse.

Så fortsatte Tabunov sin fortælling på følgende måde:

"Først og fremmest vil De vel gerne vide, om min patient virkelig var en digteriske begavelse, eller om det kun var noget, han i sin sygelige fantasi bildte sig ind at være. Ja, Aglaja, De behøver ikke at være bange for, at jeg skal indlade mig på en litterær-kritisk analyse, for det føler jeg hverken lyst eller kald til. Jeg vil simpelthen kun sige Dem så meget: Om aftenen, samme dag jeg var kommet hjem fra Metodejovka, lå jeg mat og træt i sengen og strakte gabende hånden ud efter en bog, for, som jeg plejede, at læse nogle sider, før jeg lagde mig til at sove. Mit blik faldt tilfældigt på Johans digtning, som jeg efter min tilbagekomst fra den bøhmiske landsby havde lagt på bordet ved siden af sengen. Mekanisk tog jeg den i stedet for en af de andre bøger. Jeg ventede – det tilstår jeg ærligt – kun at finde noget af patologisk interesse i den …

Ligegyldigt læser jeg de første linjer, gaber, spiler øjnene op for ikke at falde i søvn og – – da solens første stråler sneg sig ind i mit værelse, fandt de mig ved lampen, som næsten var gået ud; med sværmerisk begejstret blik nød jeg de sidste vers i digtet. Jeg blev næsten forskrækket, da jeg så op fra manuskriptet, og gennem det lige foran mig liggende vindue fik øje på de grønne bjergenge, som allerede strålede i forårsmorgenens guld. Noget sådant var ikke hændt mig i lange tider – sidste gang i mine ungdomsår, da jeg havde siddet oppe en hel nat i salig henrykkelse over Byrons *Kain*. Jeg vil ikke sammenligne Johan med den store brite. Jeg afholder mig overhovedet fra enhver dom over hans værks litterære værd og skildrer blot, hvad virkning hans digt gjorde på mig. Efter at have læst nogle strofer blev jeg pludselig ligesom grebet af det Herrens åndepust, den heftige guddommelige orkan, som engang førte profeterne langt bort gennem luften … Ja, Aglaja, dit smil gør slet intet indtryk på mig … du ved, at jeg er en nøgtern sjæl, og at jeg meget nødigt overdriver; men jeg siger dig kun, at jeg gennemlevede en herlig nat og på poesiens mægtige vinger svang mig op til overjordiske egne. Endnu længe efter at jeg var vendt tilbage til jorden, var mine tanker fanget i sælsom tummel. Endog nogen tid efter at jeg havde gennemlæst dette digt, var jeg til mode som et menneske, der har vugget sig i en skøn drøm og først lidt efter lidt vågner til bevidsthed om, at man er omgivet af den krasse virkelighed. Og hvor havde jeg dog ikke sværmet om den nat: jeg havde gennemfløjet hele verden, fortid og nutid, hele det uhyre rum, som Johans muse havde omspændt med sine mægtige regnbuevinger. Man kunne se, at han i dette digt havde villet

finde et udtryk for hele sin poetiske verdensanskuelse og med hele sin sjæl var gået op i det. Naturen, alle menneskelige forhold, alle menneskehedens kampe og anelser viste sig her i fuldstændig ny, fortryllende lysglans, som kun geniale ånder kan udbrede om deres jordbane. Og som Dantes Beatrice svævede hint skønne ideal, han havde fortalt mig om, foran ham på denne hans digtervandring. Digtet endte her ved Kaukasus – hvis naturskønheder spejlede sig i det i usædvanlig strålende farver som i en tryllesø – på toppen af det mægtige bjerg, hvor digteren med en storartet apostrofe tog afsked med livet og verden, og hans mystiske ideal lagde udødelighedens krans om hans lokker. Efter min mening fortjente hans værk virkelig udødelig berømmelse."

"Og hvad er der blevet af dette digt? Hvor er det?" udbrød jeg uvilkårligt, da lægen tav et øjeblik.

"Det skal De straks få at høre," vedblev Tabunov roligt. "Ved mit andet sygebesøg fandt jeg, at patientens tilstand havde forværret sig. Med beklagelse betragtede jeg hans magre, ligblege ansigt, og min stemme skælvede af indre bevægelse, da jeg oprigtigt og begejstret roste hans skønne digt. Roligt hørte han på mig, uden at ytre noget tegn på glæde, som om han slet ikke havde ventet sig nogen anden dom, og da han igen fik manuskriptet af mig, sagde han: 'Jeg stoler trygt på, at De holder Deres løfte. De ved, hvor De kan finde det eneste, jeg efterlader mig. Men samtidig beder jeg Dem indtrængende om at opfylde endnu en bøn, min sidste. Kender De den forladte tjerkesserlandsby ude i bjergene – ikke langt herfra?'

Jeg svarede, at det gjorde jeg.

'Ovenfor den landsby,' fortsatte den syge med svag stemme, 'på bjergets flade top ligger det sted, hvor jeg har tilbragt de skønneste dage i mit liv. Dér dvælede jeg helst, så længe jeg endnu kunne gå ud. Dér ved afgrundens rand står et enligt ungt ahorntræ omslynget af vild vin; i dets skygge har jeg siddet timevis med papiret på mit knæ og blyanten i hånden … jeg drømte og skrev … Jeg befandt mig så vidunderligt godt i denne skønne ensomhed, hvor jeg rundt om kun så mægtige bjerge, og hvor den strålende himmelkuppel hvælvede sig over mig. Her var jeg alene med min muse. Alt rundt omkring tav i hellig stilhed, og kun den tilhviskede mig sine hilsener. Og de lette tåger, som svævede over skoven langt borte, flød over i hinanden og blev til en pigeskikkelse, min skønne ubekendte, som jeg længselsfuldt strakte armene ud imod. Bævende lod hun sig omfavne af mig, og da lukkede jeg øjnene i usigelig vellyst, hovedet sank tilbage mod ahorntræets stamme, og når vinden legede i dens løv, forekom det mig, som om hint skønne fantom venligt bøjede sig ned over mig og tilhviskede mig yndige, overjordiske ord. Hvor ofte har jeg ikke i et sådant øjeblik ønsket at hvile således for evigt! Bukker jeg nu under for denne sygdom, så vil jeg begraves dér. Mine forældre vil måske betragte denne bøn som et udslag af sygeligt sværmeri og alligevel lade mig jorde mellem de snævre kirkegårdsmure. De, De må sørge for, at mit sidste ønske bliver opfyldt. Lover De mig *det*?'

Jeg lovede det og holdt mit løfte. Den ulykkelige Johan hviler virkelig dér foran os i dette ahorntræs skygge. På hans grav blev der sat et simpelt trækors; men den yppige vin slyngede snart sit tætte løv over det. Da jeg sidst var her, fandt jeg to friske

kranse af skovblomster hængende om korset; de var uden tvivl kort i forvejen blevet flettet af Johans moder og den kønne pige, hvis håbløse kærlighed til den unge digter jeg allerede før har fortalt Dem om. Nu er dette kors som sagt fuldstændig dækket af vinløvet."

Lægen gjorde en kort pause. Også de andre tav, med blikket tankefuldt rettet mod ahorntræet. Alle følte sig åbenbart grebet af den meddelelse, at de var så nær ved den sværmeriske digters grav, han, der var død i sin fejreste ungdom. Også fra Aglaja Andrejevnas læber forsvandt det sædvanlige, foragtelige smil. I Uljanas skønne, blå øjne så jeg tårer. Men mig forekom det, som om jeg et øjeblik så en ung mand sidde i ahornens skygge med blegt ansigt og sorte lokker og blikket sværmerisk fæstet på noget langt borte …

"Da jeg tredje gang besøgte den unge patient i Metodejovka," vedblev Tabunov, "fandt jeg ham liggende midt i stuen på en lav båre, dannet af stole og brædder, iført en simpel ligskjorte med hænderne korslagte over brystet og helt bestrøet med ildrøde azaleaer og brogede helgenbilleder. Ved ligets fødder knælede den unge pige, som havde standset mig, første gang jeg kom fra den syge. Faderen stod hensunken i sørgmodig, dyb grublen henne ved vinduet, med blikket ubevægeligt fæstet på gulvet; moderen hulkede og vred sine hænder midt i en kreds af naboersker, som søgte at trøste hende. Da jeg trådte ind i stuen, lød der høje klager.

Tavs nærmede jeg mig liget og betragtede det en stund. Han havde ikke forandret sig meget, kun hans skyggeagtige magerhed var endnu mere påfaldende, nu da han lå med lukkede øjne. Men hvad er vel en døds ansigt andet end skyggen

af en bortdragen, dyrebar person; allerede har han overskredet husets tærskel, et øjeblik endnu svæver hans skygge bævende på dørens flade og væggen overfor og forsvinder – for bestandig. Mit blik vandrede fra den afdøde tilbage til landsbypigen, som nu stod ved siden af ham og i dyb sorg dækkede sine øjne og kinder med de smuktformede hænder. Hvilken modsætning dannede dog ikke denne kønne, livsfriske skikkelse med sit fyldige, blonde hår, i sin brogede kjole med det snævre, røde korset, under hvilket barmen lidenskabeligt bølgede, hvilken modsætning dannede hun dog ikke til den døde, visnede skikkelse ved siden af! Jeg kastede endnu engang et blik på ligets ansigt, og jeg bemærkede nu, at dets læber var halvt åbne, og at et fredeligt, saligt smil hvilede over dem. Det var vel det stivnede udtryk af den lykke, som i det sidste øjeblik i hans liv var blevet ham til del. Døden havde ikke overrasket ham mod hans vilje. Hans fikse idé, hans luftige blåøjede elskede klyngede sig til ham, hans hoved sank tilbage på puden som mod det kære ahorntræs stamme, hans øjne lukkedes, og over den døende hviskedes der i usynlige sfærer om sød kærlighed, om berømmelse og udødelighed i det digt, han havde ladt tilbage her på jorden. Pludselig huskede jeg det løfte, jeg havde givet den syge. Efter at have konstateret Johans død trådte jeg hen til sengen, hvor han havde ligget under sin sygdom. Der var hverken fjerdyne eller madras i den – den var helt tom. Jeg spurgte hans forældre, om de ikke havde fundet nogle papirer i den. Den bedrøvede fader så spørgende hen til sin hulkende ægtemage; men denne rystede sørgmodigt på hovedet.

Da trådte pigen med nedslagne og våde øjne hen til mig og spurgte undseligt: 'Mener doktoren de skrifter, som Johan har

forfattet, og som han havde skjult under sin hovedpude?'

'Ja, ja – dem mener jeg.'

'Dem har jeg taget bort,' sagde pigen forlegen. 'Det gik således til. – Hans moder tog imod mit tilbud om at våge hos den syge. Det var i aftes. Johan sov. Da jeg huskede, hvad De havde sagt mig, om hvor meget det kunne skade ham at skrive, tog jeg blækket, pennen og papiret bort fra bordet ved siden af hans seng. Og derpå satte vi os i denne krog og bad i stilhed. Bag ved skærmbrættet ved hans seng brændte der et lys. Hans moder faldt i søvn, mens jeg stadig sad og så gennem sprækkerne i skærmbrættet hen på den syge, som lå roligt og sov. Noget efter bukkede også jeg under for søvnen. Da jeg igen kom til mig selv, så jeg, at Johan var vågen. Han havde sat sig op i sengen, i sit skød havde han en stor pakke papir, som han skrev på med en blyant, jeg havde glemt på bordet. Jeg ville bede ham om at lade være med det, men han holdt af sig selv op med at skrive, hans hoved sank tilbage på puden, blyanten gled ud af hans hånd, hans øjne lukkedes, og jeg hørte et dybt suk. Drevet af angst listede jeg mig sagte hen til hans seng – han var død!'

Atter begyndte kvinderne at klage, men jeg afbrød dem hurtigt med det spørgsmål: 'Og hvad blev der af papirerne?'

'Å, papirerne,' svarede pigen, 'de blev fra sengen kastet ned på gulvet. Men jeg tog dem senere op og lagde dem på bordet. Da faldt det mig ind, at de papirer var den egentlige grund til hans tidlige død, og i min harme var jeg lige ved at rive dem i stykker og kaste dem ud ad vinduet. Men så kom jeg til at tænke på, at det var Johans håndskrift, og at han havde nedlagt sine tanker i den. Jeg ville derfor gerne beholde dem for senere at læse dem

igennem. Jeg vidste, at Johans fader ofte havde kaldt hans skriveri for dumt tidsspilde og truet sin søn med at ville brænde alle hans papirer, hvis han endnu engang traf dem hos ham. Derfor tog jeg papirerne med mig, da jeg gik.'

'Og har du dem hjemme?' spurgte jeg.

'Ja,' forsikrede pigen og så forundret op på mig med sine klare, brune øjne, hvis vipper var beduggede af tårer. 'Indeholder de da noget særlig vigtigt?'

Jeg nikkede kun let med hovedet, sagde farvel til Johans forældre og bad pigen om at gå med mig og give mig papirerne. Hvor ganske anderledes var dog ikke det billede, jeg blev vidne til udenfor, da jeg forlod den stille stue, skuepladsen for død og sorg! Den skønneste forårssol skinnede på hytterne, på utallige blomster rundt om, på den nære skovs saftig grønne toppe og på den friske eng, hvor en flok børn løb omkring en lystig ild, der var antændt under et blomstrende pæretræ.

Jeg gik med pigen hen til en lav hytte. På dens dørtærskel sad en rynket, gammel kvinde med en krykke under armen og en rosenkrans i hånden og solede sig. 'Jeg beder for vor nabos Hans,' mumlede hun med tandløs mund; 'gid Gud vil lade ham indgå til det himmelske kongerige!'

Pigen smuttede forbi hende ind i hytten og blev derinde i nogen tid. Urolig kom hun ud igen og spurgte hurtigt den gamle: 'Bedstemoder, ved I ikke, hvor de papirer er blevet af, som jeg havde gemt i kisten?' – 'Hvad ved jeg!' brummede den gamle. 'Det er nok de forbandede drenge – de har altid narrestreger for – jeg syntes nok, de rendte ud herfra med noget papir – de er dér ovre, hm, hm!' og hostende pegede hun med krykken på børnene henne under pæretræet.

Jeg ilede derhen med pigen og så midt inde i den jublende børneflok et papirsbål, der nu var næsten helt slukt; børnene morede sig over de krumninger, de krampetrækninger, i hvilke det næsten opbrændte digt vred sig, de godtede sig over de kåde gnister, som fløj ud af det forkullede manuskript, uden at de havde nogen anelse om, at med hver af disse gnister gik der en skøn tanke til grunde, og at de sidste spor af en stor og mægtig ånd forsvandt med dem fra jordens overflade!"

"Så er alt brændt?" råbte jeg næsten samtidig med Uljana.

"Ja, man kan godt sige: alt. Kun et eneste blad blev frelst fra denne barnlige autodafé. Det lå ved siden af ilden og var kun lidt forbrændt i randen. Det var epilogen, som digteren i dødens stund havde kronet sit – nu tilintetgjorte – livsværk med. Jeg gemte dette blad i min lommebog. Måske kan De så efter Deres hjemkomst offentliggøre i det mindste disse få vers i et ugeskrift derhjemme. De er efter min mening smukke, meget smukke, men er dog kun ganske ubetydelige, forsvindende dele af det storartede eventyrpalads, i hvis strålende gange jeg alene har vandret hin nat, og som ved en ond troldmands berøring faldt sammen og blev til intet bag ved mig. Disse rester kan i det højeste fremkalde en dyb beklagelse af det usædvanlige tab, som – –"

To skud, som faldt lige efter hinanden, afbrød ham. Selskabet ilede forskrækket og nysgerrigt hen til bjergskråningen, hvorfra de lød. Også jeg fulgte de andre. Men snart gik det op for mig, at det var noget ganske sædvanligt, der var hændt: vore kosakker havde kedet sig, var gået lidt på jagt og havde nedlagt et eller andet dyr.

Jeg vendte derfor tilbage til vor lejrplads. Men jeg standsede pludselig, for jeg blev gennem en åbning i det buskads, der skilte mig fra vor forladte lejr med det enlige ahorntræ i baggrunden, ganske tilfældigt vidne til følgende scene: Uljana, der under hele lægens fortælling havde set meget bevæget ud, var blevet tilbage. Måske var hun hensunket i så dybe tanker, at hun havde overhørt begge skuddene. Hun sad med bøjet hoved. Nu stod hun med ét op, så sig hurtigt om til alle sider, og da hun ikke så nogen på lejrpladsen, løb hun hurtigt hen til det unge ahorntræ, greb om dets slanke stamme og trykkede, halvt skjult af den vilde vin, sine læber mod den grå bark. Et øjeblik blev hun stående således. Og netop da bævede ahornens krone i den lette vind, dens grønne løv vuggede blidt i luften og bruste sagte …

Hvad betød dette? Var det måske de dunkle følelsers magt, som pludselig med stormens heftighed rystede den unge sjæl for på én gang atter sporløst at forsvinde? Eller var Uljana personifikationen af den skønne idé, som den ulykkelige unge mand under suk forgæves havde viet hele sit liv, og hvis legemliggjorte billede han først skulle finde hinsides graven? Ja, sandelig, denne ahorn bævede så sælsomt, som om det var Johan selv, der stod således forvandlet på sin grav og følte denne omfavnelses uudsigelige fryd og dette hede kys, der gennem den kolde bark trængte ind til hans hjerte!

Selskabet vendte tilbage. Uljana sad allerede igen rolig på sin plads.

"Vore vakre knøse har moret sig på en meget nyttig og gavnlig måde," sagde den gamle Ivan Ivanovitch og strøg glad sit hvide skæg; "de har skudt en prægtig råbuk."

Man talte spøgende videre om denne lille jagtepisode. Men jeg tænkte kun på Johans epilog.

"Vær så venlig at vise mig det blad af min landsmands digt," bad jeg Tabunov.

"Å, ja, det er jo sandt – her er det." Og lægen tog et forbrændt, gulnet stykke papir ud af sin tegnebog.

"Og læs så de vers højt for os – jeg ville så gerne høre, hvordan et bøhmisk digt lyder," råbte Anna Kirilovna.

"Ja, deklamér det med fornøden patos – stil Dem derhen i ahorntræets skygge – ved digterens grav – det kan blive rørende," sagde Aglaja Andrejevna; men det var ikke let at gætte, om disse ord kun var ironi eller måske udtryk for et momentant anfald af sentimentalitet.

Uvilkårligt trådte jeg hen til ahorntræet, hvis krone nu fra tid til anden bævende bevægede sig for vinden. Bladet holdt jeg i hånden, og jeg betragtede endnu engang Uljana – hendes dejlige blå øjne, der svømmede i tårer, hang ved mine læber.

"Pas på Deres hat –!" råbte Suslikov i dette øjeblik til mig, og mens jeg med den ene hånd tog op til min hat, rev et pludseligt vindstød papiret ud af den anden og førte det i et nu ud over afgrundens rand.

"Åh!" lød det rundt omkring, som kom dette råb fra én strube, og alle ilede hen til stedet.

Men Tabunov strakte hånden ud imod papiret, som kredsede i luften over afgrunden og faldt ned i en utilgængelig kløft i den vilde urskov, og han vendte sig om imod os med et bittert smil og udbrød:

"Se, mine venner – *det* er berømmelse!"

Note 3: **Papiros** eller papirosa: En særlig form for cigaret, hvor størstedelen er et paprør, som trykkes fladt to steder i en 90 graders vinkel ved rygningen, hvorved det formodes at fungere som en slags filter. Da Tabunov selv ruller, skal det antagelig blot forstås som en almindelig cigaret.

Historien om et klenodie (1881)

Hr. Vaclav Svietecky tilhørte aristokratiet i en lille provinsby, som lå bag sin omstyrtede ringmur og sine ældgamle porte og drømte om fortidens hæder. Navnet Svietecky var nært og uopløseligt forbundet med denne glorværdige fortid; man stødte til stadighed på det i stadsarkivets gulnede akter, og flere medlemmer af familien havde tilmed opnået værdigheden som rådsherre.

Denne det forgangnes herlighed indvirkede så tyngende på hr. Svieteckys letpåvirkelige sind, at han bortforpagtede sine fædres jorder for i stedet at hengive sig til udforskningen af sin slægts skæbne gennem tiderne. Med megen møje fik han udarbejdet et stamtræ med en mængde sidegrene, og på et af dets blade prentede han med sirlige bogstaver: Peter Kasper Svietecky. Dette navn blev hans livs ledestjerne.

Menneskehjertet lider af en ubetvingelig "horror vacui". Indeholder det ikke billedet af et elskeligt kvindeansigt eller et gullokket barnehoved, så udfylder det tomheden med noget andet, ligegyldigt hvad. Vi kender jo vore gamle ungkarle og deres sære manier. En fremstiller børnelegetøj af pap, en anden samler på gamle mønter, en tredje tæmmer rotter; vor helt havde også sin mani: Peter Kasper Svietecky. Den højt fortjente, men lidet kendte og anerkendte patriot fra det attende århundrede blev hans idol, genstanden for alle hans tanker, bekymringer og stræben. Under opofrelse af uhyre mængder af tid og penge opsporede og samlede han alt, hvad der på nogen

måde havde forbindelse med denne hans yndling. Efter nogle års forløb var det endog lykkedes ham at fremskaffe så mange virkelige eller formentlige relikvier, at de fyldte et helt værelse. Dette værelse var hans stolthed, og alle og enhver, som kom på besøg hos ham, blev ført derind for at se og beundre.

Værelset indeholdt en ejendommelig og broget ansamling af genstande fra sytten- og attenhundredtallet, for en stor dels vedkommende erhvervet ved køb eller bytte med andre antikvitetssamlere. På et bord lå der nogle gamle folianter – Peter Kaspers skrifter, nemlig: *Böhmische Aritmetica*, Peter Svieteckys *Håndbog i Landmåling efter en ny og forbedret Metode*, begge udgivet i 1738, samt *Tjekkisk Kronika*, "tilforladelige og fuldt bekræftede historisk-genealogiske mærkværdigheder", og endelig en plan over den gamle fæstning Hluboky, som Peter Kasper med fare for sit liv havde fremstillet under franskmændenes indfald i Böhmen i 1741. På den ene side af disse arbejder lå hans snusdåse, hvis låg prydedes af prins Karls portræt, og på den anden side en signetring med slægten Svietecky af Tsjerntsjics våben. Fra væggen skuede der beundrede mand selv ned på tilskueren – maleriet var dog så sort af ælde, at man næppe kunne skelne ansigtstrækkene.

En gang kom hr. Vaclav Svietecky på sporet af en splinterny og meget kostbar relikvie. Med dette forholdt sagen sig som følger: Da han en dag foretog sin sædvanlige eftermiddagsspadseretur rundt langs med bymuren, mødte han sin nabo, snedkeren, som netop havde besøgt en lokale godsejer, Verchota. Svietecky indlod sig velvilligt i samtale med ham og fik blandt andet at vide, at Verchota i sit eje havde en

stor, gammeldags stok med sølvspids og forgyldt knap, hvorpå var indgraveret et adeligt våben.

"Nå, men De så vel ikke, hvad det var for et våben?" spurgte Svietecky ivrigt.

"Nej, hr. Verchota gav mig ikke tid til at studere det nærmere," svarede snedkeren. "Men vent! … Måske så jeg noget, som lignede en lilje … og så var der bestemt tre stjerner …"

Svietecky havde hørt nok. En sølvlilje og tre gyldne stjerner var jo slægten Svietecky af Tsjerntsjics våben! Det var lige ved, at han på øjeblikket var ilet afsted til Verchota for se om han kunne erhverve sig denne kostelige stok. Men heldigvis besindede han sig.

Godsejer Verchota var en underlig starut, berygtet på hele egnen for sine mange mærkværdigheders skyld. Han henlevede sine dage på sit ensomme gods nærmest som middelalderens vilde riddere i deres til røverreder forvandlede borge. Hans kæmpemæssige skikkelse, drønende stemme og bistre udseende ledte ligefrem tanken tilbage på voldsrettens tider, og det var hans store fornøjelse at overfalde fredelige borgere, som havde forvildet sig ind på hans enemærker. Han udplyndrede dem ganske vist ikke, men han slæbte dem med sig hjem og tvang dem til at deltage i sine vilde drikkelag – og hans gudløse tilværelse var en eneste lang række af sådanne. Han tillod sig også at drive spøg med disse tvangsindbudte gæster, af hvilke mere end en mindede om den grev Rosenbergs, som, da nogle sendebude kom til ham med et ubehageligt budskab, tvang dem til at æde de medbragte pergamentsdokumenter med segl og det hele.

At besøge en sådan person ville næppe være nogen fornøjelse for en stilfærdig, fredelig mand, der afskyede enhver form for uregelmæssighed. Og Hr. Svietecky var en typus på en sådan eksemplarisk ungkarl. Han indtog ikke stærke drikke, røg, snusede og spillede ikke, undgik alle støjende fornøjelser og førte i det hele taget et liv så regelmæssigt som et urværk.

Desuden var der endnu en ting, som gjorde en dyd af nødvendigheden. Verchota havde ry for at være opbrusende og hidsig og så stædig, at han aldrig fraveg noget, han én gang havde sat sig i hovedet. Det var altså nødvendigt at gå til værket med megen diplomatisk snilde.

Svietecky opsatte derfor sit besøg til den følgende dag og fattede i løbet af natten den beslutning, at han som påskud for sit besøg skulle benytte en landbrugsforretning. En af hans marker stødte op til Verchotas ejendom, og det var dette faktum, han ville benytte sig af.

Dagen derpå, da han omhyggeligt havde raget sit runde, rødmossede ansigt og taget sin grønne søndagsfrakke på, begav han sig afsted til den gamle herregård, som lå et stykke uden for byen, omgivet af høje popler.

Undervejs tænkte han på alle de anekdoter, der var i omløb om den særprægede godsejer.

For ikke så længe siden havde han for eksempel lokket en udmærket, ung underlærer til sig, som i al fredsommelighed havde gået og botaniseret i nærheden af hans gård. Dette stakkels offer havde han tvunget til at deltage i en hel nats drikkeorgie, og det var endt med, at pædagogen var gået under bordet, hvor han var faldet i en tung søvn. Godsejeren havde derpå set sit snit til at afklæde ham hans egne klæder, og i

stedet iført ham sine egne kæmpemæssige jagtstøvler og sin fåreskindspels, som gik den lille mand helt ned til anklerne.

Da den stakkels mand vågnede, havde han fundet sig iført dette kostume, og han havde forgæves bønfaldet godsejeren om at få sine egne klæder tilbage igen. Men trods alle bønner og protester måtte han også hele den dag holde godsejeren selskab ved bægeret. Flygte kunne han ikke, både på grund af sin umulige påklædning og af frygt for et par hidsige hunde, som Verchota havde sluppet løs ude i gården. Først den tredje dag reddede han sig ved et modigt spring ud gennem vinduet og kom tilbage til byen iført Verchotas jagtstøvler og pels – et lidet opbyggeligt syn for den ungdom, han var kaldet til at vejlede. Godsejeren sendte ham senere hans klæder og hans botaniserkasse tilbage, den sidstnævnte fyldt med vin i stedet for græs og planter, og lod samtidig hilse, at han håbede på et snarligt gensyn.

Men skyggen af denne og lignende erindringer forjog Svietecky ved tanken om den antikke stok, som stod for ham som ildsøjlen for Moses i ørkenen.

Endelig var han nået så tæt på målet for sin vandring, at han kunne se Verchota, halvt liggende i et af gårdens vinduer med en lang pibe i munden. Svietecky kunne kende ham på lang afstand på udseendet. Det var virkelig et skrækkeligt menneske: brun, ja næsten sort i huden, med et ravnesort hår og skæg, der omgav hans grove træk næsten som en uigennemtrængelig urskov.

Verchota rakte sig længere ud af vinduet og begyndte med hænder og pibe at gestikulere så livligt mod den ankommende, som om hans liv beroede på, at denne kom frem så hurtigt som

muligt. Samtidig nåede lyden af en ru basstemme Svieteckys øren med råbet: "Halløj, lille ven! Kom hid, kom hid!"

"Lille ven! Det var en køn begyndelse!" tænkte vor helt. "Og hvorfor vinker og råber han sådan, som en besat? Som om det kunne passe, at et voksent og alvorligt tænkende menneske kom springende som en skoledreng! Men – tænk hvis der nu virkelig er noget på færde?"

Hr. Verchotas tegn og råb var så ivrige og så befalende, at Svietecky påskyndede sin gang og efterhånden ligefrem begyndte at småløbe.

Da han nåede lågen, mødtes han af en kæmpestor, sort hund, som kom farende imod ham med åbent gab. Tæt i hælene på hunden viste sig imidlertid dens herre, som kaldte dyret tilbage og hilste sin gæst med et så kraftigt håndtryk, at denne knap kunne tilbageholde et smerteligt udråb.

"Jeg kommer ..." begyndte Svietecky usikkert.

"Du *er* kommet, din bonde, og det glæder mig umådeligt," faldt godsejeren ham hurtigt i talen. "Men hurtigt, hurtigt! Sådan en mager fyr har brug for motion."

Uforskammet! Så al denne vinken og råben var blot en af mandens sædvanlige ubehøvlede morsomheder! Og så vovede han at kalde ham, Svietecky, for en *bonde* og allerede ved deres første møde at dutte ham – præcis som var han en af hans fæstebønder!

Ærgerlig og noget beklemt til mode fulgte Svietecky efter sin værd op ad husets brede, knagende trætrappe.

De trådte ind i et stort rum, hvor røgen fra Verchotas pibe endnu lå i tykke skyer, og hvis vægprydelser udgjordes af lange rækker af piber af de mest forskelligartede former og størrelser.

Midt på gulvet stod et bord, hvorpå alskens madvarer var sat frem, og ved dets ene ende stod to stole. Foran hver plads stod et vældigt krus, og ved siden af en kande fyldt med skummende øl. Godsejeren havde åbenbart set Svietecky allerede på lang afstand og straks gjort alt rede til hans modtagelse.

"Se så, sæt du dig nu ned, spis og drik," begyndte Verchota på sin ligefremme facon. – "Hvorfor ser du så sur ud? Tager du mig det måske ilde op, at jeg dutter dig? Det gør jeg skam med alle og enhver, som træder over min dørtærskel. Så længe han er under mit tag, er han min broder. Sig du bare du til mig også, og kalder jeg dig bonde, så svarer du blot med tølper eller hvad du nu har lyst til. Men nu først og fremmest: spis og drik – øllet er godt, det kan jeg love for ... Men hvad ser jeg dog... ingen peber! Vent lige et øjeblik, min bro'r! Jeg skal sandelig lære dem, skal jeg!"

Han fo'r ud, og et øjeblik efter kunne man høre hans stemme som en buldrende torden over huset. Den rystede Svietecky tog tilfældet i agt til at se sig om efter stokken, men den var ikke at se.

Nogle øjeblikke efter kom en slank ung pige ilende ind i stuen med en peberkværn i hånden. Det var Verchotas datter Lidunka. Svietecky havde hørt om hende, men det var første gang han så hende med sine egne øjne. Man havde ikke overdrevet, når man beskrev hende som en skønhed. Ligesom faderen havde hun en meget mørk hud, men dens pikante bronzefarve gik udmærket til hendes ansigts ovale, sydlandske anstrøg. Hele det unge væsen var et sindbillede på sundhed og skønhed. Hun satte peberkværnen på bordet, bøjede det

sortlokkede hoved en anelse for gæsten og forsvandt så igen som et luftigt drømmesyn.

Foran Svietecky stod i stedet hans vært.

"Så, bro'r," buldrede Verchota, "spis og drik!"

"Jeg takker så mange gange … men jeg kom egentlig for at tale om grænsepælene mellem et par af vore marker …"

"Hvad kommer vore marker mig ved? Dem må du tale med min forvalter om. Nej nu – skål!"

"Ellers tak … jeg har gjort mig det til en regel aldrig at indtage noget stærkt om formiddagen."

"Og hvorfor skulle jeg tage mig af dine regler, hvad? Hjemme hos dig selv kan leve som en muldvarp, hvis du har lyst – her må du rette dig efter mit reglement, og den første paragraf i det lyder: Drik, min bro'r!"

Svietecky indså, at her ikke hjalp nogen protester. Han klinkede slapt med sin vært og prøvede nogle dråber af den skummende drik.

Med eller mod sin vilje måtte han også tage for sig af retterne. Ganske vist tog han kun det mindst mulige på sin tallerken og spiste så fint og net som et egern. Men hvad hjalp det? Verchota fyldte selv ustandselig nyt på hans tallerken og vågede som en drage over, at den første paragraf i hans reglement blev overholdt.

Svietecky var helst uden omsvøb gået videre til det virkelige formål med sit besøg, men han huskede på sit forsæt om at være diplomatisk og lagde bånd på sig. Efter at havde ført talen over på de fortidsfund, der for nylig var gjort ved udgravninger på godset, gik han videre til at tale om den tjekkiske historieforskning i almindelighed, og nævnte, hvilke

fortjenester en af hans forfædre havde indlagt sig i denne forbindelse.

"Ja, jeg forstå mig pokkers lidt på den slags," svarede Verchota, "men jeg tror gerne, at din Peter Kasper var en rask krabat. Skål for Peter Kasper!"

Svietecky, som var blevet oplivet ved at tale om sin yndling, tømte denne gang bægeret til bunden.

"Ja, han var en bemærkelsesværdig mand," vedblev han. "Ikke blot en ivrig patriot, men også en udmærket ingeniør. Men han blev skam også vurderet efter fortjeneste. Selve storhertugen af Toscana, den senere kejser Franz I af det hellige tysk-romerske rige, gav ham i 1741 den farlige opgave, at han skulle fremstille en tegning over fæstningen Hluboky, som dengang var belejret af franskmændene."

"Det synes jeg knap så godt om," bemærkede Verchota. "Jeg tåler ikke spioneri."

"Spioneri? Der ligger ikke mindste skygge af spioneri på Peter Kasper Svieteckys minde. Han meldte sig ikke selv til det hverv, men den øverstbefalende for den østrigske hær tvang ham til at påtage sig det – denne havde jo indset, at der ikke fandtes andre end netop Peter Kasper, som var i stand til at udføre en sådan opgave. Det var først efter mange overtalelsesforsøg, at Svietecky indvilligede i at påtage sig denne og en anden, endnu farligere ekspedition. Han skulle udforske, hvor langt franskmændene var trængt ind i Böhmen. Midt i den koldeste vinder begav han sig fra Frsjebon til Horni Veltavice, og der fandt han den franske hær. Han blev natten over i fjendens lejr, og dagen efter ilede han med vigtige tegninger i lommen til Derslavic, hvor han regnede med at

tilbringe en glad aften hos en af sine bekendte. Det var netop den dag et Herrens vejr. Vinden hylede om vognen, og sneen stod ned og drev sammen til ligefremme bjerge. Men netop det blev Peter Kasper Svieteckys held. Franskmændene var kommet under vejr med, at der havde været en ulv i fåreflokken, og de optog forfølgelsen, men i den tætte snestorm tog de fejl af vejen og kørte til Hunsinka i stedet for til Derslavic ..."

"På min ære, det var en rask fyr! Vi må tømme nok et bæger til hans ære!"

Svietecky så sig nødsaget til atter at tømme bægeret og blev som følge deraf lidt mere forsigtig i sine lovprisninger over den store forfader. Han ytrede kun, ligesom i forbigående, at så vidt man kunne skønne efter et portrætbillede, så havde Peter Kasper vistnok været en både statelig og smuk mand. Han så ret imponerende ud på billedet i sin pelsbræmmede frakke, sin trekantede hat på den pudrede paryk, og den store stok med den forgyldte knap og hængende sølvkæde ...

"Havde han sådan en stok?" udbrød Verchota. "Det var da mærkværdigt! Min oldefader har efterladt sig én af præcis samme slags. De har sikkert været på mode."

"Har De stadig den stok?"

"Ja, den ligger et eller andet sted."

"Det kunne more mig meget at se den. Jeg er meget interesseret i den slags gamle sager."

"Så vent lidt, jeg vil gå og hente den."

Verchota forlod stuen for at lede efter stokken, og blev temmelig længe væk. I hans sted kom Lidunka ind og begyndte at tage af bordet. Svietecky fulgte hende med drømmende blikke. Han erindrede sig, hvordan han før i tiden havde stået i

fyr og flamme for ethvert kvindeligt væsen, der ikke var ligefrem rædselsfuld at se på. Men den tid var for længst forbi. Efter den gamle glød var fulgt en fuldkommen kulde, og det var flere år siden, han sidst havde set nogen skønhed, som så meget som et øjeblik havde formået at rykke ham ud af hans åndelige ligevægt. Det var først Verchotas datter, som nu igen gjorde et vist – nej, sandt at sige: gjorde et meget stærkt indtryk på ham. Hans hjerte slog med mindst tredobbelt hastighed og blodet i hans årer havde pludselig fået en ligefrem ungdommelig fart og temperatur. Hvis han i det hele taget havde noget som helst kvindeligt ideal, så stod det nu legemliggjort foran ham. Han fulgte med stigende beundring hver eneste bevægelse af den slanke skikkelse og gjorde sig anstrengelse for at opfange nogle stråler fra disse store, sorte øjne, som så bly kiggede ud under skyggen af de lange øjenvipper.

"Frøkenen kommer vist ikke så tit til byen?"

Hvor var det længe siden, han sidst havde tiltalt nogen med en sådan bævende stemme!

"Nej, det er meget sjældent. Jeg er næsten aldrig borte herfra."

"Hun sidder fanget her som en fortryllet prinsesse," tænkte Svietecky, og han erindrede sig de eventyr, som engang så livligt havde beskæftiget hans barnlige fantasi. Nu, efter så mange år, fik fantasien igen en grov hoben ting og sager at tage sig til. Den byggede et trylleslot af blåt, skinnende marmor, redte i dette slot en seng af duftende roser, hvori den lagde Lidunka, som hensunken i en hundredårig søvn kun kunne vækkes af sin ridders glødende kys.

Vor helt blev vækket at sine poetiske drømme ved den smækkende lyd af Verchotas tøfler. Samtidig med at faderen kom ind, forsvandt datteren gennem en anden dør.

"Se så, her har du den gamle pegepind!"

Gæsten greb ivrigt den store, lidt ormstukne stok og kastede først af alt et blik på dens forgyldte knap. Hans øjne strålede af fryd. Der stod virkelig slægten Svietecky af Tsjerntsjics våben indgraveret. Liljen, som gik fra venstre til højre, bæltet med de tre stjerner, som gik fra højre til venstre – det var ingen tvivl mulig! Svietecky lovede sig selv højt og helligt, at han, koste hvad det koste ville, skulle komme til at indlemme denne stok i sin samling. Det var kun fremgangsmåden, han var i tvivl om, mens han med skælvende hænder vendte og drejede det dyrebare klenodie.

Endelig besluttede han at søge at erhverve stokken uden at bringe Verchota ud af den vildfarelse, at det havde tilhørt en af dennes forfædre.

"Det er en meget kostbar og interessant gammel genstand," begyndte han usikkert. "Jeg ville give, hvad det skulle være, for at have den i min samling."

Han nærede en svag forhåbning om, at Verchota selv af egen tilskyndelse skulle tilbyde ham skatten.

Men denne bemærkede i en skarp tone: "Hør, du sidder jo og glor på den gamle pind, som om det var din kæreste. Hvad pokker kan du dog finde mærkværdigt ved det mugne gamle stykke brænde?"

"Nå, hvis De sætter så lidt pris på den, så kunne De jo gerne sælge mig den. Jeg betaler den fyrsteligt."

"Hå hå! – Tror du måske jeg er en marskandiser? Hvis jeg havde lyst til at give dig den, så gav jeg dig den for intet."

"Nå, jamen så giv mig den da! Jeg forsikrer Dem, at jeg vil være Dem taknemmelig hele mit liv. Her hos Dem ligger den og rådner i en eller anden krog – jeg ville ære den som min øjesten …"

"Bliver der aldrig tale om, brormand – du får den ikke, om du så bød mig alt, hvad du ejer for den. Den stok er et familiestykke, som jeg ikke slipper for nogen pris. Og så taler vi ikke mere om den sag."

Disse sidste ord blev sagt i en så afgørende tone, at Svietecky forstummede. Han sænkede nedslået hovedet, og mens godsejeren begyndte at tale om andre ting, grublede han på, hvordan han skulle slippe af med at komme frem med sit ønske igen. Verchota mente, at stokken var et familiestykke. Udmærket, hvis han nu blev taget ud af den vildfarelse, så var den egentlige årsag til hans modstand vel ryddet af vejen?

Ligesom tilfældigt tog Svietecky stokken, som Verchota havde lagt på et sidebord, og lod som om han først nu havde opdaget våbnet på guldknappen.

"Nej, men hvad ser jeg dog!" udbrød han. "Det gamle, kendte våben!"

"Hvad behager? Er du nu i gang med den fordømte kæp igen?" sagde Verchota ærgerlig.

"Men se dog blot, hr. Verchota! Det er jo et adeligt våben!"

"Nå, og så?"

"Deres slægt er jo ikke adelig. Det ser altså ud til, at stokken, når alt kommer til alt, slet ikke er noget gammelt familieklenodie."

"Haha, din ræv! Når det ikke lykkedes dig at få den på den ene måde, så forsøger du dig med en anden! Er du måske blev forelsket i kæppen, hvad? Men lad bare være, du får den ikke."

"Jeg ville blot sige, at våbnet er Svietecky af Tsjerntsjics, og af den slægt er er min familie ligesom Peter Kasper Svieteckys en lille, ubetydelig og forglemt gren. Værsågod at overbevise Dem – se på denne ring."

Og Svietecky fremtog af vestelommen en gammel signetring, som han havde medbragt for at kunne legitimere sit krav på stokken.

Verchota kastede et flygtigt blik på ringen og vinkede afværgende med hånden.

"Put du bare din ring i lommen igen og hold op med at ærgre mig, siger jeg! Det er jo nok muligt, at det er samme våben, men hvad kan man slutte af det? At ringen hører til stokken, og stokken var min oldefaders."

"Men nu er det sådan, at det er bevist, at denne ring har tilhørt Peter Kasper Svietecky, og enhver heraldiker vil kunne sige Dem, at det våben er slægten Svietecky af Tsjerntsjics."

"Bliv mig fra livet med din heraldik! Det bryder jeg mig fanden om. Jeg ved kun, at dette er min oldefaders stok, og at den aldrig bliver din. Og dermed basta."

Svietecky rejste sig stødt og ville tage afsked, men hans tyran tvang ham til at blive og spise middag med ham.

Da Svietecky efter måltidet rejste sig fra bordet, ville benene ikke rigtigt bære, og han følte sig grebet af en sær svimmelhed. Verchota erklærede, at dette måtte være på grund af den trykkende atmosfære i stuen og gav sin datter besked om at sætte kaffe og piber frem i haven.

Kaffe og piber! Svietecky var en svoren fjende af nikotin, og kaffe drak han aldrig, da han frygtede, det kunne skade hans lever. Men han havde ikke længere styrke til at stride imod. Med dump resignation gav han fortabt, og han imødeså med længsel enden på dagen.

"Sort som bare fanden og stærk som gift," sagde Verchota, idet Lidunka serverede dem hver sin kop duftende mokka i havepavillonen. "Du får den ikke bedre i selve Arabien."

Det var da også med en vis følelse af hellig ærefrygt, at Svietecky nippede til drikken. Han var pludselig blevet hensat i en næsten lykkelig tilstand. Mens han betragtede Lidunkas små, lyserøde fingre, som på faderens ordre stoppede piberne til dem, syntes han, at han befandt sig i et eller andet fortryllende land i syden, og han sagde til sig selv, at med sådanne hurier ville han ikke have noget imod Muhammeds Paradis.

Da Lidunka nu rakte ham et stort monstrum af en pibe med et langt, kroget rør og et vældigt, fantastisk formet hoved, var det næsten med glæde, han tog imod uhyret. Han havde dog ikke taget mere end et par drag, før han fik et heftigt hosteanfald og blev rød i hovedet som en hanekam.

Men det var ligegyldigt. Han følte sig stadig i den mest rosenrøde sindsstemning. Det var, som om hele verden lo til ham: de røde valmuer i havebedene, hele den solbeskinnede gård, hvor en strunk hane stoltserede omkring midt blandt sit brogede harem – vildvinen, som snoede sig op ad verandastolperne, mellem hvilke Lidunkas sorte øjne fra tid til anden skælmsk tittede frem – ja, selv hr. Verchota der lige foran ham var et stort sollyst smil.

Pludselig faldt Svieteckys blik på stokken, som den gamle original havde taget med ud og nu sad og legede skødesløst med. I sin nuværende sindstilstand mente han, at Verchota umuligt ville kunne sige nej til hans bøn.

"Hr. Verchota," begyndte han forekommende, "jeg er sikker på, at De dog til sidst vil lade mig få min vilje, og overlader mig den stok."

"Drag du fanden i vold med din fordømte stok," råbte Verchota, og hans ansigt formørkedes. "Jeg tror gudhjælpemig, at den har forhekset dig."

"Men det eneste, som ville kunne forklare, hvorfor De vægrer Dem," vedblev gæsten ufortrødent, "var ærbødigheden for et gammelt familieklenodie. Men denne stok har aldrig, i det mindste ikke oprindeligt, tilhørt nogen af Deres slægt. Våbnet beviser jo soleklart, at den har tilhørt et medlem af slægten Svietecky af Tsjerntsjic, uden tvivl Peter Kasper ..."

"Og hvordan er den så havnet i min familie? Tror du måske, vi har stjålet den?"

"Aldeles ikke. Det kan jo være sket på tusind forskellige måder. Peter Kasper kan have været i en pengeforlegenhed – måske solgte han stokken ... måske den først efter hans død ..."

"Ti stille med din Peter Kasper, siger jeg! – Han står mig snart op i halsen! Hvad har du at bestille med hans stok? Tror du måske, du nedstammer fra ham?"

"Det er jeg overbevist om."

"Skulle du være af adelig afstamning? Du?! Der skulle flyde blåt blod i dine årer? Hahaha!"

Verchota rejste sig op og lo af fuld hals, samtidig med at han målte sin gæst med et foragteligt blik og blæste ham store

tobaksskyer lige ind i ansigtet. Også Svietecky rejste og kastede piben fra sig på bænken. Blodet var steget ham til hovedet. Den fredelige mand var fuldkommen forvandlet. De stod overfor hinanden som to stridslystne kamphaner.

"Og hvorfor skulle jeg ikke kunne være af adelig byrd?" skreg Svietecky med skinger falset. "Jeg har dokumenter …"

"Det er ikke nødvendigt med dokumenter. Dit ansigt er det allerbedste vidne; det er et beseglet pergament, hvori man kan læse, at dine forfædre i det højeste drev det til at lappe bukser for adelen."

"De skal ikke forulempe min forfædre. De var vistnok bedre end Deres …"

"Ikke ét ord til! Ellers kunne jeg let glemme, at du er min gæst!"

"Hvis det ikke havde været for den stok, så havde jeg virkelig aldrig udsat mig for Deres højst besynderlige form for gæstfrihed. Nu går jeg. Men før eller siden skal den stok nok blive min."

"Næ-nej, *får* den gør du ikke – men måske kunne du få lov at smage den …"

"Deres opførsel beviser allerbedst, hvor uværdig De er til at eje et sådant klenodie. Hvis stakkels Peter Kasper vidste …"

"Her skal du få for Peter – og her har du for Kasper …"

Og hr. Svieteckys ryg, som med stolt værdighed var blevet vendt mod den ubehøvlede godsejer, ramtes af to så vældige rap, at stokken gik midt over og hr. Svietecky tumlede omkuld.

For resten bidrog måske også andre årsager til dette fald.

Havelågen – for under deres stormfulde dialog var de nået helt derud – lukkedes med et drønende brag bag den udsmidte

gæst.

Hr. Svietecky fik fat i den nederste halvdel af stokken, som lå ved siden af ham, og fik sig derpå med stor smerte og besvær rejst op igen. Et par gange svingede han den halve stok truende i retning af lågen, imens han udstødte nogle uartikulerede lyd og skar tænder; derpå begav han sig afsted på hjemvejen.

Denne spadseretur hjem og de derpå følgende begivenheder er skjult bag et slør, tættere end gudebilledets i Said. Hele livet iagttog hr. Svietecky den mest fuldkomne tavshed, hvad den sag angik. Vi kan derfor blot konstatere, at der et hul i vor fortælling, og at dette hul strækker sig frem til middagstid dagen derpå, da vor helt vågnede fuldt påklædt i sin seng med sin halvdel af stokken krampagtigt trykket til sit bryst.

I sin første ophidselse ville han ile til sin advokat og udtage stævning mod Verchota, idet han som bevismateriale fremlagde den halve stok. Men allerede dagen efter var hans vrede som blæst væk. Han tilgav sin modstander og tænkte, at han kunne indlemme den halve stok i sin samling klenodier, med påskriften: "Stykke af en stok, som har tilhørt Peter Kasper Svietecky". Men efter nærmere overvejelse sendte han endog dette sidste minde om hr. Verchotas gæstfrihed tilbage til denne.

En uge gik hen. Besøget på godset forekom nu ikke Svietecky som andet end en drøm – en drøm, hvis mørke skyer skiltes af det rosenskær, som omgav Lidunkas ungdommelige skikkelse. Hendes mørklødede ansigt, strålende blik og venlige smil fo'r tit og ofte forbi hans indre øje, og når hans gamle husholderske kom og jog drømmesynet bort med sine slubrende tøfler og sin

evigt jamrende stemme, rynkede hr. Svietecky panden og slog utålmodigt ud med hånden.

En dag blev han overrasket ved at høre en heftig rumlen af vognhjul ude på gaden. Han så ud og opdagede hr. Verchotas over hele byen velkendte charabanc, som holdt udenfor hans port. Svietecky fo'r forskrækket tilbage fra vinduet.

Et øjeblik efter hørtes tunge skridt på trappen, og før Svietecky havde nået at tænke nærmere over, hvordan han skulle tage imod den ubudne gæst, blev døren uden videre åbnet, og Verchota trådte ind i stuen.

Svieteckys ansigt antog en højrød farve.

"Her kommer jeg på genvisit, som du kan se, brormand," begyndte gæsten, idet han langsomt sank ned på en stol, som knagede under den uvante vægt. "Jeg havde ventet, du ville aflægge mig et nyt besøg uden den formalitet – men jeg ser nok, at du ganske og aldeles har glemt din ven."

"Ja, det er mig en køn starut!" tænkte Svietecky. "Han skammer sig endog ikke ved oven i købet at gøre mig bebrejdelser."

"Eller måske er du blevet stødt?" fortsatte Verchota. "Måske er du blevet stødt over det lille uheld, som indtraf, netop som vi skiltes? Det var lavsindet af dig, det. – Giv mig nu hånden! – Sådan, nu ikke noget vrøvl! – Hit med poten, brormand!"

Hr. Svieteckys englesind fejrede en storslået sejr. Ikke alene trykkede han den hånd, som for ikke så længe siden havde faret så uridderligt frem imod ham, men han lod sig trække med ind i Verchotas vogn og kørte ned ad hovedgaden sammen med sin besynderlige ven, til stor forundring for alle stadens beboere.

Efter den dag var vor helt en hyppigt set gæst på den afsidesliggende gård. Om det nu var et fremskridt eller det modsatte, skal vi lade usagt, men sikkert er det, at hans vaner og grundsætninger under disse besøg lidt efter lidt tabte noget af deres stivbenede strenghed. Den tidligere vanddrikker kiggede nu ofte temmelig dybt i bægeret, og nikotinens svorne fjende havde fået sin egen pibe derude, som altid skulle stoppes af Lidunka. Om stokken talte man ikke mere; den var ganske henfaldet i glemsel.

Mine skarpsindige læsere har sikkert allerede anet, hvad det var for en magnet, som drog vor helt til et hjem, hvor alting var i strid med hans egne vaner og temperament. Kærlighedens lune vår havde holdt sit indtog i hans hjerte, hvor vinteren så længe havde rådet ene. Den kolde, tilbageholdende forstand gjorde til visse modstand mod den djærve angriber, og på dens side kæmpede en indgroet mistro overfor kvinder, modvilje mod enhver forandring og frygten for, at alle de kære gamle vaner skulle blive smidt på porten; men overfor forstandigheden og dens bundsforvandter kæmpede Lidunkas fortryllende skønhed og den varme følelse ved at blive puslet om af en øm og elskende kvinde. Visselig havde Svietecky kun vekslet nogle få ord med hende og ladet blikket sige det meste og det vigtigste; men af hendes altid venlige og smilende ansigt sluttede han, at han i det mindste ikke var hende ligefrem modbydelig. Efter en lang og hårdnakket kamp sejrede våren over vinteren.

Så hændte det da en skønne dag, at hr. Svietecky iførte sig sin allermest elegante dragt, trak et par hvide handsker på sine modstræbende fingre, og således rustet drog afsted til gården.

Undervejs opbød ungkarlestandens skytsånd al sin magt for at få ham til at indstille sit forræderiske forehavende. Men forgæves! Hr. Svietecky nåede gården, stadig med det faste forsæt at anmode om Lidunkas skønne hånd.

Hans hjerte bankede heftigt, idet han trådte ind i Verchotas stue. Godsejeren sad alene – dvs. alene i selskab med en kæmpestor kande øl. Han modtog den besøgende med en sjælden artighed, som denne mente var et godt varsel.

Vor ven slog sig ned og begyndte langsomt og højtideligt:

"Tillad mig, hr. Verchota, at fremsætte et ønske, jeg længe har næret, og hvis opfyldelse ville gøre mig uendelig lykkelig."

"Kom bare frem med det," sagde den gamle spøgefugl, og et sollyst smil bredte sig over hele hans bronzebrune ansigt.

"Nuvel … måske har De bemærket …"

"Vist har jeg det. Jeg anede jo nok, din skælm, at min person ikke var den eneste anledning til dine hyppige visitter. Jeg har set, hvorhen dit blik var rettet."

"Å, så De ved allerede det alt sammen!" udbrød Svietecky, højrød i hovedet. "Nå, tør jeg håbe?"

"Tør jeg håbe! Hahaha! Som om det gjaldt selve livet. Om jeg kan begribe, hvordan en forstandig mand kan blive så forrykt – og så i din alder."

"Men jeg tror dog ikke, at jeg er *for* gammel, og en sat mand i gode kår må dog trods alt være at foretrække for en ung grønskolling. Hun vil være i gode hænder hos mig. Jeg vil holde lige så meget af hende som af mit eget liv."

"Det tror jeg gerne. Og for resten holder jeg ikke så fast på din kæreste, som du vistnok tror. Desuden ved jeg jo, at hendes fremtid sikkert vil have bedre udsigter hos dig end hos mig."

"Jeg vil bære hende på ..."

"Det er hun for tung til."

"Men hun vil være den kæreste byrde, jeg nogensinde har båret."

"Nej hør nu lige, brormand, nu begynder jeg at tvivle alvorligt på din forstand. Du vrøvler. Til sidst vil du vel tilbede hende som de sorte deres fetischer."

"Jeg vil være stolt over hendes skønhed. Jeg vil føre hende frem i verden, så at alle og enhver kan få hende at se og beundre hende."

"Nå, så skøn finder jeg hende nu ikke, og jeg spår dig ikke nogen stor ære af din fremvisning. Hun er for gammeldags."

"Men det er jo netop det, jeg sætter allermest pris på. Jeg holder ikke af denne nymodens glinsende, polerede overflade, der som regel dølger så megen indre råddenskab. For resten er jeg ikke nogen ven af støjende morskab. Den største lykke vil være i mit hjem, hvis jeg nu får hende ved min side."

"Du er ikke rigtig klog! Galning! Nå, men så får du hende vel!"

Og med en gjaldende latter ilede Verchota ud af stuen. Et øjeblik efter hørte man ham råbe på Lidunka. Hr. Svieteckys hjerte bankede voldsomt, opfyldt af en glad forventning. Og dog lå der ligesom en let skygge over glæden; han gøs ved tanken om det afgørende skridt, han havde taget. –

Pludselig blev døren til stuen slået op på vid gab, og Verchota kom farende ind, idet han allerede på lang afstand rakte – Peter Kasper Svieteckys stok frem imod ham.

"Der har du din udkårne, og nu kan der måske blive en ende på dine hjertekvaler. Se blot, hvor smukt hun er limet sammen.

Intet menneske ville tro, at hun for ikke så længe siden knækkede midt over på din ryg. Straks efter at du var gået, angrede jeg min heftighed. Jeg opførte mig virkelig urimeligt mod dig. Men så fandt jeg heldigvis ud af, at jeg som en slags godtgørelse kunne give dig denne her stok, som du elsker så lidenskabeligt. Jeg gik kun og ventede på, at du skulle bede mig om den igen."

Hr. Svietecky hørte ikke et ord af, hvad hans vært sagde. Han stirrede som bedøvet på den gamle stok, som han nu så uventet så sig i besiddelse af …

Da han senere om eftermiddagen vandrede tilbage til byen med sin kære stok i hånden, var det, som om han var vågnet af en mærkelig drøm. Han betroede sig selv, at han havde været godt på vej til at begå en enorm dumhed. Men pyt! der var ingen skade sket: stokken havde han – og kun stokken. Hans pande glattedes, han trykkede det dyrebare klenodie til sit hjerte og udbrød halvhøjt: "Ak, en sådan herlig ven af træ er mig nu alligevel tusind gange kærere end – – *dem* må Fanden tro på!"

Doktor Berlas nytårsdag (1887)

Da doktor Berla vågnede, faldt hans første blik på vægkalenderen, som hang lige overfor ham. Det store, med rødt trykte tal 1887 lyste ham kækt i øjnene, og han huskede med et på sin forud fattede beslutning.

"Ja," sagde han til sig selv, "i dag begynder jeg på et nyt liv, som er viet alene til det, jeg anser for at være godt og rigtigt. I den del af mit liv, som nu er gået til ende, har jeg handlet mod min overbevisning og vilje; fra nu af vil jeg kun leve og handle efter overbevisningen. Takket være den skæbne, som har tillagt mig en stor arv efter min onkel, er jeg blevet i stand til selv at bestemme for resten af livet!"

Under denne indre monolog havde han klædt sig på og forlod nu værelset. Ude i gården stod en mand iført et blåt forklæde og med en fejekost i hånden: det var portneren. Hans grove ansigt antog et venligt og hengivent udtryk, idet han ønskede doktor Berla et "Glædeligt nytår!"

"Min gode portner!" svarede denne ham, "jeg ved kun alt for godt, at min skæbne er Dem aldeles ligegyldig, og at De ene og alene ønsker mig et godt nytår for at få drikkepenge, som De lige straks går ud og omsætter i spiritus. Men jeg har ikke forpligtet mig til at honorere Deres løgne, og ej heller til at støtte Deres hang til spiritus. Men for at De kan se, at jeg ikke er nogen gniepind, vil jeg, mens De ser til, forære denne stakkels enke en nytårsgave. Hun har mere brug for pengene end De, og kan finde bedre anvendelse for dem."

Og han gav en usselt klædt, mager kvinde, som netop kom op fra kælderlejligheden med et sygt barn på armen, en ikke så ganske lille sum penge.

"Modtag denne lille sum penge fra mig, fru Jelinek," sagde han til hende, "som en forsinket julegave til Dem og Deres børn!"

Den forbløffede enke fremstammede nogle taknemmelige ord, og portneren stirrede efter doktoren med et stift blik og stod i lang tid så ubevægelig som en fortryllet slotsvagt på et bjerg i et middelaldereventyr.

Fornøjet med sin første gerning i det nye år gik doktor Berla ud på gaden. I samme øjeblik bøjede husværten om hjørnet, netop hjemkommet fra sin morgenspadseretur.

"Se blot til den fede karl!" tænkte doktor Berla. "Han er ligefrem ved at sprække af foragt for sine medmennesker; han ser ned på ethvert fattiglem, som ikke har råd til et treetageshus og ikke kan brillere med guld på fingrene og penge i banken. Nu har han fået øje på mig, og venter på, at jeg skal hilse ham på den tilbørlige måde i respekt for hans person, eller rettere for hans hoben guld, i hvis glans han stråler. Men denne gang tager han fejl."

Idet husværten nærmede sig ham og løftede netop den højre hånd ligesom for at kvittere sin lejer for den forventede nytårshilsen, gik doktoren kækt forbi ham uden at løfte en finger, idet han kækt stirrede matadoren lige ind i ansigtet.

Denne uhøflighed overraskede husværten i den grad, at han blev stående helt stiv af forbløffelse. Derpå rystede han på hovedet, så at hårene i hans røde paryk stod til alle sider.

Da doktor Berla var kommet et stykke længere, mødte han sin ven, forfatteren.

Denne greb ham i armen og sagde:

"Det var morsomt at møde dig. Har du set min nye digtsamling?"

"Ja, den har jeg læst."

"Sig mig da oprigtigt som min ven, hvad du mener om den. I de fleste aviser får jeg ros, men nogle af kritikerne taler nedsættende om mig. Sig mig nu, hvad du mener om den; du er den, hvis mening jeg sætter højest."

"Hvad jeg mener om den?" svarede doktor Berla, ligesom tøvende. "Jeg mener at … at … nå ja, kort sagt: du burde have kastet denne digtsamling i kakkelovnen."

"Hvabehar …?" råbte hans ven fortørnet. "I kakkelovnen? Det må være din spøg!"

"Bestemt ikke. Du ville høre min oprigtige mening – nuvel, nu har du hørt den. Jeg finder intet som helst tiltalende ved denne din digtsamling."

"Ikke? – den behager dig altså slet ikke?" stammede forfatteren, som af bare forundring næppe vidste, hvad han selv sagde. "Hvordan skal jeg forstå det?"

"Jeg mener, at din seneste bog er den svageste, du hidtil har udgivet – langt svagere end alle de forudgående."

"Så-h – *langt* svagere? Vil du dermed sige, at alt, hvad jeg har skrevet, er værdiløst? Siger *du* det, som så ofte har rost mine vers, som stedse har opmuntret mig og stillet dig op som fjende overfor dem, der hånede mine digte?"

"Du overdriver lidt; men for resten vil jeg ikke undskylde mig. Jeg erkender, at jeg ikke altid har handlet helt oprigtigt.

Jeg var bange for, at min kritik ville gøre dig ked af det og gøre os til fjender, og derfor holdt jeg min dadel for mig selv og roste dig i stedet. Jeg tænkte: Hvorfor skulle jeg ikke unde ham den glæde at tro, han er en glimrende digter? Men det var af flere årsager forkert af mig. For det første har jeg derved på uværdig vis sagt usandhed, og for det andet ville du kunne have benyttet din dyrebare tid til noget nyttigere inden for et andet fag."

Forfatteren havde allerede for lang tid siden sluppet sin vens arm og så rasende på ham. Så faldt han ham i talen med et vredt udbrud:

"Forskån mig for dine videre råd! Dine ord er ikke andet end ekkoet fra dumme og ondskabsfulde kritikere, som du har lyttet til i den kreds af mine fjender, hvis selskab du måske allerede i lang tid har søgt, og hvor du har hånet mig og lét mig ud, samtidig med at du overfor mig spillede den trofaste Pylades' rolle og overdængede mig med ros! Men dit feje forehavende er lykkedes! Farvel! Sådan et menneske vil jeg ikke have mere at gøre med!"

"Men så hør dog, min ven! Kæreste ven!"

Men hans råb var forgæves. Den forbitrede forfatter fjernede sig hastigt, mens doktor Berla sagde til sig selv: "Han var det første offer for mine principper. Én gammel ven har jeg mistet, og mange nye vil jeg næppe skaffe mig. Men det får være – nu videre fremad!"

Doktor Berla kom nu til det advokatkontor, hvor han var ansat som assistent.

Idet han trådte ind i sin chefs kontor, gik advokaten, som forventede den passende nytårshilsen, ham glad i møde, men

blev meget overrasket, da hans assistent, i stedet for at ønske ham godt nytår, afleverede sin afskedsansøgning.

"Hvorfor vil De dog forlade mig?" spurgte han. "Trives De ikke mere her?"

"Hvis jeg skal sige det, som det er, så er der faktisk en hel del, jeg ikke er fornøjet med. For eksempel forekommer det mig ikke helt rigtigt at udnytte lovens svagere punkter til at rådgive uhæderlige skyldnere og hjælpe ågerkarle med at flå fattigfolk ..."

Advokaten satte hænderne bag ørene, som for at lytte bedre efter, for han troede ikke på dem. I hans ansigt kunne man læse kampen mellem vrede og overraskelse.

"Hvad?!" udbrød han endelig, "De vil da vel ikke påstå, at jeg begår uretfærdigheder? Eller hvad? Jeg mener, at jeg med rette kan påstå, at i mit kontor afhandles ethvert anliggende mindst ti gange hurtigere end noget andet sted."

"Jeg ved nok, at det ikke går hurtigere på de andre advokatkontorer. Derfor har jeg også et horn i siden på alle jurister. Jeg nærer ingen lyst til mere at være håndlanger for ublu kreditorer, som udsuger deres ofre til sidste blodsdråbe."

Mens han sagde dette, stirrede advokaten stift på ham; af og til slog han sig for panden, og til sidst råbte han:

"Det er nok! Det er nok, jeg beder Dem! Jeg skal naturligvis ikke holde Dem tilbage. Hvis det er Dem ubehageligt at være i min tjeneste, så kan vi straks afgøre vort mellemværende ..."

"Ja tak!" sagde doktor Berla, og tog derpå afsked.

Med således lettet sind forlod vor helt sin nu tidligere arbejdsgiver.

"Nu er jeg fri som en fugl!" udbrød han fornøjet, "og kan fortsætte ad den vej, som passer sig bedst for mine principper. Jeg må berede mig på en hård kamp. Men jeg vil i kampen stedse have en engel ved min side, som velsigner min kamp og heler de sår, som vil blive mig tilføjet."

Tanken om hans elskværdige forlovede ledte ham til det nærmeste sporvognsstoppested med det formål at køre ud til den fjerntliggende bydel, hvor hun boede.

I den vogn, hvor han tog plads, sad blandt andre rejsende en ham bekendt ung dame, køn og en smule koket, som han ofte traf sammen med i selskaber.

Han havde altid vist sig chevaleresk overfor hende, og han forsøgte altid at tilfredsstille hendes små ønsker, når det stod i hans magt.

Han satte sig på et ledigt sæde lige overfor hende, og talte med hende om dagens begivenheder.

Samtalen blev ført i en skæmtsom tone, og doktor Berla kom en gang til at bruge frasen "grimme ord i en smuk mund".

"Å, De smigrer; men skammer De Dem da ikke ved at bruge sådan en forslidt frase?" bebrejdede den unge dame ham spøgefuldt.

Doktor Berla tav.

Damen, som forventede en ny smiger, vedblev: "Hør, ved Deres tavshed erkender De jo, at det er upassende at sige den slags."

"Det indser jeg."

"Især da, hvis De mener *min* mund ..."

Doktor Berla tav igen.

Den unge dame fandt denne tavshed noget ejendommelig.

"Ved De hvad, sådan at sidde og sige ingenting er i og for sig en væmmelig måde at opføre sig på overfor mig. Jeg kunne let tro, at De fandt min mund ualmindelig grim."

"Nå, så grim er den da heller ikke, men ..."

"Men ...?"

"Ja, køn er den heller ikke."

"Åh!"

Damen fo'r sammen og så doktoren lige i øjnene. Hun fandt intet spor af hån i hans blik. Hun var forvirret. Hun forstod ingenting.

"Så jeg er altså ikke smuk," sagde hun efter nogen tid ligesom for sig selv, og tvang sig til at smile. "Og hvad får mig da til at synde mod skønhedens love?"

"Jeg beder Dem, tal hellere om noget andet. De har tvunget mig til at sige min mening, og jeg ønskede ikke at lyve. Men forresten er min smag ikke afgørende i denne sag."

"Hvorfor efterkommer De ikke bare mit ønske?" sagde hun, allerede noget stødt. "De har fældet en dom over mig, og så må jeg nødvendigvis vide, hvilke grunde De støtter den på. Min mund er åbenbart vanskabt ..."

"Nej, nej, blot en smule for stor ... og ... så ..."

"Å, det ... det er virkelig for simpelt ..."

Damen blegnede, hendes læber dirrede, hendes øjne sprudede ild.

"Nok, min herre, nok! Det er jo ganske uhørt! Jeg har vist taget meget fejl af Dem ... Jeg holdt Dem for at være en dannet mand, og i stedet er De ... Å, det er sandelig en smuk heltedåd, sådan at forulempe en svag kvinde, der stolede på Dem ..."

Og hendes vrede ord opløstes i en heftig gråd.

Indtil dette øjeblik havde de talt dæmpet med hinanden, men den unge dames heftige vredesudbrud havde tiltrukket sig opmærksomhed fra de øvrige passagerer.

"Min herre, bed straks frøkenen om forladelse … det må være aldeles straks!" snøvlede en høj, mager mand. "Man forulemper ikke en dame, når jeg er i nærheden!"

"Jeg har ikke forulempet nogen," forsvarede doktor Berla sig. "Jeg fældede kun en ærligt ment dom, som man havde bedt mig om. Frøkenen kan selv bekræfte …"

"Ti stille, min herre! Vi har ikke mere at tale om!" hvæsede damen, idet hun tilkastede ham et blik fuldt af modvilje og foragt.

Publikum påtog sig nu damens sag og der hørtes adskillige mindre smigrende udtalelser om doktor Berla. Det var ikke til at vide, hvilken vending sagen havde taget, hvis ikke sporvognen i dette kritiske øjeblik standsede ved et stoppested.

Vor helt var ikke helt klar over, hvordan det lykkedes ham at komme ud på gaden. Det haglede ned over ham med de mest fornærmende gloser, og da han igen havde fået fast grund under fødderne, stod den ranglede herre igen foran ham.

"Min herre," fremsnøvlede han, mens han svingede med en stok med forgyldt knap, "jeg kunne ikke undgå at overhøre Deres samtale med damen, og jeg erklærer nu, at De er et groft, udannet menneske …"

"Min herre!"

"Hvis det kan more Dem at vide, hvem jeg er, så er her mit kort … baron Vetrovsky …"

Til alt held vendte den ophidsede baron sig i dette øjeblik til en anden person, som netop var kommet til. Vor helt passede

sit snit og forsvandt skyndsomst ind i en nærliggende passage, men opdagede snart efter, at han havde den person, baronen havde talt med, tæt i hælene.

"Jeg indser, at sandhedens vej er tornet!" sukkede doktor Berla, da hans vrede efter det passerede havde lagt sig noget.

Ikke længe efter sad han ved siden af sin forlovede, den skønne Theodora, i hendes kammer.

Han borede sit smægtende blik ind i hendes blå øjne, indtil han hørte hendes moder, en majestætisk dame med energiske ansigtstræk, nærme sig og træde ind i værelset.

Samtidig kom en ung tjenestepige ind med forfriskninger. Matronen gestikulerede, mens hun talte, så livligt med armene, at hun kom til at støde til bakken med porcelæn, som pigen bar på, så at det hele med et brag endte som en bunke skår på gulvet.

Damens værdighed havde straks forvandlet sig til vrede, og hun råbte ubehersket:

"Å, din uduelige tøs! Alting ødelægger du for mig! Nu har du slået mit mest værdifulde familieklenodie itu. Forsvind! Du forlader omgående mit hus og erstatter mig skaden … erstatter … ak, du kan jo ikke erstatte mig blot en tusindedel …"

"Men den nådige frue gjorde jo selv …" begyndte den stakkels pige stammende at forsvare sig.

"Hvad behager? Du vover at sige mig imod? Er det måske mig som er en uduelig …"

"Jeg må dog tage hende i forsvar," sagde doktor Berla pludselig. "Jeg så jo, hvordan De, kære frue, med hånden slog til bakken …"

"Ja, nådigfruen slog selv til bakken," sagde pigen, der et øjeblik fattede mod.

Matronen så med forundring og vrede på doktoren og sagde så til pigen:

"Forsvind fra mit åsyn! Ud!"

Grædende forsvandt pigen ud ad døren, men knap var hun forsvundet, førend den ophidsede frue vendte sig til doktoren:

"Jeg er virkelig højst forundret, hr. doktor," sagde hun, idet hun med tydelig møje undertrykte sin vrede, "over at De kan tage sådan en person i forsvar … mod mig … De vil dog vel ikke påstå, at jeg løj; at jeg var uretfærdig mod hende …?"

"Jeg påstår ikke andet end det jeg så med mine egne øjne."

Den gamle dame blev meget oprørt.

"De bebrejder mig altså en løgn, en uretfærdighed … og De har tilmed fremsat denne beskyldning for øjnene af dette tyende – jeg, som stedse har haft ry for at behandle mit tyende godt. De har dog besøgt vort hjem i så lang tid, at De burde vide, at ingen ordentlig tjenestepige har nogen som helst grund til at beklage sig over os!"

"Tværtimod gjorde jeg jo netop for et øjeblik siden en anden iagttagelse. Nådigfruen har mange gode egenskaber … men lige i dette tilfælde …"

"Hvad mener De? Det er virkelig ud over alle grænser uforskammet. Er jeg måske endog en furie? De kan vel nok begribe, at efter disse ord … Å, at jeg overhovedet stadig gider tale til Dem! Kom, Theodora."

Jeg skal ikke fortælle videre, hvordan denne sørgelige hændelse endte.

Omkring en time senere gik doktor Berla frem og tilbage i sin stue, mens han grublede på, hvordan hans højtflyvende drømme om et nyt liv på en eneste dag var blevet tilintetgjort.

Hans vrede blev endnu større, da portneren kom op for at forkynde en hilsen fra værten om, at hr. doktoren ikke måtte støje så meget, da man i lejligheden nedenunder var bange for at loftet skulle falde ned om hovederne på dem.

Den forgræmmede overbo lod hilse tilbage, at han gjorde i sin lejlighed akkurat som det passede ham, og for at understrege dette begyndte han at bombardere gulvet med forskelligt bohave, som var indenfor hans rækkevidde.

Han var stadig i fuld gang med dette, da døren gik op, og der i døråbningen viste sig en læge, en af hans gamle venner, og bag ham portneren – den sidste grinende over hele sit brede fjæs. Samtidig viste husværten sig iført slåbrok og tøfler.

"Hvad er det, du laver, gamle ven?" råbte lægen højt til ham.

"Å, jeg har lyst til at slå hele verden i stumper og stykker," svarede doktor Berla fortvivlet og kastede en gibsbuste i gulvet.

Lægen nærmede sig, idet han lod døren stå åben, og greb vennen om håndleddene.

"Tager du min puls?" spurgte doktor Berla overrasket. "Tror du da, jeg er syg?"

"Nej, syg er du ikke, men du er meget ophidset," sagde lægen, idet han så nøje på sin ven. "Hvad har du gået og lavet her hele dagen?"

"Jeg ville omvende verden og i stedet er der blevet vendt op og ned på min egen tilværelse."

"Omvende verden?" spurgte lægen, stadig med et undersøgende blik på vennen. "Så du føler dig nok som en stor

reformator, eller hvad?"

Med stigende forundring iagttog doktor Berla lægens ansigtsudtryk og handlinger. Han bemærkede også de gestus og øjekast, som lægen sendte portneren; det forekom ham også, at der var et noget medlidende udtryk i hans ansigt.

Et øjeblik så doktor Berla eftertænksomt frem for sig; derpå tog han pludselig sin vens hoved mellem begge hænder og begyndte at le så voldsomt, at man kunne have troet, det var en vanvittigs latter, hvilket lægen da også i det øjeblik troede. Denne hans trofaste ven havde om formiddagen talt med den forulempede forfatter, han havde også tilfældigt truffet på damen fra sporvognen, ligeledes havde han mødt advokaten, og han var, bekymret som han efterhånden var blevet ved beretningerne om doktor Berlas besynderlige adfærd, ilet hen til dennes tilkommende svigermoder. Hans frygt voksede, da han havde hørt portnerens og husværtens historier. Og da han havde set sin vens raseri og hørt ham tale om at omvende verden, blev han fuldt og fast overbevist om, at doktor Berla var blevet skingrende vanvittig.

Det kostede doktor Berla en ikke ringe møje at få overbevist sin ven lægen om, at han ikke var forrykt, men blot havde ønsket at leve strengt efter sine principper, og ikke mindre besvær kostede det ham at udsone de ulykkelige følger af hans grille.

Om "Den pantsatte karakter og andre fortællinger"

Forfatter: Svatopluk Čech (1846-1908).
Org.udgaver mm.:

Den pantsatte karakter: *Zastavená povaha. Satira*, i ugebladet *Světozor* nr. 36/1871 (Prag, 7. september 1871). – Her efter: Svatopluk Čech: *Berømmelse. Bøhmiske Noveller*, oversatte af Johannes Marer (1861-1922). Andreas Schous Forlag, København 1889.

Nikotina: *Nikotina. Klášterní legenda*. Førsteudgave i ugeskriftet *Lumir*, Prag 1873, under pseudonymet Giovanni Vranini. – Her efter *Svatopluk Czech: Nikotina*, i *UppsalaPosten* 2.–4. september 1889. Den svenske oversætter er ikke oplyst; fordansket ved Kim N. Jensen (f. 1955).

Mellem bøger og mennesker: *Mezi knihami a lidmi*, i *Lumir*, Prag 1874. – Her efter: Svatopluk Čech: *Berømmelse. Bøhmiske Noveller*, oversatte af Johannes Marer (1861-1922). Andreas Schous Forlag, København 1889.

En arabesk: *Signorina Gioventù*, i *Lumir*. Prag 1874. – Her efter *Nationaltidende* 01.+08. maj 1884. Oversætteren er ikke oplyst.

Oplæseren: *Předčitatel* i *Lumir,* Prag 1874. – Her efter *Föreläsaren* i *Ny Svensk Tidskrift för Kultur- och Samhällsfrågor, Populär Vetenskab, Kritik och Skönlitteratur,* udgivet af Reinhold Geijer. Lund, april 1884. Den svenske oversætter er ikke kendt; fordansket ved Kim N. Jensen (f. 1955).

Kalobiotik på rejsen: *Kallobiotika na cestách*, i *Lumir,* Prag 1875. – Her fra: Svatopluk Čech: *Berømmelse. Bøhmiske Noveller,* oversatte af Johannes Marer (1861-1922). Andreas Schous Forlag, København 1889.

En malers indfald: *Malířský nápad,*, under pseud. J. Bříza i *Lumir,* Prag 1875. – Her efter *Et Malerindfald. Af Svatopluk Cech.* i *Folkebladet,* redigeret af Carl Nærup og August Hanssen, nr. 22. Kristiania 30. november 1898. Oversat af signaturen O. B.

Han havde udgivet digte: *Člověk, jenž vydal básně,* i *Lumir,* Prag 1875. – Her efter ugeskriftet *Ringeren* nr. 1, Kristiania 1898. Oversat af signaturen O. B.

Æbletræet: *Jabloň,* i *Lumir,* Prag 1878. – Her efter *Novelle-Føljeton: Æbletræet af Svatopluk Cech*, i dagbladet *København,* 25.–28. juni 1909. Oversætteren ikke oplyst.

Berømmelse: *Sláva (Dle cestopisných zapiskû Pritelovýc)*, i *Osvěta,* Prag 1881. – Her efter Svatopluk Čech: *Berømmelse. Bøhmiske Noveller,* oversatte af Johannes Marer (1861-1922). Andreas Schous Forlag, København 1889.

Historien om et klenodie: *Hůl Petra Kašpara Světeckého*, i ugebladet *Paleček*, Prag, december 1881. – Her efter *Historien om en relik*, føljeton i *Stockholms Dagblad* 31. maj – 5. juni 1895. Den svenske oversætter er ikke oplyst, ant. E. Weer (Ellen Wester) (1873-1930); fordansket ved Kim N. Jensen (f. 1955).

Doktor Berlas nytårsdag: *Nový rok dra. Berly. Humoreska*, i dagbladet *Národní listy*, Prag 9. januar 1887. – Her efter *Dagens Nyheters Söndagsföljetong* lørdag den 31. december 1910: *Doktor Berlas nyårsdag*. Den svenske oversætter er ikke oplyst; fordansket ved Kim N. Jensen (f. 1955).

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Efter maleri af Bohumír Jaronek (1866-1933): *Štramberská Trúba* (Tårnet på Stramberg borg) (1910).

ISBN 978-87-7628-035-2

1. ebogsudgave

© 2024 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk